

Over dit boek

Dit is een digitale kopie van een boek dat al generaties lang op bibliotheekplanken heeft gestaan, maar nu zorgvuldig is gescand door Google. Dat doen we omdat we alle boeken ter wereld online beschikbaar willen maken.

Dit boek is zo oud dat het auteursrecht erop is verlopen, zodat het boek nu deel uitmaakt van het publieke domein. Een boek dat tot het publieke domein behoort, is een boek dat nooit onder het auteursrecht is gevallen, of waarvan de wettelijke auteursrechttermijn is verlopen. Het kan per land verschillen of een boek tot het publieke domein behoort. Boeken in het publieke domein zijn een stem uit het verleden. Ze vormen een bron van geschiedenis, cultuur en kennis die anders moeilijk te verkrijgen zou zijn.

Aantekeningen, opmerkingen en andere kanttekeningen die in het origineel stonden, worden weergegeven in dit bestand, als herinnering aan de lange reis die het boek heeft gemaakt van uitgever naar bibliotheek, en uiteindelijk naar u.

Richtlijnen voor gebruik

Google werkt samen met bibliotheken om materiaal uit het publieke domein te digitaliseren, zodat het voor iedereen beschikbaar wordt. Boeken uit het publieke domein behoren toe aan het publiek; wij bewaren ze alleen. Dit is echter een kostbaar proces. Om deze dienst te kunnen blijven leveren, hebben we maatregelen genomen om misbruik door commerciële partijen te voorkomen, zoals het plaatsen van technische beperkingen op automatisch zoeken.

Verder vragen we u het volgende:

- + *Gebruik de bestanden alleen voor niet-commerciële doeleinden* We hebben Zoeken naar boeken met Google ontworpen voor gebruik door individuen. We vragen u deze bestanden alleen te gebruiken voor persoonlijke en niet-commerciële doeleinden.
- + *Voer geen geautomatiseerde zoekopdrachten uit* Stuur geen geautomatiseerde zoekopdrachten naar het systeem van Google. Als u onderzoek doet naar computervertalingen, optische tekenherkenning of andere wetenschapsgebieden waarbij u toegang nodig heeft tot grote hoeveelheden tekst, kunt u contact met ons opnemen. We raden u aan hiervoor materiaal uit het publieke domein te gebruiken, en kunnen u misschien hiermee van dienst zijn.
- + *Laat de eigendomsverklaring staan* Het “watermerk” van Google dat u onder aan elk bestand ziet, dient om mensen informatie over het project te geven, en ze te helpen extra materiaal te vinden met Zoeken naar boeken met Google. Verwijder dit watermerk niet.
- + *Houd u aan de wet* Wat u ook doet, houd er rekening mee dat u er zelf verantwoordelijk voor bent dat alles wat u doet legaal is. U kunt er niet van uitgaan dat wanneer een werk beschikbaar lijkt te zijn voor het publieke domein in de Verenigde Staten, het ook publiek domein is voor gebruikers in andere landen. Of er nog auteursrecht op een boek rust, verschilt per land. We kunnen u niet vertellen wat u in uw geval met een bepaald boek mag doen. Neem niet zomaar aan dat u een boek overal ter wereld op allerlei manieren kunt gebruiken, wanneer het eenmaal in Zoeken naar boeken met Google staat. De wettelijke aansprakelijkheid voor auteursrechten is behoorlijk streng.

Informatie over Zoeken naar boeken met Google

Het doel van Google is om alle informatie wereldwijd toegankelijk en bruikbaar te maken. Zoeken naar boeken met Google helpt lezers boeken uit allerlei landen te ontdekken, en helpt auteurs en uitgevers om een nieuw leespubliek te bereiken. U kunt de volledige tekst van dit boek doorzoeken op het web via <http://books.google.com>

267

D-4

BIJDRAGEN

TOT DE

Geschiedenis der
N E E D E R L A N D E N .

Aanvang nemende 25 Augustus, 1830.

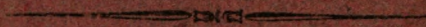
bevattende :

DE OORZAAK VAN DEN BELGISCHEN
OPSTAND , DESZELFS BEGIN , VOORT-
GANG , EINDE , EN GEVOLGEN
VOOR GEH. EL

N. derland.

DOOR

F. I. HALLO.

AMSTERDAM ,

bij **B. Moelenijzer ,**

————— w

1831.

*Koninklijke
Bibliotheek
te 's Hage.*

KONINKLIJKE BIBLIOTHEEK

0261 0894

BIJDRAGEN
TOT DE
Geschiedenis
DER
NEDERLANDEN.

VERMIDDELT VAN
HET KONINKRIJK
DER NEDERLANDEN

THE JOURNAL OF THE

GEDRUKT BIJ
J. J. NESSER, JR.

3077 B 19

~~267 D 4~~
~~290 B 9~~

BIJDRAGEN

TOT DE

Geschiedenis

DER

NEDERLANDEN:

AANVANG NEMENDE 23 AUGUSTUS, 1830.

BEVATTENDE:

DE OORZAAK VAN DEN *BELGISCHEN* OP-
STAND, DESZELFS BEGIN, VOORTGANG,
EINDE EN GEVOLGEN VOOR GEHEEL

NEDERLAND.

DOOR

F. I. HALLO.

DERDE DEEL.

Te *AMSTERDAM*,
bij *H. Moolenijzer*,
1831.

De tijd ontsluit de oproerigheden der volkeren.

BIJDRAGEN

TOT, EN

VERVOLG

OP DE

Geschiedenis der Nederlanden.

Gestadig voortgaande en zich meer en meer verbreedende ongeregeldheden, waren nu het kenmerk der voortduring van eenen opstand, die zoo snood als ondanikbaar op den 25 Augustus 1830 openlijk is uitgebarsten.

Het kan voorzeker in deze Geschiedenis niet te veel worden herinnert, dat de opstand allereerst den schijn moest hebben, alsof dezelve door de menigvuldige bezwaren, door de Belgen grieven (*griefs*) genoemd, was ontstaan; om daaruit het doel der volksleiders, (grootendeels bestaande in de partij der congregatiën, die het ter uitvoering der verderfelijke ontwerpen noodig achtten, in het jaar 1828, met de ultra-liberalen eene verbintenis (zamenzwering) onder den weidschen

III. DEEL.

A 3

titel van grondwettige verbindtenis (*association constitutionnelle*) aan te gaan) — te leeren kennen; welk doel zich meer en meer onder verschillende gedaanten voordeed. Eerst eischte men herstel der grieven; vervolgens afscheiding; daarop sloot men het huis van *Nassau* uit, en mishandelde, de aan Koning en wetten getrouw zijnde militairen en burgers. Het doel der onruststokers, met andere woorden, de werkzaamheden van een of andere of met elkander verbondene factie, strekte zich uit, om, ontdaan te zijn, van eene vereeniging met de Noordelijke Provinciën, en de regering van eenen vorst, die (alhoewel daardoor welvaart, eere en rijkdom zich in hunne steden had gevestigd), reeds door de verbondene partij der oude geestelijkheid en den ouden adel, — aan welks hoofd de beruchte geestelijke militie stond, door CLEMENS XIV afgeschafte en door PIUS VII wederom hersteld — bij het voordragen der grondwet in 1815 zoodanig werd tegen gewerkt, dat zelfs gedurende verscheidene jaren aan ambtenaren, die gedachte grondwet trouw hadden gezworen, de absolutie geweigerd werd. De vraag bij de volksdrijvers was niet: hoe wordt het best de welvaart, de bloei, in één woord, *het heil des volks bereikt*; maar: wat zijn de beste middelen om het doel te bereiken, dat door de factien naar derzelver begrippen wilde bereik worden. Ongelukkig het volk, dat aan den geest des kwaads wordt opgeofferd; hetzelfde is beklagenswaardig! maar ver-

achtelijk, indien het, blind voor het goede, on-
dankbaar voor weldaden, die verderfelijk ingeslo-
pen en dus bestaande geest des kwaads rugsteunt;
hieraan hebben zich de Belgen schuldig gemaakt,
en daarom noemt de Geschiedenis, de pogingen tot
het daarstellen van veranderingen in de zaken die
Belgie betreffen, *de ondankbare opstand*.

Nu was het tijdstip daar, dat ook het laatste
overgeblevene geweest *Limburg*, door ellendige mui-
ters werd bestormd, hetwelk groote gisting onder
de anders nog getrouw geblevene inwoners deed
ontstaan. — Onder de krijgsmagt der Noordelijke
provinciën, onderscheidde zich vooral hierbij een
man, die even als de brave Generaal CHASSÉ en zoo-
veel anderen, tot eer van zijne wapenen, ter verdedi-
ging van de goede zaak, de zaak van orde en wet
had kunnen medewerken. De naam van hem, den
armhartigen eedverbreeker is DAINÉ (*), Gene-

(*) DAINÉ eens tamboer, vervolgens opgeklommen, en tijdens
de Belgische onlusten, Generaal Majoor, behoorde onder hen;
die weinig acht op de hoedanigheid van hunne daden geven:
die het genoeg is, zoo slechts met derzelver uitvoering het voor-
nemen wordt bereikt, om het even of dit goed of slecht is. In den
jare 1821 was hij in een crimineel proces betrokken, ter oor-
zake van het in omloop brengen van eenen valschen wissel op den
naam van VOGELER EN COMP, gedisconteerd aan het huis van VAN
DEN BERG DE KAT te *Brussel*. DAINÉ onderging hiervoor echter de
welverdiende straf niet, door wiens tusschenkomst dit geschied-
de, is mij niet bekend. Eenige jaren later ontving de snoed-
aard een voorschot van f 43000 van den braven Vorst, ten
einde hierdóór zijne schulden te voldoen. — Niet lang hierna
breekt den opstand in *Belgie* uit, en de onverlaat roept het
volk te wapen tegen den besten der koningen!

raal Majoor in 's Konings dienst. Hij had van ho-
 ger hand bevel ontvangen zich naar *Utrecht* te be-
 geven, doch had dat bevel in den wind gesla-
 gen en zich aan de zijde der muitelingen geschaard;
 kort daarop werd hij door het opgeworpene Be-
 stuur naar de Provincie *Limburg* gezonden, even
 als DE PONTÉCOULANT vroeger naar het oudstijds
Staats-Vlaanderen, om het gewest geheel te on-
 derwerpen, en hier bijzonder daar te boven, om
 zoo mogelijk de Koninklijke krijgsmagt uit *Maas-
 tricht* te verdrijven. Te *Hasselt* gekomen, tracht-
 te hij eenig krijgsvolk bijeen te verzamelen, en
 deed hij eene dagorde van den 2den November
 alle Lotelingen voor de Nationale Militie, uit de
 Provincie *Limburg*, die tot de ligtingen van
 1827, 1828, 1829 en 1830 behoorden, oproe-
 pen om zich naar zijn hoofdkwartier te begeven;
 hij voegde er bij, dat de *nationale eer* (!) hen
 daartoe riep en hen uitnoodigde om de wapenen
 en kleedingstukken, die in hun bezit waren, me-
 de te nemen. Op denzelfden dag deed hij eene
 afkondiging aan de bewoners van *Limburg*, waar-
 in hij te kennen gaf, dat het voorloopige Bestuur,
 hunnen wensch willende vervullen, om *Maas-
 tricht* van het (NB.) vernederende juk der Hol-
 landers te bevrijden, hetwelk het Belgische volk
 met deszelfs aloude dapperheid afgeschud had,
 hem Generaal, daarom naar *Hasselt* had gezon-
 den, om aldaar zijn hoofdkwartier te vestigen;
 het volgende dezer afkondiging is met derge-

lijke fraaije gezegden opgevuld (*); ten gevolge dezer bekendmaking verklaarde de Generaal DAINÉ de Vesting *Grave* in staat van oorlog.

Op den 6den November vertoonden zich eenige inwoners van *Maaseyk*, vergezeld met een aantal gewapende muitelingen, die tot de benden van den Generaal DAINÉ behoorden, aan de *Zuid-Willemsvaart*, welker dijken door de zorg van de wettige Regering weder genoegzaam geheel hersteld waren. De muitelingen vielen aldaar de werklieden aan, dwongen hen den arbeid te staken, en zelfs weder te vernielen; hierdoor werd de *Zuid-Willemsvaart*, van de grenzen van *Noord-Brabant* af tot *Maastricht*, weder geheel onbevaarbaar.

Inmiddels had DAINÉ ter uitvoering van den hem opgedragenen last, om de Provincie *Limburg* aan het onwettige Bestuur in *Brussel* gevestigd te onderwerpen, eene tamelijk groote bende, meestal gewapende muitelingen, op de been gebragt. Uit *Venlo* waren reeds de fatsoenlijkste lieden de stad ontvlugt; ook de Burgemeester van die stad, die reden had voor persoonlijke veiligheid beducht te zijn, indien dezelve in handen der muitelingen viel, vertrok. De plaatsen in den omtrek waren allen in opstand; te *Roermonde* verzamelde zich een aantal gewapende muitelingen, waaronder vele Walen waren. De geest der ingezetenen te *Venlo* werd voor de goede zaak allerslechtst, zoo dat

(*) Zie Aanteekeningen en Bijlagen, No. 1.

de Generaal SCHEPERN, Opperbevelhebber van *Venlo*, het noodig oordeelde een schip met 22 last tarwe en eenige beschuit, van *Grave* voor de bezetting aangekomen, naar laatstgenoemde plaats terug te zenden.

Op den 10den November zond de verachtelijke DAINÉ, na eed en pligt verzaakt te hebben, aan den Generaal SCHEPERN eene opeiseling over; uit deze opeiseling blijkt, dat hij zich even weinig door de krijgswetten van alle beschaaftde volkeren gehouden achtte.

In deze opeiseling van *Venlo* wilde hij in geene voorwaarde hoegenaamd treden, met de bedreiging dat indien de Generaal een enkel kanonschot deed, hij met zijn hoofd bij hem (DAINÉ) verantwoordelijk zoude zijn (*). Deze tegen alle billijkheid en regt gedane opeiseling werd door den Generaal SCHEPERN mannelijk beantwoord. *De krijgsmanseer gaat bij mij boven alles*, was zijn antwoord, *op deze wijze geef ik geene aan mij toevertrouwde vesting over* (†).

Dadelijk na het ontvangen van deze weigering, gaf DAINÉ bevel de vesting te bombarderen, hetwelk door de muitelingen werd volbragt. Van 8 tot 11 ure des avonds hield dit aan; doch gedurende den nacht had het opgehouden, om des anderen daags des morgens te 8 ure op nieuw te beginnen. De brave Generaal SCHEPERN gedroeg

(*) Zie Aanteekeningen en Bijlagen, No. 2.

(†) Zie Aanteekeningen en Bijlagen, No. 3.

zich allezins manhaftig, en gaf op nieuw zijn voornemen te kennen, om de vesting tot het uiterste te verdedigen. Geweld, overmagt of verraad alléén, doet de dapperen zwichten: zoodra de ingezetenen dit zijn voornemen hadden vernomen, stroomden gegoedden en geringeren, de leden der schutterij en een hoop gemeen, naar het tuighuis; voorzagen zich aldaar van wapenen en overmanden vervolgens de bezetting. De stadspoorten werden nu dadelijk voor de muitelingen geopend, die reeds om half elf uren des morgens binnen trokken. Een aantal lieden uit de omliggende dorpen had zich bij hen gevoegd, zoo dat hunne magt omstreeks 2500 man beliep.

De Generaal SCHEPERN, de soldaten der bezetting alsmede een zestigtal ambteren bij de belastingen, die zich in de stad bevonden, en tot derzelver verdediging hadden medegewerkt, werden kriegsgevangenen gemaakt, en als zoodanig weggevoerd, — Omstreeks vijftig onderofficieren en manschappen der bezetting waren echter ontvlucht, terwijl eenige officieren der 14de afdeeling, waaronder de kapitein STAK, de kwartiermeester VAN DIJK, en de luitenant SCHNEIDER, waren ontkomen. Het huis van de kapitein STAK werd dadelijk na het binnen rukken der muiters door dezelve geplundert, en bij de dienstdoende Burgemeester HEUTZ, sloeg men de glazen in.

Onder de lagegeesten die het gemeen hadden opgeruid, bevonden zich ook twee leden van den stede-

lijken raad, zij onderscheidde zich bijzonderlijk door der muitelingen intogt te bevorderen.

Aan de achtingswaardige grijsaard Generaal SAUCE, die vroeger bevel in *Venlo* voerde, geschiedde geen leed; hij had zich op Pruissisch grondgebied begeven.

DAINE was alzoo met zijne bende, die met jagtgeweren pistolen en dolken gewapend was, en er voorts als struikroovers uitzagen, de vesting binnen-gerukt. Hij zelf was in een blauwe kiel gekleed, droeg een lange baard, een Jacobijnemuts met eenen goude kwast en een gordel met pistolen. Onder zijne onderhoorige heersehte weinig krijgsmacht. Te *Venlo* zijnde, deed hij de 12 Novembet minder dan vijf gedrukte proclamatiën aanplakken, waarin hij zich opperbevelhebber van het leger der *Maas* noemde.

In het eerste dier stukken betuigde hij aan de bevelhebbers en soldaten van zijn leger zijne erkentelijkheid, over de wonderen van dapperheid (NB. alléén door verraad was het gelukt binnen te komen) die zij den vorigen dag hadden verrigt; hen tevens aanmanende om hunne vanen niet te verlaten, dan na de verovering van alle steden die nog onder de last der dwingelandij zuchtten.

Ook aan de bewoners van *Venlo*, werd door hem dank gezegd voor de overwinnig van de vorigen dag, door hunne medewerking op hunne onderdrukken behaald. Eene goede behandeling der gekwetsten werd hierin aanbevolen. Het stuk

eindigde zoowel als het vorige met de woorden:
Leve de Belgen! leve de vrijheid! ()*

De derde en vierde proclamatie eindigde niet met dezen uitroep en hielden in, de bekendmaking dat eenige ingezetenen, zich in kazerne vande deken, lakens, matrassen en dergelijke voorwerpen aan die stad (*Venlo*) behoorde, meester hadden gemaakt, dat deze voorwerpen dadelijk behoorden teruggegeven te worden, dat de goede ingezetenen de houders daarvan behoorden aan te klagen, opdat zij *gerechtelijk vervolgd* konden worden. Voorts dat er een groot aantal wapenen en kleedingstukken op den vijand veroverd waren, en dat ook deze dadelijk moesten afgegeven worden, opdat het voorloopige Bestuur (van deze gestolene goederen) des te gemakkelijker eene Burgerwacht voor de Politie zoude kunnen regelen.

In het vijfde stuk werd gezegd, dat de ambtenaren te *Venlo*, die tot de nieuwe orde van zaken toetraden, in dienst konden blijven.

Na deze Proclamatie, waarin hij lof had toegezwaaid aan hen, die hij gelijktijdig als roovers en verheelers van gestolene goederen deed kennen, volgde eene zesde, waarin hij te kennen gaf, dat Hollandsche soldaten uit Maastricht in eenen blaauwen kiel verkleed op kondschap uitgingen; (hij voegde hier bij het bevel) dat dezulke

(*) Zie Aanteekeningen en Bijlagen, No. 4.

binnen 24 uren na de gevangenneming moesten worden doodgeschoten (*).

Spoedig daarop werd hij als deserteur uit de kaders van 's Konings leger geschrapt, waardoor het niet te verwonderen ware geweest, indien hem hetzelfde lot te beurt ware gevallen, dat hij aan de zoogenaamde verkleedde of vermomde Hollandsche soldaten had toegekend.

Venla was alzoo in het bezit der muitelingen. De tijding hiervan verspreidde zich weldra door de geheele Provincie *Limburg*, en bragt de gemeederen in beweging. Het opgeworpene Bestuur had intusschen, terwijl *DAINE* zich onledig moest houden met het aanwerven van krijgsvolk en het belegeren van genoemde vesting, een ander met name *Baron DE LOE*, naar de hoofdstad (*Maastricht*) afgezonden, ten einde ook in het bezit van deze vesting te geraken. Het hoofdkwartier van den Heer *Baron*, was als dat van *DAINE* te *Hasselt*, van waar hij eenen brief aan den Generaal Majoor *DUBBES*, opperbevelhebber der vesting *Maastricht*, afzond, waarin hij te kennen gaf dat België werkelijk van Holland gescheiden was; dat de Hollandsche Regering dit scheen te hebben erkend, dewijl zij aan alle Belgische ambtenaren hun afscheid gaf. Dat er voor het meerendeel der Limburgschē gemeenten, den stroom gevolgd hebbende, geen middenpunt van bestuur meer

(*) Zie Aanteekeningen en Bijlagen No. 5.

bestond en gevolgelyk de grootste regeringloosheid het platte land zoude verwoesten, en dat hij daarom zich verplicht geacht had gevonden, om de betrekking van Gouverneur dier provincie op zich nemen en hij, om die taak goed te kunnen vervullen aan den genoemden Heer Generaal verzocht hem bij de burgerlijke ambtenaren te *Maastricht* toegang te bezorgen. Dat indien dit zijn verzoek werd toegestaan, de advocaat JAMINA (die reeds te *Maastricht* was) die voor de verkiezingen moest waken, zich zoude belasten om hem de noodige inlichtingen te doen toekomen, enz (*)

Indien er werkelijk te *Maastricht* regeringloosheid, onder opzigt van den Generaal Majoor DIBBETS, bestaan had, dan was deze brief slechts aan te merken, als eene voorbarigheid des afgezants van een onwettig bestuur, doch dewyl de regeringloosheid hier niet als oorzaak kan genomen worden, getuigt dezelve van de verregaande onbeschaamdheid.

De Generaal DIBBETS gaf hierop dadelijk ten antwoord, dat hij geen ander gezag, dan dat des Konings konde erkennen, en er dus uit volgde, dat zijn antwoord op dien brief niet dan ontkennend kon zijn (†). Hij deed gelijktijdig aan den advocaat JAMINA weten, dat, zoo hij zich in het minst verdacht maakte, hij dadelijk de stad zoude moeten ruimen.

Deze briefwisseling, noch de stille pogingen

(*) Zie Aanteekeningen en Bijlagen, No. 6.

(†) Zie Aanteekeningen en Bijlagen, No. 7.

van den advocaat heeft eenig gevolg gehad. —

Te *Breda* gaf de aldaar bevel voerende Generaal kort daarop bevel dat eenige troepen, in de omstreken der stad liggende, meer naar de Oostelijke grenzen der Provincie *Noord-Brabant* of naar de zijde van *Limburg* moesten oprukken. Op den ~~roden~~ November begon men reeds eenige huizen, die minder dan 300 ellen van de buitenwerken dier vesting verwijderd waren, in wachthuizen te hervormen; ook werd al het geboomte binnen den gezegden afstand omgehakt. Deze maatregelen ter voorbereiding, om eenen scherpen aanval te kunnen weerstaan, werden aangewend. Ook werden de landerijen rondom deze vesting meer en meer geïnnundeert. Men begreep te regt dat de muitende Belgen, evenmin als de Spanjaarden in 1572 bij de belegering van *Leyden*, het eenige dagen zonder zinken boven water konden houden.

Intusschen was ook het versterken der vesting *Maastricht* vooral van belang; waarom de mobiele kolonne, onder bevel van den Generaal Majoor de Hertog VAN SAXEN WEIMAR, naar genoemde vesting trokken, alwaar zij den 21sten binnen rukten. De onverwachte aankomst dezer troepen maakte een sterke indruk op de gemoederen. Op den 20sten begaven zich twee Parlementairen naar *Tonderen*, en deden zich aanmelden bij den Generaal DIBBETS, die hun in tegenwoordigheid van Z. D. H. den Hertog VAN SAXEN WEIMAR, den Generaal Majoor VAN BOECK, Kolo-

nel **BRADÉ** en andere Officiëren, ontving. Een dier Parlementairen was de Burggraaf **DE NIEUW-PORT**, gewezen Kapitein bij de zesde afdeeling infanterie, en de andere zekere **RENAUD**, uit *Luik* geboortig. Gevraagd zijnde, wat het doel hunner komst was, verklaarden zij bij den Generaal te moeten vernemen, of hij den wapenstilstand (*), te *Londen* gesloten, zoude eerbiedigen. — De Generaal bleef zich volkomen gelijk; het antwoord was: *Ik erken geene overeenkomst, dan door of van wege den Koning der Nederlanden bekend gemaakt.* — Hij gaf daarbij te kennen, dat het onnoodig zoude zijn om in het vervolg daarop terug te komen: en dat hij zoodanige zendelingen zoude beschouwen als spionnen en verraders; wijders dat hij, zoo wel als zijne getrouwe en brave soldaten hun naderen tot de vesting zoude aanmerken als een feest, en hun reeds lang verwachtte. Intusschen was de laaghartige en verraderlijke **DAINE** gevlugt. Ook zijne bende had *Hasselt* verlaten. Hij zelf was in allerijl naar *Luik* vertrokken. Baron **DE LOE**, die reeds tot Gouverneur der Provincie *Limburg* was benoemd, verliet ook weldra de genoemde plaats.

De muitelingen de brievenpost van *Maastricht* naar *Aken* in den avond van den 22sten te *Vaals* opligtende, viel de brief van den Generaal **DIB-**

(*) Over deze te *Londen* gesloten' wapenstilstand zal nader in deze Geschiedenis gehandeld worden.

BETS (*), die deze bijzonderheid in zich bevatte, in hunne handen, en hebben zij alzoo de lafhartige vlugt van den verrader DAINÉ zoo wel als de ontvangst die hen te *Maastricht* bereid was, officieel vernomen.

Op dien tijd was de Generaal Majoor DIBBETS met den Hertog VAN SAXEN WEIMAR bezig met het vormen van een plan, om *Venlo* weder te hernemen. Dit hernemen zoude zeker zijn voltoerd geworden, zoo niet de Hertog den 24sten weder *Maastricht* verlaten hebbende en route nemende langs den linker Maasoever, de tijding van de wapenschorsing te *Bree* had bekomen. Het voornemen was geweest, om over *Horn*, *Baerle* en *Blerik* eene ernstige demonstratie op *Venlo* te doen, ten einde die vesting weder in het bezit des Konings te stellen. Den 26sten daaraanvolgende, vestigde de Hertog zijn hoofdkwartier te *Eindhoven*, en hiermede was het oogmerk zijner expeditie volkomen bereikt: namelijk het aanbrengen eener versterking voor het garnizoen te *Maastricht*, en het terug geleiden van daar, der hoofd- en subalterne officieren, gelijk mede de militairen van minderen rang der 11de afdeling infanterie; het 1ste bataillon mineurs en sappeurs, bestemd voor de vestingen op het Zuidelijk frontier der Noordelijke Provinciën, benevens een zestigtal trekpaarden van de veldartillerie, en al hetgeen van het regiment ligte

(*) Zie Aanteekeningen en Bijlagen, No. 8.

dragonders, No. 5, te *Maaseyk* was overgebleven, waaronder een zeer aanzienlijk getal trekpaarden was.

Deze belangrijke tocht naar *Maastricht* verdient bijzondere melding.

Nadat de geheele magt die de Hertog bij zich had, den 20sten November, te *Hechtel* en in den omtrek (Limburgsch grondgebied) had vermaecht, gaf hij bevel dat zich alle de troepen den volgenden ochtend op den steenweg naar *Hasselt*, bij het gehucht *Hoef*, zoude vereenigen. Verscheiden honderden Miliciens hadden zich te *Bree* verzameld, die naar *Venlo* moesten, om aldaar van wapenen te worden voorzien, zoo dat men van dien kant niets te duchten had. De kolonne rukte dan ook, in den vroegen morgen van den 21sten, langs den genoemden steenweg tot aan het dorp *Hechteren* voort, alwaar zij eene korte rust hield, en daarna door de heide over *Kelcheterhoef* en *Hingelhoef* tot *Winterslag* trok; ook daar werd de marsch, die met alle militaire voorzorgen voortgezet, en alléén hier en daar door den staat der wegen moeilijk was, eene korte poos gestaakt, en zond den Hertog eenen wachtmeester met twee husaren vooruit, om den Generaal Majoor *Dibbets* van zijne aankomst te verwittigen. Daarna trok de kolonne over *Gelieren*, *Wemesmaal*, *Gewaye*, *Beseme* en *Lonaken* voort, en kwam nog denzelfden avond ten 9 ure voor de Boschpoort te *Maastricht* aan.

Voor de Generaal Majoor DIBBETZ konde de vriendschappelijke verschijning en aankomst van zulk eene aanzienlijke magt als deze was niet anders dan hoogst welkom zijn, in eene aan hem toevertrouwde vesting, waarom hij zelf den Hertog te gemoet ging, wiens voetvolk tot op de groote markt voortrukte en even als de ruiters bij de burgers werd ingekwartierd, terwijl de paarden deels in de kazerne-stallen en deels insgelijks in de stallen van bijzondere personen werden geplaatst. De troepen onder den Hertog werden in der daad te *Maastricht* goed ontvangen, waartoe de voorzorgen van den Generaal DIBBETZ zeer veel bijdroeg. Laatstgemelde had ook, naar aanleiding van het kort te voren gehouden verraderlijk gedrag der inwoners van *Venlo*, de Schutterij in *Maastricht* ontbonden.

In den morgen van den 22sten deed de Hertog zijne geheele kolom gewapend bijeenkomen, ten einde dezelve aan den Generaal DIBBETZ te vertoonen, waarna het overige van dien dag en geheel den volgenden werd doorgebracht met het nazien der militaire kleedingstukken, paarden van de ruitery en rijdende artillerie, en het herstellen der beschadigde voertuigen.

Den 22sten ontving men te *Maastricht* de tijding, dat de bende onder zekeren TILLY, die reeds vroeger den regter Maas-oever had onveilig gemaakt, en hare schuilplaats te *Sittart* hield, nog eens de gedachte brievenpost uit *Aken* (waardoor

DAINE bij hen als een lafhartig vlugteling werd bekend) had opgeligt; dit geschiedde te *Keer*, 1 ½ uur van *Maastricht*. Ook de door DAINÉ nieuw opgeroepene Miliciens, benevens alle ambtenaren, waren op het vernemen van de nadering der troepen, onder den Hertog VAN SAXEN WEIMAR, langs den steenweg naar *Hasselt*, uit die stad, die zoo wel het hoofdkwartier van DAINÉ, als de zetel van den opgeworpen Gouverneur der Provincie *Limburg* was, in de grootste verwarring naar *Brussel* gevlugt; zelfs hadden de opstandelingen eenige stukken geschut in allerijl uit die stad met zich gevoerd. — Ook te *Luik* had de aankomst der gedachte troepen onder den Hertog, schrik verspreid, waardoor meer openlijk het werkvolk van verscheidene aldaar gevestigde fabrieken, die ten gevolge der ondankbare opstand bijna geheel stilstonden, zijne ontevredenheid liet blijken, hetgeen sommige vrij openlijk de vorige orde van zaken, die hun brood en welvaart had verschaft, terug deed wenschen.

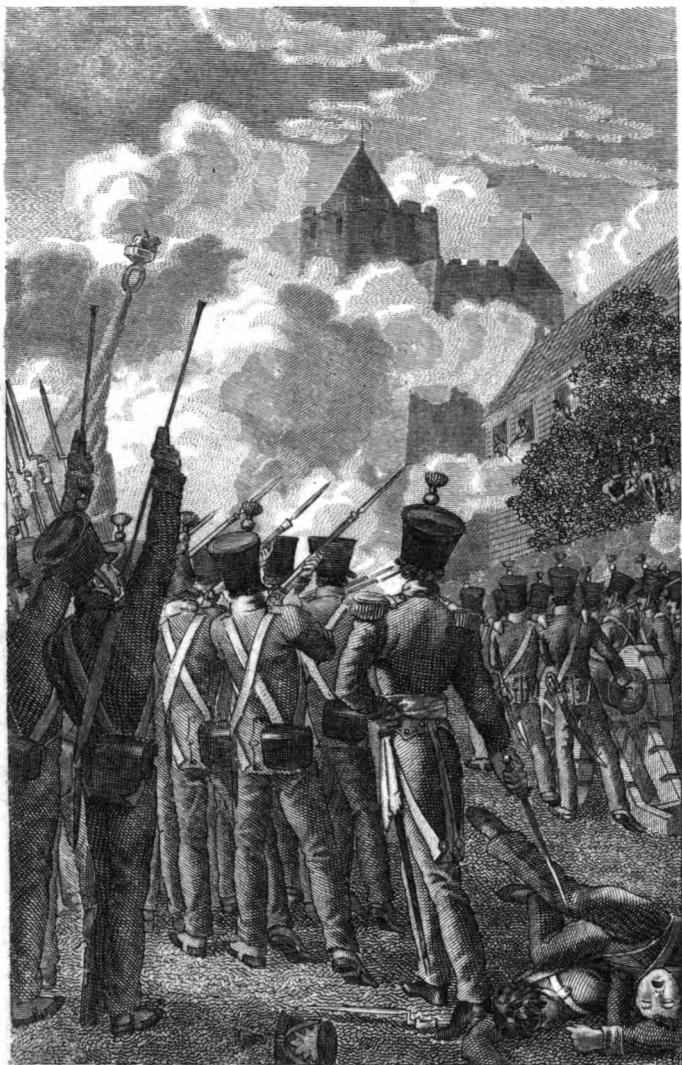
De dag vóór het vertrek des Hertogs uit *Maas-tricht*, zijnde den 23sten, werd de Kolonel von QUADT gelast, eene verkenning buiten genoemde vesting te doen. Zijne magt bestond uit eene kolom van 400 man van het flankbataillon der 8ste afdeeling infanterie, gekommandeerd door den Luitenant Kolonel HULST. Eén eskadron kurassiers, onder kommando van den Ritmeester MORBOTTER, en twee zesponders, onder bevel van den Eersten

Luitenant CLEMENT, van het 3de bataillon veld-artillerie.

Naauwelijks was de Kolonel von QUADT, een kwartier uurs buiten de vesting op den weg naar *Meersen*, of de krijgsmagt werd, *zonder dat daartoe aanleiding werd gegeven*, al dadelijk uit de huizen beschoten, doch het hevigst uit het bosch van het kasteel *Vaas-Hartel* en een aan den weg staande kruidmolen. Het aanhoudend vuur uit de huizen werd beantwoord door een geregeld tirailleurvuur, weldra door het kanon ondersteund, waardoor de muitelingen (die op den ouden voet weder het eerst hadden vuur gegeven, en even verraderlijk als vroeger de huizen, beschuttingen en struiken hadden te baat genomen, om door de Geschiedenis te doen bekend worden, hoe hunne wapenfeiten, waarop zij zich zeer beroemden, te verstaan zijn) al spoedig uit de huizen als van den grooten weg verdreven en in ontzaggehouden zijn.

Later op een binnenweg nabij *Vaas-Hartel* werd de medewerking der artillerie op nieuw noodig; er werden echter niet meer dan een dertigtal kanonschoten gedaan.

Rothem werd door den vijand omtruimd, en het doel der verkenning, wegens den staat der communicatiën, welke de muitelingen trachtten af te snijden, bereikt zijnde, marcheerden de troepen, waarbij de Luitenant CLEMENT en de Ritmeester MORBOTTER zich zeer onderscheid hebben, in de meeste orde terug. De gekwetsten bij dit gevecht waren: DE

J. Steyn. del.

W. Schults. sculp.

Het aanhoudend vuur uit de huizen werd beantwoord door een geregeld tirailleur vuur, weldra door het kanon ondersteund.

bl. 22

BRUIN, sergeant; STRASING, foerier; DE GROOT, korporaal; DE BOER, STEINSTRA EN TERPSTRA, flankeurs, alle van de 8ste afdeeling infanterie; ZIMMAR, kanonnier der 1ste klasse, en KENNIS, kanonnier der 2de klasse, beide van het 3de bataillon veld-artillerie. Aan de zijde der muitelingen waren veel dooden; ook werden van hun 12 krijgsgevangenen binnengebragt.

De dag van het vertrek des Hertogs, benevens der troepen onder zijne bevelen staande, uit *Maas-tricht*, was op den 24sten bepaald, hetgeen dan ook in de beste orde plaats had, nadat Z. D. H. met den Generaal DIBBETS over de demonstratie op *Venlo* (hetgeen echter van geen gevolg was) geraadpleegd had. Des morgens ten 7 ure begon de terugtocht langs den grooten weg naar *Maaseyk*. Gedurende denzelven werden er naar de dorpen ter zijde van den weg patrouilles afgezonden, die overal de vlaggen der muitelingen van de torens haalden en mede namen, zoodat zich eene aanzienlijke verzameling dier vlaggen in handen dier ruitery viel. De verschijning van zulk een groot aantal welgeoefende troepen maakte overigens in die dorpen, even als vroeger te *Maastricht*, eenen te dieperen indruk op het gemoed der ingezetenen, omdat zij, door de logenachtige berichten der opstandelingen, werkelijk in het denkbeeld waren, dat er geen Hollandsch leger meer bestond. Vele Limburgers verklaarden dan ook aan die officieren en soldaten, dat zij enkel door de bedrei-

ging van plundering genoopt waren geworden, om de oproervlag uit te steken, en niets liever wenschten, dan door de eene of andere schikking uit hunnen tegenwoordigen toestand te geraken.

» Ni : wetende,» zegt de Hertog VAN SAKSEN WEIMAR in zijn verslag, » op welke wijze ik te » *Maaseyk* zoude ontvangen worden, had ik schik- » kingen gemaakt, om die plaats te omsingelen; al- » vorens dit echter konde geschieden, was de dap- » pere Kapitein VAN GEEN (*), die zich bestendig bij » de voorhoede ophield, vergezeld van den Kapitein » GALL en zes huzaren, de stad binnengereden, had » aldaar voor het raadhuis twee gendarmes der » muitelingen ontwapend, en het stedelijk Bestuur » genoodzaakt, om dadelijk de Luiksche vlag af te » nemen en de Hollandsche op te steken, alsmede » om buiten de stad te komen, ten einde mijne » bevelen te vragen. Van dezen gunstigen uitslag » onderrigt, stelde ik mij aan het hoofd van een » eskadron huzaren en van twee eskadrons kuras- » siers, met twee stukken geschut, en draafde daar- » mede tot dicht voor de stad, alwaar ik een stuk » geschut tegen de hoofdstraat deed rigten. Vervol- » gens deed ik alle poorten bezetten en begaf mij met » een deel van het voetvolk in destad, alwaar ik mij » van de wapenen der schutterij meester maakte.»

De Kapitein VAN GEEN had intusschen de openbare kassen te *Maaseyk* in beslag genomen, waarin

(*) Men verwarre dezen naam niet met dien van den Luitenant Generaal VAN GEEN.

zich eene vrij aanzienlijke som bevond. Ook werden nog twee andere gendarmes gevangen genomen, waaronder een, die uit *Maastricht* was gedeseerteerd en dus voor eenen krijgsraad werd te regt gesteld.

Daar het voorts aan den Hertog VAN SAKSEN WEIMAR niet onbekend was, dat verscheidene inwoners van *Maaseyk* aan het doorgraven van den IJk der *Zuid-Willemsvaart* bij *Neeroeteren* deel hadden genomen, gaf hij aan het Stedelijk Bestuur eenen schriftelijken last, om de daar gepleegde schade weder te doen herstellen, en daarvan aan den Bevelhebber van *Maastricht* berigt te doen geven, onder bedreiging van in geval van ongehoorzaamheid met eene nieuwe inlegering van troepen gestraft te zullen worden.

De nacht van den 24sten op den 25sten November, werd door de hoofdmagt van den Hertog te *Maaseyk* doorgebracht, terwijl sommige afdeelingen daarvan te *Neeroeteren*, *Heppeneren* *Aldereyk* gelegerd waren. Den volgenden ochtend ontving hij de tijding, dat de vijand, en wel inzonderheid de beruchte rooverbende van PONTÉCOULANT, die, slechts 300 man sterk, van den kant van *Brée* naar *Weert* was gekomen, en die plaats bezet hield. Dit deed hem besluiten, om, alvorens naar *Venlo* te trekken, eene zijdelingsche beweging te maken, ten einde den vijand, des noods, in den rug aan te vallen; zijne kolom rukte dus in den ochtend van den 25sten naar *Neeroeteren*, ging

daar over de *Zuid-Willemsvaart*, en kwam weldra over *Opitter* te *Brée* aan. In dat stadje vernam de Hertog, dat aldaar tegen dienzelfden avond de aankomst van twee bataillons der opstandelingen was aangekondigd, waarvan het eene van *Beringen*, en het andere van *Hasselt* komen moest, alsmede, dat er te *Achel* en te *Hamont* vijandelijke troepen verwacht werden. Onder deze omstandigheden, en in aanmerking nemende, dat het meerendeel der krijgslieden nog slechts drie uren gemarcheerd had, en dus allezins bereid en gezind was om den strijd aan te gaan, besloot de Hertog den vijand te *Brée* af te wachten, terwijl hij tevens de dorpen *Beek* en *Gerdingen* deed bezetten, en voorposten tot aan *Meeuwen* en *Wishagen* uitzette. De vijand liet zich echter den geheelen dag te vergeefs wachten.

De beschikkingen van den Hertog veranderden ook weldra van aard, daar in den nacht van den 25sten op den 26sten November de Kapitein-adjutant VERHORST bij hem aankwam, met de tijding van het sluiten eener wapenschorsing (*). Deze officier was den vorigen ochtend te *Maastricht* aangekomen, en had zijnen weg over *Hechtel*, *Winterslag* enz. genomen, zonder ergens vijanden ontmoet te hebben. Den 26sten trok dus de geheele kolom naar *Achel*, van waar de verschillende korpsen daarvan langs de kortste wegen, naar de daarvoor aangewezen legerplaatsen werden afgezonden, ter-

(*) Zie bladz. 18.

wijl de Hertog VAN SAKSEN-WEIMAR zelf zijn hoofdkwartier te *Eindhoven* vestigde.

„De gelegenheid heeft zich niet opgedaan,” zegt de Hertog VAN SAKSEN-WEIMAR, aan het slot van het berigt, (waaruit het meerendeel der bovenstaande bijzonderheden ontleend is,) „om aan den vijand te toonen, wat de kolom in staat was te volbrengen; de goede geest, waardoor zij bezielde is, geeft mij echter het volle vertrouwen, dat zij zich zeer goed zoude gedragen hebben.”

Aan den anderen kant had de waakzaamheid van den Generaal DIBBETS, tevens alle verzekerende middelen aangewend.

Dadelijk na de aankomst der kolonne onder den Hertog VAN SAKSEN-WEIMAR te *Maastricht*, werd er eene verkenning gedaan naar den kant van *Eijsden* en *Visé*, welke kolonne door den Majoor SYBERS werd aangevoerd, en tot in *Luik* schrik verspreidde. Op den 24sten trok echter de Majoor MENSO, van de 13de afdeeling, met eenige infanterie, kavallerie en artillerie, naar *Sittard*, ten einde aldaar wederom het wettig gezag te doen eerbiedigen, en eene som van *drieduizendguldens* te doen betalen, zoo wegens medepligtigheid aan het doorsteken van een dijk der Zuid-Willemsvaart (tot welks herstel zoo als boven is vermeld de Generaal DIBBETZ kosten had doen aanwenden) als wegens verregaande mishandeling van den tweeden Luitenant PIEPENBRINK, der 14de afdeeling, die aldaar, tot het weren van den sluikhandel, was gedetacheerd

geweest. Die kolonne keerde in den middag van den 25sten te *Maastricht* terug, medevoerende vier stukken klein geschut, *boëtes* genaamd, en de vlaggen op het stadhuis gevonden; voorts als gijzelaars, twee leden der Regering, mét name *PIERSENS*, Notaris, en zekeren *ZELIS*, aan wien werd aangezegd, dat zij te *Maastricht* onder onmiddelijk toezigt der politie zouden blijven, tot tijd en wijle de gevorderde contributie zoude betaald zijn. Eenige uren daarna de som van drie duizend guldens bij den agent van de algemeene rijkskas hier gestort zijnde, werden beide genoemde personen ontslagen en keerden naar *Sittard* terug.

In het laatste der maand October, liet het zich aanzien, dat de bende onder *PONTÉCOULANT*, nadat dezelve door de inwoners te *Oostburg* (*), eenen moedigen tegenstand hadden gevonden, niet weder in dat gedeelte van de provincie *Zeeland*, hetgeen oudtijds *Staats-Vlaanderen* genaamd werd, zoude terugkeeren, vooral daarom dat de Luitenant Kolonel *LEDEL* de bende die meer dan 2000 man sterk was, kort na den ontvangst die zij te *Oostburg* hadden gevonden, met eene aanzienlijke magt geheel had verjaagd. Doch de afgezant van het opgeworpene Bestuur *DE PONTÉCOULANT* had zich niet laten afschrikken. Te *Biervliet* dwong zijne bende kort daarna den Secretaris der Gemeente tot het uitbetalen eener som van *f* 150, terwijl eene andere hoop muitelingen te *Sluis* was

(*) Zie II. Deel, bladz. 74.

binnengerukt. Zoodra dit den Luitenant Kolonel LEDEL bekend werd, maakte hij aan het hoofd van 150 man eene beweging naar *Sluis*, en niet verre van *Oostburg*, raakte hij met de muitelingen slaags. Na een scherp gevecht en een geweervuur van twee en een half uur bleef de Kolonel overwinnaar zonder eenig verlies te hebben bekomen. Aan de zijde der horde waren drie dooden en onderscheidene gekwetsten. Het overschot der vijandelijke magt vlugtte vervolgens naar *West-Capelle* in *West-Vlaanderen*. — De Luitenant Kolonel LEDEL deed vervolgens in het dorp *St. Anna* de oproervlag afhalen, en trok naar *Sluis*, om aldaar verder den vijand in het oog te houden.

DE PONTÉCOULANT deed nu eene met groote letters gedrukte Proclamatie aan de bewoners van *Zeeland* den Burgemeester van *Aardenburg* geworden, met bevel dezelve te doen bekend worden.

De Proclamatie of dagorde hield in, dat zij (bende muitelingen) bezit van dat grondgebied kwamen nemen; dat hij PONTÉCOULANT geene belastingen kwam stellen noch kwellende middelen kwam nemen, maar alleen eene volstreckte gehoorzaamheid verlangde aan zijne bevelen, die altijd billijk maar gestreng zouden zijn tegen diegenen, die dezelve zouden miskennen; dat zij, ingezetenen van *Zeeland*, Belgen waren, even als zij, en de (NB.) edele voorbeelden na moesten volgen, die de natie hun gaf; dat zij hun ondersteunen moes-

ten om de Hollanders van hunnen bodem te verdrijven, het vaderland zoude hun deswegens niet ondankebaar zijn (*).

De Burgermeester van *Aardenburg*, de Heer BLINDENBACH bezat echter moeds genoeg deze proclamatie niet bekend te doen maken; ook wist hij wel, dat dezelve geheel en al met den geest (eenige uitgezondert) van *Zeeland's* ingezetenen strijdig was. Onder alle andere bewijzen daarvoor, is het gebleken dat de Burgerij te *Terneuzen*, weinige oogenblikken na het vertrek der muitelingen en geheel uit *eigene* beweging zekeren Vlaming, JACOBUS VAN HERCKE genaamd, in verzekerde bewaring nam, op grond van het vermoeden, dat hij de opstandelingen bij hunnen intogt was behulpzaam geweest. Deze gevangene werd vervolgens naar *Goes* getransporteert, en aan den officier bij de Regtbank van eersten aanleg overgeleverd. Ook uit de hoofdstad der Provincie, de stad *Middelburg*, kwamen blijken van goede gezindheden: een ingezetene aldaar, bood onder andere vier veldstukken met de daarbij behoorende krijgsbehoefden aan, om ter beschikking der gewapende magt in het distrikt *Sluis* te worden gesteld.

Op den 30sten October werd te *Aardenburg* door den medgezel van DE PONTÉCOULANT, die bij de strooptogt van *Sas van Gend* (†) tegenwoordig was, bekend gemaakt, dat hij, in de onzekerheid zijnde of

(*) Zie Aanteekeningen en Bijlagen, No. 9.

(†) Zie II. Deel bladz. 70.

de stad *Aardenburg* geneigd was zich bij *België* te voegen, dan wel in Hollandsch bezit te blijven, en zich voortaan voor alle overweldiging zooveel mogelijk te bevrijden, gebod:

dat door de stad *Aardenburg* zoude worden gestort eene som van acht honderd guldens, waarvan een bewijs zoude worden afgegeven; dat deze som in waarborg, door het Belgisch Bestuur zoude vergoed worden, ingeval voormelde stad een gedeelte van *België* wilde uitmaken terwijl in het tegenovergestelde geval de som in het bezit van het voorloopige Bestuur zoude verblijven.

Elk burger werd hierdoor verplicht de wapenen, die hij bezat, over te leveren en verantwoordelijk op zijn hoofd en op gevaar van plundering en vernieling zijner bezittingen, dat er van hunnent wege geen tegenstand aan de Belgische troepen geboden werd. Het bevel zoude dadelijk worden uitgevoerd (*).

Hier uit is duidelijk kenbaar dat de komst van GREGOIRE slechts op afpersing en overweldiging doelde.

Het terughouden van de Proclamatie van DE PONTÉ-OOULANT door den Burgemeester van *Aardenburg* gedaan, baatte dus weinig, vooral dewijl de bende onder GREGOIRE sterk genoeg was, om Burgemeester en ingezetenen tot eene overeenkomst te dwingen, hetgeen spoedig daarop gebeurde. Niettegenstaande herhaalde en dringende aanzoeken had men de toetreding tot het opgeworpene Bestuur volstandig geweigerd;

(*) Zie Aanteekeningen en Bijlagen, No. 10.

doch tot het dragen der Brabandsche kleur overgegaan, om de stad aan geene plundering en verwoesting ten prooi te geven. Het verblijf van GREGOIRE en consorten was evenwel aldaar van geen langen duur; het was slechts om geld te doen. De Ontvanger der belastingen, de Heer BLONKER, onderzocht dit, daar zij de som van zes honderd zeven-en-negentig gulden en drie-en-zestig cents uit zijne kas ligtte. Bij derzelver vertrek deed de Burgemeester, ofschoon nog ten aanzien van een honderdtal Belgen, de Brabandsche vlag afnemen, terwijl al de ingezetenen zonder onderscheid de oproerleuzen aflegden. Het aldaar voorgevallene werd door meergenoemden Burgemeester, op den 7den November, aan den Luitenant Kolonel LEDEL, kommanderende in *Staats-Vlaanderen*, door eenen brief berigt (*).

Intusschen had ook voor de bespoediging van hun vertrek aanleiding gegeven, de maatregelen die de Kolonel LEDEL wilde doen nemen, en aan den Burgemeester van *Aardenburg*, op den 3den November berigtte, namelijk, dat hij in de harde noodzakelijkheid was, om den dijk der Aardenburgsche haven te doen doorgraven, indien het grondgebied, waar hij bevel voerde, nog verder-geschonden werd, en daarom, terwijl hij niet meer verlangde dan de rampen van den oorlog zoo veel mogelijk te verzachten, hem Burgemeester verzocht alle heulen en sluizen, waardoor zeewater in zijne landen

(*) Zie Aanteekeningen en Bijlagen, No. 11.

konde indringen, af te dammen of goed te sluiten (*).

Deze brief kwam weldra in handen van den Graaf D'ORIGNY, Kapitein der 1ste kompagnie van de bende GREGOIRE. De Graaf beantwoordde dezen bij afzijn van den laatstgenoemden op denzelfden dag, en verzocht den te nemen en bekend gewordenen maatregel van den Kolonel LEDEL 36 uren te willen opschorten (†).

Het antwoord op dezen brief, geschreven door den Kapitein Adjutant Majoor VAN HOPBERGEN, hield in, dat alléén het doel was om dat grondgebied te behouden en de ingezetenen te beschermen, terwijl de vurige wensch om de laatstgenoemde niet aan al de ijsselijkheden van den oorlog ten prooi te geven, hem terug hield de ontwerpen in derzelver geheel ten uitvoer te leggen; doch dat, ofschoon den reeds genomenen maatregel ongetwijfeld hard was, het evenwel beter was zich aan eenige klagten niet te bekreunen, dan eene geheel onschuldige en vreedzame bevolking aan de woede van eene rooverbende prijs te geven, welke Graaf D'ORIGNY scheen te volgen; dat ook indien de oorlog, die de laatstgenoemde voerde, geen verwoestingsoorlog was, hij dan over zijne grenzen terug zoude trekken, en indien zijne lastbrieven zulks mogten beletten, dan diegenen, die dezelve hadden gegeven, voor de rampen, die

(*) Zie Aanteekeningen en Bijlagen, No. 12.

(†) Zie Aanteekeningen en Bijlagen, No. 13.

daarvan het gevolg zouden zijn , verantwoordelijk waren , eindelijk dat de bewoners van *Meldeghem* en van het geheele Noordwestelijke gedeelte van *Belgie* , de kastijding namelijk het stuiten van het zeewater en het gevolgelijk overstromen hunner landerijen , aan hem te wijten zouden hebben (*). Dezelfde Graaf D'ORIGNY had in afwezigheid van GREGOIRE ook zijnen dank aan den Kolonel LEDER betuigd voor de edelmoedige wijze van behandeling , die een van hunne wapenbroeders , met name DAVID , had ondervonden (†) (§). Vooral dit is een schoon blijk van de goede en regt mensche-lijke handelingen van 's Konings bevelhebbers en krijgsmagt.

Hierbij was het verzoek gevoegd dat de kolonel

(*) Zie Aanteekeningen en Bijlagen, No. 14.

(†) Zie Aanteekeningen en Bijlagen, No. 15.

(§) De Burgemeester Dr. H. A. CALLENFELS , wien de verwoestende bende eenen wreeden dood had gezworen , doch na slechts zijn talrijk gezin in veiligheid gebragt te hebben , zelfs op den post bleef door den Koning aan hem vertrouwd , vergold den vloek van zijne vijanden met zegen. — Een officier der aanval- lers , DAVID genaamd , zwaar gewond op den grond liggende , en op het punt zijnde van door de met regt verbitterde Holland- sche soldaten in de hitte des strijds afgemaakt te worden , werd door hem gered : CALLENFELS , zijn gevaar ziende , vliegt tusschen beiden , dekt de ongelukkige met zijn eigen ligchaam , draagt hem zelf op het raadhuis en verbindt zijne wonden. DAVID herkrijgt zijne bewustheid , vraagt en verneemt den naam van zijnen redder , barst daarop los in tranen en roept uit : „ Mijn God ! „ zijt gij die man , dien men ons als een duivel voorstelde , „ en tegen wien wij met duizenden optrokken , om , was het „ mogelijk u het hart uit het lijf te halen.”

LEDEL zijn woord van eer schriftelijk zoude geven opdat hij gerust een parlementair konde afzenden.

Op denzelfden dag zond de laatstgenoemde kolonel aan den Burgemeester van *Maldegheem* (Oostvlaanderen), eene waarschuwing, hem vermanende zijne ingezetenen stil en rustig te houden, dewijl het scheen dat dezelve uit zijne gemeente zich niet ontzagen te *Oostburg* te komen, en zich met de Belgische oproerigen te vereenigen, die te *Aardenburg* en *Sluis* en het paviljoen van den Generaal VAN DAMME hadden geplundert, er bijvoegende, dat het schenden van zijn grondgebied hem de nadrukkelijkste maatregelen had doen nemen; dewijl hij defensief handelde en alléén het gebied wilde bewaren: dat den dijk der Aardenburgsche haven gereed was om op de eerste signaal te springen, even als de sluizen; en zoo nog eene enkele beleediging aan de rustige burgers dier streken werd gedaan ter schending van het grondgebied, hij zich aan *Maldegheem* zoude wreken, en alle ongelukken, die dit zoude veroorzaken, voor de verantwoording des Burgemeesters zoude blijven (*).

Intusschen was de zich noemende Luitenantkolonel GREGOIRE naar *Aardenburg* terug gekeerd, en vernam de bovenstaande plaats gehad hebbende briefwisseling, waarop hij den 4den November aan den braven Kolonel LEDER door eenen brief te kennen gaf, dat hij zich gedurende eenige

(*) Aanteekeningen en Bijlagen, No. 16.

uren had moeten verwijderen om sommige der roovers, die, hetzij zonder bevel, of onder aanvoering van DE PONTÉCOULANT aldaar gekomen waren, in hechtenis te doen nemen, daarbij herinnerende, dat hij voor de aankomst der afdeelingen uit *Brugge*, bij zijne benden eene gestrengte krijgstuclit had gehouden, zoo dat hij geen enkele klagt over dezelve gehoord had, dat alle ingezetenen en overheden der plaatsen waar hij doorgekomen was, zijne regtschapenheid kende, en hunne dank hadden betuigd over de goede orde die hij had weten te handhaven; dat zelfs de rovers, die *Oost-* en *Aardenburg* hadden overvallen, door hun schandelijk gedrag zijne zorg om personen en eigendommen te eerbiedigen, in een nog helderder daglicht hadden geplaatst, dat hij niet twijfelde of het voorbeeld eener gestrengte bestraffing zoude de herhaling van zulke buitensporigheden voorkomen, terwijl het Belgisch Bestuur, aan die genen die zich over plundersaars hadden te beklagen, schadeloos zoude stellen.

Hierbij was de bedreiging aan den Luitenant-Kolonel LEDEL, dat indien hij door het land onder water te zetten, de grondbeziiters in *Staats-Vlaanderen* wilde straffen voor de misdaad van eenige elendelingen, (NB. ERNEST GREGOIRE was zelf grondeigenaar aldaar) die te *Gend* en *Aalst* te huis behoorden, deze onregtvaardige wraak oefening hun en hem, GREGOIRE, regt zoude geven, even zoo opzigtelijk met het geheele eigenlijke

Holland te handelen , terwijl het welligt hun gelukken zoude deszelfs gewesten aan de zee terug te geven !

Eindelijk verzocht hij eene wapenstilstand van 24 uren , gedurende welke de zaken in *statu quo* zoude blijven , opdat hij in dien tijd van den Generaal opperbevelhebber van *Vlaanderen* nadere bevelen konde inroepen (*).

Een antwoord zoo manlijk als den standvastigen krijgsbevelhebber betamende , overeenstemmend met de bestaande waarheid opzigtelijk het door GREGOIRE geuitte , deed den Luitenant - Kolonel LEDEL den eerstgenoemden geworden.

In dezen brief erkende hij dat de ingezetenen dier streken de persoonlijke regtschapenheid van GREGOIRE prezen , en hij gaarne hieraan geloof wilde geven , dewijl hij hem anders niet zoude antwoorden. Maar dat hij evenwel de man niet was om in onderhandelingen te treden met lieden die zich bedreigingen veroorloofden , gelijk die van het eigenlijke Holland aan de zee terug te zullen geven , dat hij zelf die bedreigingen bij haren eigen naam niet noemen wilde ;

Dat hij (GREGOIRE) terug zoude keeren binnen de grenzen van het land , hetwelk hij tegen dat van hem diende , en dat hij dan , hoewel het hem moeite koste , om hen , welke die zaak dienden , als krijgsmannen te erkennen , toonen zoude dat hij , ofschoon besloten hebbende het uiterste te

(*) Zie Aanteekeningen en Bijlagen , No. 17.

te wagen, niet anders dan het welzijn van allen beoogde ;

Dat het hem eindelijk bijzonder aangenaam was te vernemen, dat het DE PONTÉCOULANT was, die roovers aanvoerde, terwijl hij het nimmer van hem (GREGOIRE) had gedacht (*).

Ter oorzake van deze brief, schijnt GREGOIRE en vervolgens de Generaal opperbevelhebber aan wien hij, had te kennen gegeven zijn rapport te zenden, zich tot het opgeworpen Bestuur te *Brussel* gewend te hebben, althans zeker is het dat de Heer DU BOSCH (tevens een grondeigenaar in *Oost-Vlaanderen*) den Luitenant Generaal LEDEL eene brief deed toekomen waarin hij als opperbestuurder der wateringén van den kapitalen dam *Isabella* voorkomt, inhoudende, het afschrift van eenen brief van het voorlopig bestuur van *Belgie*, met het bericht van zijnen wege dat hij zich vleide dat dezelve aan de eene kant de bedoelingen vervulde aan de Luitenant Kolonel LEDEL in zijne brief aan den Heer HENNEQUIN aan den dag gelegd, en hem aan de andere kant de inzigten der groote (Europesche) Mogendheden zoude doen kennen, die zich het lot der beide landen hadden aangetrokken; dat hij vermeende te mogen verwachten, dat de Luitenant Kolonel LEDEL een einde zoude maken aan de door hem gedane onophoudelijke bedreigingen, die het land van *Kadzand*, aan den rand des verderfs hadden gebragt; en

(*)Zie Aanteekeningen en Bijlagen, No. 18.

zich al verder durfden vleijen , dat genoemde bevelhebber hem (du bosch) wel de verzekering zoude willen geven dat hij hun niet meer over het lot hunner sluizen (*) in onrust zoude brengen , met bijvoeging dat hij in allen gevallen berigt verlangde op den brief die van het opgeworpen Bestuur nevensgaande was. (†)

Het afschrift van deze brief geteekend door het hoofd van het kommitté F. TIELEMANS, schandelijk bekend in deze geschiedenis (§), hield in, dat hij zich haaste aan meergenoemde du bosch te berigten, dat de onderhandelingen (waarvan in het vervolg dezer geschiedenis ter plaatste zal worden melding gemaakt) die ten aanzien van *Belgie*, door *Oostenrijk*, *Frankrijk*, *Groot-Brittannie*, *Pruissen* en *Rusland*, eenen aanvang hadden genomen, het voorlopig bestuur niet veroorloofde, om een gedeeltelijke overeenkomst met de burgerlijke of militaire overheden van Holland te sluiten. Dat de bemoeienis der vijf groote mogendheden in de eerste plaats te doel had, om alle vijandelijkheden tusschen de Belgische en Hollandsche krijgs-

(*) De wateringën, waarvan de sluis zich in handen der milters bevond, behooren tot de polders, die voor een gedeelte onder het grondgebied van *Zeeland*, en voor het overige onder dat van *Oost-Vlaanderen* begrepen zijn — De Heer du bosch zoude dus als grondeigenaar, bijaldien de Kolonel LEDER tot zijne beveiliging de grenzen van *Zeeland* onderzette, aanmerkelijk schade lijden.

(†) Zie Aanteekeningen en Bijlagen, No. 19.

(§) Herzog I. Deel, bladz. 117.

benden te schorsen, en de Heer Luitenant Kolonel LEDEL zeer goed wist hoe zeer hij het goed gevolg der onderhandelingen in de waagschaal zoude stellen, indien hij op het oogenblik, waarop die aangevangen waren, zulk eene stuitende daad pleegde, als die waarmede hij *Oost-vlaanderen* bedreigde, dat van hunne zijde bevelen waren gegeven om den *status quo* te handhaven tot dat een bepaald besluit aan de vijandelijkheden een einde maakten.

Hierbij was weder eene, aan de Belgen, tijdens den opstand tegen Koning en wettig gezag, zeer eigene bedreiging gevoegd, namelijk: indien den Heer Luitenant-Kolonel LEDEL zich niet aan den *status quo* hield, zij zich aan den kant van den Moerdijk zoude kunnen wreken en op hem (LEDEL) het voordeel bezitten van daartoe gedwongen te zijn (!) (*).

Ook deze brief werd door de Luitenant-Kolonel LEDEL beantwoord. Hij gaf daarin deszelfs ontvangst, benevens den daarbijgevoegden van het opgeworpen Bestuur, te kennen, en betuigde zijne verwondering daarover, dat nu Bosch over zijne goede bedoelingen had kunnen uitweiden daar hij het juist zelf was, die onophoudelijk de buitensporigste bedreigingen deed, en allerlei soort van vijandelijkheden pleegde.

Dat vervolgens de mededeeling van het sluiten van eenen wapenstilstand, aan den Luitenant-Ko-

(*) Zie Aanteekeningen en Bijlagen No. 19—2.

lonel niet dan aangenaam konde zijn, doch dat deze niet door hem konde geëerbiedigd worden, zoolang die niet door zijne Regering ter zijner kennis was gebracht, en hij daarom in alle gevallen de bestaande bevelen der Regering letterlijk zoude opvolgen, en van de aan hem verleende magt gebruik zoude maken, terwijl hij hoopte dat de Heer Bestuurder op gelijke wijze zoude handelen.

Dat de Luitenant-Kolonel niets anders wenschte of gewenscht had, dan om de onschendbaarheid van dat grondgebied te bewaren, te handhaven, en de vreedzame bewoners te beschermen. Dat men derhalve op alle punten, en bijzonderlijk in de nabijheid van den kapitalen dam de vijandelijkheden zoude staken. De Luitenant-Kolonel zoude zich als dan voortaan alléén bezig houden met de bevordering van het welzijn van dat land; dat hiervan ook de Heer Bestuurder volkomen moest overtuigd zijn.

Doch wanneer men evenwel tegen alle verwachting aan zijn land mogt blijven ontrusten en de vijandelijkheden voortzetten, óók dan de bedreigingen van zich aan den Moerdijk te wreken, niets in het allerminst aan de door hem gemaakte beschikkingen veranderen zoude (*).

Het manhaftig gedrag van den brave Luitenant-Kolonel LEDEL werd spoedig daarop beloond; door reeds vroeger bewezene diensten was hij ridder

(*) Zie Aanteekeningen en Bijlagen No. 20.

van de Militaire Willemsorde derde klasse, doch werd bij die gelegenheid door den Koning benoemd tot ridder der orde van de Nederlandsche Leeuw, en werden de bewoners der Provincie *Zeeland*, die erkentelijk voor de bewezene dienshem een eerdegen wilden schenken, toegestaan zulks te doen.

Eenige tijd daarna vertrok nu bosch naar *Gend*; dit is onder andere blijkbaar door een brief die hij ter beantwoording van een gedaan verzoek aan den Heer District-Commissaris van *Sluis* schreef. Dit was op den 19^{den} November. Aanmerkelijk was de toon in dezen brief, bij de vorige vergeleken, verandert (*).

De Luitenant Kolonel LEDEL hield nog altijd zijn hoofdkwartier te *Oostburg* (†) gevestigd, alwaar

(*) Zie Aanteekeningen en Bijlagen, No. 21.

(†) *Oostburg*, weleer eenen zeeburg, thans een eenvoudige landstadje, alwaar de brave Luitenant Kolonel LEDEL zijn hoofdkwartier had gevestigd, en hetwelk reeds in 1604 tot de eerst bevestigde punten behoorde, welke Prins MAURITS op dien tijd bezette, verdient bijzondere melding.

Oostburg, eene stad van den tweeden rang in het 4de District der Provincie *Zeeland*, op 51° 20' N. B. en 1° 26' 57" W. van *Amsterdam*; 1½ uur gaans ten O. van *Sluis*, ontleende haren oorsprong en naam van den Burg, welke, voor het bestaan der thans westwaarts liggende gronden was opgetrokken op de *Gaternissen*, aan de oostzijde der toen beroemde scheepreede, en benevens den zuidwaarts gelegenen *Rode- (Rede)-burg*, thans *Aardenburg*. Ten zuiden van den *Oostburg* stroomde destijds de *Elmare* of *Delmare* (in later tijd de *Brugsche vaart* of het *grootte Gat* genaamd, welke oostwaarts tot *Bierliet* doorschoot, en zuidwaarts door de *Cozyde* met de *Sincfala* en

hij, na den bekende briefwisseling op nieuw op den 22sten November met eene aanmaning van zekeren OSTEN (vroeger 2de luitenant bij de 17de afdeeling, doch toen onder den titel van majoor, belast met de bewaring van de sluizen van den kapitalen Dam) werd lastig gevallen. Deze aanmaning hield eerstelijk in de aankondiging van het sluiten der wapenschorsing en vervolgens het verzoek om dadelijk over het herstel der gemeenschap tusschen het Belgisch en Hollandsch grondgebied in schikkingen te treden; dit alles was uit naam van den generaal DUVIVIER, die in de beide Vlaanderen bevel voerde.

Het opgeworpen Bestuur begreep zeer wel dat het voor *Belgie* vóór al van belang was in het bezit te zijn van *Zeeuwsch Vlaanderen* of dat ge-

noordwaarts door het *swarte Gat* met de Zee gemeenschap had.

In overoude tijden was deze Burg belangrijk : in de X. eeuw komt dezelve voor als *Castrum Osborn*, hetwelk (volgens DUCANGE) in die dagen niet zoo zeer eene sterkte als wel eene stad en handelplaats van den tweeden rang aanduidde. Gravin MARGARETHA bevestigde deszelfs keuren. Graaf GUY schonk de stad in 1296 eene vrije jaarmarkt van drie dagen op *St. Laurent*, en Graaf LODEWIK waarborgde haar den koorn- en touwhandel. Haar grondgebied strekte zich destijds uit over *Nieuwerkerk*, *Groede IJsendijke*, *Vuilendijke* (thans *Schoondijke*), *Gaternissen* en *Oostmunde Kapel*. Over dezen omtrek, later *Oostburger-ambacht*, oefende zij het hoog en laag regtsgebied uit. — De stad had hare bijzondere erfelijke Burggraven, die er een kasteel bezaten; en tot aan het einde der XIV. eeuw in groot aanzien waren. Hierbij vond men er twee Parochiekerken, aan de Hervormers dezer streken in de VII. eeuw, *SAVO*

deelte van *Zeeland* hetgeen oudtijds *Staats-Vlaanderen* genaamd werd; van daar dat het reeds vroeger DE PONTECOULANT had afgezonden om de vreedzame bewoners van *Zeeland* onder hun bestuur te brengen, en vervolgens GREGOIRE. Beider pogingen mislukte, en nu ook laastelijk werd die van VAN OSTEN verijdeltd. Na het ontvangen van gedachte aanmaning die op het buitengoed van den Heer DU BOSCH was geschreven en van daar afgezonden, gaf de brave LEDEL het rapport, dat hij zonder uitdrukkelijke last van zijne Regering, geene veranderingen in de door hem reeds gemaakte beschikkingen konde brengen.

VAN OSTEN hiermede niet voldaan, deed de genoemde Luitenant-Kolonel op den 24sten November eene brief toekomen, waarin hij in de ver-

en *Eligius* toegewijd; onder anderen bevatte de stad de *Sint Eloykerk* (in 1632 ingestort); de *Sint Baafkerk* stond op de Torenweide (in 1805 uit hoofde van bouwvalligheid afgebroken) Sedert het jaar 1201 bestond aldaar eene Abdij van Benedictijner monniken, twee andere Kloosters, een Landshuis, Stadshuis, enz.

De toen zoo aanzienlijke stad en omstreken zijn door verschrikkelijke watervloeden en oorlogen vreesselijk geteisterd geworden. Door den geduchten vloed in 1180 werden de *Gaternissen* geheel bedolven, waarna de gronden slechts trapsgewijze herwonnen werden, onder de benamingen van *IJss-Wateringen*, *Oude* en *Nieuwe IJss* enz. Door de groote beddingen van JAN VAN NAMEN in 1282 werden deze landen, bij de afsluiting der *Elmare* door den *Passegeulerdam*, voor *Oostburg* aan het *Aardenburger Ambacht* vastgehecht en alzoo met den Vlaamschen wal vereenigt. Op den 16den November 1377 werd dit echter alles weggeslagen, en het *Oostburger Ambacht* ging

onderstelling zijnde, (dewijl alle dagbladen het vermeldde), dat de Luitenant-Kolonel hiervan kennis zoude dragen, te kennen gaf dat het hem zeer verwonderde, dat zekeren RISSEUW aan het hoofd eener afdeeling ritterij, zich veroorloofde zijne posten te verontrusten; dat hij een te hoog denkbeeld van zijne militaire kundigheden had, en van zijn verlangen om ongelukken te verhoeden, dan dat hij geloven zoude dat hij verlof had kunnen geven, voor eene onderneming die voor de bewerkers daarvan de rampzaligsten gevolgen had kunnen hebben. Dat hij hem (LEDEL) daarvan verwittigde en verzocht op nieuw hem te willen berigten of hij al dan niet bevelen had ontvangen om tusschen de beide staten den gesloten wapenstilstand te eerbiedigen (*).

met *Bierliet* en andere plaatsen verloren. Slechts het eigenlijke *Oostburg* bleef door zijne hooge ligging bewaard. Hetgeen thans nog behouden of later herwonnen werd, werd door den stormvloed van 19 November 1404 weder weggesleept, zoodat toen alles met de zee op nieuw gemeen lag.

Bij deze onheilen kwam, dat de in 1271 weder eenigzins verrezene stad door de Gentenaars ingenomen, geplunderd en verbrand werd. In 1382 trof haar hetzelfde lot wegens de getrouwheid aan den Landvorst; doch de ingezetenen namen wraak; zij staken de dijken door, en een groot aantal plundersaars vonden den dood in de wateren. In dezen rampzaligen zevenjarigen burgeroorlog kwamen 200,000 menschen om.

In 1387 werd de stad door de Engelschen vermeesterd; in 1452 werd zij uit hoofde van hare verkleefdheid aan de regering, door hare Vlaamsche naburen in puinhoopen herschapen

(*) Zie Aanteekeningen en Bijlagen, No. 22.

De Luitenant-Kolonel LEDEL liet niet na hierop dadelijk den volgende dag te antwoorden: dat hij vooreerst, zich ter zake van den wapenstilstand duidelijk genoeg had verklaart, en daarom niet begreep hoe het in hem opkomen konde, nogmaals hem daaraan te willen herinneren, dat hij hij niet gewoog was het eenmaal gezegde te herhalen en daarom niet op dat punt antwoorden wilde.

Ten tweede dat het belagchelijk ware om, hetgeen hij nopens den heer RISSEUW had aange merkt, die hij zeer wel wist wie hij was, namelijk die te *Biervliet* gekomen was in hoedanigheid als vrederegter om zijnen ambtgenoot in het gevangen nemen of verjagen van eenen hoop landlopers behulpzaam te zijn, die dezen streken on-

terwijl de stroopers uit *Aardenburg* en omliggende plaatsen een kostbare buit wegvoerden. In 1488 werd zij door de Duitsche krijgsbende schrikkelijk aangetast, die het volgende jaar met 30 schepen terugkomende, waarbij zij in het land van *Cadsand* alles wegroofden en de rijkste landlieden met zich voerden, de wraak van de Oostburgers met de Sluizenaren vereenigd, ondervonden. Op den 3den September dreven zij hen na een hardnekkig gevecht op de vlugt, en vermeesterden drie schepen, met bijna al het geroofde en verscheidene gevangenēn.

Door alle deze schrikwekkende gebeurtenissen was *Oostburg* intusschen zóó verarmd, dat de stad, die in den jare 1317 in de 100 £, welke het Brugsche vreijer opbragt, 3 £ 3 s betaalde, en in 1408 nog 3 s 6 d gaf, in 1517 op 12 penningen werd gesteld.

Het nog weinig overige werd in den worstelstrijd tegen *Spanje* door de golven verzwolgen, zoo dat eindelijk van het geheele Ambacht niets dan den Veerhoekpolder met 276 gemeten lands ove-

veilig maakte, doch wat het hem trouwens aanging wat men op zeeuwsch grondgebied verrigte.

En eindelijk hem (OSTEN) verzocht, niet weder op zulke punten terug te keeren, en ten einde die geheele verveelende briefwisseling te doen ophouden; vermeende hem te moeten verwittigen dat hij over de belangen van dat gewest met niemand anders begeerte te handelen dan met de opperbevelhebber der beide *Vlaanderen* (*).

Met deze briefwisseling namen oock alle belangrijke pogingen van wederzijds een einde.

In het begin dezer maand van dewelke wij een overzicht der gebeurtenissen die tot den Belgischen opstand betrekking hebben nemen, hadden eenige munitelingen het ook gewaagd, het in 's Konings bezit zijnde fort Lillo aan te tasten; de bezetting

rig bleef. Dit kleine overblijfsel van zoo vele gronden behoorde echter onder de bevestigde punten, en wel tot de eerste die Prins MAURITS in 1604 bezette. Deze vestingwerken bestonden toen aan de N. W. zijde uit drie bastions en aan de Z. O. kant uit eenen regten wal; de N. O. en Z. W. punten waren door bijzondere schansen bedekt. Bij de Oude Haven was de *Hans Vriese Schans* op de Noordhoek van den Veerhoecker Polder en aan de overzijde der Brugsche vaart de schansen *Coxysde*, *St. Catelyne* en *St. Philippe* onderling en met de stad verbonden en door de redoutes *Casembrood*, *Spek en brood*, enz. Deze werken zijn in 1672 verlaten, waardoor *Oostburgs* naam uit de rij der versterkte plaatsen werd weggenomen.

In 1604 had de stad van tijd tot tijd het hoofd weder opgebeurd hare bevolking vermeerderde, dewijl er zich een goed aantal uitgewekene Franschen nederzette, die weldra eene

(*) Zie Aanteekeningen en Bijlagen, No. 23.

ontving hen echter zoo wel, dat zij met verlies van dertien dooden terug geslagen werden.

De brave Generaal VAN GEEN, die ten gevolge van den afval van het wettige gezag en de te groote overmagt der Belgen uit de vesting *Namen* had moeten trekken (*) en omstreeks dezen tijd het mobiele leger kommanderende, deed bij deszelfs terugkomst van *Bergen op Zoom*, te *Breda* een dagorder uitvaardigen, die allesints blijken hield van dien moedvolle denkbeelden die de drijfveren zijn tot volbrenging van grootsche daden, waardoor de bewoners van Oud Nederland zich sedert zoovele eeuwen luisterlijk gekenmerkt hebben. — De Generaal deed bijzonder de soldaten van het leger herinneren, dat het sedert het uitbarsten der onlusten in het Zuiden des Rijks

kerk stichtteden en eene gemeente vormden, die tot in het jaar 1817 stand hield, en zich eerst toen met de Nederduitsche Hervormde vereenigde. De gevloede landen werden achtereenvolgens beverscht en landbouw en nijverheid keerden weder. Ten laatste is in het einde der 18de en den aanvang van de tegenwoordige eeuw aan het land een geheel ander aanzien gegeven.

In 1787 werd de Bakkersdam gelegd, en daardoor *Oostburg* weder aan den Vlaamschen wal en door het bedijken van den Kraanpolder ook aan het eiland *Cadsand* verbonden. Thans is de voormalige Zeeburg een eenvoudig open Landstadje, met (volgens de opgave van 1 Januarij 1830) 1251 inwoners, hetwelk op eene hoogte ligt, die door de hoogste vloed niet kan bereikt worden. Bij koninklijk besluit van 5 December 1816 werd het den naam van stad weder gegeven, ofschoon geen lid der Staten Vergadering zedende.

(*) *Herzie II. Deel, blada. 30.*

niet dan met tegenspoeden te kampen had gehad, waarvan de hoofdoorzaak het verraad hunner wapenbroeders was geweest, doch dat het vertrouwen in hun midden hersteld was, door de zuivering van hunne gelederen.

Dat de beledigingen die zij onderling en met geduld binnen *Brussel*, *Antwerpen* en elders hadden moeten verdragen, de schandelijke wreedheden, de moorden aan hunne kameraden en Officieren gepleegd, zelfs nadat zij hunne wapenen hadden afgelegd en zich overgegeven hadden, de mishandelingen der zieken in de hospitalen, en het schenden der lijken hunner Hollandsche wapenbroeders en al zulke gruweldaden, om wraak riep!

Wijders deed hij hun kennen dat het leger dagelijks versterkt werd, en zelfs de rijkste en aan-

De grond is doorgaans bouw- en weiland en nog omringd door de half geslechte wallen. De voormalige schansen zijn nog kenbaar gebleven.

Thans is *Oostburg* een kantons hoofdplaats; de openbare gebouwen en weinige straten zijn zeer aanmerkenswaardig. Van het schoolonderwijs wordt in deze gemeente veel werks gemaakt; ook vindt men er in vereeniging met *IJsendijke*, een departement der Maatschappij *Tot Nut van 't Algemeen*.

Gedurende de Belgische onlusten was *Oostburg* op den 31sten October de strijdplaats, van waar de dappere Luitenant Kolonel **LEDEL** met zijne onderhoorige manschappen, de groote stroopende onder **DE PONTECOULANT** sloeg en verjaagde, en eindelijk zijn hoofdkwartier in de maand November 1830, waar hij de in deze geschiedenis bekende te langdurige briefwisseling met de afgezanten des onwettigen bestuurs hield.

III. DEEL.

D

zienlijkste hunner Landgenooten en burgers van alle standen zich aan hunne zijde vrijwillig schaarden, om onder het oude beroemde Oranjevaandel te strijden, dat op de uiterste punten der aardbol wappert. Hij geloofde dat hunne keuze dus niet twijfelachtig konde zijn, namelijk liever met eer te sterven dan met schande te leven!

Hij sloot deze dagorder met hun van den eersten tot de laatste op te roepen tot den strijd voor de regtvaardige zaak: voor hun eigen grondgebied voor hunne dierbaarste betrekkingen; hun herinnerende aan de regt Hollandsche spreuk: *Eendragt maakt magt* (*).

Deze in den geest van Noord-Nederland zoo zeer gedane dagorde, versterkte de geestdrift der mobiele troepen, die trouwens reeds in groote mate bestond, en alléén gewijzigd werd door de aangelegenheden des lands, in overeenstemming en afwachting van de beslissing der vijf Europesche Vorsten, die het geheele Koningrijk der *Nederlanden* na der Franschen nederlaag hadden gevestigd. Het was daarom, dat de krijgsbevelhebbers defensief bleven handelen en alléén de onschendbaarheid van het grondgebied bleven bewaren, hetgeen evenwel meer dan eens door de Belgen geschonden werd, en waartoe weder op nieuw pogingen werden aangewend, waardoor de Generaal van ~~GEEN~~ genoodzaakt werd, de muitelingen te verjagen. Ten gevolge van onderscheidene bewegingen van het mo-

(*) Zie Aanteekeningen en Bijlagen, No. 24.

biele leger was namelijk de positie te *Rozendaal* door hetzelfde ontruimd geworden, en hadden op den 20sten November zich eenige muitelingen aldaar in de Molenstraat op het plein der Pastorij gevoegd, alwaar zij een van de twee aldaar aankomende Husaren gevangen namen; weinig tijds daarna kwam eene patrouille Husaren aldaar door, die de opstandelingen tot op den Antwerpschen weg zoolang nareed, totdat de kommanderende officier daarvan, de Luitenant VAN VOORST, door een schot van achter de struiken gevallen, in de linker schouder zwaar was gewond geworden. Deze patrouille sloeg vervolgens den weg naar *Ettenin*.

Eenige dagen daarna kwamen ruim dertig muitelingen, aan het hoofd hebbende zekeren CAROLY, zich noemende Kapitein der 1ste compagnie van het 2de bataillon, op het marktplein, roepende: *vivat les Belges!* CAROLY begaf zich daarop naar den Burgemeester van de plaats, en eischte een certificaat, houdende verklaring dat hij aldaar met zijne voorhoede geweest was. Bij den Heer WOLDRINGH, Agent van het Domein, even buiten *Rozendaal*, aan den Antwerpschen weg deed CAROLY zeven kleine kanonnen wegvooeren, waartoe hij de paarden van genoemden Heer WOLDRINGH bezigde, waarna hij met zijne troep naar *Esschen* oprukte.

Deze strooperijen te *Rozendaal* werden ter kennis van den Generaal VAN GEEN gebragt, waarop Zijne Excellentie besloot nog in den avond van

den 20sten twee kolonnes te *Etten* en te *Groot Zundert* vereenigen, ten einde daarmede naar *Etten* te marcheren. De kolonne van *Groot Zundert* over moeilijke en slechte wegen te trekken hebbende, had de Generaal, uit aanmerking van het ongunstig weder, zijne beschikkingen zoo genomen, dat de beide kolonnes den volgenden morgen te *Esschen* moesten aankomen. Te *Rozendaal* en te *Nispen* werden geene muitelingen meer aange troffen, doch te *Esschen* werden zij door de kolonne van den Generaal post, van *Groot Zundert* gekomen, gedeeltelijk overvallen. Twaalf werden doodgeschoten en een gelijk getal gevangen gemaakt. De overige ontkwamen door de vlugt, hetgeen door het terrein van die streek, hetwelk met heggen en kreupelbosch als doorsneden is, zeer werd bevorderd. De Luitenant Kolonel *EVERTS*, kommanderende het tweede bataillon jagers, werd hierbij ligt gewond en een sergeant van gezegd bataillon doodgeschoten.

De kolonne die van *Groot Zundert* was gekomen, keerde nog dien zelfden avond derwaarts. *Nispen* en *Rozendaal* bleven eenigen tijd bezet.

Bij de kolonne door de Generaal *VAN GEEN* aangevoerd, en bij *Etten* geformeert, bevonden zich 300 man van het veldbataillon der Haagsche schutterij, allen vrijwillig; „en indien men het had kunnen toelaten,” zegt de Generaal in zijn verslag, „waren veel meer, zoo niet allen medegekomen.” De hoogstmogelijke geestdrift heerschte

„onder hen, en zij hebben wel gemarcheerd.”

Zes honderd man van de Rotterdamsche schutterij bezetteden in dien zelfden tijd de voorposten te *Rijsbergen*, en eene compagnie Leydsche Jagers het *Ginneke* en *Haagje*.

Onder de gevangenen bevonden zich Franschen, Brusselaren, Leuvenaren, Antwerpenaren, en inwoners van *Esschen*, welke laatste met de wapens in de hand gevat werden; de wachtmeester der huzaren, die te *Rozendaal* door de muitelingen werd gevangen gemaakt, (*) werd ten gevolgen dezer door de troepen met geestdrift uitgevoerde beweging, bevrijd, terwijl het dorp *Esschen* het medegenomene paard moest vergoeden.

Daarop keerde Generaal VAN GEEN, die ofschoon veel dienstjaren tellende, geen vermoeyenis ontzag, en zich telkens aan de spitse zijner kolonle bevond, met de troepen naar de vesting *Breda* terug.

Omstreeks dezen tijd was er een zeer slechten geest onder de bewoners van het platte land der Provincie *Noord-Brabant*, waarom de Gouverneur van dat gewest, die van den Luitenant-Generaal VAN GEEN, kommanderende het mobiele leger, eene kennisgeving had ontvangen, dat genoemde lieden hulp aan de muitelingen hadden verleend, en Zijn Edele Gestrenge belast met de dekking van *Noord-Brabant*, de vreedzame bewoners zullende behoeden voor de rampen des oorlogs, on-

(*) Zie bladz. 51.

veranderlijk voornemens was de herhaling van trouwelooze daden voorbeeldig te straffen; eischen- de tevens dat de inwoners der dorpen van gezegt de Provincie de muitelingen niet alleen niet behulpzaam zoude zijn, maar volgens hunnen pligt als getrouwe onderdanen des Konings waarschuwen zoodra zij van de nadering der vijand kennis droegen, enz. (*)

Bij de meer aanzienlijke lieden dezer Provincie was over het geheel eenen voor de goede zaak, en dus beteren geest heerschende.

Dit werd onder anderen blijkbaar bij de bewuste beweging van den Hertog van SAXEN WEIMAR van *Noord-Brabant* naar *Limburg*, toen eene afdeeling krijgslieden van bijna 500 man hun nachtverblijf op twee Meijerijsche dorpen werd aangewezen, waarvan de huizen zeer uiteen lagen. Een aanzienlijk grondbezitter aldaar, uit een naburig dorp gekomen, noodigde, zoodra hij van de genomene schikkingen kennis droeg, hun allen uit, om op eenige digt bij elkander gelegene en aan hem toebehorende landhoeven hun nachtverblijf te houden. Dit edelmoedig aanbod werd met dank aangenomen, en de geheele afdeeling bragt alzoo op de goederen van eenen enkelen grondbezitter den nacht door, en werden daar van al het noodige voorzien, terwijl de gezamenlijke officieren, ten getalle van 23, aan zijne eigenlijke woning eenen avondmaaltijd vonden.

In den aanvang van de maand October had de

(*) Zie Aanteekeningen en Bijlagen, No. 25.

tuimelgeest ook bij de inwoners van het Groothertogdom *Luxemburg* een begin gemaakt aan schandelijke buitensporigheden (*), en de Gouverneur, den Heer WILLMAR, de ingezetenen ernstig tot rust aangemaand, met bedreiging van de hoofdstad der Provincie in staat van beleg te zullen verklaren. Doch deze waarschuwing had blijkens de aldaar voorgevallene volksbewegingen weinig invloed uitgeoefend, waarom genoemde Gouverneur den 2den November de ingezetenen bekend deed worden met de verdragen (§), waarbij het Groothertogdom gevestigd werd, en met de overeenkomst, waarbij hetzelfde aan den met de kroon der *Nederlanden* bekleeden Vorst werd overgegeven, om eenen van dat Koninkrijk onaf-

(*) Zie II. Deel, bladz. 38.

Zie ook II. Deel, Aanteekeningen en Bijlagen, No. 22.

(§) Betrekkelijk de vestiging van het Groothertogdom onder de Koning der *Nederlanden* en deszelfs betrekking tot het Duitsche Verbond, Artikel 65, 67 en 69 der Weener Congresacte. en

Nopens het doel van dat Verbond en de verplichting der Bonds-Staten, om zich onderling bij te staan en te verdedigen, en met Artikel 1. der Grondwet:

„ Het Groothertogdom *Luxemburg*, in de grenzen van het gemelde Tractaat (Weener van 19 Julij 1815) bepaald onder „ dezelfde Souvereiniteit als het Koninkrijk der *Nederlanden*, „ zal dezelfde grondwet hebben, behoudens dezelfde betrekkingen tot het Duitsche Verbond.”

Waaruit blijkt dat het Groothertogdom, hoewel door dezelfde grondwet geregeerd, echter een afzonderlijke Staat blijft uitmaken.

hankelijken, maar tot het Duitsche Verbond behorende Staat uit te maken; tevens, dat het naar aanleiding van het koninklijk besluit van den 20sten October bleek, dat het lot der Zuidelijke Provinciën eerst door éene overeenkomst tusschen de Koning der *Nederlanden* en deszelfs Bondgenooten moest worden vastgesteld, en inmiddels het groot Hertogdom, even als de Noordelijke Provinciën aan de regering van den Koning onderworpen bleef, dat derhalve de opgeworpene regering in *Belgie* over het groot Hertogdom geen gezag konde uitoefenen, zonder eene daad van overweldiging te plegen, ten aanzien van den door de Europeische Mogendheden gevestigden staat, en diensvolgens de bewoners van *Luxemburg* geen bevel'dier regering erkennen of tot uitvoering daarvan konde bijdragen, zonder schending van het staatkundig verdrag dat hun bond, en de trouw aan hunnen regtmatigen Vorst, en ten laatste dat dit tevens het geval zoude zijn indien zij aan de verkiezingen voor een congres te *Brussel* eenig deel namen (*).

Bij de bekendmaking van dit beeluit, deed de Gouverneur de ingezetenen opmerken, dat genoemde bepalingen, waarop hun staatkundig bestaan rustte, vooral in eenen tijd dat verscheidene Provinciën zich van het Koninkrijk der *Nederlanden* afscheurden, hunne ernstige aandacht verdienden.

Dat het voormalig Groothertogdom *Luxemburg*

(*) Zie Aanteekeningen en Bijlagen, No. 26—1.

nooit tot het land behoord had, hetwelk tijdens de Oostenrijksche regering *Belgie* genoemd werd; dat zelf al hield het Koninkrijk der *Nederlanden* op te bestaan, het Groothertogdom echter in wezen zoude blijven.

Wijders dat *Luxemburg* een eigen volksbestaan had, onder waarborg van het Duitsche verbond, en dat volksbestaan en met hetzelfde de onafhankelijkheid van het verbond geschonden zoude worden, indien in hetzelfde het bevel van een vreemd gezag werd uitgevoerd. En dat dit evenwel oogschijnlijk het geval zoude zijn, indien het voorloopige Bestuur van *Belgie* zich met het bevel van het Groothertogdom wilde bemoeijen, ofschoon hetzelfde niet kon erkend worden. Eindelijk, dat dit de beginselen waren, van welke het wettige Bestuur nimmer zoude afwijken (*).

Niettegenstaande deze bekendmaking bleef echter de onrust voortduren. De Hertog van HESSEN HOMBURG onder anderen ondervond dit, toen hij op den 8sten November zijne gewone rid deed op den weg naar *Arlon*, en aldaar door eenige militaire muitelingen werd tegengehouden, waarvan een derzelven het paard van den Hertog met een knuppel op den hals sloeg. — Een lancier en een adjudant begeleide den Hertog, welke eerste dadelijk toeschoot om de schuldige te straffen, doch de Hertog verbood alle geweld en deed de aanvaller gevangen nemen, welke laatste vervolgens aan den burger-

(*) Zie Aanteekeningen en Bijlagen, No. 26—2.

lijken regter te *Luxemburg* werd overgeleverd; de andere reddede zich door de vlugt; deze geweldadigheid zonder aanleiding, zettede de gemeederen in groote beweging; ook ongeregeldheden van anderen aard, waren op dien tijd aldaar zeer gemeen.

De Koning der *Nederlanden* had inmiddels de hulp van het Duitsch verbond ingeroepen, om de wettige orde, in deze tot het verbond behoorende staat te herstellen, waarom ten gevolge daarvan de Duitsche bondvergadering op den 21sten October het besluit nam, om de rust in de, tot het verbond behoorende staten te handhaven.

De voornaamste bepalingen van dit besluit waren: zoolang de omstandigheden duurde, en in alle gevallen, waarin volgens de bestaande bepalingen de medewerking van alle de leden des verbonds geeischt werd, tot herstel van orde en rust in de staten van dat verbond, moesten alle tot hetzelfde behoorende regeringen elkander wederkerig bijstand bieden, in dier voegen, dat wanneer eene regering zich onmiddelijk tot de eenen of anderen naburigen staat om gewapende bijstand wendde, dien bijstand onverwijld in naam des verbonds moest worden toegestaan, voor zoo verre de krachten van den ter hulp geroepene staat zulks gedoogden.

Ter bereiking van dat doel, zouden gedurende de omstandigheden (oproerigheden, óók in verscheidene staten tot het verbond behoorende), de

krijgsbenden welke iedere staat tot het bondgenootschappelijk leger moest bijdragen, zooveel mogelijk beschikbaar gehouden worden.

Ook zouden de regeringen niet alleen van alle oproerige bewegingen welke in hunne staten voortviel, en van de daartegen genomen maatregelen onverwijld aan de Bondsvergadering kennis geven, maar dezelve in het boven bedoelde geval ook dadelijk onderrigten van de gedane aanvraag om gewapenden bijstand, alsmede van het verleenen van dien bijstand.

De regeringen der Verbondsstaten, zoude wijders aan de volmagten harer zaakgelastigten ter Bondsvergadering de noodige uitbreiding geven, ten einde dezelve, in gevallen waar het de handhaving van orde en rust in *Duitschland* gold, met den vereischten spoed maatregelen konden nemen.

Voorts moest in alle staten des Verbonds een naauwkeurig toezigt over de dagbladen gehouden worden, ten einde te zorgen dat dezelve in de mededeeling van berigten wegens voorgevallene bewegingen met omzigtigheid te werk gingen, en zich van alles onthouden, wat het vertrouwen op de overheden zoude kunnen verminderen (*).

Ten slotte drukte de Bondsvergadering de hoop

(*) Of liever het misbruik der drukpers te voorkomen, die vooral in de laatste jaren vóór de uitbarsting van den ondankbaren opstand, door de Belgen werd uit het verband gerukt, en waarvan de grootste huiltensporigheid het gevolg was.

uit, dat de volken zich door de overtuiging van het nut eens inwendigen vredes zoude laten weerhouden van alle woelingen, en dat de regeringen zich zoude beijveren om de gegronde bezwaren der onderdanen, die langs wettige weg ter harer kennis mogten worden gebragt, uit de weg te ruimen; maar zich tevens evenzeer zoude wachten om eene ontijdige en gevaarlijke toegeeflijkheid te gebruiken.

Intusschen gingen bij alle goede vermaningen de ongeregeldheden, (door de Belgen aangevuurd) aldaar den ouden gang, waarom op den 16den November bovenstaand besluit van de Bondsvergadering naar aanleiding van de hulp, door den Koning der *Nederlanden* bij het Duitsch Verbond ingeroepen, den ingezetenen door meergenoemden Staatsraad Gouverneur werd bekend gemaakt, hen uit naam des Konings aanmaanende om zich uit eigene en vrije beweging wederom onder het wettige en regtmatige gezag te begeven, aangezien slechts op dien wijze de onaangenaamheden en nadeelen konden vermijd worden, welke het gebruik van dwangmiddelen en het inroepen der gewapende magt na zich zoude slepen (*).

De Zuidelijke Provinciën van het door Koning WILLEM geregeerd wordende rijk, bevonden zich op dien tijd in dien voor een land zoo rampvolle toestand waarin het standpunt wordt gemist van hetwelk de ware belangen des volks worden ge-

(*) Zie Aanteekeningen en Bijlagen, No. 27.

zien; waardoor wettelijke orde namelijk wordt gehandhaafd.

De oproerigheden van eenen aard zoo als die in *Belgie* waren uitgebarsten, openen voor welk volk ook, bij dergelijke bewegingen nieuwen tijdvakken, gekenmerkt door ramp of welvaart. Niet zelden echter heeft de volksoproerigheid, waaronder vaak bedrog de ziel der omwenteling is, eenen langen nasleep ten gevolge, alvorens de beslissende wending der zaken, zulk een tijdvak voor geopend verklaard.

De worstelingen van het ondankbaare Belgische volk vermenigvuldigden zich nu meer en meer, voornamelijk (dit begreep men) moest er gezorgd worden voor de verkiezing van een opperhoofd, die aan *Belgie*, en volgens de bestaande betrekkingen met de vijf Mogendheden ook aan de laatsten welgevallig was. De verkiezingen waren echter uiteenlopend; althans in de allereerste vervoering werd door sommigen de Prins van *Oranje*, de Hertog van *Leuchtenberg*, zoon van Prins EUGENIUS BEAUHARNAIS (als kunnende de betrekkingen met *Brazilië* openen) verkoren; anderen weder maakten aanmerking op den Hertog van *Nemours*, tweede zoon van den tegenwoordige koning van *Frankrijk*. — De Nationalen echter noemden den Hertog van *Aremberg*, terwijl eene andere partij de benoeming van den Prins van *Salm Salm* wilden. Onder alle deze uiteenlopende verkiezingen was er echter nog eene partij door den in deze geschiedenis bekende

DE POTTER aangevuurd, die de Republiek verkozen.

Te midden dier zoo zeer uiteenlopende begrippen, omtrent de ware aangelegenheden van een land, dat gewelddadig zich van het wettige gezag had afgescheurd, werd echter het ontwerp van wet, voor welks vervaardigers reeds de benoeming was gedaan (*) tot stand gebracht. Dit ontwerp van wet, in 123 artikels, strekt tot een onwedersprekelijk bewijs dier bekende zucht tot navolging der Franschen en tot overneming van allerlei denkbeelden, in den laatsten tijd in *Frankrijk* zoo gemeen. Hetzelve werd geheel op den voet van de nieuwe Fransche grondwet geschoeid, en wel zoo zeer, dat enkele artikelen daaruit woordelijk ontleend zijn. Sommige punten, waaromtrent toen in *Frankrijk* nog niets beslist was, als de erfelijkheid van het Pairschap, en die dus eigen oordeel vereischten, bleven ook hier vooreerst in het midden. De eerste hoofdbestanddeelen komen in gezegd ontwerp hierop neder:

Belgie vormt een onafhankelijke staat. Het nationaal Congres zal na de grondwet vast gesteld te hebben, een hoofd voor den Staat verkiezen. Alle magt gaat uit van het Volk. De persoonlijke vrijheid der ingezetenen wordt gewaarborgd. Geene algemeene belastingen worden geheven dan uit kracht eener wet. Provinciale belastingen moeten door de Provinciale Raden worden goedgekeurd. Pensioenen worden insgelijks bij eene

(*) Zie II. Deel, bladz. 22.

wet toegekend. Er bestaat vrijheid van Godsdienst, onderwijs en drukpers, voor zoo ver geen beperkende bepalingen dienaangaande bij eene wet gemaakt worden. De ingezetenen van *Belgie* hebben het regt om allerlei genootschappen en vereenigingen aan te gaan. Er zal eene Burgerwacht zijn, welke hare officieren zelve benoemd. De zamenstelling des legers, de bevordering, de regten en pligten der krijgslieden worden bij de wet geregeld. De grondwet van 1815, de Nederlandsche wetboeken, de provinciale en plaatselijke verordeningen worden afgeschaft. *Brussel* zal de zetel der regering en de hoofdstad van *Belgie* zijn.

De wetgevende magt wordt uitgeoefend door het hoofd van den Staat, de kamer der afgevaardigden en den senaat. Het hoofd van den Staat heeft de uitvoerende magt. De regterlijke magt berust bij de hoven en de regtbanken.

Het grondwettig gezag van het hoofd van den Staat is onschendbaar. Zijne ministers zijn verantwoordelijk. Alle besluiten moeten door eenen minister mede-onderteekend worden. Het hoofd van den Staat maakt bepalingen nopens de uitvoering der wetten; doch de regtbanken behoeven op die bepalingen geen acht te slaan, dan voor zoo ver hun dezelve overeenkomstig de wet voorkomen. Hetzelfde heeft het opperbevel over het leger, maakt vrede en oorlog, sluit verdragen, enz. Het roept de kamers te zamen, sluit

derzelver zittingen , en heeft het regt om de kamer van afgevaardigden te ontbiuden ; alsmede het regt om genade te verleen en munt te slaan.

Bij overlijden van het hoofd van den Staat, gedurende de minderjarigheid van deszelfs opvolger , voorzien de beide kamers in het regentschap en in de voogdij. Het hoofd van den Staat is met zijn 18de jaar meerderjarig.

De zittingen der kamers zijn openbaar. Dezelve benoemen hare eigene voorzitters en geheimschrijvers. Alle besluiten worden bij meerderheid van stemmen genomen. Over alle wetten wordt artikelsgewijze gestemd. De kamers hebben het regt om wijzigingen in de voorgedragene wetten te maken. De leden der kamers kunnen gedurende de zitting niet vervolgd worden , dan met toestemming der kamer , tot welke zij behooren.

De afgevaardigden worden regtstreeks door de ingezetenen verkozen ; derzelver getal wordt nader bij de wet geregeld , doch kan niet het getal van 100 te boven gaan , enz. (*).

Het ontwerp van wet was vervaardigd door de Heeren VAN MEENEN , DE GERLACHE , DEBUS , LEBEAU ,

(*) In dit ontwerp van wet komen nog verscheidene andere bepalingen voor , te wijldloopig om alle op te noemen. Zie voor het geheele ontwerp Aanteekeningen en Bijlagen , No. 28.

Als eerste ontwerp van grondwet voor *België* na de gewelddadige afscheuring van de Noordelijke Provinciën der *Nederlanden* , kwam de te boekstelling mij belangrijk voor.

BLARGNIERS, ZOUDE, BALLIV, DEVAUX EN NOTHOMB, en alzoo met afschaffing en nieuwe verkiezing van eenige leden van die commissie (*).

Intusschen was in dit ontwerp van wet, hetwelk aan de vergadering van het zoogenaamde Nationaal Congres (hetwelk kort daarna stond geopend te worden) ter beschikking, beoordeeling en wijziging zoude onderworpen zijn, een hoofd van den Staat genoemd, hetwelk den bekenden volksleider, DE POTTER, zeer in den weg stond; voornamelijk daarom, dewijl hiermede te niet gedaan werd het welligt gevormde denkbeeld van zelve hoofd van den gemeenebestelijken Belgischen Staat te worden, en hij bovendien, bij de voorloopige verkiezingen van afgevaardigden voor meergenoemd Nationaal Congres, waarvoor 63 personen als zoodanig in aanmerking waren gekomen, eerst in de vier-en-veertigste plaats met 52 stemmen was gekozen, terwijl de Heer DE KOKAERT, de eerste zijnde, met 309 werd aangenomen.

Deze voor hem blijkbaren ongunstigen geest deed hem dan ook besluiten om eene staatkundige geloofsbelijdenis algemeen bekend te doen maken, waarin hij te kennen gaf, dat hij niet als Lid dier vergadering wilde verkozen zijn, en gevolgelyk ook niet zijne gevoelens over gedacht ontwerp van wet in die vergadering wilde te kennen geven. Onder die omstandigheden vermeende hij zijne landgenooten te moeten verkla-

(*) Zie II. Deel, bladz. 22.

ren, dat hij elke poging om een lid van het huis van *Nassau* of eenig vreemd vorst aan het hoofd der regering van *Belgie* te plaatsen, met alle krachten zoude tegengaan, dewijl hem eene gemeenebestelijke regering voor *Belgie* het best geschikt voorkwam. » De geaardheid der Belgen, » zeide DE POTTER, » is bijzonder voor zulk eene goed- » koope regering geschikt. De Staat moest geen » ander hoofd hebben, dan eenen Voorzitter, die » voor drie of vijf jaren benoemd wierd; doch » ingeval daar tegen nog te veel vooroordeelen be- » stonden, behoorde men ten minste niet verder » te gaan, dan tot de benoeming van een hoofd » van den Staat voor zijn leven en in geen geval » het beginsel der erfelijkheid toe te laten (*). »

Den 20sten November was de heuchelijke dag, waarop het zoogenaamde Nationaal Congres te *Brussel* geopend werd. De vorige dag was door de geheele stad bekend gemaakt, dat de plegtigheid met het luiden der klokken 24 uren bevoorens zoude worden aangekondigd, enz. waarna op den eerstgenoemden dag de afgevaardigden tot het meergemeld Congres zich naar het (*Palais de la Nation*) gebouw der Staten Generaal, begaven. De President plaatste zich, en verzocht dat er zich eene deputatie naar het Provisioneel Gouvernement (*Centraal Comité*) zoude begeven, om hetzelfde binnen te geleiden.

(*) Zie voor deze staatkundige geloofsbelijdenis, Aanteekeningen en Bijlagen, No. 29.

Volgens den aard der vestiging van het Provisioneel Gouvernement, dat zich slechts opgeworpen had, konde het niet anders of sommige der leden afgevaardigden verklaarden zich hier tegen, vermeenende dat dit beneden de waardigheid der vergadering zoude zijn. Anderen geloofden evenwel dat men deze eer aan het genoemde Gouvernement verschuldigd was, als hebbende in oogenblikken van dringend gevaar *Belgie* veel dienst bewezen. Dit pro en contra had reeds dadelijk eene botsing ten gevolge. De twee partijen gevoelden hunne tegen elkander inlopende begrippen even sterk. De President verzocht eindelijk twee leden als deputatie; onder voor en tegen pleiten vertrok dezelve, en kwam met gedacht Provisioneel Gouvernement, hetwelk militaire eer werd bewezen, en door de hoofden der verschillende departementen, alsmede door de Generaals in volle uniform begeleid werd, spoedig daarna binnen. De President, zittende op de plaats waar voorheen de troon stond, gaf het woord aan DE POTTER, waarop deze zijne openingsrede begon. Deze openingsrede verdient in de daad genaamd te worden eene volledige herhaling van al den laster tegen den Koning en het Nederlandsche volk, ook was dezelve eene vermelding der bekende grieven.

Na alvorens de geschiedenis der laatste vijftien jaren tot op de jongste gebeurtenissen doorloopen en de hooge noodzakelijkheid eener omwenteling beweerd te hebben, sprak hij van het voorloopige

Bestuur, en hoe doelmatig het was, dat eenige lieden zich in de algemeene verwarring aan het hoofd van den Staat stelden. Vervolgens een tafereel van de groote diensten ophangende, welke dat Bestuur reeds had bewezen, onder andere die van de afschaffing der Hooge Politie (*). Betrekkingen met Buitenlandsche Mogendheden, merkte hij daarop aan, »meenden wij onder de » bestaande omstandigheden niet te moeten aan- » knoopen. Wij wisten overigens op eene wijze, » die allen twijfel wegnam, dat men ten onzen » opzichte het beginsel der niet tusschenkomst ge- » strengelijk zoude handhaven. Wij geloofden dus » dat het vrije *België* zijne onafhankelijkheid door » eigene kracht moest vestigen; steeds bereid de- » zelve te doen gevoelen aan ieder, die zich daar » tegen mogt willen verzetten. Sedert wij die » besluit genomen hadden, ontvingen wij van de » vijf groote Mogendheden nieuwe en officiële » mededeelingen, welke wij ons gelukkig achten » heden kenbaar te maken. Dezelve bevestigen » ten volle de vroeger gegevene verzekeringen, en » geven ons de hoop van weldra de vijandelijk- » heden gestaakt, en het geheele Belgische grond- » gebied, zonder eenige uitzonderingen, ontruimd » te zien.”

Betrekkelijk de werkzaamheden van het Congres en de beschikkingen wegens de regeringsvorm,

(*) Men merke op, dat de ~~regering~~ hiermede zijn vonnis vernietigde, als staande onder surveillanc van deze Politie.

werd door hem in deze openingsrede alleen het volgende gezegd : » Gij, Mijne Heeren ! zult ons » werk voltooijen en duurzaam maken. Vestigt » het gebouw onzer toekomstige welvaart op de » beginselen van vrijheid en gelijkheid van allen » voor de wet en op de zuinigste Staatshuishoud- » kunde. Laat het volk uit onze omwenteling » voordeel trekken ; dat de ambten naar de we- » zenlijke behoeften des Staats vermindert, de be- » zoldingen lager gesteld en alle die pensioenen » afgeschaft worden, die maar al te dikwijls aan » slaafsche huurlingen worden gegeven, zoo zult » gij in staat zijn het werk onzer staatkundige » wedergeboorte te voleinden. »

» En wij, Mijne Heeren ! in welke omstandig- » heden wij ons ook mogen bevinden, wij zullen » met alle onze wenschen, middelen en krachten » dit vaderlandlievende werk ondersteunen, ons » gelukkig achtende, om, na deszelfs gelukkige » voltooiing, in de rijen van dat volk terug te » keeren, hetwelk tevens overwonnen en de wel- » daden der overwinning verzekerd zal hebben. »

In deze eerste vergadering heeft men zich ver- volgens bezig gehouden met het onderzoek van de volmagten der verkorene Leden.

Op den 11^{den} November besloot men, dat er één Voorzitter, twee Onder-Voorzitters en vier geheimschrijvers zouden benoemd worden, en dat *deze benoemingen elke maand moesten wor- den vernieuwd*. Voorts ging men over tot het

benoemen van een Voorzitter, en viel de keus na herhaalde stemmingen op den Heer SULET DE CHOKIER (een man die later tot hooger waardigheid werd verheven); na hem had de Heer GERLACHE en de beruchte DE STASSART de meeste stemmen bekomen.

Omstreeks dezen tijd zond de in deze geschiedenis befaamde THIELEMANS een geschrift aan de Voorloopige Regering, waarin hij dezelve de raad gaf om de beslissing over de regeringsvorm geheel aan het Congres over te laten, maar te bepalen dat, zoo de meerderheid zich voor het koningschap verklaarde, na verloop van drie jaren de vraag aan het Congres moest worden voorgesteld, of de gemeenebestelijke regeringsvorm niet verkieslijker zoude zijn; en dat omgekeerd, indien de meerderheid zich verklaarde voor het gemeenebest, na verloop van gezegde tijd, dezelfde vraag wegens het koningschap zoude moeten behandeld worden; eindelijk dat gedurende die drie laatste jaren alle de eerste benodigheden des levens geheel onbelast zouden blijven. Met de aanneming van dit voorstel vermeende THIELEMANS, bij den staat van gisting, groote rampen te voorkomen.

De zitting van den 12den November van het Nationaal Congres werd aangevangen met eenig redetwisten over welk ontwerp men zich het allereerst zoude bezig houden. Eindelijk kwam de vergadering overeen om eene commissie te be-

noemen, ten einde het antwoord op de aanspraak van DE POTTER in naam van het Voorloopig Bestuur gedaan, op te stellen, ofschoon sommige leden daar tegen aanmerkten, dat dergelijk antwoord slechts aan eene hoogere magt pleeg gerigt te worden, en derhalve in het onderhavige geval niet te pas kwam, als zijnde het Nationaal Congres de hoogste magt in *Belgie*, en gevolglijk daarom het Voorloopig Bestuur reeds al deszelfs gezag aan die vergadering had behooren af te staan. Doch niettegenstaande deze aanmerking besloot men tot het eerste; hetgeen blijkens het volgende evenwel niet geschiede.

Nog gedurende dezelfde zitting verscheen namelijk de Heer ROGIER (lid van het opgeworpen Bestuur) in de vergaderzaal (welligt was opgenoemde aanmerking hem ter kennis gebracht), verklarende uit naam van gedacht Bestuur, dat hetzelfde in handen der gevestigde Vertegenwoordigers des Volks de uitvoerende magt nederlegde, die het sedert den 29sten September 1830 had uitgeoefend. Na eenige woordenwisselingen werd echter besloten om meer gezegd Bestuur uit te noodigen deszelfs magt op nieuw op zich te nemen, en tot de instelling van eene regelmatige regering; aan welke uitnoodiging dan ook gereedelijk werd voldaan.

De commissie werd daarop benoemd, om het antwoord op de aanspraak van DE POTTER te vervaardigen. Hiertoe werden gekozen: de Heeren

GERLACHE, DE SECUS, DE LANGE, DE MEULENAERE, DESTONVILLE, DE CELLES, DE STASSARD, FALLON en HENNEQUIN, voor het meerendeel mannen, die twee maanden vroeger aan een ander staatsstuk hunne goedkeurende stem gaven, waarin ten aanzien van geheel *Europa* hunne trouw aan den Koning der *Nederlanden* betuigd werd!

Het nederleggen van de magt der Provisionele Regering, waarvan DE POTTER een medelid was, was echter met zijne bedoelingen strijdig, en wel zoo zeer, dat hij, ofschoon de uitvoerende magt wederom aan hetzelfde was opgedragen, besloot zijn ontslag te nemen; vooral hierbij begrijpende, dat zijne ambtgenooten hem van eerezucht beschuldigden (!), wist hij dit niet beter te logenstraffen dan met geheele aftreding, zonder eenige verdere hoop tot weder-bevestiging. Redenen óók door hem opgegeven, waren: dat het Nationaal Congres slechts als eene Vergadering moest worden aangemerkt, alléén door het voorloopig Bestuur bijeen geroepen, om de nieuwe maatschappelijke orde te regelen; dat de voorloopige Regering, die zelve dat Congres belegd had, van vroegere dagteekening zijnde, haar gezag buiten die vergadering lag, onzijdig tusschen het Volk en het Congres moest zijn, en de besluiten van de meerderheid dier Vergadering moest ten uitvoer brengen, maar met dat alles, onafhankelijk van hetzelfde blijven; dat dit gezag zich staande moest houden, tot dat nopens de Regering van *Belgie* stellig zoude beslist

zijn ; vervolgens dat telkens , wanneer eene oppermagtige Vergadering tegenover de minderheid stond, niets minder moeilijk was dan dat die minderheid eenen steun bij de massa des Volks zocht, om de meerderheid en met haar de geheele Vergadering omver te werpen, en dat daarnit oogenblikkelijk eene geduchte omwenteling ontstaan konde, die in regeringloosheid ontaard, dwingelandij en zelfs tegenomwenteling na zich sleept. Eindelijk dat zijn besluit onherroepelijk was, als hebbende zijn lastbrief niet uit handen van het Congres ontvangen, en daarom dezelve niet in deszelfs handen konde nederleggen, en die lastbrief op het oogenblik dat zij (andere leden) door hunne aftreding alle gezamenlijke en ondereen verwarde magt aan het Congres hadden overgedragen, was vernietigd (*).

DE POTTER door bijzondere hem betreffende dragredenen alzoo vrijwillig afstand doende, maakte een einde aan de meer en meer mislukkende rol, die hij blijkens zijne gedragingen in het vooruitzicht zoo groot waande, als de toen besliste tegenoverstelling zelve was.

Op den eersten dag dat de leden van het Congres vergaderden, had hij evenwel nog een belangrijk stuk mede beantwoord, dat hier ter plaatse wordt ingevoegd.

De vijf groote Europesche Mogendheden, die van *Oostenrijk, Frankrijk, Groot-Brittannie, Pruis-*

(*) Zie Aanteekeningen en Bijlagen, No. 3o.

sen en *Rusland* hadden zich, ingevolge de bestaande traktaten, waarbij het Koninkrijk der *Nederlanden* gevestigd was, hetzelfde, om den onwettigen opstands wille, aangetrokken, hunne gevolmagtigden gelast beschikkingen daar te stellen, die altijd overeenkomstig de bestaande betrekkingen, in den toestand waarin het land verkeerde, zouden worden noodig geacht. Op den 4den der onderhavige maand was daartoe hunne eerste conferentie aan het Bureau van Buitenlandsche Zaken te *Londen*. In het eerste protocol dier conferentie werd hoofdzakelijk bepaald, dat zij, ten gevolge van § 4 van hun protocol van den 15den November 1816, den gezant van Z. M. den Koning der *Nederlanden* uitnoodigden, om aan hunne beraadslagingen deel te nemen, en ten einde hun besluit om aan het bloedvergieten een einde te maken, tot uitvoer te brengen, zij eene volkomene schorsing der vijandelijkheden wederzijds bepaalden; dat de bedingen van dezen wapenstilstand (die niets behoorden te beslissen omtrent de vraagstukken, wier oplossing de vijf Hoven gemakkelijk zouden maken) waren: het ophouden der vijandelijkheden.

Hierbij werd bepaald, dat de wederzijdsche troepen wederkeerig over de linie moesten terug trekken, welke voor het traktaat van Mei 1814 de bezittingen van den Souvereinen Vorst der *Nederlanden* scheidde van die, welke door gezegd traktaat en door de traktaten van *Wenen* en van

Parijs van het jaar 1815, met deszelfs gebied verbonden werden, om het Koninkrijk der *Nederlanden* te vormen.

De wederzijdsche troepen moesten tevens de vestingen en het gebied, hetwelk zij wederzijdsch buiten genoemde linie bezet hielden, binnen den tijd van 10 dagen (na de Conferentie) ontruimen. Eindelijk de bekendschap dezer bepaling aan het Gouvernement der *Nederlanden*, terwijl in naam der vijf Mogendheden hetzelfde in *België* bekend gemaakt moest worden (*).

Dit stuk werd door de provisionele Regering, met de *POTTER* aan het hoofd, beantwoord. Op de voorgrond gelovende dat een geheel natuurlijk gevoel van mededoogen (!) voor *Belgiëns* lijden, tot de menschlievende last had, aanleiding gegeven die aan de gevolmagtigden der vijf groote Mogendheden was opgedragen; de vijf hoven dankzeggende, voor het begin, hetwelk zij gemaakt hadden, om aan het bloedvergieten een einde te doen komen.

Bepalende hierbij, dat de voorloopige Regering zich verbond, bevelen te geven om maatregelen te nemen, dat alle vijandelijkheden tegen *Holland* van den kant van *België* zouden ophouden.

Dat de Belgische troepen over de linie terug trekken zouden, ingevolge de boven vermelde en door de afgezanten der Hoven gemaakte be-

(*) Zie Aanteekeningen en Bijlagen, No, 31.

palingen , aanmerkende dat , door genoemde voorloopige Regering onder de linie die grenzen verstaan werden, welke volgens artikel 2 van de grondwet der *Nederlanden*, de Noordelijke van de Zuidelijke Provinciën scheidde, daaronder begrepen geheel den linkeroever der Schelde.

Eindelijk dat de Belgische troepen de vestingen en het gebied , welke zij buiten gezegde linie bezet hielden, binnen den boven bepaalden tijd zouden ontruimen , onder voorbehouding dat dit van den kant van *Holland* binnen hetzelfde tijdsverloop te water en te land geschiedde (*).

Dit stuk met deszelfs beantwoording werd op den 13den November in de zitting van het Nationaal Congres door den President medegedeeld.

Op den 15den daaraanvolgende werd door de meerderheid der 170 tegenwoordige leden de Heer SURLET DE CHOKIER (een man die in het vervolg een nog belangrijker post werd opgedragen) tot President verkozen, waarna hij het voorzitterschap aanvaardde; tot vice-presidenten werden de Heeren DE GERLACHE en DE STASSARD benoemd.

Reeds voor den aanvang der zittingen van het Nationaal Congres had men te *Brussel* en elders, door verscheidene ingezetenen , een stuk doen teekenen, tot naam voerende : *Adres van het Belgische volk aan het* (evengenoemd) *Congres*, waarin werd verlangd, dat de belastingen merkelijk

(*) Zie Aanteekeningen en Bijlagen , No. 32.

zouden verminderd worden, en die vermindering alléén ten voordeele van het volk geschieden zoude; dat voortaan ambten en bedieningen als landposten, en niet als een middel van belooning zouden worden beschouwd, in één woord, dat alle bezuinigingen zouden worden betracht. Voorts stelde het voor, dat het volk de souvereine magt moest uitmaken en geregeerd moest worden door eenen man, die uit 's volks midden was gekozen, en voor alle zijne daden verantwoordelijk zijn moest, en dus de natie moest regeeren, zoo als zij zelve het goedgevond, welk een en ander niet anders dan door eene republiek konde bereikt worden, en dus behoort gebragt te worden tot een overblijfsel van den invloed van DE POTTER, zoo als ook het aanplakken van geschriften, waarin het Belgische volk werd onder het oog gebragt, dat het door het Congres bedrogen werd. Anderen zonden bij een tweede adres aan het Congres de vraag in, of in alle steden registers mogten open leggen, waarop elk zijn gevoelen voor eene monarchie of wel gemeenebestelijke regering zouden kunnen verklaren.

Omstreeks dezen tijd werd de Heer BARTHELS belast met eene bijzondere zending naar *Parijs*, en kwam VAN DE WEIJER van zijne zending naar *Londen* terug, waarvan hij den 16den een verslag in de vergadering van het Nationaal Congres deed. Dit verslag onderscheidde zich vooral door een bijzonde aanmatigende toon. Onder anderen re-

kende de verslaggever het beneden zijne waardigheid, om met den toenmaligen Minister van *Groot-Brittannie*, den Hertog VAN WELLINGTON, eene bijeenkomst te houden, indien hij daartoe was uitgenoodigd geworden.

In de zitting van den 17den begon men een aanvang te maken met te beraadslagen over een voorstel van de Graaf DE CELLES, hetwelk de strekking had: om in de eerste plaats de onafhankelijkheid van het Belgisch volk openlijk te verklaren, en in de tweede plaats, dat het congres niet uiteen zonde gaan, voor dat de vrijheid van het Vaderland bevestigd was. Dit voorstel was vooraf in de afdeelingen onderzocht, en de heer DE BROUCKERE (die vroeger bij het leger der opstandelingen was geweest) las daaromtrent een verslag voor, inhoudende dat op beide de deelen van het voorstel vele bedenkingen gemaakt waren. In twee afdeelingen verzette zich verscheidene leden tegen de onafhankelijke verklaring van *België*, dewijl zij eene vereeniging met *Frankrijk* voor meer wenschelijk hielden, terwijl eene derde afdeeling bij de bedoelde verklaring had willen voegen, dat daartoe de betrekkingen van het Groot-hertogdom *Luxemburg* tot het Duitsche Bondgenootschap niet werden opgeheven. Voor de onafhankelijk verklaring van *België* had evenwel over het geheel de groote meerderheid zich verklaart, en het tweede lid des voorstels als min noodzakelijk verworpen.

De Heer RODENBACH verklaarde in deze vergadering, dat alle behoedzaamheid ten aanzien van het Groothertogdom *Luxemburg* noodeloos was. »Het grondbeginsel der niet tusschenkomst (merkte hij »aan) moet op *Luxemburg* evenzeer als op *Belgie* »toepasselijk zijn. Wat zoude er van de stelling »worden, dat men de volken bij de regeling hun- »ner inwendige aangelegenheden hunnen vrijen wil »moet laten volgen, wanneer men die niet op ie- »der land toepasselijk maakte? Zoo *Belgie* het »erkende regt bezit, om zich van *Holland* te schei- »den, hoe zoude *Luxemburg* het dan niet hebben, »om zich met *Belgie* te vereenigen? Waar de »volken spreken verdwijnen alle regten van ge- »slacht.»

Hetzelfde lid had reeds het voorstel willen door- dringen van het Huis van *Oranje Nassau* ten eeu- wigen dagen van de opperheerschappij van *Belgie* uit te sluiten, bij welke gelegenheid zich de voor- malige afgevaardigden ter Nederlandsche Staats- vergadering PIRSON en DE CELLES zich voor hetzelfde verklaarden. Op dat tijdstip echter was het voor- stel van geen gevolg.

Het voorstel van DE CELLES, inhoudende de on- afhankelijk verklaring van *Belgie*, werd vervolgens in de zitting van den 18den met 188 tegenwoordig zijnde leden eenstemmig aangenomen, met bepaling, dat de te doene verklaring geen inbreuk op de be- trekkingen van *Luxemburg* tot het Dnitsche Bond- genootschap zoude maken.

Deze verklaring had meerendeels ten doel om de vijf Mogendheden ten aanzien van den wensch naar die vereeniging gerust te stellen. De jongere Graaf VILAIN XIII zeide dit uitdrukkelijk, er tevens bijvoegende, dat indien de groote Mogendheden de onafhankelijkheid van *Belgie* mogten willen aanranden, men deze zoodanig zoude uitleggen, dat de Belgen zich in de armen van *Frankrijk* zouden werpen (*), hoewel niet in die van de regering, maar in die van het volk. » Indien » wij, » dit waren zijne verhevene woorden (!) ! » de vaan der vrijheid deden wapperen, zouden » *alle volkeren* in massa ons volgen. De Mogendheden zouden dan nog in overeenstemming van » het Fransche Ministerie kunnen handelen; maar » op het eerste teeken van de onzen, zouden het leger, » de schutterijen en een geheel heir van vrijwilligers ons ter hulp snellen!"

In de zitting van den volgenden dag deed de Heer RAIKEM het gevoelen der afdeelingen van het congres kennen, over het voorstel van den heer RODENBACH, inhoudende om de leden van het geslacht van *Nassau* voor altijd uit te sluiten. Van de tien afdeelingen hadden zich acht met de groote meerderheid voor de onmiddellijke aanneming van hetzelfde verklaard, terwijl slechts een betrekkelijk gering aantal had geoordeeld, dat het-

(*) Deze betooger had zich vroeger voor eene vereeniging met *Frankrijk* verklaard.

zelve ontijdig was, of voor het minst de woorden *voor altijd* daaruit wilden verwerpen.

Vervolgens werd de vraag geopperd, welke regeringsvorm men voor *Belgie* moest aannemen; waarop een aantal leden achtereenvolgens het spreekgestoelte beklommen, hetwelk men in de vergaderzaal had moeten oprigten, om de verregaande verwarring en ongeregeldheid, die daarin reeds meermalen had geheerscht, zoo veel mogelijk voor te komen. De meeste hunner, zoo als ook de Heeren BARBANDSON, ZOUDE, NOTHOMB, RAIKEM, VILAIN VIII, DE STASSARD en PELICHY verklaarden, eene erfelijke en door eene goede grondwet getemperde Alleenheersching voor den wenschelijksten regeringsvorm voor *Belgie*; de laatste merkte onder anderen aan, dat het eene dwaasheid was, om den gemeenebestelijken regeringsvorm als de minst kostbare aan te prijzen; dewijl de belastingen nimmer zoo hoog en drukkend geweest waren, als toen *Belgie* een deel van het Fransche gemeenebest uitmaakte.

Daarentegen verdedigden de Heeren SERON, GORFIN en PIRSON het denkbeeld, om *Belgie* tot een gemeenebest te vormen. » Men spreekt (merkte » de eerste aan) van eerzucht, waardoor het ver- » kiesbare opperhoofd van een gemeenebest steeds » bezield moet zijn; maar men moet *Belgie* niet » met *Polen* vergelijken, waar de grooten hunne, » aan eenen bepaalden grond geboeide, lijfeigenen » in hunnen naam deden handelen. Bij ons zal de

III. DEEL.

F

» verkiezing vreedzaam afloopen , wanneer men
 » haar aan het volk toevertrouwt , en wanneer
 » het te verkiezen hoofd van den Staat veel roems,
 » maar weinig gelds te winnen heeft. Men is van
 » grondstelling terug gekomen , dat een volk arm
 » moet zijn om vrij te kunnen wezen. Een volk
 » kan integendeel , naar mate het rijker is , deste
 » beter onderwijs genieten , en zich dus de vrij-
 » heid waardiger maken. Men vreest voor de
 » volksbewegingen , die in een gemeenebest onver-
 » mijdelijk zijn ; *maar welk regt geaard mensch*
 » (NB.) *zoude niet aan een weinig beweging meer*
 » *de voorkeur geven boven die stille van het graf,*
 » *die onder eenhoofdige Regeringen plaats heeft.* Ik
 » stel voor om een hoofd van den Staat voor tien
 » jaren te benoemen.”

De Heer SMET verklaarde eindelijk , dat hij dan alleen met het denkbeeld van eene erfelijke eenhoofdige Regering genoegen konde nemen , wanneer *het volk* het regt verkreeg , om den erfge-naam van den troon , van zijn achtste jaar af , naar deszelfs zin te doen opvoeden.

De Heer LARDINOIS wenschte onder verscheidene anderen , dat alvorens het vraagstuk (de onafhankelijkheid van *Belgie*) te behandelen , de vereeniging met *Frankrijk* beslist geworden ware , op de overtuiging gegrond , dat de handelsbelangen van *Belgie* eene onmiddellijke inlijving met *Frankrijk* geboden. *Belgie* was als onafhankelijke staat op zich zelf voor het belang van deszelfs fabrie-

ken in te enge grenzen beperkt. Volgens zijne gedachten moest terstond overgegaan worden tot uitsluiting ten eeuwigen dage van het Huis van *Oranje* van alle magt en gezag over *Belgie*, en moest voor de fabrieken gezorgd worden (alvoorens men aan staatkundige bezwaren dacht), die te *Verviers* en *Gend* meer dan 20,000 arbeiders zonder werk deden blijven.

De Heer BROUCKERE, daarentegen, was van andere gedachten en deed de vereeniging met *Frankrijk* als onmogelijk voorkomen, zonder eenen algemeenen oorlog ten gevolge te hebben, waarna hij vervolgens nog eenige denkbeelden ontwikkelde en eindigde met te zeggen, dat *Belgie* zich onafhankelijk moest verklaren, onder eene vrije regering, en aan *Frankrijk* een aanvallend en verdedigend verbond moest aanbieden, zoodat in geval van oorlog de beide landen te velde zouden trekken, het eene onder kreet van Julij (*), en het andere onder die van September (†).

De zitting werd opgeheven, nadat niet minder dan zeventien sprekers het voornemen hadden te kennen gegeven, om in de volgende het woord te voeren.

De volgende zitting van den 20sten werd nog besteed met het beraadslagen over de Regeringsvorm, die in de toekomst voor *Belgie* zoude worden aangenomen.

(*) *à bas le ministère! mort à CHARLES X!*

(†) *à bas le ministère! weg met Koning WILLEM I.*

De abt DE SMET was van gevoelen dat den Belgen slechts de keus tusschen eene beperkte eenhoofdige regering en een gemeenebest overig bleef: dewijl in de hedendaagsche wereld geene adel- of priesterregering, noch ook eene onbeperkte alleenheerschappij meer in aanmerking kwam. Hij echter verklaarde zich tegen een gemeenebest, brengende hierbij voorbeelden bij uit de geschiedenis.

Na 'deze redevoering, die met gejuich werd begroet, deed de Heer DAVID de volgende verklaring: » Ik behoor tot degenen die in de afdeelingen voor eenen gemeenebestelijken regeringsvorm gestemd hebben, en vat thans alleen het woord op, om de gronden van dit gevoelen te doen kennen. Ik houd het er voor, dat het zij wij eenen erfelijken Vorst erlangen, of een Gemeenebest vormen, het Belgische volk daardoor toch nooit genoeg beschermd en beveiligd kan zijn, om niet bij den eersten oorlog de buit van den sterksten te worden. *Eigenlijk vind ik slechts heil in eene vereeniging met Frankrijk,* waarheen eene inwendige kracht ons voert, en waarvan slechts het blinde geweld in 1815 ons heeft los gescheurd. In deze overtuiging heb ik slechts voor oogen gehouden, wat ons sneller tot die vereeniging zoude voeren, een gemeenebest of eene eenhoofdige regering. *Ik stemde voor het eerste, omdat de tweede keus eene nieuwe omverwerping van den troon nood-*

» *zakelijk zoude maken, zoodra het volk, welks*
 » *gedachten op het gemelde doel gerigt zijn, op*
 » *nieuw deszelfs oppermagtigen wil zoude willen*
 » *verklaren.* God geve, dat in dat geval de om-
 » wenteling nog niet vreesselijker zij, dan die van
 » September.” — Zonderling is dit betoog, voor-
 » al dewijl dit lid, naauwelijks twee dagen te
 voren, met algemeene stemmen de *onafhankelijk-*
heid van België had voorgesteld.

Hierna verdedigden nog negen leden de een-
 hoofdige regeringsvorm, terwijl twee anderen, de
 Abt VAN HAEREN en VAN ROBAULX voor het Gemeene-
 nebest spraken. De woorden van den laatsten,
 maakten eene vervaarlijke opschudding in de ver-
 gadering, dewijl hij onder anderen aan de groo-
 te meerderheid zijner ambtgenooten toevoegde,
 dat zij naderhand *met schaamte* aan hun gedrag
 jegens de voorstanders van een Gemeenebest, die
 voor staatkundige droomers werden uitgekreten,
 zouden terugdenken. De Heer DE STASSARD toonde
 zich inzonderheid over deze uitdrukking verbol-
 gen, en de Spreker werd dan ook door den Voor-
 zitter tot de orde geroepen. Hij vervolgde ech-
 ter zijne rede, eindigende met het voorstel, om
 de aan te nemen regeringsvorm vooraf aan de
 goed- of afkeuring van het volk te onderwerpen.
 Te midden van de hevige beweging, welke dit
 voorstel verwekte, werd de zitting opgeheven.

Op den 22sten liepen echter de beraadslagingen,
 over den aan *België* te geven regeringsvorm, geheel af.

Voor eene erfelijke eenhoofdige regering stemden 174 leden vóór en 13 tegen, hetwelk dus, ofschoon de Heeren PERON en ROBAULX nog eene laatste poging aanwendden, om zich hieromtrent op het volk te beroepen, aangenomen werd.

De beraadslaging over het door den Heer RODENBACH gedane voorstel, omtrent de uitsluiting van het Huis van *Oranje*, nam daarna spoedig eenen aanvang; zoodat op den 24sten hetzelfde met 161 tegen 28 stemmen werd aangenomen. — Onder de leden, die zich voor dit voorstel verklaarden behoorden genoemd te worden: de Heeren CHARLES en HENRI DE BROUCKERE, DE STASSART, de beide VILAIN XIII, DE ROBIANO, VAN DE WEYER, de Abt DEHAERNE en DE DECKER; tegen de uitsluiting: de Heeren DE BAILLET, ORBAN, CLAES, de Abt DE FOERE, A. en H. COGELS, DE STOKHOLM, DE SECUS, vader en zoon, DE LIEDEL DE WELL, CORNET DE GREZ en DE GERLACHE.

Voor den afloop van deze maand, maakte men eenen aanvang, alvorens tot de verkiezing van een hoofd van den Staat, met de beraadslaging over het ontwerp van grondwet (*) voor *Belgie*. In de zitting van den 25sten ontstond er eenige woordenwisseling over de vraag, of de vergadering niet een ander ontwerp van grondwet, hetwelk niet op last van het voorloopige Bestuur, maar door vier bijzondere personen: de Heeren ZORGEUR, BRABANDSON, FLEUSSU en LIETS was opge-

(*) Op blad. 62 opgegeven.

maakt, tot grondslag van hare werkzaamheden zoude nemen. De meerderheid der vergadering beantwoordde deze vraag ontkennend, en de GERLACHE, die zelf tot de zamenstelling van het eerstgenoemde ontwerp had medegewerkt, verdedigde bij die gelegenheid zijnen arbeid, onder anderen ook op grond, dat het ontwerp bijna geheel op de Fransche grondwet geschoeid was. — De afdeelingen van het Congres beraadslaagden daarop, den 27sten reeds, over sommige voornamen bepalingen der ontvangene grondwet, vooral wegens de vrijheid der drukpers.

Tot dus verre loopen de handelingen en bepalingen van het zoogenaamde Belgische Congres. De onafhankelijk verklaring van *België* en eene eenhoofdige Regering, met uitsluiting van het Huis van *Oranje Nassau* ten eeuwigden dage van alle magt en gezag in *België*, werd aldus aangenomen. Omtrent het laatste is het vast te stellen, dat eenen ingewortelden haat tegen den Vorst, en diens getrouwe Volk dit ten gevolge had: dewijl het eene erkende waarheid is, dat *België* en deszelfs fabriekwezen onder de Regering van *WILLEM I* gebloeid heeft; ofschoon ter miskenning daarvan onder anderen, de Heer DECKER, een fabrikant, de laster zoo ver dreef, dat hij zelfs beweerde het Huis van *Oranje Nassau* geenszins als noodzakelijk voor den bloei van den Belgischen handel konde aangemerkt worden!

Zonderling is het, dat er onder de opgegevene

leden (*), die tegen de uitsluiting van het Huis van *Oranje Nassau* stemden, zich juist geene bevonden, die bijzondere gunsten van den Koning genoten hadden. Geen van deze heeft het echter raadzaam geoordeeld, iets meer voor zijne gevoelens aan te voeren, dan dat het voorstel ontijdig en gevaarlijk was. De Heer BAILLET beweerde inzonderheid, dat men aan de nakomelingschap de handen niet mogt binden, en dat elk besluit van eene zoo achtbare Vergadering, als het Nationale Congres, vrij moest zijn van alle hartstogt en voorbijgaande opwellingen.

Het wederom geheel in werking zijnde centrale Committé of Voorloopig Bestuur nam ook op het einde der maand November, een besluit, waarbij de Heer WILLMAR als Gouverneur van *Luxemburg* en eenige andere ambtenaren in het Groothertogdom werden afgezet, met bedreiging van zware straf, indien zij niet de waarneming hunner posten voortgingen.

Ook werd door het Voorloopige Bestuur de afdeling Fransche vrijwilligers, die door de maatschappij van *de Vrienden der Volkeren*, te *Parijs*, naar *België* gezonden was, om de oproerlingen bij te staan, en door die maatschappij onderhouden en bezoldigd werd, naar *Frankrijk* terug gezonden.

Hetzelfde Voorloopige Bestuur benoemde wijders een Committé voor de Buitenlandsche Za-

(*) Zie bladz. 86.

ken, bestaande uit de Heeren VAN DE WEYER, VAN AERSCHOT, DE CELLES, DESBRIDEAURE EN NOTHOMB.

Nog op het einde der onderhavige maand werd door den Bisschop van *Luik* een rondgaande brief aan de geestelijken gezonden, waarin het inzeggen van een huwelijk, hetwelk niet op de wijze bij de wet voorgeschreven, gesloten was, van des Bisschops toestemming werd afhankelijk gemaakt. Een soortgelijke brief werd vervolgens door de Bisschop van *Namen* rondgezonden, waarin de geestelijken de bevoegdheid werd verleend, om huwelijken in te zegenen, zonder in aanmerking te nemen of het sluiten daarvan voor de officier van den burgerlijken stand reeds had plaats gehad; hen echter vermanende om hunne leken, *van tijd tot tijd*, op de noodzakelijkheid der vormen, die ten aanzien van het burgerlijke huwelijk bij de wet waren voorgeschreven, opmerkzaam te maken. — Deze herderlijke brieven waren gegrond op het besluit van het Voorloopige Bestuur van den 16den October, waarbij alle bepalingen, die de volstreckte GEWETENS-VRIJHEID in den weg stonden, werden opgeheven.

Ook werd de beruchte Spanjaard DON JUAN VAN HALEN, die beschuldigd was geworden het oproer bevorderlijk te zijn, en daarom naar *Bergen* (in *Henegouwen*) was gebragt (*), vrijgesproken. Zijne gevangenneming was alleen eene staatkundige maatregel geweest, die men had noodig geacht

(*) Zie II. Deel, bladz. 58.

ten koste zijner vrijheid aan te wenden, om zich alzoovan eenen hun lastigen mededinger te ontdoen.

Onder alle deze woelingen had de Koning der *Nederlanden* slechts standvastig alle pogingen aangewend, die tot het behoud der getrouw geblevene Natie konden dienen. In het begin der maand November nam Hoogstdezelve het besluit, naar aanleiding van dat van den 11den October (*), omtrent de Schutterijen: dat dezelve onder gemeenschappelijk overleg van de departementen van Oorlog en van Binnenlandsche Zaken, zoude verzameld worden; waarna de formatie in compagniën, afdeelingen of bataillons zoude plaats hebben (†). Hierna werd den volgenden dag door Z. M. bepaald, overeenkomstig de besluiten van den 9den October (§), inhoudende maatregelen van toezigt over vreemdelingen en doorreizenden, en dat van den 15den (‡) derzelfde maand, nopens het aan- en ver-voeren van goederen uit en naar de in opstand zijnde gedeelten des Rijks, dat alle burgerlijke ambtenaren van justitie en politie, mitsgaders alle autoriteiten te land en te water, als ook de beambten der in- en uitgaande regten

(*) Zie II. Deel, bl. 12, en Aanteekeningen en Bijlagen, II. Deel, No. 9.

(†) Zie Aanteekeningen en Bijlagen, No. 33.

(§) Zie II. Deel, blad. 11, en Aanteekeningen en Bijlagen, No. 5.

(‡) Zie II. Deel, blad. 83, en Aanteekeningen en Bijlagen, No. 40.

en accijnsen, en eindelijk die der posterijen en verdere middelen van vervoer, bevoegd en verplicht waren om met de meeste naauwkeurigheid te visitiren alle personen en goederen van de gemelde provinciën komende, of vertrekkende; hierbij nadere wijzigingen (*).

Op den 7^{den} November werd daarop door den Koning voorzieningen getroffen, ten einde de zeevaart op de havens der in opstand zijnde provinciën te verhinderen, en dien ten gevolge een besluit uitgevaardigd, om de kust van het Koninkrijk der *Nederlanden*, behoorende tot de provincie *West-Vlaanderen*, met de zich daarop bevindende havens van *Antwerpen* en *Gend*, in staat van blokkade te stellen; terwijl die blokkade door eene genoegzame scheepsmagt moest worden gehandhaafd; ook hierbij nadere bepalingen (†).

Op denzelfden dag werd door Hoogstdenzelfen nog een besluit uitgevaardigd, in overeenstemming met de boodschap van 20 October 1830 aan de Staten-Generaal gezonden (§); waarbij de departementen van Finantiën, Waterstaat en Nationale Nijverheid en de Koloniën, de Administratie der Directe Belastingen, In- en Uitgaande Regten en Accijnsen, belast werden met de herziening in verband met de belangen van de getrouw geblevene gewesten des Rijks, van het Tarief der Reg-

(*) Zie Aanteekeningen en Bijlagen, No. 34.

(†) Zie Aanteekeningen en Bijlagen, No. 35.

(§) Zie II. Deel, Aanhangsel C.

ten van In-, Uit- en Door-voer, na overleg met de Kamers van Koophandel en Fabrieken; ten einde de wetgeving op het stuk van Handel en Zeevaart diensvolgens uitsluitend aan de bevordering van de belangen der Noordelijke gewesten werd dienstbaar gemaakt en daarom van alle zoodanige bepalingen, als daarin vroeger waren opgenomen, ten behoeve der afvallige provinciën, moesten worden ontdaan (*).

Op den volgenden dag werden de ambtenaren uit de Zuidelijke Provinciën, die in de Noordelijke werkzaam waren, tijdelijk van de waarneming der werkzaamheden, aan hunnen post verbonden, ontslagen (†).

Op den 16den November was het wederom de dag waarop de vertegenwoordigers der getrouw geblevene bewoners der Noord-Nederlandsche Provinciën van de tweede Kamer der Staten-Generaal ten getalle van 46 leden vergaderden. Nadat het verhandelde in de zitting van den 3den was voorgelezen en goedgekeurd (§), werd gelezen eene Koninklijke boodschap, inhoudende kennisgeving dat het Z. M. was voorgekomen, dat voor de ligting der Nationale Militie over het jaar 1831, naar aanleiding van den Belgischen opstand, eenige bijzondere wettelijke verordeningen vereischt werden.

(*) Zie Aanteekeningen en Bijlagen, No. 36.

(†) Zie Aanteekeningen en Bijlagen, N. 37.

(§) Herzie II. Deel, bladz. 143, en Verhandelingen enz. N. 1
bladz. 92.

Deze Koninklijke boodschap was vergezeld van een ontwerp van wet, inhoudende bepalingen omtrent genoemde militie, waarbij gevoegd werd eene memorie van toelichting (*).

Gelijktijdig met opgenoemde Koninklijke boodschap enz. was gevoegd eene tweede, houdende kennisgeving dat, naar aanleiding van het beraadslagen van de vergadering der Tweede Kamer, over de wet ter beteugeling van schadelijke woelingen en bedrijven van kwalijkgezinden (†), waarbij in de afdeelingen de bedenking was geopperd: of niet de weg zal behooren te worden aangewezen, ten einde in dringende gevallen de beregtiging van de misdaden bij die wet voorzien van de eene naar de andere regtbank te kunnen overbrengen, — de Koning zich van de doelmatigheid en noodzakelijkheid van eene zoodanige voorziening overtuigd hield, en dien ten gevolge aan de vertegenwoordigers des volks een ontwerp van wet, daartoe strekkende, werd aangeboden. Dit ontwerp was daar nevens gevoegd (§), en moet worden aangemerkt als de herziene wet van van 3 November (‡). Daarna deed de Commissie tot onderzoek, der verzoekschriften, bij monde van den Heere HOFSTEDÉ verslag op een verzoekschrift van 60 landeigenaars te *Ilpendam*, houdende be-

(*) Zie Verhandelingen enz. A.

(†) Herzie II. Deel, bladz. 140, en Verhandelingen K. bl. 45.

(§) Zie Verhandelingen enz. B.

(‡) Herzie II. Deel, Aanteekeningen en Bijlagen, No. 66.

zwaren tegen het ontwerp van wet tot voorziening in de behoeften der schatkist, waarop de Kamer op voorstel der Commissie besloot dit stuk ter griffie neder te leggen.

De beraadslagingen over het ontwerp van wet tot vaststelling der som, welke gedurende 1831 tot aankoop en aflossing van schuld zouden worden besteed (*), werden vervolgens geopend. Dit ontwerp van wet werd, na eene belangrijke beraadslaging, waarbij de Minister van Financiën voor de wet sprak, met 40 tegen 7 stemmen aangenomen (†).

Op den volgende dag vergaderden de leden ten getalle van 47. In deze vergadering gaf de Voorzitter kennis van een ingezonden verslag, nopens de handelingen, gedurende de buitengewone zitting der Staten-Generaal, door Mr. F. VAN LIMBURG STIRUM, Commis Griffier bij die Kamer. Hierna vereenigde zich de Kamer met het gevoelen dat genoemde Heer zich door dit buitengewoon werk jegens de geschiedenis had verdienstelijk gemaakt, en er dus met afwijking van den gewonen regel in de notulen eervolle melding moest gemaakt worden.

De Voorzitter gaf daarop te kennen, dat de centrale afdeeling in staat was, verslag te doen wegens de nieuwe redactie (§) van het ontwerp

(*) Herzie II. Deel, Verhandelingen enz. D. bladz. 13.

(†) Zie Verhandelingen C.

(§) Deze nieuwe redactie werd door de Regering gedaan ten

van wet tot voorziening in de buitengewone behoeften der schatkist (*). Na eenige discussie, las de griffier het verslag op genoemd ontwerp van wet voor (†), waarna de beraadslagingen daarover op den 19^{den} bepaald werden.

Dien ten gevolge vergaderde de leden der tweede Kamer op den bestemde dag ten getalle van 49, en gingen, nadat eenen brief van den Minister was voorgelezen, waarbij ter kennis van de Kamer gebragt werden, eenige nieuwe wijzigingen, welke ten gevolge der nadere aanmerkingen van de afdeelingen, van regeringswege in het ontwerp waren gemaakt (§), dadelijk tot de beraadslagingen over, waarna hetzelfde met 47 tegen 3 stemmen werd aangenomen (‡).

Deze wet werd vervolgens bij een besluit van den 22sten November, van wege den Koning bekend gemaakt (**), waarna de Minister van Financiën, aan de Heeren Gouverneurs der Noordelijke Provinciën, eene aanschrijving deed, houdende

gevolge van de reeds gemaakte aanmerkingen door de Tweede Kamer op gedacht ontwerp van wet. Zie dezelve: Verhandelingen enz. D.

(*) Dit ontwerp van wet was vergezeld geweest door eene Koninklijke boodschap, den 1sten November ingezonden. Zie II. Deel bladz. en Verhandelingen J, bladz. 33.

(†) Zie Verhandelingen enz. E.

(§) Zie voor die wijzigingen. Verhandelingen enz. F—1.

(‡) Zie Verhandelingen F—2.

(**) Derzelfer inhoud is woordelijk overeenkomstig met de nieuwere opgegevene redactie, en de daarbij gevoegde later gemaakte aanmerkingen.

kennisgeving dat bij het 11de artikel der onderhavige wet was bepaald: dat het bij den eersten termijn van betaling, aan hun, wier aanslag niet meerder dan *f* 30 bedroeg, vrijstond, derzelve aanslag tegen afstand der recepissen aan de Schatkist te voldoen, door betaling van een vijfde deel of twintig ten honderd der bedoelde aanslag; waardoor minvermogende ontslagen werden, van de noodzakelijkheid om die Recepissen der Leening tot geld te maken, terwijl echter de behoeften van de Schatkist niet toeliet aan dat middel meerdere uitgebreidheid te geven, maar hierdoor evenwel de invordering van het verschuldigde gemakkelijk werd, en de geheele maatregel tot minder bezwaar der Ingezetenen verstrekte; dat hij (Minister) door den Koning was gelast, hierop de Heeren Gouverneurs opmerkzaam te maken, enz. (*).

Op den 18 November werd vervolgens door den Koning de wet, omtrent de verdeling der grondlasten over het jaar 1831, in werking gebracht (†).

Ook werd op den zelfden dag door Z. M. de wet uitgevaardigd, houdende voorlopige bepalingen omtrent de begrooting over dat zelfde jaar (§), en tevens bij een besluit bepaald, dat de gouden en zilveren werken, welke in de Zuidelijke Pro-

(*) Zie Aanteekeningen en Bijlagen, No. 38.

(†) Zie Aanteekeningen en Bijlagen, No. 39.

(§) Zie Aanteekeningen en Bijlagen, No. 40.

vinciën gebruikelijk keurteeken voerden, door een bijzonder onderscheidings-teeken moesten worden voorzien (*).

Vervolgens werd door den Koning, ter aanvulling der bestaande bepalingen, omtrent het in- en doorvoer van goederen, naar of van de in opstand zijnde Provinciën besloten: alle aan- of vervoer van goederen in of naar die Provinciën, geheel te verbieden. Dit besluit werd gevolgd door eene wet van den 22sten November, waarbij de som bepaald werd, die gedurende het jaar 1831 tot aankoop en aflossing van schuld moest besteed worden (†).

Op den 25sten November vergaderde weder de vertegenwoordigers des Nederlandschen volks, leden van de tweede Kamer, ten getalle van 43. In deze vergadering werd beraadslaagd over het ontwerp van wet, ter aanvulling van de wet van 3 November, zie blz. 93; hetgeen, ten gevolge van de gemaakte aanmerkingen op hetzelfde, eenige nadere wijzigingen had bekomen. Den 29sten November daaraanvolgende, werd over hetzelfde door 40 leden beraadslaagd (§), waarbij de Minister van Justitie tegenwoordig was. Hetzelfde werd vervolgens met 36 tegen 5 stemmen aangenomen, en reeds door den Koning op den 15^{den} December in werking gebragt (,).

(*) Zie Aanteekeningen en Bijlagen, No. 41.

(†) Zie Aanteekeningen en Bijlagen, No. 42.

(§) Zie Verhandelingen, enz. G.

(,) Zie Aanteekeningen en Bijlagen, No. 43.

Op den 26sten November werd geraadpleegd (*) over het ontwerp van wet, betreffende de ligting der Nationale Militie van 1831. Bij de stemming bleek het, dat slechts één lid tegen hetzelfde stemde, 43 leden stemden voor. Spoedig daarna werd die wet door de Koning in werking gebragt (†).

Op den 27sten November kwam in de vergadering der tweede Kamer, bestaande uit 42 leden, eene Koninklijke boodschap (§), vergezeld met een ontwerp van wet, ter voorziening in de uitgaven die het departement van Oorlog, ten gevolge van den gewapenden opstand moest doen. Over dit ontwerp, hetwelk eene aanvulling hield op de begrooting van het departement van Oorlog van f 11.352.400, werd den 4den December door 39 leden beraadslaagd (,); met eenparige stemmen werd hetzelfde aangenomen; waarna de eerste Kamer, even als met de opgegevene en door de tweede Kamer aangenomene ontwerpen van wet, zich ook met dit ontwerp vereenigde. De wet werd vervolgens nog denzelfden dag in werking gebragt, gelijklopend met het ontwerp van wet; dewijl geene veranderingen in hetzelfde werden gemaakt.

Nog andere wetten werden de tweede Kamer voorgedragen, zoo als die, houdende nadere bepalingen der regten op den in-, uit- en doorvoer

(*) Zie Verhandelingen, enz. H.

(†) Zie Aanteekeningen en Bijlagen, No. 44.

(§) Zie Verhandelingen, enz. I.

(,) Zie Verhandelingen, enz. J.

van granen en steenkolen, welke ook met eenparige stemmen werd aangenomen; en die reeds eene meer voor *Oud-Nederland* voordeelige bepaling inhield, dewelke als de vrucht der afscheiding van *België* kon aangemerkt worden.

Alle deze wetten en verordeningen door den Koning, na alvorens door de Staten-Generaal aangenomen te zijn, in werking gebracht, diende om in den benarden toestand te voorzien, die uit den ondankbaren opstand der Belgen was ontstaan. Aan de andere zijde had de Koning intuschen door militaire maatregelen die voorzorgen aangewend, die het getrouwe volk beveiligde. Hiertoe was mede dienstig het vertrek der schutterijen, in de maand November hetwelk met de meest mogelijke orde en geestdrift gepaard ging. In het begin der maand vertrok uit *Arnhem* de schutterij naar *Nymegen*; die van *Zulphen* naar *Grave*; het laatste gedeelte der Utrechtsche schutterij naar *Bergen op Zoom*; onder deze laatste bevonden zich 200 vrijwilligers. De Vriesche schutterij tevens naar 's *Hertogenbosch*; hieronder van de steden *Leeuwarden*, *Harlingen*, *Sneek*, *Bolsward*, *Franeker*, *Dokkum* en *Workum*. De schutterijen van *Zwolle*, *Kampen* en *Steenwijk* vertrokken naar *Breda*. De kompagniën Utrechtsche studenten vertrokken naar *Bergen op Zoom*. De schutterijen van 's *Gravenhage*, *Haarlem*, *Leyden*, *Rotterdam* en *Delft*. Alle de schutterijen uit *Noord-Holland*, waartoe

Amsterdam een aanzienlijk getal manschappen leverde, vertrokken naar verschillende plaatsen. Onder de uittrekkende schutters bevonden zich de aanzienlijksten des lands en studenten van alle Noord-Nederlandsche Hoogescholen. Door het uittrekken dezer aanzienlijke magt bekwamen de grenzen eene versterking, die genoegzaam was om den baldadigen vijand bij deszelfs komst het hoofd te bieden. Bij dit alles bleven de steden, die niet aan de grenzen gelegen waren, niet van schutterijen ontbloot. Zij die niet konden uittrekken, begaven zich vrijwillig in de stedelijke schutterijen en deden militaire diensten. Zelfs eenige der leden van de Tweede Kamer der Staten-Generaal deden dit te 's *Gravenhage*, alwaar even als te *Amsterdam* en andere steden eene stedelijke schutterij te paard werd opgericht, geheel op kosten der schutterij zelve. Ook werden afzonderlijke korpssen opgericht, onder den naam van *Koninklijke Jagers*, enz. De geestdrift, waarmede ieder de goede zaak bevorderde, was zonder voorbeeld. De oud-vaderlandsche spreuk, *eendragt maakt magt*, werd tot rigtsnoer gekozen. Alle vestingen werden nu ook, door de opperbevelhebbers derzelven, op bekomene last, in staat van beleg verklaard. De tweede Zoon des Konings, Prins *FREDERIK*, die het opperbevel over de geheele legermagt bekwam, inspecteerde alle plaatsen, steden, vestingen en oorden, en stelde overal goede maatregelen. Het bestuur van het zeewezen

was tevens met ijver werkzaam geweest, om binnen weinige weken op Noord-Nederlandsche stroomen eene gewapende magt tot stand te brengen, die tot beveiliging van eenige belangrijke punten werd vereischt, zoo als *Brielle*, *Hellevoetsluis*, *Philipsland*, *het Slaak*, *Nymegen*, *Grave* en van de vereeniging van *Maas* en *Waal* bij het fort *Andries*. Alle deze punten waren hierdoor met genoegzame magt voorzien, terwijl naar die plaatsen, waar het noodig werd geacht, van die magt nog afgezonden kon worden.

De Belgen waren intusschen ook bedacht, om legerbenden te versterken, althans men wendde middelen er toe aan. De getrouwe tolken des Belgischen volks, hunne dagbladen, waarin de gevoelens der partijen werden uitgedrukt, bragten ten minsten zoo veel mogelijk bij ter bevordering. Hiertoe kozen dezelve de beschuldiging van laauwheid tegen hun bestuur, dat zorgeloos door de Hollanders hun grondgebied (zoo werd bij hun het bezit van *Maastricht* en *Staats-Vlaanderen*, dat aan *Zeeland* behoord, genoemd) had laten bezetten. Men veroorloofde zich openlijk te verklaren:

»De laauwheid welke tot hiertoe, bij het beramen van middelen van onze (der Belgen) verdediging heeft plaats gehad, vertoond zich reeds in de gevolgen. Het aanvoeren van het Hollandsche leger op ons grondgebied; het verlies van de linker oever der *Schelde* (*Staats-Vlaanderen*) dien

wij een oogenblik (door de strooptocht van PONTE-COULANT en ERNEST GREGOIRE) in onze magt gehad hebben; het brengen van versterkingen en leeftogt naar *Maastricht*; het bedreigen van *Venlo*; de tegenwoordigheid van eene Hollandsche magt te *Antwerpen*, bewijzen genoegzaam, hoe verderfelijk het tot hiertoe gevolgde stelsel is. Indien men geen anderen weg inslaat, dan lopen wij gevaar, om niet alleen onzen behaalden roem, (het veradelijk ombrengen der Noord-Nederlandsche troepen binnen *Brussel*, het doen ontruimen der Brabandsche vestingen, als die van *Namen*, *Luik* enz. door de Hollanders, het innemen van *Venlo* en *Antwerpen*, met behulp van het verraad der inwoners) maar ook alle vruchten (tot nog toe jammer en ellende) te verliezen.

» Wij moeten in onzen worstelstrijd met Holland weder den bovenhand trachten te erlangen, en aan *Europa* toonen, dat wij ons niet alleen onafhankelijk verklaard hebben, maar onze onafhankelijkheid waard zijn en dezelve weten te handhaven. Tot dat einde moet eene krachtige hand de pogingen onzer dapperen besturen. Tot nog toe heeft dit geen plaats gehad; onze vrijwilligers hebben hunne overwinningen geheel aan zich zelve, welligt aan hunne ongehoorzaamheid te danken. Indien zij op hooger bevelen gewacht hadden, dan zou de vijand, misschien nog voor onze poorten zijn. Terwijl men zich hier (*Brussel*) bezig hield met uitdeelen van epauletten, en met

het beraadslagen over de uniformen, die aangenomen moesten worden, hebben de blaauwkielen overwinning op overwinning behaald.

»Sedert heeft men hen de handen gebonden, hen aan hun lot overgelaten, en op hunne aanvraag op versterking geen acht geslagen; wij weten wel, dat men er eindelijk op bedacht is om een magt op de been te brengen, en eenige bataillons te doen optrekken, maar wat kunnen wij verwachten van eenen winterveldtocht tegen eenen vijand, die achter zijne muren en grachten versterkt is. Waar is ons belegerings-geschut? waar zijn onze magazijnen? waar is het bekwaam bestuur, dat in alle behoeften voorzien, alles naar behooren leiden zal?

»Er blijft slechts één middel over, om de rampen die ons bedreigen, af te wenden, en onzen goeden naam in het oog van *Europa* te bewaren. Op *Maastricht* en het kasteel van *Antwerpen*, kunnen wij genen aanval doen, maar wij kunnen den vijand in zijn land gaan opzoeken. Wil hij ons grondgebied bezetten; onze havens sluiten; onze steden bedreigen; laat ons hem dan even eens behandelen. Indien de Hollanders, als vijanden bij ons willen blijven, laat ons dan als bevrijders van *Noord-Brabant* en *Gelderland* optrekken (*)!

De vijandelijkheden en stroperijen die de Belgen gestadig bleven volhouden, getuigden met de daad

(*) *Courrier des Pays-Bas* de Decembre.

dat geene, wat sommigen openbaar door gevoelens aan den dag leidde. Zoo kwam in den avond van den 6den December op het dorp *Hilvarenbeek* (Noord-braband) eene bende Belgische rovers aan, die, na den toegang te hebben bezet, drie hunner binnen hetzelfde zonden, om van de ingezetenen geld af te persen. Dezelve begaven zich naar het huis van den slagter, doorzochten hetzelfde en namen alles mede wat gevonden werd; daarna kwamen zij bij den Predikant VAN HEUSDEN, alwaar zij eene som van 100 guldens eischten, zeggende, dat zij dit op last van hunnen bevelhebber deden, daar zij geene soldij ontvangende, van buit moesten leven en die buit bepaaldelijk bij Hollandsch gezinde inwoners moesten ophalen. Op de betuiging van de Predikant dat er geen geld in zijn huis was, werden nu alle kisten enz. doorzocht, doch nergens geld vindende, lieten zij zich eindelijk te vreden stellen met hetgeen de huisgenooten konden bijeenbrengen, hetgeen bijna veertig guldens bedroeg. Na vervolgens wijn geeischt te hebben, keerden de rovers naar het huis van den Slagter terug, en schoten, toen men hun (zeer natuurlijk) weigerde open te doen, twee malen door deur en venster, waardoor een der inwoners, een grijsaard van tachtig jaren, aan het hoofd werd gekwetst. Omstreeks dezen tijd had eene dergelijke gebeurtenis te *Valkenswaard* plaats. Van de kant van *Hasselt (Limburg)* kwamen ongeveer veertig zoodanige roovers aldaar aan, en plunderden het huis

van den Rijks ontvanger LOEFF SCHUPHOVEN. Hunne aanvoerder eischte uit naam van den Generaal DAINE, zoodra zij het huis genaderd waren, de overgave van den Rijks-kas. Op de tegenwerpingen die de Ontvanger daarop maakte, drongen de rovers in zijn slaapvertrek door, sloegen met de kolf van het geweer de kasten open, en maakten zich meester van geheel zijne bezittingen (*). Intusschen waren twee andere ambtenaren der in- en uitgaande regten tot hulp van den Ontvanger toegesneld, doch moesten dit opzet duur betalen. Vooral een derzelve VAN DE LAAR BONGA genaamd, werd deerlijk door de rovers mishandelt. Hij bekwam eene bajonetsteek in de dij; werd met de kolf van het geweer neergeveld; en daarna op de borst geslagen. LOEFF SCHUPHOVEN werd medegevoerd, nadat zijne hoog zwangere echtgenootte gruwelijk mishandeld was. Des nachts trok de bende af naar *Hechtel*. Zoodra hiervan kennis werd gegeven, begaf zich een Luitenant der Nederlandsche Marechausée uit *Eindhoven* naar *Valkenswaard* met zijne manschappen, doch trof de rovers, die reeds vertrokken waren, niet aan. Eenige tijd daarna beloofde DAINE schadevergoeding hiervan te geven, maar hield zijn woord niet.

(*) De goederen, die weggeroofd werden; waren: omstreeks f 800 van 's Rijks penningen; bijna f 200, aan den Ontvanger behorende; 24 zilveren lepels; eenige gouden en juweelen sieraden; eenige certificaten werkelijke schuld van f 1000; vier Russische en eenige andere staatsschuldbrieven, benevens al het linnengoed en de mans- en vrouwen klederen.

Terwijl alzoo de verregaandste mishandelingen aan rustige ingezetenen werden gedaan, en de Belgische krijgslieden voortgingen met het Nederlandschen grondgebied te schenden, werden maatregelen genomen door de Nederlandsche bevelhebbers ter voorkoming hiervan. Het was vooral moeilijk geweest voor de krijgsmagt van het getrouwe volk, om tegen den baldadigen vijand te strijden, daar waar zij aangerand werd; dewijl de gelederen nog niet geheel van Belgen gezuiverd waren geweest, doch zoodra als dit geschiedde, nam dezelve eene vastheid aan, die in het vervolg de onberekenbare rampen van den vaderlandschen bodem heeft afgekeerd, die dezelve anders onmisbaar zou getroffen hebben.

De voorbeeldelooze offers op het altaar des Vaderlands gebragt, reeds in de maand October aangevangen, en thans nog door de ingezetenen volgehouden, werden in den nood waarin het Land zich, ten gevolge van den ondankbaren Belgischen opstand, bevond, tot schraging van de schatkist aangewend.

EINDE VAN HET DERDE DEEL.

AANTEKENINGEN

EN

BIJLAGEN

VOOR DE

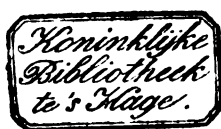
BIJDRAGEN

TOT OF HET

VERVOLG

OP DE

Geschiedenis der Nederlanden.

.....

AANTEKENINGEN

EN

BIJLAGEN.

Nº. 1.

Dappere bewoners van Limburg!

Het voorloopige Bestuur, uwen wensch willende vervullen, om Maastricht, de hoofdplaats uwer provincie, van het vernederend juk der Hollanders te bevrijden, hetwelk het Belgische volk met deszelfs aloude dapperheid heeft afgeschud, — heeft mij naar Hasselt gezonden, met last om aldaar mijn hoofdkwartier te vestigen.

Eene vroegere eervolle krijgsloopbaan, de ondervinding van een dergelijken oorlog als wij nu voeren, die in eenen bevelhebber zoo noodig is, en eene onbepaalde zucht voor het welzijn van mijn vaderland, ziedaar de waarborgen, die ik aan mijne medeburgers aanbiede. Daarentegen hoop ik dat gij, door eene edele geestdrift bezield, mijne leger-afdeeling zult komen versterken, en uwe pogingen met de mijne zult vereenigen, om uwe landgenooten te bevrijden: stroomt van alle kanten herwaarts; wapenen en levensmiddelen zullen u uitgedeeld worden.

III. DEEL.

De kompanie van Doornik, die te Brussel zoo vele bewijzen van moed en vaderlandsliefde gegeven heeft, is op weg herwaarts. Betoont denzelfden ijver en moed; neemt hare krijgstucht en gehoorzaamheid tot voorbeeld; bedenkt, dat ondernemingen, die met orde uitgevoerd worden, altijd het best gelukken en houdt wel in het oog, dat hij die eenmaal wil bevelen, moet beginnen met te leeren gehoorzamen.

*De Generaal opperbevelhebber der benden,
belast met het beleg van 'Maastricht,*

DAINE.

No. 2.

»Uit mijne legerplaats voor Venlo, den
10den November, 1830, des namiddags
ten half vijf ure.

De Generaal, opperbevelhebber van het leger der Maas eischt van den Generaal SCHREER, dat hij de vesting Venlo binnen twee uren overgeve; *Indien hij een enkel kanonschot doet, is hij daarvoor bij mij met zijn hoofd verantwoordelijk.* Ik treed in geene voorwaarde hoegenaamd. De bezetting zal krijgsgevangen zijn, en al de oorlogsvoorraad der vesting ter beschikking van het voorlopige Bestuur gesteld worden, blijvende de bevelhebber verantwoordelijk voor alle schade aan de stukken geschut of aan de wapenen van het voetvolk, alsmede voor alle ontvreemding van levensmiddelen of gelden, die aan de vervallene regering behoord hebben. Ik zend hem als parlementairen, den Burggraaf DE NIEUWPORT, hoofd van mijnen algemeenen staf, den Ridder LUCAS en den Heer DE BRIALMONT.

DAINE.”

Nº. 3.

»Venlo, 10 November 1830.

»De Generaal SCHEPERN, Opperbevelhebber der vesting Venlo, kan niet treden in de voorstellen van den Generaal DAINE, Opperbevelhebber van het leger der Maas; de krijgsmans eer gaat bij hem boven alles, en op deze wijze geef ik geene, aan mij toevertrouwde vesting over.

De Generaal SCHEPERN."

Nº. 4.

»Aan de dappere bewoners van Venlo!

»Ook gij hebt u, door uwen dapperen strijd tegen den aanval van gisteren, bij het vaderland verdienstelijk gemaakt, en hebt tot de overwinning over uwe onderdrukkers bijgedragen. Eene pligt blijft u nog te vervullen overig: die der menschlievendheid. Moge dit volk, onverwinnelijk in den strijd, zich grootmoedig na de overwinning betoonen, en hulpvaardig voor de gewonnen vijanden zijn, die ik tot op 'derzelver herstel onder uwe bescherming achter laat. Ontvang de uitdrukking mijns danks! *Leve de Belgen! Leve de Vrijheid!*»

Nº. 5.

»Onderrigt, dat de opperbevelhebber der vesting Maas-tricht, tegen alle regt der volkeren, de soldaten zijner bezetting in andere uniformen, dan zij gewoonlijk dragen, kleeden wil, en zulks, met oogmerk, om zijnen vijand te misleiden, verklaar ik, dat elk tot het Hol-

I *

landsche leger behoorende militair, zonder onderscheid van rang, gelijk mede elk, die van verstandhouding met hetzelfde overtuigd, in eene kiel of andere kleeding, waardoor hij zich onkenbaar maken wilde, gevangen genomen wordt, als spion aangezien en binnen 24 uren doodgeschoten zal worden."

DAINE.

N°. 6.

»Mijnheer de Generaal!

»België is werkelijk van Holland afgescheiden. De Nederlandsche Regering schijnt deze waarheid erkend te hebben, daar zij aan alle de Belgische ambtenaren hun afscheid geeft.

Het meerendeel der Limburgsche gemeenten heeft den stroom gevolgd. Er bestond voor dezelve geen middenpunt van Bestuur meer, en de grootste regeringloosheid zoude dus het platte land verwoest hebben. Onder deze omstandigheden heb ik mij verplicht geacht, om de betrekking van Gouverneur dezer provincie aan te nemen.

Maar ik kan deze taak moeilijk vervullen, bij gebrek aan zoodanige inlichtingen, welke alleen te Maastricht voor mij verkrijgbaar zijn.

Ik heb geene andere zending, dan om orde en rust te handhaven, en ben geheel vreemd aan alle krijgsbewegingen in Limburg. Ik meen mij dus aan u, Mijnheer de Generaal, te kunnen wenden, met het verzoek, om mij tot de bureaux der burgerlijke ambtenaren te Maastricht toegang te bezorgen, en een man van eer weigert nooit, wat met zijn pligt en geweten overeenkomt.

Ik vlei mij, Mijnheer de Generaal, dat dit weinige genoegzaam zal zijn, om u de zaak in overweging te doen nemen, en indien gij van oordeel zijt, dat mijn verzoek

kan worden toegestaan, dan zal de Advokaat JAMINI, die zich hier heen had begeven, om voor de verkiezingen te waken — iets waarin hij misschien niet zal slagen — zich belasten, om mij deze inlichtingen te doen toekomen, doch telkens alleen na uwe uitdrukkelijke toestemming. Indien gij veronderstelt, dat mij mededeelingen konden gedaan worden, van dien aard, dat zij u in uwe betrekking of in de vervulling uwer plicht hinderlijk konden zijn, dan zoude uwe tusschenkomst altijd gevraagd worden.

»Ik heb de eer enz.

Baron DE LOË.”

Nº. 7.

»Mijnheer de Baron!

»Geen ander gezag, dan dat van Zijne Majesteit den Koning der Nederlanden kunnende erkennen, spreekt het van zelf, dat mijn antwoord op uw brief van heden niet dan ontkennend kan zijn.

Ik heb de eer enz.

*De Generaal-Majoor, Opperbevelhebber
van de vesting Maastricht, enz.*

DIBBETS.

Nº. 8.

*Hoofdkwartier Maastricht, den 22sten
November.*

De mobiele kolonne, onder bevel van Z. Doorl. Hoogheid den Hertog van SAKSEN-WEIMAR, is gisteren avond binnengerukt.

De onverwachte aankomst dier troepen heeft, zoo wel hier als elders, sterken indruk op de gemoederen te weeg gebracht.

Volgens bij ons ingekomene berigten schijnt het, dat de benden, onder bevel van DAME, Hasselt verlaten hebben; hij zelf is in allerijl naar Luik weg gereden.

Men verzekert, dat Baron LOZ, die tot gouverneur van Limburg benoemd geworden was, Hasselt verlaten heeft.

Ik heb met de vermeerdering van krijgsmagt terstond mijn voordeel gedaan. Nog in denzelfden nacht heeft de Majoor SIJSEN, met ruitery en voetvolk eene verkenning op den regter Maas-oever, naar Grondsfeld, Rijsden en Visé gedaan, met last om, zoo mogelijk, den Graaf GELORS burgemeester van Rijsden, gevangen te nemen, de staatskassen op te ligten en de wettige overheid weder te regelen.

De kolonne kwam ten een ure des middags terug, Majoor SIJSEN berigtte dat Graaf GELORS sedert eenige dagen te Luik was, en dat de ontvanger van Rijsden, zoodra hij de aankomst der troepen vernam, met de kas de vlugt genomen had; hij is door onze troepen tot aan de voorposten der muiters bij Visé vervolgd geworden.

Officieren en soldaten hebben in het kasteel van den Graaf GELORS ververschingen genomen en papieren van daar medegebragt, welke ik de eer heb, hier nevens te voegen.

Twée van Tongeren komende parlementairen zijn heden namiddag ten twee ure, in tegenwoordigheid van den Hertog VAN SAKSEN WEIMAR, van den Generaal-Majoor BOECOR, van den Kolonel BRADY en van verscheidene andere staf officieren, bij mij voorgelaten; een derzelve was de Burggraaf van NIEUPORT, voormaals kapitein bij de 6de afdeeling infanterie; de andere heet RENAUD en is uit Luik. Geyraagd, wat het doel hunner aankomst was, verklaarden zij, gekomen te zijn, om mij te vragen, of

ik den te Londen gesloten wapenstilstand zou erkennen.

Ik gaf ten antwoord, dat ik geene overeenkomst erkende, wanneer deze mij niet door of in naam van Z. M. den Koning der Nederlanden werd medegedeeld; dat het noodeloos zijn zou, met zulk eene vraag weder hier te komen, en dat ik de afgezonden slechts als spions en verraders beschouwen zou. Ik voegde er bij, dat hun aandringen naar de vesting voor mij en mijne getrouwe brave soldaten een ware feestdag zou wezen, en dat ik hen reeds lang verwacht had.

(Geteekend) DIRBETS.

PS. Op het oogenblik dat ik dezen brief onderteekten, houde ik eene conferentie met den Hertog van SAKSEN-WEIMAR, om Venlo in den loop dezer week, zoo mogelijk, te hernemen; wij zijn omtrent een plan overeengekomen, dat zeker en in alle opzichten wel gegrond is.

Dit naschrift is in het eigen handschrift van den Generaal.

No. 9.

PROVISOIIR GOUVERNEMENT VAN BELGIE.

DAGORDER.

Ingezetenen van Zeeland!

Wij komen bezit nemen van uw grondgebied; wij komen er als vrienden, en wij beloven aan de ingezetenen van dit gewest, dat de volstrektste orde en regeltucht onder de troepen, waarover ik het bevel voer, zullen onderhouden worden; mijn naam strekt er tot waarborg

van. Geene belastingen zal ik stellen, noch kwellende middelen nemen en de eigendommen zullen geëerbiedigd worden. Ik verlang alleen eene volstrekte gehoorzaamheid aan mijne bevelen, die altijd billijk zullen zijn, maar tevens streng tegen degenen, die ze zouden miskennen. Ingezetenen van Zeeland! gij zijt Belgen als wij; volgt de edele voorbeelden na, welke de natie u geeft, ondersteunt ons, om de Hollanders van uwe bodem te verdrijven, en het vaderland zal wegens u niet ondankbaar zijn.

*De Kolonel-opperbevelhebber der troepen
gestationneerd in West-Vlaanderen,
Le Vicomte PONTECOULANT.*

No. 10.

De ondergeteekende, opperbevelhebber der krijgsmagt in het noorden van Vlaanderen van wege het voorloopig Bestuur van Belgie

In de onzekerheid of de stad Aardenburg geneigd is zich voortaan tegen alle overweldiging, voor zoo veel mogelijk, willende bevrijden, gebied:

1°. Er zal door de stad Aardenburg overgestort worden, eene som van acht honderd guldens, waarvoor een bewijs zal worden afgegeven. Deze som in waarborg zal door het Belgische Bestuur vergoed worden, ingeval voormelde stad een gedeelte van Belgie wil uitmaken; in het tegenovergestelde geval blijft voormelde som in het bezit van het voorloopig Bestuur;

2°. Elk burger is verplicht, de wapenen, die hij bezit over te leveren;

2°. Elk burger verantwoordt op zijn hoofd en op gevaar van plundering en vernieling zijner bezittingen,

dat er van hunnent wege geen tegenstand aan de Belgische troepen zal geboden worden.

Het tegenwoordig bevel zal dadelijk uitgevoerd worden.

Aardenburg 30 October 1830.

*De Opperbevelhebber der onderneming in
het Noorden van Vlaanderen,*

E. GREGOIRE.

No. 11.

*Aan den Heer Luitenant-kolonel, kommanderende
in Staats-Vlaanderen, te Oostburg.*

Aardenburg, 7 November 1830.

Ik heb de eer UEd. Gestr. hiernevens door den Heer Officier der Mariniers, op heden in onze stad aangekomen, te zenden eene overeenkomst tusschen het stedelijk Bestuur alhier, en den opperbevelhebber der Belgische troepen, waaruit U Ed. Gestr. zult zien; dat wij onze toetreding tot het voorloopig Bestuur, niettegenstaande herhaalde en dringende aanzoeken, volstandig hebben geweigerd. UEGestr. zult ook bemerken, dat hierin van geen uitsteken der vlag, of dragen der Brabandsche kleur gewag wordt gemaakt; tot dit laatste hebben wij echter moeten besluiten, wilden wij onze stad aan geene plundering en verwoesting ten prooi geven. De vlag heb ik gisteren oogenblikkelijk na het vertrek, zelfs nog in tegenwoordigheid van een honderdtal Belgen, doen afnemen, terwijl alle de ingezetenen zonder onderscheid de Brabandsche kleuren hebben afgelegd.

Bij den Heer BLONKER, Ontvanger der belastingen is door den Overste GREGOIRE uit zijne kas geligt f 697.63.

Ik heb de eer, enz.

De Burgermeester van Aardenburg,

J. BLINDENBACH.

No. 12.

Aan den Burgemeester van Aardenburg
[in welke plaats de opstandelingen zich
bij het schrijven van dezen brief be-
vonden].

Oostburg, 3 November 1830.

Ik ben in de harde noodzakelijkheid, om den dijk der Aardenburgsche haven te doen doorgraven, indien ons grondgebied nog verder wordt geschonden, en daar ik niets meer verlang, dan de rampen van den oorlog zoo veel mogelijk te verzachten, en alle schaden te voorkomen, die ik voorkomen kan, zoo verzoek ik UEd. alle heulen en sluizen, waardoor zeewater in uwe landen zoude kunnen dringen, af te dammen of goed te sluiten.

*De Luitenant-Kolonel, kommanderende in
Staats-Vlaanderen,*

J. LEDEL.

No. 13.

Aan den Luitenant-kolonel Ledel.

In het hoofdkwartier te Aardenburg, den 3den
November 1830, des avonds ten negen ure.

MIJNHEER!

Kennis hebbende bekomen van den brief, door u aan den Burgemeester van Aardenburg geschreven, en de rampen willende voorkomen, welke de doorbraak der sluizen, ten gevolge van ons verblijf in deze stad, zoude kunnen veroorzaken, verzoek ik u dezen maatregel, te rekenen van dezen nacht af, nog gedurende 36 uren te willen opschorten. Wij kunnen alsdan de terugkomst van onzen Kolonel afwachten, die zich met uwe bevelhebbers zoude kunnen verstaan over de middelen, om het ongeluk van verscheidene huisgezinnen voor te komen, hetwelk door de overstroming van een gedeelte van dit grondgebied zoude worden bewerkt.

Naar aanleiding van uw antwoord enz.

Graaf d'ORIGNY.

No. 14.

Antwoord op den laatsten brief.

Oostburg, 3 November 1830.

Ik herhaal het, Mijnheer! ons doel is alleen, om dit grondgebied te behouden, en de ingezetenen te beschermen. De vurige wensch, om deze laatsten niet aan alle de ijsselijkheden van den oorlog ten prooi te geven, houdt mij nog terug, om onze ontwerpen in derzelver geheel ten uitvoer te leggen. De reeds genomene maatregelen alsmede die, welke ik op andere punten nemen

kan, zijn buiten twijfel zeer hard; maar het is beter zich om eenige klagten niet te bekreunen, dan geheel eene onschuldige en vreedzame bevolking aan de woede van die rooverbende prijs te geven, welke u schijnt te volgen.

Indien de oorlog, welken gij thans hier voert, geen verwoestings-oorlog is, zoo als het zich anders wel laat aanzien, trekt dan over uwe grenzen terug.

Mogten uwe lastbrieven u dezen terugtocht beletten, dan zijn degenen, die ze gegeven hebben, voor de rampen verantwoordelijk, die daarvan het gevolg zullen zijn. De bewoners van Belgie zullen de kastijding, die het stuiten van den afloop van hun water, en het overstromen hunner landerijen met zeewater, hun berokkenen zal, aan u te wijten hebben.

De Kapitein Adjutant-Majoor,
VAN HOPBERGEN.

Nº. 15.

*Aan de Bevelhebbers der Nederlandsche
krijgsbenden in Staats-Vlaanderen.*

MIJNE HEEREN!

Onze bevelhebber afwezig zijnde, gelooven wij in zijnen geest te handelen, door u onze erkentelijkheid te betuigen over de edelmoedige wijze, waarop gij een onzer wapenbroedeas behandeld hebt, die zich altijd door heldenmoed had onderscheiden. Wij zouden ons gelukkig achten, indien een vredes-verdrag ons veroorloofde, u mondeling re bedanken. Het is wel te betreuren, dat wij niet dezelfde zaak verdedigen, want onze harten ver-

EN BIJLAGEN.

13

staan elkander. Wij gelooven dan ook, Mijne Heeren, naauwlijks noodig te hebben, om u te zeggen, dat, zoo wij nog eens handgemeen mogten worden, wij met u in zorg en oplettendheid voor uwe gekwetsten zullen wedijveren.

Waarschijnlijk zullen wij onzen dapperen DAVID, aan wien het door uw edelmoedig gedrag veroorloofd is geworden, te midden zijner krijgsmakkers te sterven, binnen weinige oogenblikken verliezen.

Ontvang, enz.

Graaf D'ORIGNY, *Kapitein der 1ste compagnie.*

MOUVIER, *Luitenant.*

Aan den Luitenant-Kolonel Ledel.

MIJNHEER!

Ik verzoek u mij schriftelijk uw woord van eer te geven, dat ik gerust een parlementair naar u heen kan zenden. Hij zoude een wit vaandel dragen. Wees zoo goed in overeenkomst daarmede bevelen aan uwe voorposten te geven.

Graaf D'ORIGNY.

N°. 16.

Aan den Burgermeester van Maldeghem (Oost-Vlaanderen.)

OOSTBURG, den 3den November 1830.

Het schijnt zeker te zijn, dat ingezetenen uwer gemeente zich niet ontzien, herwaarts te komen, om zich met de gewapende magt uit België te vereenigen. Het schijnt

nen die ingezetenen te zijn, welke zich te Aardenburg en Sluis en in het Paveljoen van den Generaal *van Damme* aan schandelijk plunderen van rustige ingezetenen hebben schuldig gemaakt.

Het schenden van ons grondgebied, terwijl ik defensief ageerde en alleen dat gebied wilde bewaren, heeft mij de nadrukkelijkste maatregelen doen nemen. De dijk der Aardenburgsche haven is gereed om op het eerste signaal de springen, even als al de sluizen. Ik wil bij de rampen, die ons land zoo ongelukkig maken, geene verdere voegen, en niet anders handelen, dan noodig is voor de verdediging des lands, en de veiligheid der burgers.

Houdt dus uwe ingezetenen stil, en laat hen rustig afwachten wat het lot des lands wezen zal. Zoo niet, zoo nog eene enkele beleediging aan de rustige burgers dezer streken wordt toegevoegd, en ons grondgebied verder word geschonden, dan zal ik mij aan Maldeghem wreken, en alle ongelukken, die veroorzaakt zullen worden, voor uwe verantwoording laten.

De Luitenant-Kolonel, enz.

LEDEL.

No. 17.

De Opper-Bevelhebber der onderneming in het Noorden van Oost Vlaanderen, aan Mijnheer den Luitenant-Kolonel, Bevelvoerende te Oostburg.

»Ik heb mij gedurende eenige uren moeten verwijderen, om sommige der roovers, die hetzij zonder bevel hetzij onder aanvoering van den Heer *de Pontécoulant*, herwaarts gekomen waren, in hechtenis te doen nemen.

Ik moet u herinneren, Mijnheer, dat ik voor de aankomst der afdeelingen uit Brugge, bij mijne benden eene zoo gestrengte krijgstucht heb gebouden, dat ik geene enkele klagt over dezelve gehoord heb.

Alle de overheden en ingezetenen der plaatsen, waar door ik gekomen ben, kennen mijne regtschapenheid, en hebben mij hunne dankbaarheid betuigd wegens de goede orde, die ik heb weten te handhaven; en de roovers, die de omstreken van Oostburg en Aardenburg overvallen hebben, schijnen door hun schandelijk gedrag mijne zorg, om personen en bezittingen te doen eerbiedigen, in een nog helderder daglicht te hebben willen plaatsen.

Ik twijfel geenzins, dat het voorbeeld eener gestrengte bestraffing, de herhaling van zulke buitensporigheden zal voorkomen, en dat het Bestuur van Belgie diegenen, die zich over deze plundersaars te beklagen hebben, zal schadeloos stellen.

Indien gij, door het land onder water te zetten, de grondbezitters in Vlaanderen en Staats-Vlaanderen wilt straffen voor de misdaad van eenige ellendelingen, die meest alle te Gent en Aalst t'huis behooren, dan zal deze onregtvaardige en nuttelooze wraakoefening ons regt geven, om even zoo ten opzichte van het geheele eigenlijke Holland te handelen, en welligt zal het ons gelukken, deszelfs gewesten aan de zee terug te geven.

Ik verzoek u mij te doen weten, of gij eenen wapenstilstand van 24 uren wilt sluiten, gedurende welken de zaken *in statu quo* zullen blijven, dan zal ik van den Generaal Opperbevelhebber van Vlaanderen nadere bevelen inroepen.

Ik heb de eer, enz.

De Luitenant-Kolonel,
E GREGOIRE.

No. 18.

OOSTBURG, 4 November.

Het is waar dat de ingezetenen dezer streken uwe persoonlijk regtschapenheid prijzen; gaarne sla ik aan hunne verzekeringen geloof, anders zoude ik u niet antwoorden. Evenwel ben ik de man niet, om in onderhandeling te treden met lieden, die zich bedreigingen veroorlooven, gelijk die, van het eigenlijke Holland aan de zee te rug te zullen geven. Ik wil die bedreigingen niet bij haren eigen naam noemen.

Keer terug binnen de grenzen van het land, hetwelk gij tegen het mijne dient; en dan zal ik, hoewel het mij moeite kost, om hen, welke die zaak dienen, als krijgs-mannen te erkennen, toonen, dat ik, ofschoon besloten hebbende het uiterste te wagen, echter niets anders beoog, dan het welzijn van allen.

Het is mij bijzonder aangenaam te vernemen, dat het de Heer *Pontécoulant* is, die roovers aanvoert. Van den Heer *Grégoire* heb ik dat nooit gedacht.

De Luitenant Kolonel, enz.

LEDEL.

No. 19.

De opperbestuurder der wateringën van den kapitalen dam en Isabella, heeft de eer aan Mijnheer den Kolonel, Bevelhebber van het land van Kadzand, het afschrift van eenen brief van het voorloopig Bestuur van België, onder dagteekening van den 12den dezer maand, over te zenden. Hij vleit zich, dat deze brief aan den eenen kant de bedoelingen vervult, door den Heer *Ledel* in zijnen brief aan den Heer *Hennequin* aan den dag gelegd,

en hem aan den anderen kant de inzigten der vijf groote Mogendheden zal doen kennen, die zich het lot der beide landen hebben aangetrokken. Ik meen dus te mogen verwachten, dat Mijnheer de Bevelhebber een einde zal maken aan zijne onophoudelijke bedreigingen, die het land van Kadzand aan den rand des verderfs gebragt hebben. Ik durf mij al verder vleijen, dat de Heer LEDEL mij wel de verzekering zal willen geven, dat hij ons niet meer over het lot onzer sluizen zal in onrust brengen, en dat hij in alle gevalle mij wel berigt zal willen zenden van de ontvangst van den brief, dien ik de eer heb hem te zenden.

Ik neem deze gelegenheid waar, om den Heer Kolonel LEDEL van mijne hooge achting te verzekeren.

Du Bosch.

Den 13den November 1830.

VOORLOOPIG BESTUUR VAN BELGIE.

Committé van Binnenlandsche Zaken.

MIJNHEER !

Ik heb de eer gehad, om het door u mij toegezonden afschrift van den brief te ontvangen, dien de Heer Luitenant Kolonel LEDEL den 10den November aan den Heer HENNEQUIN heeft gerigt.

Ik haast mij te berigten, dat de onderhandelingen, die ten aanzien van Belgie, door Oostenrijk, Frankrijk, Groot-Brittannie, Pruissen en Rusland begonnen zijn, het voorloopige Bestuur niet veroorlooven, om eene gedeeltelijke overeenkomst met de burgerlijke of militaire Overheden van Holland te sluiten. De bemoeienis der vijf groote Mogendheden heeft in de eerste plaats ten doel, om alle vijandelijkheden tusschen de Belgische en Hol-

III. DEEL.

landsche krijgsbenden te schorsen, en den Heer Luitenant Kolonel LEDER weet even goed als wij, hoe zeer hij het goed gevolg der aangevangene onderhandelingen in de waagschaal zouden stellen, indien hij op het oogenblik, waarop die begonnen zijn, zulk eene stuitende daad pleegde, als die, waarmede hij Vlaanderen bedreigt. Van onzen kant zijn Levelen gegeven, om den *status quo* te handhaven, tot dat een bepaald besluit aan de vijandelijkheden een einde make. *Indien de Heer Luitenant-Kolonel LEDER zich niet aan dien status quo hield, zouden wij ons aan den kant van den Moordijk kunnen wreken, en op hem het voordeel bezitten van daartoe gedwongen te zijn (!)*

Ontvang, enz.

Het hoofd van het kommitté,
F. TIELEMANS.

No. 20.

Oostburg, den 15den November 1830.

De Luitenant-Kolonel, Bevelhebber van het land van Kadzand, heeft den brief van den Heer opperbestuurder der watering van den kapitalen dam ontvangen, zoo wel als het daarbij gevoegde afschrift van eenen brief, namens het voorloopige Bestuur van Belgie, den 12den dezer maand geschreven.

De Luitenant-Kolonel betuigt zijne verwondering daarover, dat de heer bestuurder *du Bosch* heeft kunnen goedvinden, over zijne goede bedoelingen uit te weiden, daar hij het toch juist is, die onophoudelijk de buitensporigste bedreigingen doet, en allerlei soort van vijandelijkheden pleegt.

De mededeeling van het sluiten van eenen wapenstilstand kan aan den Luitenant-Kolonel niet dan aange-

naam zijn; maar deze kan door hem niet geëerbiedigd worden, zoo lang die niet door zijne Regering te zijner kennis gebragt is. Ik zal in allen gevalle de bevelen dier Regering letterlijk opvolgen, en van de aan mij verleende magt gebruik maken; hopende dat de Heer bestuurder wel op gelijke wijze zal willen handelen.

De Luitenant-Kolonel wenscht niets anders, en heeft nooit iets anders gewenscht, dan om de onschendbaarheid van het grondgebied van dit land te handhaven, en de vreedzame bewoners te beschermen; dat men dan op alle punten, en inzonderheid in de nabijheid van den kapitalen dam, de vijandelijkheden stake, en de Luitenant-Kolonel zal zich voortaan alleen met de bevordering van het welzijn en het geluk van het land bezig houden; hiervan moet de Heer Bestuurder volkomen overtuigd zijn.

Mogt men evenwel tegen alle verwachting dit land blijven verontrusten, en de vijandelijkheden voort zetten, dan zal de bedreiging van zich aan den Moerdijk te wreken, niets in het allerm minst aan de door mij gemaakte beschikkingen veranderen.

De Luitenant-Colonel, Bevelhebber van
Hollandsch-Vlaanderen,
J. LEDER.

No. 21.

Mijnheer de Commissaris!

Ik had gemeynd, dat de wapenstilstand my permitteerde eenige opperwater af te trekken. Het water was reets op 160. Sy is nog op 100, ende de sluysen worden dadelijk toegezet, ende en sullen tot nader orders van den Heer Colonel [LEDER] niet meer geopent worden, ten zy het water boven de 120 is komende: de regens sullen welhaest dese hoogte bereykt hebben.

Aengesien ick naer Gent yertrek, en kan ick aan UED. vriendelijk verzoek niet voldoen.

Ontvang de verzekering van myne hoogste achting.

(get.

Du Bosch.

19 Nov. 1830.

Ik mag UED, heyligh versekeren, dat er geene orders om in 't land van Cadsand te komen, sullen gegeven worden, soo lanck men geene ondernemingen tegen onse sluysen of dycken doet, of onze posten attaqueert.

Aan den Heer District-Kommissaris te Sluis.

No. 22.

Kapitalen Dam, 24 November 1830.

MIJNHEER DE KOLONEL.

Daar de gesloten wapenstilstand in alle dagbladen vermeld wordt, mag ik gelooven dat gij daarvan zult kennis dragen; en het verwondert mij dus ten hoogste, dat zekere Mijnheer Risseuw, aan het hoofd van eene afdeeling ruitery, zich veroorlooft mijne posten te verontrusten.

Ik heb een te hoog denkbeeld van uwe militaire kundigheden, en van uw verlangen om ongelukken te verhoeden, dan dat ik gelooven zoude dat gij verlof hebt kunnen geven tot eene onderneming, die voor de bewerkers daarvan rampzalige gevolgen had kunnen hebben. Ik heb de eer u daarvan te verwittigen, en verzoek u op nieuw mij te willen berigten, of gij al dan niet bevelen hebt ontvangen, om den tusschen de beide Staten gesloten wapenstilstand te eerbiedigen.

Uw antwoord zal mijne onzekerheid doen ophouden,

en mij gelegenheid geven, om overeenkomstig de omstandigheden te handelen.

Ontvang, enz.

De Majoor, Opperbevelhebber der Belgische krijgsbenden aan den Kapitalen Dam,

OSTEN

No. 23.

Oostburg, 25 November 1830.

Ik durf mij vleijen, Mijnheer! dat gij over den inhoud van uwen brief van gisteren niet hebt nagedacht, en dat onbetamelijk stuk slechts in een oogenblik van drift opgesteld is.

Ik heb mij ter zake van den wapenstilstand duidelijk verklaard, en begrijp niet hoe het bij u kan opkomen, mij nogmaals daaraan te herinneren. Daar ik niet gewoon ben tweemaal hetzelfde te zeggen, antwoord ik op dit punt niet. Mijn woord moet u in dezen genoeg zijn.

Hetgeen gij nopens zekeren Mijnheer RISSKEUW zegt, die aan het hoofd eener afdeeling ruitery uwe zoogenaamde posten zoude verontrust hebben, is ten uiterste belagchelijk (om geen ander woord te gebruiken). Gij weet zeer wel, wie die Mijnheer RISSKEUW is, welke te Biervliet gekomen is; gij weet ook zeer wel, dat hij zich alleen in zijne hoedanigheid als vrederegter derwaarts begeven heeft, om zijnen ambtgenoot bij te staan in het verjagen of gevangen nemen van een hoop landloopers, die deze streken onveilig maken. Doch wat gaat het u trouwens aan, Mijnheer, wat men alhier op Zeeuwsch grondgebied verrigt?

Ik verzoek u, niet weder op zulke punten terug te komen, en ten einde deze geheele vervelende briefwis-

aeling te doen ophouden, meen ik u te moeten verwittigen, dat ik over de belangen van dit gewest met niemand anders begeer te handelen, dan met den Opperbevelhebber der beide Vlaanderen.

De Luitenant-Colonel, enz.

LEDEL.

No. 24.

»SOLDATEN!

»Sedert het uitbarsten der onlusten in het Zuiden van ons dierbaar vaderland, hebt gij niet dan met tegenspoeden te kampen gehad, waarvan de voornaamste oorzaak het verraad uwer wapenbroeders was; thans zijn uwe gelederen gezuiverd en het vertrouwen is in uw midden weder hersteld.

De beledigingen, die wij met geduld binnen Brussel, Antwerpen en elders hebben moeten verdragen, de schandelijke wreedheden, de moorden aan uwe kameraden, aan uwe officieren gepleegd, zelfs nadat zij hunne wapenen nedergelegd en zich overgegeven hadden, de mishandelingen der zieken in de hospitalen, het schenden der lijken uwer gesneuvelde Hollandsche wapenbroeders; — dit alles roept om wraak.

Het leger ontvangt alle dagen versterking, de zonen der aanzienlijksten en rijksten uwer landgenooten, de burgers van alle standen, scharen zich vrijwillig aan uwe zijde, om onder het oude beroemde Oranje-vaandel te strijden, hetwelk op de uiterste punten van onzen aardbol wappert. De keuze zal bij het leger dan niet twijfelachtig zijn: liever met eer te sterven, dan met schande te leven.

Op nu, Soldaten! van den eersten tot den laatsten; op

nu, gij welgezinden! vereenigt u om mij heen, aan wien Zijne Majesteit onze geëerbiedigde Koning zijn vertrouwen heeft geschonken; uw Generaal zal zich hetzelfde trachten waardig te maken; volgt mijn voorbeeld, en herinnert u, Soldaten! de dagorders, waarin gezegd wordt, dat lafhartigheid en ongehoorzaamheid ten strengste gestraft, maar ook dat moed, beleid en trouw beloond zullen worden.

Hoort, nogmaals, mijne wapenbroeders! zijt onverschrokken en staat pal in gevaar. Het is voor de regtvaardigste zaak, dat gij strijdt. Ja, gij zult uw eigen grondgebied voet voor voet verdedigen, uwe betrekkingen en al wat u het dierbaarste op aarde is, tegen den vijand behoeden.

Laat, even als bij onze voorouders, *eendragt onze magt* uitmaken; vergeet onze opofferingen niet, en dat de leus van het gezamenlijk opgestane getrouwe volk zij:

LEVE HET VADERLAND! LEVE DE KONING!

Gegeven in het hoofdkwartier te Breda, den 5den November 1830.

*De Luitenant-Generaal, Opperbevelhebber
van het mobile leger,*

VAN GEEN.

No. 25.

WAARSCHUWING.

De Gouverneur der provincie Noord-Brabant, ontvangende eene kennisgeving van den Heere Luitenant-Generaal, kommandere het mobile leger, hierop nederkomende:

Dat Z. H. E. Gestrenge heeft bespeurd, dat er bij eenige bewoners van het platte land dezer provincie eenen zeer slechten geest heerscht, en dat zoo wel de hulp, welke zij bij twee gelegenheden aan de muitelingen hebben verleend, als de vele gedeserteerde miliciens, uit de provincie herkomstig, daarvan maar al te duidelijk blijken hebben opgeleverd.

Dat Z. H. E. Gestrenge, belast met de dekking van Noord-Brabant, uit al zijne magt de vreedzame bewoners van de rampen des oorlogs zal behoeden, hen tegen de invallen en strooperijen der vijandelijke rooverbenden zal beschermen, en tegelijk zal zorgen, dat hun, door zijn eigene soldaten, geen overlast worde aangedaan, doch dat het tevens ook deszelfs onveranderlijk voornemen is, de herhaling van trouwelooze daden voorbeeldig te straffen, en dat Z. H. E. Gestrenge eischt, dat de bewoners van de dorpen van Noord-Brabant, de muitelingen niet alleen niet behulpzaam zijn, maar ook, dat zij, volgens hunnen plicht, als onderdanen des Konings, onze troepen waarschuwen, zoodra zij van de nadering onzer vijanden kennis dragen.

Dat Z. H. E. Gestrenge de plegtige verzekering geeft, dat, bij de overrompeling van eenig dorp, of bij welke gelegenheid het ook zij, de huizen, waarin op onze patrouilles of posten geschoten wordt, of waarvan de bewoners vrijwillig aan de muitelingen eene schuilplaats verleenen, of in het minste de zaak der vijanden bevorderen, in de asch zullen gelegd, en derzelve eigenaren of bewoners gevankelijk weggevoerd zullen worden; welke straf aan Z. H. E. Gestrenge zoo noodzakelijk voorkomt, dat hij geene moeite te groot zal achten om de schuldigen uit te vinden en daartoe in het dorp terug te keeren, al konde zulks niets anders, dan door het dorp met geschut plat te schieten.

Vermeent de ingezetenen dezer provincie hiervan niet

onkundig te moeten laten, maar hun op hunne ware belangen in deze oplettend te moeten maken, kunnende zij, door zich pligtmatic, en zoo als het getrouwe onderdanen betaamt, te gedragen, en door de kwaadwilligen, die zich onder hun mogten bevinden, te keer te gaan of deze anders aan de autoriteiten kenbaar te maken, de onheilen van zich weren, die hun gewisselijk zouden treffen, wanneer de opperbevelhebber van het leger, zijns ondanks, tot zoodanige strenge maatregelen toeylugt moest nemen. - Wordende zij tevens ernstig en in hun eigen belang aangespoord, om zich deze waarschuwing ten nutte te maken, en zich niet alleen zorgvuldig van alles te onthouden, wat eenige verdenking op hun zoude kunnen leggen, als of zij den vijand zelfs in het geringste behulpzaam zouden geweest zijn, maar ook, om, zoo veel mogelijk, zelve den vijand uit hunne dorpen te keeren, en in allen gevalle van de nadering des vijands, wanneer zij daarvan kennis dragen, aan de naastbij zijnde troepen des Konings onverwijd berigt te geven.

Nooddigt wijders de plaatselijke autoriteiten en ambtenaren uit, om al hunnen invloed tot handhaving van 's Konings gezag aan te wenden: wordende aan hun tevens de noodzakelijkheid voor oogen gehouden, dat zij hunne gemeentenaren niet alleen tot pligtbetrachting vermanen, maar hun daarin voorbeeldig voorgaan; alsmede om de gedeserteerde miliciens, zoo wel die tot hunne gemeenten behooren; als die van elders, zich in dezelve mogten ophouden, aan te zetten, van zich ten spoedigste bij hunne korpsen te vervoegen, en daardoor nog bij tijds het lot te ontgaan, dat hun anders te beurt zoude vallen, wanneer zij het ongeluk hadden in de handen onzer troepen te vallen.

En opdat niemand hiervan onwetendheid voorwende, zal deze in alle de steden en gemeenten dezer provincie

worden afgekondigd en aangeplakt en tevens in alle de binnen deze provincie uitkomende nieuwspapieren geplaatst worden.

's Hertogenbosch, den 17den November 1830.

De Gouverneur voornoemd,

A. J. L. VAN DEN BOGAERDE.

Nº. 26—1.

De Staatsraad Gouverneur van het Groot-Hertogdom Luxemburg,

Gezien het koninklijk besluit hetwelk aldus luidt:

(volgt het koninklijk besluit van 20 October)

Overwegende, dat uit dit besluit volgt:

1) Dat het lot der Zuidelijke provincien eerst door eene overeenkomst tusschen den Koning der Nederlanden en deszelfs bondgenooten moet worden vastgesteld;

2) Dat inmiddels het Groot-Hertogdom, hetwelk volgens den stelligen inhoud van de Weener kongres-akte een afzonderlijken Staat uitmaakt, even als de noordelijke provincien aan de regering van den Koning en Groothertog onderworpen blijft;

3) Dat de voorloopige regering, welke zich in België heeft opgeworpen, over het Groot-Hertogdom geen gezag kan uitoefenen, zonder eene daad van overweldiging te begaan, ten aanzien van eenen Staat, die door de Europeische Mogendheden gevestigd en gewaarborgd is aan den Vorst, aan wien zij het gezag daarover hebben opgedragen;

4) Dat dienvolgens de bewoners van het Groot-Hertogdom geen bevel dier regering erkennen, of tot uitvoering daarvan op eenigerhande wijze kunnen bijdragen, zonder het staatkundig verdrag, waardoor zij gebonden zijn, te

achenden, en de trouw te verbreken, welke zij hunnen regtmatigen Vorst schuldig zijn ;

5) Dat dit onder anderen het geval zoude zijn, indien zij aan de verkiezingen voor een congres te Brussel eenig deel namen ;

Verordent :

Dat voormeld koninklijk besluit tevens met het tegenwoordige bekend gemaakt en aangeplakt zal worden, om tot narigt en rigtsnoer te strekken aan allen, die zulks aangaat.

Luxemburg, 2 November 1830.

N°. 26—2.

Ingezetenen van het Groot-Hertogdom ! Deze bepalingen, waarop uw staatkundig bestaan berust, verdienen uwe ernstige aandacht, vooral op een tijdstip, dat verscheiden provincien van het Koninkrijk der Nederlanden zich van dit Koninkrijk afscheuren, onder den naam van België eenen nieuwen Staat vestigen, en zich onder een voorloopig Bestuur plaatsen.

Het voormalige Groot-Hertogdom Luxemburg heeft nooit tot het land behoord, hetwelk, tijdens de Oostenrijksche Regering, België genoemd werd. Later is het wel met het Koninkrijk Nederlanden onder dezelfde Regering geplaatst ; maar als een onafhankelijke Staat, met bijzondere grenzen, en geenszins als een deel des Koninkrijks. Al hield dit Koninkrijk op te bestaan, het Groot-Hertogdom zoude echter in wezen blijven, zoodanig als het door de Europeesche Mogendheden gevestigd is.

Luxemburg heeft een eigen volksbestaan, onder waarborg van het Duitsche Verbond ; dit volksbestaan, en met hetzelfde de onafhankelijkheid van het Verbond zoude ge-

schonden worden, indien het bevel van een vreemd gezag in hetzelfde uitgevoerd wierd.

Dit zoude oogenschijnlijk het geval zijn, indien het voorloopige Bestuur van België zich met het bewind van het Groot Hertogdom wilde bemoeijen; hetzelfde kan alzoo hier niet erkend worden.

Ingezetenen van het Groot-Hertogdom! In de buitengewone omstandigheden, die rondom ons plaats hebben, kondet gij den wensch koesteren, om bekend te zijn met den gang dien het Bestuur wil volgen. Ik meende aan uwen wensch te voldoen, door u de beginselen bloot te leggen, waarvan hetzelfde nooit zal afwijken.

De Staatsraad enz.

No. 27.

Ingezetenen van het Groot-Hertogdom!

Bij mijne bekendmaking van den 6den October jl. en bij mijn besluit van den 2den der loopende maand, heb ik u bekend gemaakt met de verdragen, waarbij het Groot-Hertogdom gevestigd werd, en met de overeenkomst, waarbij hetzelfde aan den, met de kroon der Nederlanden bekleedden Vorst, werd overgegeven, om eenen van dat Koninkrijk onafhankelijk, maar tot het Duitsch Verbond behoorenden Staat uit te maken. Ik heb u destijds aange-toond, dat gij, uit dezen hoofde, het voorloopige Bestuur hetwelk zich in een deel des koninkrijks, het zoogenaamde België, had opgeworpen, niet mogt erkennen, en dat gij u onder anderen moest onthouden van deel te nemen aan de verkiezingen, strekkende tot het zamenstellen van een congres.

Thans moet ik u opmerkzaam maken op de gevolgen,

welke het verzuim dezer pligten u berokkent. Daar het gezag, dat over het Groot-Hertogdom gesteld is, miskend en zelfs aangerand is geworden, zoo heeft Z. M. de Koning Groot-Hertog, overeenkomstig Art. 63 der besluiten van het Congres te Weenen, de hulp van het Duitsch Verbond moeten inroepen, om de wettige orde in dezen tot het Verbond behoorenden Staat te herstellen.

Dit is de waarschuwing, welke ik, ingevolge de zoo even van Zijne Majesteit ontvangene bevelen, uit Hoogst-deszelfs naam aan u moet doen, ten einde u gelegenheid te geven, om u, uit eigene vrije beweging, wederom onder het eenige wettige en regtmatige gezag van den Koning, uwten Groot-Hertog, te begeven. Gij hebt allen het grootste belang daarbij, aangezien gij slechts op die wijze de onaangenaamheden en nadeelen kunt vermijden, welke het gebruik van dwangmiddelen en het inroepen der gewapende magt na zich zoude slepen.

Luxemburgers! keert dus terug tot uwe van ouds bekende trouw, en houdt u verzekerd, dat een volk, naarmate het zich rustig gedraagt, en aan zijne regering gehecht is naar die mate ook minder te vreezen heeft van staatkundige beroeringen.

In het vertrouwen op uwe wijsheid, en op het doorzigt, waarmede gij altijd uwe ware belangen hebt erkend, verwacht ik met genoeg de blijken, welke gij zult geven, dat gij aan deze mijne oproeping het oor leent."

Gedaan te Luxemburg, 16 November 1830.

De staatsraad, Gouverneur,

WILLMAR.

ONTWERP VAN GRONDWET

VOOR

BELGIE.~~DE~~**ALGEMEENE BEPALINGEN.****Art. 1.**

België maakt eenen onafhankelijken staat uit en onderhandelt met de andere staten van magt tot magt.

Art. 2.

Het nationaal congres zal, alvorens zich te ontbinden en na de grondwet te hebben aangenomen, overgaan tot de keuze van het hoofd van den staat, en de orde van opvolging regelen.

De belgische natie erkent in geene prins noch in eenige familie regten op België, die van vroegeren oorsprong zijn dan de tegenwoordigen grondwet.

Art. 3.

De belgische natie neemt de roode geels en zwarte kleuren aan.

Art. 4.

Alle magten komen van de natie voort.

Art. 5.

Geen afstand, geen ruiling, geene toevoeging van grondgebied kan plaats hebben dan uit krachte eener wet.

Art. 6.

Geene vreemde troepen mogen in den dienst van den

staat worden toegelaten, het grondgebied bezetten of doortrekken als uit krachte eener wet.

Art. 7.

De Belgen zijn gelijk voor de wet.

De verkiezingen geschieden zonder onderscheid van orde.

De Belgen zijn alle tot burgerlijke en militaire bedieningen benoembaar.

Art. 8.

De persoonlijke vrijheid wordt gewaarborgd.

Niemand kan vervolgd worden dan in de gevallen bij de wet voorzien en in den vorm, welken deze voorschrijft. Buiten het geval van betrapping op heeter daad, kan niemand in hechtenis genomen worden, als uit krachte van een door den regter gemotiveerd bevel, dat op het oogenblik der in hechtenisneming moet beteekend worden.

Art. 9.

Niemand kan, tegen zijnen wil, onttrokken worden aan den regter, dien de wet hem toewijst.

Art. 10.

Er kan geene straf bepaald of toegepast worden, dan uit krachte der wet.

Art. 11.

De woonplaats van ieder burger is onschendbaar. Het huis-onderzoek mag geene plaats hebben, dan uitkrachte eener wet.

Art. 12.

Niemand mag van zijn eigendom beroofd worden, dan ter zake van algemeen nut, in de gevallen en op de wijze door de wet vastgesteld en tegen eene regtvaardige en voorloopige schadeloosstelling.

Art. 13.

Geene belasting, behalve de gemeente- en provinciale

lasten en imposten , kan anders dan bij eene wet worden daargesteld.

Geene provinciale belasting of impost mag worden daargesteld dan met toestemming van den provincialen raad.

Geene gemeente-belasting of impost mag worden daargesteld dan met de toestemming van den gemeente-raad.

Art. 14.

Over de belastingen , ten behoeve van den staat , wordt jaarlijks gestemd; de wetten , die dezelve daargestellen , zijn niet langer van kracht dan voor één jaar , indien dezelve niet vernieuwd worden.

Art. 15.

Er mag geen voorregt in het stuk van belastingen ingevoerd worden , geene uitzondering of wijziging van belastingen , ten behoeve van den landbouw , de nijverheid , den koophandel of van ondeeligen mag anders dan uit krachte der wet worden toegestaan.

Art. 16.

Buiten de bij de wet uitdrukkelijk uitgezonderde gevallen mag er geene betaling van de burgers gevorderd worden , als onder den titel van belasting , ten behoeve van den staat van de provincie of van de gemeente.

Art. 17.

Geen pensioen of gratificatie , ten laste van de openbare schatkist mag toegestaan worden anders dan uit krachte der wet.

Art. 18.

De loterij mag niet weder ingevoerd worden.

Art. 19.

De verbeurtverklaring der goederen mag geen plaats hebben , voor welke misdaad het ook zijn moge.

Art. 20.

De vrijheid van de gevoelens in alle zaken is gewaarborgd.

Art. 21.

De openbare uitoefening van allen eeredienst mag niet belet worden, dan uit kracht van eene wet en alleen in het geval, zij de orde en de openbare rust verstoort.

Art. 22.

Het enderwijs is vrij; elke preventieve maatregel is verboden, de maatregelen van waakzaamheid en beteugeling, worden door de wet geregeld. Het openbaar onderwijs, ten koste van den staat gegeven, wordt insgelijks door de wet geregeld.

Art. 23.

De drukpers is vrij. De censuur zal niet kunnen worden ingevoerd en er zal geene borgtocht mogen gevorderd worden van de schrijvers, uitgevers of drukkers.

Wanneer de schrijver bekend en in België woonachtig is, kan de uitgever, drukker of verspreider niet vervolgd worden, de drukker kan nooit, dan bij onstentenis van den uitgever vervolgd worden; de verspreider niet dan bij onstentenis van den drukker.

Art. 24.

De inwoners van België hebben het regt, om vreedzaam en zonder wapenen bijeen te komen, mits zij zich aan de wetten onderwerpen; er mag geene voorloopige autorisatie gevorderd worden.

Art. 25.

De inwoners van België hebben het regt, om genootschappen te vormen.

Dit regt kan aan geen preventiven maatregel onderworpen worden.

III. DEEL.

De genootschappen mogen als geene burgerlijke personen beschouwd worden, noch daaryan gezamenlijk de regten uitoefenen, dan wanneer zij bij eene wet zullen erkend zijn, en zich gedragende naar de voorwaarden, welke deze wet zal voorschrijven.

Geen genootschap, als burgerlijke persoon erkend, mag onder eenen gratuiten of bezwarende titel iets aannemen, dan onder goedkeuring der wetgevende magt.

De voorgaande bepalingen zijn niet toepasselijk op burgerlijke of gewone handel-maatschappijen, welke door het burgerlijke wetboek of dat van koophandel geregeerd worden.

Art. 26.

Een ieder heeft het regt, om geschrevene verzoekschriften te dienen aan de publieke autoriteiten; de wettelijke samengestelde lichamen hebben hetzelfde regt.

Art. 27.

Het geheim der brieven is onschendbaar.

Art. 28.

Het facultatief gebruik der in België gebruikelijke talen mag niet dan bij eene wet geregeld worden.

Art. 29.

Geen eed mag anders dan bij eene wet worden opgelegd; deze wet bepaalt het formulier.

Art. 30.

De burgerwacht word daargesteld en geregeld door de wet. De leden derzelve verkiezen regtstreeks de onder-offieren en officieren, ten minste tot aan den rang van kapitein.

Art. 31.

De wet van recruterings voor het leger wordt bij de wet bepaald.

De wet regelt insgelijks de bevordering, der regten en verplichtingen der krijgslieden.

Art. 32.

Het contingent des legers word jaarlijks bepaald; de wet, waarbij hetzelfde bepaald wordt, heeft slechts kracht voor één jaar, indien zij niet vernieuwd wordt.

Art. 33.

Ieder vreemdeling, die zich op het belgisch grondgebied, heeft aanspraak op de bescherming aan de personen en goederen toegestaan. Aan het tegenwoordig artikel kan niet hetzij door uitlevering, hetzij op eenige andere wijze, anders dan door eene wet gederogeerd worden.

Art. 34.

De groote naturalisatie, welke den vreemdeling met den inboorling gelijk stelt, kan alleen door de wetgevende magt worden toegestaan.

Als inboorlingen worden beschouwd als vreemdelingen in België gevestigd vóór den 1 januarij 1814 en die sedert dien tijd aanhoudend aldaar gewoond hebben.

Art. 35.

Geene wet, geen besluit of reglement van algemeene, provinciale of gemeente administratie, is verplichtend, dan nadat zij in den bij de wet bepaalden vorm, is afgekondigd.

Art. 36.

De grondwet van den 25 Augustus 1815 is afgeschaft, alsmede de provinciale en plaatselijke statuten. Intusschen zullen de provinciale en gemeente autoriteiten hunne regten behouden tot dat de wet daarin op eene andere wijze zal hebben voorzien.

Het burgerlijk wetboek van koophandel, van burgerlijke en lijfstraffelijke regtspleging en van regterlijke or-

ganisatie, vastgesteld onder het voorgaand bestuur, worden als niet bestaan te hebben beschouwd.

Art. 37.

De stad Brussel is de hoofdstad van België en de zetel, van het bestuur.

Vormen van het bestuur.

Art. 38.

De wetgevende magt gezamenlijk door het hoofd van den staat, de verkiesbare kamer en den senaat uitgeoefend.

Art. 39.

Het regt van voordragt behoort aan elk der drie takken van de wetgevende magt.

Desniettemin moet over iedere wet, betreffende de ontvangsten en uitgaven van den staat of het contingent van het leger, eerst door de verkiesbare kamer gestemd worden.

Art. 40.

De uitlegging der wetten bij wijze van gezag behoort aan de wetgevende magt.

Art. 41.

De uitvoerende magt zoo als die bij de grondwet geregeld is, behoort aan het hoofd van den staat.

Art. 42.

Der regterlijke magt wordt door de hoven en regtbanken uitgeoefend; de gewijsden vonnissen worden in naam van het hoofd van den staat ten uitvoer gelegd.

Art. 43.

De belangen, die uitsluitend gemeenten of provincien betreffen, worden, volgens de bij de grondwet vastge-

stelde beginselen , door de gemeente , of provinciale raden geregeld.

Over het hoofd van den staat.

Art. 44.

De grondwettige magten van het hoofd van den staat zijn erfelijk.

Art. 45

Hij kan niet te gelijk hoofd van eenen anderen staat zijn.

Art. 46.

Het hoofd van den staat is onschendbaar , deszelfs ministers zijn verantwoordelijk.

Art. 47.

Geene akte van het hoofd van den staat kan hare uitwerking hebben , die niet gecontrasigneerd is door eenen minister welke zich alleen daardoor verantwoordelijk stelt.

Art. 48.

Het hoofd van den staat benoemt en herroept zijne ministers.

Art. 49.

Hij benoemt tot de bedieningen van algemeen bestuur en der buitenlandsche betrekkingen , behoudens de bij de wetten daargestelde uitzonderingen ; hetzelfde doet geene benoemingen tot andere posten , dan krachtens de nitdrukkelijke beslissing eener wet.

Art. 50.

Hij maakt de reglementen en besluiten , die noodzakelijk zijn ter uitvoering van de wetten , zonder ooit noch de wetten zelve te kunnen opschorten , noch van derzelver uitvoering ontslag te kunnen geven.

De hoven en regtbanken zullen die reglementen niet toepassen, dan voor zoo verre zij zulks met de wetten overeenkomstig zullen oordeelen.

Art. 51.

Het hoofd van den staat heeft de beschikking over het leger, verklaart oorlog, maakt de verdragen van vrede, bondgenootschap en koophandel; het geeft daarvan kennis aan de kamers, zoodra het belang en de veiligheid van den staat zulks veroorloven, terwijl het de noodige mededelingen daarbij voegt.

Art. 52.

Het hoofd van den staat bekrachtigt en kondigt dezelve wetten af.

Art. 53.

Hij roept de kamers bijeen en verklaart het sluiten der zitting; desniettemin komen zij met volle regt op den 5 november van elk jaar bijeen, indien zij niet vroeger te zamen geroepen zijn.

De kamers moeten ieder jaar ten minste ééne maand vergaderd blijven.

Art. 54.

Het hoofd van den staat heeft het regt om de verkiesbare kamer te ontbinden; de akte van ontbinding, behelst de zamenroeping der kiezers binnen de twee maanden.

Art. 55.

Het hoofd van den staat kan de kamers adjourneren: echter mag dit uitstel niet langer zijn dan voor ééne maand, noch in dezelfde zitting zonder de toestemming der kamers, hernieuwd worden.

Art. 56.

Hij heeft het regt om de door de regters uitgesprokene straffen te vernietigen of dezelve te verminderen.

Art. 57.

Hij heeft het regt om, ten uitvoering der wet, munt-specien te slaan.

Art. 58.

De wet bepaalt de burgerlijke lijst voor den geheelen tijd der regering van het hoofd van den staat.

Art. 59.

Het hoofd van den staat heeft geen andere magt, dan die, welke de grondwet en de bijzondere wetten, uit kracht der grondwet, hem uitdrukkelijk verleen.

Art. 60.

Bij overlijden van het hoofd van den staat komen de kamers, zonder bijeenroeping, te zamen, uitdrukkelijk op den tienden dag na dien des overlijdens.

Indien de tijd van het mandaat der verkiesbare kamers verstreken is en de verkiezingen niet gedaan zijn, of indien de kamer vooraf ontbonden is, en de bijeenroeping gedaan is in de acte van ontbinding voor een tijdstip later dan den tienden dag, zal de oude kamer hare werkzaamheden weder hervatten tot aan de bijeenkomst van die, welke haar moest vervangen.

Art. 61.

Het hoofd van den staat is meerderjarig, wanneer het deszelfs achtiende jaar bereikt heeft.

Art. 62.

Indien bij het overlijden van het hoofd van den staat deszelfs opvolger minderjarig is, zullen de kiezers uiterlijk op den twintigsten dag, na dien des overlijdens, bijeenkomen, om tot de zamenstelling van eene nieuwe kamer over te gaan.

De nieuwe kamer zal uiterlijk op den achtsten dag na de verkiezingen bijeen komen.

De oude kamer heeft zitting tot op dien dag; zij voorziet, met den senaat vereenigd, provisioneel in de regering en de voogdijschap, indien daarin niet, onder de vorige regeering, door eene wet voorzien is.

De nieuwe kamer, met den senaat vereenigd, voorziet bepaaldelijk daarin.

Art. 63.

Indien het hoofd van den staat zich in de onmogelijkheid bevindt, om te regeren, wordt door de verkiesbare kamer, met den senaat, in de voogdijschap en de regering voorzien.

Art. 64.

Ingeval van openstaan van den troon, voorzien de vereenigde kamers provisioneel in de regering tot aan de bijeenkomst der nieuwe verkiesbare kamer, welke uiterlijk binnen de twee maanden zal plaats hebben. Deze nieuwe kamer en de senaat afzonderlijk beraadslagende, voorzien bepaaldelijk in de vacture.

Over de kamers.

Art. 65.

De zittingen der kamers zijn openbaar; desniettemin kan elke zitting, op het verzoek van een derde gedeelte der aanwezige leden, in geheim comité gehouden worden.

Art. 66.

Elke kamer onderzoekt de lastbrieven harer leden en beoordeelt de aanmerkingen, welke in dit opzigt mogten gemaakt worden.

Art. 67.

Men kan niet tegelijk lid van de beide kamers zijn.

Art. 68.

Bij elke zitting benoemd iedere kamer haren voorzitter, hare vice-presidenten en stelt hare bureaux te zamen.

Art. 69.

Elk besluit wordt met de volstrektste meerderheid van stemmen genomen.

Ingeval van verdeeldheid der stemmen, wordt het voorstel als verworpen beschouwd.

Art. 70.

Over het geheel van iedere wet zal altoos bij appel nominaal en met luider stem gestemd worden. De verkiezingen en voordragten van kandidaten zullen geschieden bij geheime stemming; dezelfde wijze zal in de beschuldigingen gevolgd worden.

Art. 71.

De kamers hebben het regt van onderzoek.

Art. 72

En ontwerp van wet kan door eene der kamers niet aangenomen worden, dan nadat daarover artikels-wijze gestemd is.

Art. 73.

De kamers hebben het regt om de artikelen en voorgestelde amandementen te verbeteren en te verdeelen.

Art. 74.

Het is verboden om in persoon aan de kamers verzoeken te doen.

Iedere kamer heeft het regt, om de verzoekschriften, welke aan haar worden ingediend, naar de ministers te verzenden, met bijvoeging van zoodanige aanmerkingen als zij gepast oordeelt.

Art. 75.

Jaarlijks stellen de kamers de wet der geldelijke verantwoordingen vast , alvorens over het budjet te stemmen.

Alle ontvangsten en uitgaven van den staat moeten op het budjet en in de rekeningen gebragt worden.

Art. 76.

Geen lid van eene der beide kamers kan vervolgd of nagespoord worden ter oorzaak van de gevoelens en door hem in de uitoefening van zijne bedieningen uitgebragte stem.

Art. 77.

Geen lid van eene der beide kamers kan, gedurende den loop der zitting, vervolgd of in hechtenis genomen worden, behoudens het geval van betrapping op heeter daad, dan met de autorisatie der kamer, waarvan hij een gedeelte uitmaakt.

De gevangenzetting of vervolging van een lid der beide kamers wordt gedurende de zitting, of, indien de kamer zulks vordert, den geheelen loop derzelve, opgeschorst.

Art. 78.

Elke kamer bepaalt, bij haar reglement, de wijze, volgens welke zij hare regten uitoefent.

Over de verkiesbare kamer.

Art. 79.

De verkiesbare kamer wordt zamengesteld uit afgevaardigden regtstreeks door de burgers gekozen.

Art. 80.

De verkiezingen zullen geschieden door zoodanige provinciale onderverdeelingen, als de wet zal bepalen,

De afgevaardigden vertegenwoordigen de natie, en niet

enkel de provincie of de onderverdeeling der provincie , welke hen benoemd heeft.

Art. 81.

De verkiezingswet zal het getal der afgevaardigden vaststellen , betwelk echter niet meer dan honderd zal mogen belooopen ; zij zal insgelijks de voorwaarden bepalen , welke vereischt worden om keizers te zijn , alsmede den loop der verkiezingswerkzaamheden.

Om verkiesbaar te zijn , moet men

- 1) Geboren Belg zijn , daarvoor overeenkomstig de tweede bepaling van Art. 34 , gehouden worden , of de groote naturalisatie verkregen hebben ;
- 2) Burgerlijke of politieke regten genieten ;
- 3) Vijf-en-twintig jaren bereikt hebben ; en
- 4) In België woonachtig zijn.

Geene andere voorwaarde van verkiesbaarheid kan geëischt worden.

Art. 83.

De afgevaardigden die door het gouvernement tot eenen bezoldigden post , die hij aanneemt , benoemd is , houdt onmiddelijk op zitting te hebben ; en hervat zijne bedieningen niet dan uit krachte van eene nieuwe verkiezing.

Art. 84.

De afgevaardigde , worden voor den tijd van vier jaren gekozen . Na verloop van dien tijd , of in geval van onthinding wordt de kamer geheel vernieuwd ,

Art. 85.

Elke afgevaardigde geniet een tractement van 2500 gulden.

Art. 86.

De leden van de rekenkamer worden door de verkies-

bare kamer benoemd, welke het regt heeft om dezelve weder af te zetten.

De rekenkamer is belast met het onderzoek en de vereffening der rekeningen van de algemeene administratie.

Dezelve waakt, dat er geen artikel der uitgaven worde overschreden en dat er geene verplaatsing plaats hebben. Het sluit de rekeningen der verschillende ministers en is belast om tot dat einde elke aanwijzing en elk comptabel stuk te verzamelen. De algemeene rekening van den staat zal, met de aanmerkingen van de rekenkamer, aan de kamers onderworpen worden.

De kamer wordt bij eene wet georganiseerd.

Over den Senaat.

Art. 87.

De senateurs worden door het hoofd van den staat benoemd.

Art. 88.

Derzelver getal is onbepaald; echter moet de kamer uit ten minste veertig leden zijn zamengesteld.

Art. 89.

De commissie stelt de keuze voor tusschen de twee volgende bepalingen):

De waardigheid van senator is erfelijk bij regt van eerst geboorte, en van opvolging bepalen, als ook de gevallen van vervalling; echter zullen de majoraten en de bij het burgerlijke wetboek verbodene substituten onder geenens titel kunnen hersteld worden.

Of wel:

De senateurs worden voor den tijd huns levens benoemd.

Art. 90.

Om senator te zijn moet men 1) geboren Belg zijn,

daarvoor overeenkomstig de tweede bepaling van Art. 34, gehouden worden, of de groote naturalisatie verkregen hebben; 2) zijne burgerlijke en politieke regten genieten; 3) ten minste duizend guldens in de grondbelasting voor de eigendommen, in België gelegen, betalen; en 4) in België woonachtig zijn.

Art. 91.

De senateurs hebben zitting in de kamer, wanneer zij 25 jaren oud zijn; en met hun 35ste jaar eene deliberende stem.

Art. 92.

De senateurs ontvangen geen tractement of schadeloosstelling.

Art. 93.

De zonen van het hoofd van den staat zijn senateurs uit krachte van het regt der geboorte.

Art. 94.

Elke vergadering van den senaat, welke buiten den tijd van de zitting der verkiesbare kamer gehouden mogt worden, is van regtswege nietig, behoudens het geval, dat de senaat als gerechtshof is bijeengekomen.

Over de ministers.

Art. 95.

Niemand kan minister zijn, indien hij geen Belg van geboorte is of de groote naturalisatie bekomen heeft.

Art. 96.

Geen lid der familie van het hoofd van den staat kan minister zijn.

Art. 97.

De ministers hebben geene beraadslagende stem in eene der kamers, dan wanneer zij er leden van zijn.

Zij komen in elke de kamers en moeten gehoord worden, wanneer zij het vragen.

De kamers kunnen de tegenwoordigheid der ministers vorderen.

Art. 98.

In geen geval mag het woordelijk of geschreven bevel van het hoofd van den staat, eenen minister aan de verantwoordelijkheid onttrekken.

Art. 99.

De verkiesbare kamer heeft het regt om de ministers en beschuldigen en hen aan den senaat over te geven, die alleen het regt heeft om hen te vonnissen.

Art. 100.

Aan de vonnissen der beschuldigden kunnen geen deel nemen de senateurs, die na zijne komst tot het ministerie benoemd zijn.

Van deze bepaling zijn uitgezonderd de veertig eerste senateurs welke uit kracht der tegenwoordige grondwet benoemd zijn.

Art. 101.

Het hoofd van den staat kan aan de ministers, die door den senaat veroordeeld zijn, geene gratie verleenē, dan op het verzoek van eene der beide kamers.

Art. 102.

De verkiesbare kamer zal, tot dat daarin bij eene wet voorzien is, discretionaire magt hebben, om eenen minister te beschuldigen en de senaat om hem te vonnissen het misdrijf kennende en daarvoor de straf bepalende.

Over de Regterlijke magt.

Art. 103.

Alle geschillen, welke politieke of staatkundige regten tot voorwerp hebben, zijn van het ressort der regtbanken behoudens de bij de wet bepaalde uitzonderingen.

Art. 104.

Geene regtbank, geene contentieuse jurisdictie zal kunnen daargesteld worden dan uit krachte van eene wet. Er kan geene commissie, noch buitengewone regtbank benoemd worden, onder welke benaming het ook zijn moge.

Art. 105.

Er zal voor geheel België een hof van cassatie zijn. Dat hof zal over het grond-geschil geene kennis kunnen nemen.

Art. 106.

De zittingen der regtbanken zijn openbaar, tenzij die openbaarheid gevaarlijk mogt zijn voor de orde en de zaden, en in dat geval verklaart de regtbank zulks met eenparigheid van stemmen, bij een vonnis.

Art. 107.

Ieder vonnis wordt in eene openbare zitting uitgesproken.

Art. 108.

Ieder vonnis moet gemotiveerd zijn.

Art. 109.

De instelling der jurij zal hersteld worden.

Art. 110.

De vrederegters, regters en voorzitters der regtbanken van eersten aanleg, de raden en voorzitters der hooge gerechtshoven worden door het hoofd van den staat benoemd, uit eene driedubbele lijst van kandidaten, door de provinciale raden aangeboden.

De president en raden van het hof van cassatie worden door het hoofd van den staat benoemd, uit een drietal, door de verkiesbare kamer aangeboden.

Art. 111.

De regters worden voor den tijd huns levens benoemd, geen regter kan van zijnen post ontzet of in dezelve geschorst worden, dan bij een vonnis.

De verplaatsing van eenen regter kan geene plaats hebben, dan door eene nieuwe benoeming en met zijne toestemming.

Art. 112.

Het hoofd van den staat benoemd en ontzet de ambtenaren van het openbaar ministerie en de griffiers bij de hoven en regtbanken.

Art. 113.

Eene bijzondere wet bepaald het tractement der regters, der ambtenaren van het barquet en der griffiers.

Art. 114.

Geen regter kan van het gouvernement bezoldigde bedieningen aannemen, tenzij hij dezelve *gratis* uitoefent en zonder inbreuk van de gevallen van onbestaanbaarheid die door de wet bepaald zijn.

Art. 115.

Er zal in de bestaande regtbanken niets kunnen veranderd worden dan uit krachte van een wet.

Bijzondere wetten zullen de organisatie der militaire regtbanken derzelver attributien, de regten en verplichtingen van de regters dier regtbanken en den tijd hunner bedieningen regelen.

Over de provinciale en gemeente instellingen.

Art. 116.

De provinciale en gemeente instellingen worden door wetten geregeld.

Die wetten zullen de toepassing der volgende grondbeginselen heiligen.

1. De regtsreeksche verkiezing. — 2. De gevoegdheid aan de provinciale en gemeente raden tot al wat er van het belang der provincie en der gemeente is. — 3. De openbaarheid der zittingen in de bij de wet bepaalde grenzen. — 4. Die der budjets en der rekeningen. — 5. De tusschenkomst van het hoofd van den staat of van de wetgevende magt, om te beletten, dat de provinciale en gemeente raden niet buiten hun attributien gaan en het algemeen belang niet schenden.

Over de herziening der grondwet.

Art. 117.

De wetgevende magt heeft het regt te verklaren, dat er redenen bestaan tot de herziening van zoodanige grondwettige bepaling als zij zal aanduiden.

Na die verklaring is de verkiesbare kamer van regtswege ontbonden; er zal overeenkomstig Art. 54 eene nieuwe worden bijeengeroepen.

Deze kamer zal in overeenstemming met de andere takken der wetgevende magt, over de, aan de herziening onderworpen punten, beslissen.

In dat geval zal zij niet kunnen beraadslagen, indien ten minsten twee derde gedeelten der leden, die dezelve uitmaken, niet aanwezig zijn; geene verandering zal aangenomen worden, indien zij ten minste niet drie vierde der stemmen voor zich heeft.

Supplementaire bepalingen.

Art 118.

Het nationaal congres, zal, voor dat het ontbonden wordt, als wetgevende magt, de volgende wetten daarstellen.

III. DEEL.

1. De wet op de organisatie der burgerwacht. — 2. Die op de drukpers. — 3. De wet op de organisatie der jurij en derzelver toepassing op de staatkundige misdrijven der drukpers. — 4. De financiële wetten. — De verkiezingswet en andere wetten zullen door de gewone wetgevingen kunnen gewijzigd of afgeschaft worden.

Art. 119.

Het nationaal congres verklaart daarenboven, dat het noodzakelijk is door afzonderlijke wetten en binnen den kortst mogelijken tijd in de volgende onderwerpen te voorzien, te weten in:

1. De organisatie der provinciën en gemeenten. —
2. De verantwoordelijkheid der ministers en andere dienaaren van het bewind. —
3. De regterlijke organisatie. —
4. Het openbaar onderwijs en het onderwijs in het algemeen. —
5. De herziening van de lijst der pensioenen.
6. De maatregelen geschikt om de misbruiken der bijeenverzamelingen te voorkomen.
7. De herziening van de wetgeving der bankroeten en opschorsing van betaling.
8. De organisatie van het leger.

De regten van bevordering en retraite bij het leger en het militaire strafwetboek.

Art. 120.

Het geschil over de afschaffing der doodstraf en het brandmerk, zal uiterlijk binnen vijf jaren aan de wetgevende magt onderworpen worden.

Art. 121.

Het congres zal, voor dat het ontbonden wordt, het tijdstip van de bijeenkomst der kamers bepalen.

Art. 122.

Alle wetten, decreten, besluiten, reglementen en andere akten, strijdig met de tegenwoordige grondwet, worden afgeschaft.

*Slot-bepaling.***Art. 123.**

De handhaving der grondwet, en van alle regten, welke zij heiligt, wordt aan de vaderlandsliefde en den moed der burgerwacht, van het leger, van de overheids-personen en van alle Belgische burgers toevertrouwd.

Brussel, 27. October, 1830.

De leden der commissie.

(Geteekend.)

VAN MEENEN, DE GERLACHE,
DUBUS, LEBEAU, BLARGNIERS,
CH. ZOUDE, BALIU, DEVAUX,
NOTHOMB.

STAATKUNDIGE GELOOFSBELIJDENIS.

Mijne ambtgenooten in het centraal Committé, even als ik verkiesbaar tot het congres, hebben besloten de zending aan te nemen, welke hen voorzeker door de natie zal worden opgedragen; door zulks te verklaren, maken zij zich de gelegenheid ten nutte, die zich zoo eenvoudig voor hen opdoet, om hunne staatkundige geloofsbelijdenis af te leggen.

En al deden zij zulks ook niet, zoo zouden zij echter als leden van het congres elk uur hunne gevoelens en grondbeginsels kunnen openbaren.

Ik voor mij, (zij zullen mij zulks vergeven), deel geenszins in hunne wijze van zien hieromtrent.

Ik acht het van mijnen pligt geenens post te aanvaarden, en ten einde toe te verblijven in dien, waarin de omstandigheden mij hebben geplaatst; ten einde toe, dat is te zeggen, tot dat de omstandigheden mij daarin zullen doen vervangen. Ik zal mij dus tot deze enkele zending bepalen.

Maar daardoor van de gelegenheid verstoken, om, hetzij als Candidaat tot het congres, hetzij als lid dier vergadering mijne gevoelens te uiten, omtrent de meest gewichtige, meest wezenlijke belangen van mijn vaderland, ben ik echter aan mijne medeburgers, aan mij zelven verschuldigd, den grond van mijne gevoelens, zonder iets te ontzien en zonder de minste achterhouding, opregt en geheel open te leggen.

Ik moet zulks te meer, daar het ontwerp van constitutie, zoodanig als het door de commissie is bekend gemaakt, en dat van het centrale committé, indien hetzelfde raadzaam oordeelt er een ander aan het congres aan te bieden, aan de discussiën onderworpen zal worden,

zonder dat ik op eenige wijze mijn gevoelen zal kunnen uiten omtrent eene acte, van welke de toekomstige vrijheid en welvaart van mijn vaderland zullen afhangen.

Dit is wat ik verstaan heb door de oppositie, van welke ik gesproken heb in mijnen brief van den 19den October, waarbij ik alle mogelijkheid verstootte van aanraking tusschen mij en den Prins *van Oranje*, zelfs voor dat de brand van Antwerpen hem de geringe kans benomen had, welke hij nog vermeende te hebben om zich tot hoofd der Belgen te doen uitroepen. Dit is, wat ik verstaan heb door een gouvernement of een gezag, hetwelk mij zoude mishagen; in andere bewoordingen, hetwelk voor Belgie schandelijk en noodlottig zoude zijn. Ik heb vermeend regt te hebben, om in dien zin verstaan te worden.

De *Nassau's*, die ik alstoen als burger met al mijne wenschen verstooten heb, verbind ik mij thans uit al mijne magt te zullen verstooten. Evenzeer zal ik verstooten elken vreemden Prins, elken vreemdeling, welke men aan het hoofd van den staat zoude willen plaatsen.

Ik heb de innige overtuiging dat de Belgen Belgen kunnen verblijven, en dat zij daartoe niemand, wie het ook zij, behoeven; en zoo zij dit kunnen, is het hun pligt.

Het gemeenebest, onder welke benaming ook, die bij voorbeeld van *Belgische Unie* is, mijns oordeels, de vorm van gouvernement, die best hun voegt. Eenvoudig, werkzaam, spaarzaam, ontheren zij gaarne den luister der hoven; en hunne eigendommen, tot in het oneindige verdeeld, hebben de volksregering reeds sedert lang nationaal onder hen gemaakt.

Ik heb gezegd dat de omwenteling, door het volk daargesteld, geheel ten voordeele van het volk moest verkeeren; dit zal geschieden en kan niet anders geschieden, dan wanneer men na hetzelfde de benoeming zijner

magistraten hergeven te hebben, den grondslag der belastingen in den waren volksgeest bepaald zal hebben, en dat derzelver *wesenlijke* vermindering het onmiddellijk gevolg geworden zal zijn van die der publieke uitgaven.

Doch onder het koningschap is er geene bezuiniging mogelijk

Derhalve geen koningschap.

Dat is te zeggen geene erfelijkheid.

Het hoofd van den Staat zal, indien men zulks volstrektelijk begeert, voor zijn leven worden benoemd; maar hiertoe is het ook noodig dat zulken volstrektelijk worden begeerd, en dat het onmogelijk zij, om van de heden nog bestaande vooroordeelen eenen tijdelijken voorzitter, voor drie of vijf jaren namelijk, te verkrijgen.

Aan hen, die deze vorm van Gouvernement verschrikt en die reeds de legers der vroegere leden van het heilig verbond op België zien aanrukken om er de constitutionele monarchie te vestigen, zal ik zonder dralen ten antwoord geven: Gij hebt reeds genoeg, gij hebt zelfs reeds maar al te veel verrigt, om u al hunne gramschap en al hunnen haat op den hals te halen. Den Koning van Holland, dien zij u hadden opgedrongen, verjaagd te hebben; Holland en België, door hen vereenigd van elkander gescheiden te hebben, ziedaar euveldaden, die zij u nimmer zullen vergeven, en zoo zij dezelve niet straffen, zoo is zulks omdat hunne staatkunde en de inwendige gesteldheid hunner staten het hun verbieden. Zoo gij nu hierbij nog voegt die, van een gemeenebest daar te stellen, sterk door deszelfs vrijheid, welvaart en nationalen geest, zoo zal dit eene misdaad te meerder wezen, maar die u in het oog der Koningen niet schuldiger zal maken en die u aan het hoofd der volken zal stellen.

Of wel vestigt u tot een gemeenebest, of wel zoo gij,

uit vreeze voor de vorsten, u een schaduwbeeld van een onschendbaar erfelijk hoofd mogt geven, zoo onderwerpt u tevens uit die zelfde vreeze, tot het herstellen van de Hollandsche overheersching en van het met bloed bezoedelde stamhuis, hetwelk gij heden tot in deszelfs laatste nageslacht kent, en moet vervallen verklaren.

En onderwerpt u tevens om op nieuw te moeten dienen ten voordeele van een enkel geslacht, hetwelk nimmer magtig zal kunnen zijn, dan door uwe zwakheid, rijk dan door uwe ellende, trotsch dan door uwe dienstbaarheid.

Maar neen, wij kunnen en wij moeten derhalve een verheven voorbeeld aan Europa geven. Hetzelve is ons reeds dat verschuldigd eener volkomen vrijmaking van het vernuft, en van de vaderlandslievende *Unie* van alle gevoelens en alle leerstelsels in het belang der vrijheid; dat het ons ook nog dat verschuldigd zij van den triumfeener wijze en duurzame burgerlijke vrijheid, gevestigd op de grondslagen van gelijkheid en spaarzaamheid.

Een zeer goedkoop gouvernement, ziedaar het lot ons door de gelukkigste omstandigheden voorbereid, laat ons hetzelve niet verstooten. Hetzelve is alleen in staat ons voor altijd te ontheffen van de laagheid en vurigheid der hoven, van de verkwisting der koningen en de bedorvenheid van het volk, dat is te zeggen, van alle ondeugden en alle rampen.

Belgen! Onze naburen hebben het oog op ons gevestigd, Frankrijk en Engeland begroeten reeds het gemeenebest. hetwelk zich onder hunne bescherming gaat vestigen. Dat wij ons niet voor Europa en het nageslacht belagchelijk maken, door aan deze edele verwachting niets anders te beantwoorden, dan door eene koude en bleeke navolging dier nieuwmodische charters, dier onbeduidende constitutiën, welke tot heden niet anders hebben uitgerigt, dan de edelmoedige omwentelingen der volken voor eenen tijd

te ontzenuwen en kort daarna nieuwe omwentelingen noodig te doen zijn.

Volk zijt oplettend! De houding, welke gij zult aannemen, terwijl uwe gemagtigden zullen beraadslagen over het stelsel, hetwelk u zal moeten bestieren, zal er den aard van regelen. Betoont u rustig en sterk; dat de intriganten zich noch op uwe onverschilligheid kunnen beroepen, oman te toonen, dat het niet moeilijk is u tot onderwerping te brengen, noch op uwe geweldadigheden, om te bewijzen dat het noodig is u in kluisters te klinken. Niet anders begeerende dan het gene regtens is, zult gij zeker zijn van zulks te verwerven; want de regtmattige wil des volks is steeds de hoogste wet: onder de koningen zijn het de omwentelingen die denzelyen ten uitvoer leggen: in een gemeenebest dempt dezelve den afgrond der omwentelingen.

Eensgezindheid, volharding, nationaliteit, ziedaar onze leus; vrijheid, spaarzaamheid, gelijkheid, ziedaar ons doel; regtvaardigheid, kracht, publieke orde, ziedaar onze middelen om hetzelfde te bereiken.

Brussel, den 31sten October 1830.

DE POTTER.

No. 50.

Brief van den Heer de Potter aan het Nationale Congres.

Mijne Heeren! Onder de akte, waarbij mijne gewezen ambtgenooten ulieden gisteren hunne aftreding als leden der Provisionele Regering van Belgie overhandigden, hebt gij mijnen naam niet gevonden.

Gij lieden zult de redenen daarvan vinden in nevensgaanden brief aan de Heeren VAN MERODE, Ch. ROGIER, VAN HOOGVORST, GENDEBIEN, JOLLY, DE CHOPPIN, enz. bij welken ik hun van mijn besluit om af te treden, kennis gaf.

Ook ulieden, Mijne Heeren! oordeelde ik dit te moeten mededeelen.

Eer ik dezen brief sluit, neem ik de vrijheid, ulieden te betuigen, hoe zeer uw snel besluit over eene ontbinding mij verwonderd heeft, welke in naam van een staatsligchaam, door eenige leden van dat ligchaam overhandigd werd, en niet door allen onderteekend was, en zulks zonder opheldering te verlangen omtrent de redenen, welke zoo wel de onderteekening der eenen als de weigering of het niet daarzijn van de onderteekening, der anderen, veroorzaakt hadden.

Ontvangt mijne Heeren! mijne opregte wenschen voor het spoedig en volkomen slagen van uwen gewigtigen arbeid, te weten voor het welzijn en het geluk van ons land, als ook de verzekering mijner diepe hoogachting.

Brussel, den 13den November 1830.

DE POTTER.

Brief van den Heer de Potter aan de Provisionele Regering.

Mijne Heeren, Sedert verscheidene dagen hebben wij onderling gesproken over de ontbinding, door de Provisionele Regering aan het Nationale Congres te overhandigen. Gijlieden waart zeker, zeidet gij, dat gij bevestigd zoudt worden en wildet ieder door het aanbod om af te treden, een bewijs van uwe belangeloosheid geven.

Onder andere zware beschuldigingen, legdet gij mij staatzucht te last, vermits het, zoo hieldt gij staande, den schijn had, alsof ik, tegen den wil der Vertegenwoordigers van de Natie, het gezag in handen wilde houden.

Gij bedroogt u, Mijne Heeren, en ik bewijs dit heden op mijne wijs, te weten, door werkelijk af te treden, zonder eenige hoop te hebben, om weder bevestigd te worden.

Mijne mij alleen bewegende gronden zijn , dat ik het nationale congres voor een zuiver bepalend ligchaam hield , hetwelk , afgescheiden van de provisionele regering , benoemd geworden is , om onze nieuwe maatschappelijke orde te grondvesten en de definitieve magt te bepalen , welke het noodlot van België besturen zal. De provisionele regering was in mijne oogen eene magt , welke het congres vooraf ging , buiten het congres lag en in deze hoedanigheid zelfs het congres had zamengeroepen , volgens eene wijze , door haar zelve bepaald , en waarvan het bestaan van het congres de vrucht was ; kortom eene magt , wier pligt het was , de besluiten van de meerderheid dier vergadering uit te voeren , doch zulks steeds terwijl zij zich van dezelve onafhankelijk hield. Deze magt moest ongeschonden blijven , tot dat het definitieve gezag dezelve verving , want dan , en dan alleen , eindigde hare werkzaamheden , maar eindigde ook met volle regt. Zoo dikwerf eene regerende vergadering zich alleen tegenover de minderheid , zoodra zij slechts van buiten en in de massa's ondersteuning wil zoeken , niets ligter , dan de meerderheid , en met deze de vergadering zelve onderste boven te werpen. Van dit oogenblik af begint eene omwenteling , eene vreesselijke omwenteling ; zij doorloopt alle trappen der regeringloosheid , zij sleept het dwanggezag en dat nog erger is , de tegenomwenteling achter zich mede.

Dit is de geschiedenis der nationale conventie in Frankrijk , die van het Fransche keizerrijk en van de herstelling der Bourbons geweest. Als medelid van het centrale comité , gevoelde ik mij geroepen , eene matigende magt over het congres te oefenen , het congres tegen het congres zelf te verdedigen.

Zoodanig waren , gelijk gij weet , mijne heeren , de hoofdredenen , welke mij voor geene verbetering vatbaar

scheen, en dien ons misschien het vaderland, maar zeker eenmaal de geschiedenis, verwijten zal.

Gij hebt gemeend te moeten aftreden. Ik beklaag mij daarover niet; ik laat aan u de verantwoording van uw besluit.

Hier is het onherroepelijk. Ik had mijnen lastbrief niet uit handen van het nationaal congres ontvangen; ik kon dien dus ook niet in deszelfs handen nederleggen. Die lastbrief is, volgens mijn oordeel, op het oogenblik toen gij, door uwe aftreding, alle gezamenlijke en ondereen verwarde magt aan het congres hebt overgedragen, vernietigd.

Ontvangt mijne verklaring van afstand en de betuiging mijner zeer bijzondere achting.

Brussel, den 13den November 1830.

DE POTTER.

No. 31.

Protocol der Conferentie, welke den 4den November 1830, aan het Bureau van Buitenlandsche Zaken te Londen heeft plaats gehad.

Tegenwoordig waren: de gevolmagtigden van Oostenrijk, Frankrijk, Groot-Brittannië, Pruisen en Rusland.

Nademaal Z. M. de Koning der Nederlanden de hoven van Oostenrijk, Frankrijk, Groot-Brittannie, Pruisen en Rusland, in derzelver hoedanigheid als Mogendheden onderteekenaars der traktaten van Parijs en van Weenen, welke het Koninkrijk der Nederlanden hebben ingesteld, verzocht heeft, met Z. M. omtrent de beste maatregelen te willen beraadslagen, om aan de in zijne staten uitge-

bersten onlusten een eind te willen maken, en aange-merkt gemelde hoven reeds voor deze uitnoodiging vuriglijk wenschten, aan de wanorde en het bloedvergieten zoodra mogelijk een eind te maken, zoo zijn zij, door middel hunner gezanten en geaccrediteerde ministers aan het Londensche hof, overeengekomen omtrent de volgende bepalingen:

1. Ten gevolge van 2 4 van 15 November 1816, hebben zij den gezant van Z. M. den Koning der Vereenigde Nederlanden uitgenoodigd, aan hunne beraadslagingen deel te nemen.

2. Ten einde hun besluit, om aan het bloedvergieten een eind te maken, tot uitvoer te brengen, hebben zij geacht dat eene volkomene schorsing der vijandelijkheden van wederzijde moest plaats grijpen.

De bedingen van dezen wapenstilstand, welke niets behoort te beslissen omtrent de vraagstukken, wier oplossing de vijf hoven gemakkelijker zullen maken, zijn de volgende:

Van beide zijden houden de vijandelijkheden geheel en al op.

De wederzijdsche troepen trekken weerkeurig over de linie terug, welke, voor het traktaat van 30 Mei 1814, de bezittingen van den Souvereinen Vorst der Nederlanden scheidde van die, welke door gezegd traktaat en door de traktaten van Weenen en van Parijs, van het jaar 1815, met deszelfs gebied verbonden werden, om het Koninkrijk der Nederlanden te vormen.

De wederzijdsche troepen moeten de vestingen en het gebied, hetwelk zij wederzijds, buiten gezegde linie bezet houden, binnen den tijd van tien dagen ontruimen.

De voorslag tot dezen wapenstilstand moet aan het Gouvernement der Nederlanden, door deszelfs bij de beraadslagingen aanwezigen gezant, gedaan worden.

Deze wapenstilstand moet , in naam der vijf hoven , in België bekend gemaakt worden.

(Geteekend) ESTERHAZY , TALLEYRAND , ABERDEEN , BULOW , MATUSCHEWICZ.

N°. 31.

Antwoord der Provisionele Regering.

De Provisionele Regering van België heeft de eer gehad , het protocol der op den 4den November aan het bureau van buitenlandsche zaken plaats gehad hebbende conferentie , geteekend ESTERHAZY , TALLEYRAND , ABERDEEN , BULOW en MATUSCHEWITZ , in hoedanigheid als respectieve gevolmagtigden van Oostenrijk , Frankrijk , Groot-Britannië , Pruissen en Rusland , te ontvangen.

De leden der Provisionele Regering gelooven volgaarne , dat een geheel natuurlijk gevoel van mededoogen voor België's lijden tot den volkomen menschlievendsten last heeft aanleiding gegeven , die aan de gevolmagtigden der vijf groote Mogendheden is opgedragen.

In deze overtuiging zegt de Provisionele Regering , welke daarenboven de onafhankelijkheid van het Belgische volk met de regten der menschheid in overeenstemming wenscht te brengen , de vijf hoven dank voor het begin , hetwelk zij gemaakt hebben , om aan het volledig ophouden der vijandelijkheden tusschen België en Holland , en aan het bloedvergieten een einde te maken.

De Regering verbindt zich derhalve , hare bevelen te geven en hare maatregelen te nemen :

1. Dat alle vijandelijkheden tegen Holland , van den kant van België , ophouden.
2. Dat de Belgische troepen over de linie terug trek-

ken, welke voor het Parijzer traktaat van den 30sten Mei 1814 de provinciën van den Souvereinen Vorst der Vereenigde Nederlanden scheidde van die, welke door het gezegde Parijzer traktaat en door het Parijzer en Weener traktaat van den jare 1815, bij zijn gebied gevoegd geworden, om het Rijk der Nederlanden te vormen.

Bij deze gelegenheid moet de Provisionele Regering van België aanmerken, dat het onder deze linie die grenzen verstaat, welke volgens art. 2. van de grondwet der Nederlanden, de Noordelijke van de Zuidelijke provinciën scheidde, daaronder begrepen geheel den linker-oever der Schelde.

3. Dat de Belgische troepen de vestingen en het gebied, hetwelk wij buiten gezegde linie bezet houden, binnen tien dagen zullen ontruimen.

Alles onder voorbehouding, dat hetzelfde van den kant van Holland, binnen hetzelfde tijdverloop, te water en te land geschiede.

Brussel den 10den November 1830.

(Geteekend) DE POTTER, FELIX DE MERODE,
CH. DE ROGIER, AL. GENDEBIEN,
J. VAN DER LINDEN, F. DE COPPIN.

Voor gelijkkluidende onderteekening

F. DE COPPIN.

No. 32.

WIJ WILLEM, BIJ DE GRATIE GODS, KONING
DER NEDERLANDEN, PRINS VAN ORANJE NASSAU, GROOT-
HERTOG VAN LUXEMBURG, ENZ, ENZ, ENZ.

Herzien Ons besluit van den 11den October II., No. 69,
betrekkelijk de formatie van den 1sten ban der dienstdoen-
de en rustende schutterijen;

Willende zoo veel mogelijk, de organisatie van den
1sten ban der rustende schutterijen bevorderen en bespoe-
digen;

Gezien de 4de afdeeling der wet van den 11den April
1827 (*Staatsblad* No. 17);

Gezien het gezamenlijk rapport van de departementen en
van Oorlog en van Binnenlandsche Zaken, van den 30^{en} October
II., No. 34 en Litt. Z. Z. Z.;

Hebben besloten en besluiten:

Art. 1. De departementen van Oorlog en van Binnenland-
sche zaken zullen met gemeenschappelijk overleg verza-
melplaatsen bestemmen, waarheen de dienstplichtigen van
den 1sten ban der rustende schutterij zullen worden ge-
dirigeerd.

Art. 2. In deze verzamelplaatsen zal de formatie der
kompagnien, bataillons en afdeelingen, op den voet bij
Ons besluit van den 4den October (*Staatsblad* No. 61), be-
paald, plaats grijpen.

Art. 3. De Gemeentebesturen zullen op hunne perso-
nele verantwoordelijkheid, met den meesten spoed al de
schutters, welke tot den 1sten ban der rustende schut-
terij behooren, zonder onderscheid; zelfs successivelijk,
naar gemelde verzamelplaatsen moeten opzenden, en van
deze verzending regtstreeks verslag doen aan den Gouver-

neur der provincie en aan den militairen Commandant in de verzamelplaats.

Art. 4. De Gouverneurs der provincien zullen ieder voor zoo veel zijne provincie betreft, het noodig geoordeeld getal officieren onder-officiëren enz., voor de kaders kompagnien en bataillons naar genoemde plaatsen zenden, kunnende het eventueel te ontbreken getal nader worden aangevuld en diegenen, welke overkompleet mogten zijn, later bij den 2den en 3den ban worden ingedeeld.

Art. 5. Bij aanvulling van Artikel 9 van Ons besluit van den 11den October 1830; N°. 69, kunnen tot officieren, bij dezelve worden genomen, behalve die der vorige rustende schutterijen:

(1. De officieren der dienstdoende schutterijen, die zich tot de dienst buiten de gemeente hebben aangeboden, en over welke niet is beschikt;

(2. Officiëren op non-activiteits-traktement, die zich tot het vervullen van active diensten aan het departement van Oorlog hebben aangeboden, en daartoe nog geschikt zijn;

(3. Officiëren, die vroeger hun eervol ontslag uit de dienst hebben genomen, en gedurende den tijd dat de schutterijen onder de wapenen blijven, verlangen te dienen.

Art 6, De in Artikel 12 van Ons besluit van den 11den October 1830. N°. 69, bedoelde instructeurs kunnen mede voor zoo veel noodig, in de voormelde verzamelplaatsen worden vereenigd, en hoe klein het getal ook moge wezen, zal, zoodra er eenige schutters zijn aangekomen, worden overgegaan tot het oefenen derzelve in den wapenhandel, waarbij men zich uitsluitend zal bepalen tot het hoogst noodwendige.

Art. 7. De beide genoemde departementen zullen zorg dragen, dat in de verzamelplaatsen de noodige wapening

voorhanden zijn en de benoodigde kleedingstukken aldaar bijeengebragt of aangekocht, ten einde in de behoefte te voorzien.

Onze Staatsraad, *ad interim*, belast met de directie van het departement van Binnenlandsche zaken en de Directeur-generaal van Oorlog, zijn elk voor zoo veel hem betreft belast met de uitvoering van dit besluit, waarvan afschriften zullen worden gezonden aan Onzen beminden zoon den Prins van Oranje, aan Onzen beminden zoon den Admiraal Kolonel-generaal, aan onzen Minister van Financiën en aan de Algemeene Rekenkamer, tot informatie en narigt.

Gegeven te 's Gravenhage, den 1sten November des jaars 1830, van Onze regering het *seventiende*.

WILLEM.

Van wege den Koning,

J. G. DE MEY VAN STREEFKERK.

No. 34.

WIJ WILLEM, BIJ DE GRATIE GODS, KONING
DER NEDERLANDEN, PRINS VAN ORANJE NASSAU, GROOT-
HERTOG VAN LUXEMBURG, ENZ, ENZ, ENZ.

Willende in de tegenwoordige omstandigheden, kracht-
dadige maatregelen van toezigt te nemen op personen of
goederen, welke, zoo te land als te water, uit de Zuide-
lijke provinciën naar de Noordelijke, en omgekeerd, mog-
ten reizen of worden overgevoerd;

Op de voordragt van de departementen van Justitie en
van Binnenlandsche zaken, van den 1sten dezer;

Gezien Onze besluiten van den 9den en den 15den October 1830 (*Staatsbladen* n°. 66 en 71);

Hebben besloten en besluiten :

Art. 1. Alle burgerlijke ambtenaren van justitie en politie, alle militaire autoriteiten te land en te water, mitsgaders alle beambten der in- en uitgaande regten en accijnsen, en eindelijk die der posterijen en verdere middelen van vervoer, zijn verplicht om aan te houden en met alle naauwkeurigheid te visiteren, alle personen en goederen, komende van of aangevoerd wordende uit de in opstand zijnde provinciën of naar die provinciën bestemd.

2. Ingeval de personen aan hen als verdacht mogten voorkomen, zullen voorschreven ambtenaren daaromtrent handelen overeenkomstig de voorschriften van art. 5 van Ons voorschreven besluit van den 9den October 11. (*Staatsblad*, n°. 60).

De goederen, als verdacht aangehouden, zullen in beslag worden genomen en het daarvan op te maken proces-verbaal ten spoedigste worden opgezonden aan den Officier van justitie, binnen wiens ressort de inbeslagname heeft plaats gehad, ten einde de zaak door dezen worde onderzocht, en voorts, zoo daartoe termen zijn, tegen de vermoedelijk schuldigen, overeenkomstig de wet, geprocedeerd.

De ambtenaren en autoriteiten hierboven vermeld, zullen voorts alle brieven of pakketten, welke zij op de aangehoudene personen of bij de aangehoudene goederen mogten vinden, onder zich slaan, en terstond aan Onzen Staatsraad, Administrateur der Posterijen en verdere middelen van vervoer opzenden, met een behoorlijk proces-verbaal hnnner verrigtingen.

3. De bepalingen in art. 1 en 2 vermeld, zijn niet toepasselijk op personen, goederen en brieven, welke van regeringswege naar de vestingen van den Staat, of door

de Opperbevelhebbers binnen die vestingen , naar de Noordelijke provinciën worden afgezonden.

4. De gewone gezegelde communicatie met de steden en plaatsen , gelegen in de in opstand zijnde provinciën , door den brievenpost , mitsgaders door middel van stoombooten , beurt- , vaar- of vrachtschepen , schuiten , postwagens , diligences of toerkarren , zal dadelijk door de zorg van onze Gouverneurs in de provinciën , van Onze Opperbevelhebbers in de vestingen en van Onzen Staatsraad Administrateur der Posterijen en verdere middelen van vervoer , worden afgebroken.

5. Geene ingezetenen van de Noordelijke provinciën zullen zich naar eenige stad of plaats , gelegen in de in opstand zijnde gewesten , mogen begeven , ten zij voorzien van een schriftelijk verlof , daartoe *gratis* afgegeven , hetzij door het departement van Justitie of dat van Binnenlandsche zaken , hetzij door één der Opperbevelhebbers in de vestingen van den Staat.

6. Alle militaire , regterlijke , burgerlijke of andere gestelde magten en ambtenaren , worden met nadruk gelast de vorenstaande bepalingen stiptelijk na te komen en te doen in acht nemen , en elkander over en weder daartoe den vereischten bijstand te verleen en of te doen verleen en.

7. Het tegenwoordig besluit zal van verbindende kracht zijn , op den dag van deszelfs plaatsing in het *Staatsblad*.

Onze Ministers en verdere hoofden der departementen van algemeen Bestuur zijn , ieder voor zoo veel hem betreft , belast met de uitvoering van het tegenwoordig besluit , hetwelk in het *Staatsblad* zal worden geplaatst , en daareboven door de zorg van het departement van Binnenlandsche zaken , in de steden en gemeenten en door die van de Opperbevelhebbers der vestingen , binnen dezelve , door aflezing en aanplakking , ter kennisse van de ingezetenen zal worden gebracht.

68 AANTEKENINGEN

Gegeven te 's Gravenhage, den 2den November des
jaars 1830, van Onze Regering het *zeventiende*.

WILLEM.

Van wege den Koning,

J. G. DE MEY VAN STREEFKERK.

N°. 55.

WIJ WILLEM, BIJ DE GRATIE GODS, KONING
DER NEDERLANDEN, PRINS VAN ORANJE NASSAU, GROOT-
HERTOG VAN LUXEMBURG, ENZ., ENZ., ENZ.

In aanmerking nemende den gewapenden opstand in de
Zuidelijke provinciën van het Koningrijk;

Gelet op de noodzakelijkheid, dat voorzieningen worden
getroffen, ten einde de zeevaart op de havens dier pro-
vinciën, gedurende de bestaande omstandigheden, te ver-
hinderen;

Gezien het rapport van de départementen van Justitie,
en voor den Waterstaat, de Nationale Nijverheid en de
Koloniën, van den 4den dezer, n°. 1, la. B, alsmede dat
van het département van Buitenlandsche zaken, van den
7den dezer, n°. 2, na gehouden overleg met het departe-
ment voor de Marine, en met de administratie der di-
recte belastingen, in- en uitgaande regten en accijnsen;

Hebben besloten en besluiten:

Art. 1. De kust van het Koningrijk der *Nederlanden*
behoorende tot de provincie *West-Vlaanderen*, met de zich
daarop bevindende havens, mitsgaders de havens van
Antwerpen en *Gent*, worden bij deze verklaard te zijn in
staat van blokkade.

2. Alle schepen, naar de in artikel 1 vermelde kust en

havens bestemd, voor de wal komende, zullen worden afgewezen, met vrijlating, om in eene Noord-Nederlandsche haven binnen te vallen; of naar elders te zeilen. — Omtrent de vaartuigen, welke, na van het daarstellen der blokkade te zijn verwittigd, desnietteenstaande in eene Zuid-Nederlandsche haven zouden zoeken binnen te komen, zal worden gehandeld overeenkomstig het ragt der volken.

3. De blokkade zal door eene genoegzame scheepsmagt worden gehandhaafd.

De departementen van Marine en van Buitenlandsche zaken zijn belast met de uitvoering van het tegenwoordig besluit, zullende van de blokkade door de zorg van het laatstgemelde departement aan de zeevarende Mogendheden worden kennis gegeven, en dit besluit voorts worden geplaatst in het *Staatsblad*.

Gegeven te 'sGravenhage, den 7den November des Jaars 1830, van onze regering het *zeventiende*.

(*Geteekend*.) WILLEM.

Van wege den Koning,

(*geteekend*) J. G. DE MEY VAN STREEFKERK.

Uitgegeven den *zevendén* November 1830.

De Secretaris van Staat,

(*geteekend*) J. G. DE MEY VAN STREEFKERK.

WIJ WILLEM, BIJ DE GRATIE GODS, KONING
DER NEDERLANDEN, PRINS VAN ORANJE NASSAU, GROOT-
HERTOG VAN LUXEBURG, ENZ., ENZ., ENZ.

Gezien Onze boodschap aan de Staten-Generaal, van den 20sten October ll., waarbij Wij aan Hun Edel Mogenden hebben aangekondigd, dat onze zorgen zich voortaan geheel uitsluitend tot de Noordelijke provincien zullen bepalen, zoodat niet slechts derzelver middelen en krachten eeniglijk voor hare belangen zullen worden aangewend, maar alle maatregelen van het grondwettig gezag alleen die Provincien betreffen moeten.

Overwegende, dat de wetgeving op het stuk van handel en zeevaart, dienvolgens uitsluitend aan de bevordering der belangen van de Noordelijke gewesten moeten worden dienstbaar gemaakt, zal behooren ontdaan te worden van alle zoodanige bepalingen als daarin vroeger zijn opgenomen ten behoeve der afvallige provinciën;

Overwegende voorts, dat het van belang is, de kamers van koophandel en fabrieken vooraf over de zaak te raadplegen, ten einde dezelve in de gelegenheid te stellen, om zich ten aanzien van elk artikel van het tarief der regten van in-, uit- en doorvoer, en van de tot herziening van dat tarief betrekkelijke wet te kunnen verklaren;

Gezien het gezamenlijk rapport van het departement voor den Waterstaat, de Nationale Nijverheid en de Koloniën, en van de administratie der Directe Belastingen, In- en Uitgaande Regten en Accijnzen, van den $\frac{31 \text{ October}}{1 \text{ November}}$ jl., no. $\frac{1}{N 1}$ R.

Hebben goedgevonden en verstaan, de departementen van Financiën en voor den Waterstaat, de Nationale Nijverheid en de Koloniën, alsmede de Administratie der

Directe Belastingen, In- en Uitgaande Regten en Accijnzen, te belasten met de herziening, in verband met de belangen van de getrouw geblevene gewesten des Rijks, van het tarief der regten van in-, uit- en doorvoer, na overleg met de kamers van koophandel en fabrieken.

Vertrouwende Wij, dat deze kamers, overtuigd van het belang der zaak, zich zullen bevljtigen om het voltoojen van eenen in de gevolgen zoo gewigtigen arbeid te helpen bespoedigen.

Afschriften dezes zullen worden gezonden aan de departementen en de administratie voornoemd, ter uitvoering, zoo mede aan het departement van Binnenlandsche zaken tot informatie; zullende de inhoud door het departement voor den Waterstaat, de Nationale Nijverheid en de Koloniën, ter kennis van de kamers van Koophandel en Fabrieken worden gebracht.

's Gravenhage, den 7den November 1830.

(Geteekend) **WILLEM.**

Van wege den Koning,

(geteekend) **J. G. DE MEY VAN STREEFKERK.**

No. 37.

WIJ WILLEM, BIJ DE GRATIE GODS, KONING DER NEDERLANDEN, PRINS VAN ORANJE NASSAU, GROOTHERTOG VAN LUXEMBURG, ENZ., ENZ., ENZ.

Gezien het voorstel der staats-kommissie, ingesteld bij Ons besluit van den 23sten October jl., n°. 92;

De hoofden der Ministeriele departementen gehoord;

Gelet op Ons besluit van den 20sten October jl., n°. 109, strekkende om Ons bestuur, overeenkomstig de Grondwet, voortaan te bepalen tot de Noordelijke provincien en het Groothertogdom Luxemburg;

In aanmerking nemende , dat dit Ons besluit toelaat , om eene aanvankelijke bezuiniging daar te stellen , door eene vermindering van het personeel der verschillende departementen van Algemeen Bestuur en administratie , van den Raad van State , van de Algemeene Rekenkamer , van het Kollegie van Raden en Generaalmeesteren der Munt , en van alle andere Kollegiën , Administratiën en Ambtenaren in de Noordelijke provincien gevestigd ;

Overwegende , dat , bij die vermindering van personeel , voorloopig , allereerst in aanmerking moeten komen de ambtenaren , geëmploijeerden en bedienden , welke niet kunnen geacht worden tot de Noordelijke provinciën en het Groothertogdom Luxemburg te behooren ;

Gelet op art. 9. der Grondwet ;

Hebben besloten en besluiten :

Art. 1. De leden van voormelde Hooge en alle andere Kollegien , de hooge en lagere ambtenaren , geëmploijeerden en bedienden , werkzaam bij dezelve of bij of onder alle andere departementen van Algemeen Bestuur en Administratiën , zonder eenig onderscheid , in de Noordelijke provincien gevestigd , welke tot de Zuidelijke provincien behooren , worden , tijdelijk , ontslagen van de waarneming der werkzaamheden aan hun ambt verbonden ; — en zulks in afwachting van de beschikkingen , welke er ten aanzien van het bestuur der Zuidelijke provincien zullen genomen worden.

Art. 2. De bepaling bij het voorgaande artikel gemaakt , zal niet worden toegepast op onze gezantschappen en consulaten buiten 's lands , en almede voor uitzonderingen vatbaar zijn , in zeer enkele gevallen , waar de dienst van het Rijk zulks mogt vorderen.

Art. 3. Aan de personen , bij art. 1. bedoeld , welke , hangende de beschikkingen ten aanzien van het bestuur der Zuidelijke gewesten , in de Noordelijke provincien met der woon gevestigd blijven , wordt intusschen het genot

verzekerd van de helft der gewone jaarwedde, aan hun ambt of bediening verbonden.

Art. 4. Tot de waarneming der vacatures, welke, ten gevolge van het bepaalde bij art. 1, in de ondergeschikte ambten en bedieningen zullen kunnen ontstaan, en niet vatbaar zijn voor opheffing of vereeniging met andere, zullen bij voorkeur in aanmerking komen Noord-Nederlanders, welke genoodzaakt zijn geweest gelijksoortige posten in de Zuidelijke provincien te verlaten.

Art. 5. De Hoofden en Presidenten der alzo in personeel verminderde departementen van algemeen Bestuur, Administratiën en Kollegien, zullen zoodanige schikkingen maken, dat de dienst bij dezelve en bij derzelver bureaux geregeld worde waargenomen, en verdeeld tusschen de overblijvende leden, ambtenaren en bedienden, in afwachting van zoodanige nadere voorschriften, als Wij Ons voorbehouden, op de voorstellen der voornoemde Staats-commissie, te geven.

Onze Ministers en verdere hoofden der Departementen van Algemeen Bestuur, Administratiën en Kollegien, zijn belast met de uitvoering dezes, waarvan een afschrift zal worden gezonden aan de Staats-commissie, ingesteld bij Ons besluit van den 23sten October 1830, n°. 92, tot informatie.

Gegeven te 's Gravenhage, den 8sten November des jaars 1830, van Onze Regering het *zeventiende*.

WILLEM.

Van wege den Koning,

J. G. DE MEY VAN STREEFKRAK.

No. 38.

's Gravenhage, den 23sten November 1830.

Bij het 11de artikel der wet van den 22sten dezer maand (*Staatsblad* n°. 81), tot eene betaling, bij wege van leening, in evenredigheid van de directe belastingen, is bepaald, dat het bij den eersten termijn van betaling aan de zoodanige wier aanslag voor de leening, niet meerder dan f 30 bedraagt, zal vrijstaan derzelver aanslag, tegen afstand van de receptissen aan de schatkist, te kwijten door yoldoening van *een vijfde deel of twintig ten honderd* van dien aanslag.

Minvermogensden zullen door dit middel ontslagen worden van de noodzakelijkheid, om de receptissen der leening te gelde te maken, doch de behoeften van de schatkist hebben niet toegelaten, aan dat middel meerdere uitgebreidheid te geven, en echter zullen velen, die meerder dan f 30 te betalen hebben, zich in het geval bevinden, om hunne receptissen te moeten afstaan.

Zoodanige afstand tot de wezenlijke waarde, in verband tot den beursprijs te bevorderen, kan zeer nuttig zijn, om de invordering van het verschuldigde gemakkelijk te maken en den geheelen maatregel tot minder bezwaar der ingezetenen te doen verstrekken; hebbende Zijne Majesteit mij alzoo den last gegeven, om de aandacht van de Heeren Gouverneurs daarop te vestigen.

Sommige ingezetenen toch minder bekend zijnde met de waarde der aan hen uitgereikt wordende receptissen, zouden het slagtoffer kunnen worden van hen, welke, op die onkunde speculerende, zouden trachten zich deze papieren voor te lage prijzen door aankoop toe te eigenen; en wel bijzonder de landlieden zullen zich in dit geval kunnen bevinden, wanneer zij niet worden te regt gewezen, en er geene gelegenheid daargesteld wordt, om er de wezenlijke waarde voor te bedingen.

De welwillende medewerking van vermogende ingezetenen, van associatiën tot dat einde te vormen, het tijdelijk gebruik maken van gemeente-kassen en andere hulpmiddelen, welke plaatselijk aanwezig kunnen zijn, zouden misbruiken kunnen tegengaan, welke zoo schadelijk voor vele ingezetenen kunnen worden; en ik heb derhalve de eer u Hoog Edel Gestr. te verzoeken, om wel de meest gepaste maatregelen te nemen, om het aankopen der receptissen van leening aan te moedigen en door de plaatselijke besturen te doen aanmoedigen, ten einde alzoo eene wezenlijke dienst te bewijzen zoo wel aan hunne ingezetenen als aan de Regering, en met minder bezwaar de algemeene uitvoering te helpen verzekeren van verordeningen, welke bij de tegenwoordige omstandigheden zoo belangrijk zijn.

De Minister van Finantien,
VAN TETS VAN GOUDRIAAN.

No. 39.

WIJ WILLEM, BIJ DE GRATIE GODS, KONING DER NEDERLANDEN, PRINS VAN ORANJE NASSAU, GROOT-HERTOG VAN LUXEMBURG, ENZ., ENZ., ENZ.

Allen die deze zullen zien of hooren lezen, salut! doen te weten:

Alzoo Wij in overweging genomen hebben, de noodzakelijkheid om over te gaan tot het bepalen van hetgeen door de Noordelijke provinciën over 1831, wegens de grondlasten moet worden opgebracht,

Zoo is het, dat Wij, den Raad van State gehoord, en met gemeen overleg der Staten-Generaal, hebben goedgevonden en verstaan, gelijk Wij goedvinden en verstaan bij deze, te bepalen:

Art. 1. De verdeeling en omslag der grondlasten in de Noordelijke provinciën, over 1831, zal geschieden op den voet van 1830, vastgesteld bij art. 2 der wet van den 21sten December 1829 (*Staatsblad* n°. 82).

2. De som van *f* 920, met welke de Noordelijke provinciën alzoo hooger worden belast, dan derzelver aandeel in de *f* 16,028,160, bij de wet van den 12den Julij 1821 (*Staatsblad* n°. 9), als hoofdsom van de grondbelasting, bepaald, bedragen heeft, zal, in voege en tot het einde bij art. 3 der wet van 24 December 1829 (*Staatsblad* n°. 82) vermeld, afgezonderd worden.

Lasten en bevelen, dat deze in het *Staatsblad* zal worden geplaatst, en dat alle ministeriële departementen, autoriteiten, kollegiën en ambtenaren aan de naauwkeurige uitvoering de hand zullen houden.

Gegeven te 's Gravenhage, den 18den November des jaars 1830, van Onze Regering het *seventiende*

(*Geteekend*) WILLEM.

Van wege den Koning,

(*geteekend*) J. G. DE MEY VAN STREEFKERK.

Uitgegeven den *twintigsten* November 1830.

De Secretaris van Staat,

(*geteekend*) J. G. DE MEY VAN STREEFKERK.

No. 40.

WIJ WILLEM, BIJ DE GRATIE GODS, KONING
DER NEDERLANDEN, PRINS VAN ORANJE NASSAU, GROOT-
HERTOG VAN LUXEMBURG, ENZ., ENZ., ENZ.

Allen die deze zullen zien of hooren lezen, salut! doen
te weten:

Alzoo Wij in overweging hebben genomen, dat de tegenwoordige toestand van het Koninkrijk, het daarstellen eener begrooting, zoo in ontvang als in uitgaaf, voor het jaar 1831, voor het tegenwoordige, onmogelijk maakt, en dat, gevolgelijk daaromtrent alleen voorloopige bepalingen kunnen worden daargesteld.

Zoo is het, dat Wij, den Raad van State gehoord en met gemeen overleg der Staten-Generaal, hebben goedgevonden en verstaan, gelijk Wij goedvinden en verstaan bij deze:

Art. 1. Ter bestrijding van 's Rijks uitgaven, begrepen in de *eerste afdeeling* der begrooting, aanvang genomen hebbende met 1830, zullen, tot dat daaromtrent nader zal zijn voorzien, worden gebezigd de middelen, aangewezen bij de wet van den 24sten December 1829 (*Staatsblad* no. 76), alles voor zoo veel dezelve tot de Noordelijke gewesten betrekking hebben. De wet van 3 Junij 1830 (*Staatsblad* no. 18) wordt, dien ten gevolge, ingetrokken.

2. De Staats-uitgaven, vastgesteld bij art. 1 en 2 der wet van den 24sten December 1829 (*Staatsblad* no. 77), zullen, wat dezelfde gewesten aangaat, in afwachting van nadere bepalingen over het jaar 1831, plaats hebben, tot zoodanig bedrag als bij die artikelen, voor het jaar 1830, in betrekking tot deze gewesten, is toegestaan.

3. De regten en inkomsten van het Rijk, mitsgaders de uitkeeringen van het Amortisatie-Syndikaat, vermeld

bij de wet van den 24sten December 1829 (*Staatsblad* n°. 78), tot vaststelling van de middelen ter bestrijding van de uitgaven, begrepen in de *tweeds afdeeling* der begrooting over het jaar 1830, zullen, in afwachting van nadere bepalingen, voorloopig over 1831, worden ingevorderd op den voet van het jaar 1830.

Lasten en bevelen, dat deze in het *Staatsblad* zal worden geplaatst, en dat alle ministeriële departementen, autoriteiten, kollegiën en ambtenaren aan de naauwkeurige uitvoering de hand zullen houden.

Gegeven te 's Gravenhage, den 18den November des jaars 1830, van Onze Regering het *zeventiende*.

(*Geteekend*) WILLEM.

Van wege den Koning:

(*geteekend*) J. G. DE MEY VAN STREEFKERK.

Uitgegeven den *twintigsten* November 1830.

De Secretaris van Staat,

(*geteekend*) J. G. DE MEY VAN STREEFKERK.

N°. 41.

WIJ WILLEM, BIJ DE GRATIE GODS, KONING DER NEDERLANDEN, PRINS VAN ORANJE NASSAU, GROOT-HERTOG VAN LUXEMBURG, ENZ., ENZ., ENZ.

Gezien Ons besluit van den 15den October 11. (*Staatsblad* n°. 71);

Op de voordragt van het Kollegie van Raden en Generaalmeesteren der Munt, van den 8sten dezer, n°. $\frac{1110}{696}$;

Gezien het advies van Onzen Minister van Finantiën, van den 12den dezer, n°. $\frac{63}{114}$;

Hebben goedgevonden en verstaan te bepalen, dat de gouden en zilveren werken, welke afkomstig zijn uit de zich in opstand bevindende gewesten, of aldaar uit andere landen ingevoerd zijnde, de in die gewesten gebruikelijk keur-teekenen voeren, met de buitenslands vervaardigde werken gelijk gesteld, en van een bijzonder onderscheidings-teeken, ter bepaling van het kollegie voornoemd, zullen worden voorzien; wordende hetzelfde gemagtigd om, bij de uitvoering van ons tegenwoordig besluit, tevens zoodanige administrative verordeningen daar te stellen, als strekken kunnen om aan dezen maatregel deszelfs behoorlijke uitwerking te verzekeren, en alzoo onze getrouw geblevene onderdanen tegen benadeeling te beveiligen.

Het Kollegie van Raden en Generaal-meesteren der Munt is belast met de uitvoering van het tegenwoordig besluit, hetwelk in het *Staatsblad* zal worden gedrukt.

's Grayenhage, den 18den November 1830.

(Geteekend) WILLEM.

Van wege den Koning,

J. G. DE MEY VAN STREEFKERK.

Nº. 42.

WIJ WILLEM, BIJ DE GRATIE GODS, KONING DER NEDERLANDEN, PRINS VAN ORANJE NASSAU, GROOTHERTOG VAN LUXEBURG, ENZ., ENZ., ENZ.

Gelet op de rapporten van Onzen Staatsraad, Administrateur der Directe Belastingen, In- en Uitgaande Regten en Accijnsen, van den 15den dezer, n°. 4. R, en van Onzen Staatsraad, *ad interim* belast met de directie

van het departement van den Waterstaat, de Nationale Nijverheid en Kolonien, van heden lit. C, waaruit blijkt van de groote nadeelen, welke er op den duur zouden kunnen ontstaan uit de ongehinderde vaart met bijzondere schepen en vaartuigen uit en naar de in opstand zijnde gedeelten des Rijks;

Herzien Onze besluiten van den 15den en 28sten October jl., en van den 2den en 7den dezer (*Staatsbladen* no. 71, 73, 74 en 76).

Hebben goedgevonden en verstaan, bij aanvulling van de genoemde besluiten, allen aanvoer van goederen uit of naar de in opstand zijnde gedeelten des Rijks, te verbieden, zoo als geschiedt bij deze:

Onze Ministers en verdere Hoofden van departementen van Algemeen Bestuur zijn, ieder voor zoo veel hem betreft, belast met de uitvoering van dit besluit, hetwelk in het *Staatsblad* zal worden geplaatst, en daarenboven door de zorg van het departement van Binnenlandsche zaken in alle steden en gemeenten, en door die van de Opperbevelhebbers der vestingen binnen dezelve, door aflezing en aanplakking ter kennis van de ingezetenen zal worden gebracht.

Gegeven te 's Gravenhage, den 20sten November des jaars 1830, van Onze Regering het *zeventiende*.

WILLEM.

Van wege den Koning,

J. G. DE MEY VAN STREEFKERK.

N°. 43.

WIJ WILLEM, BIJ DE GRATIE GODS, KONING
DER NEDERLANDEN, PRINS VAN ORANJE NASSAU, GROOT-
HERTOG VAN LUXEMBURG, ENZ., ENZ., ENZ.

Alle dengenen, die dezen zullen zien of hooren lezen,
salut! doen te weten:

Alzoo Wij in overweging genomen hebben, dat, volgens
art. 199 der grondwet, de schuld jaarlijks in overweging
moet worden genomen, ter bevordering der belangen van
de schuldeischers van den Staat;

Gelet op de bepalingen van art. 42 en 43 der wet van
den 27sten December 1822 (*Staatsblad* n°. 59), tot instel-
ling van een Amortisatie-Syndikaat en ter regeling van
onderscheidene finantiële aangelegenheden des Rijks;

Gezien de opgave, ter voldoening aan het eerste der
evenngemelde artikelen dier wet, door het Amortisatie-
Syndikaat gedaan;

Gezien het 6de artikel der wet van den 24sten Decem-
ber 1829 (*Staatsblad* n°. 80), op de nationale schuld en
ter regeling der belangen van het Amortisatie-Syndikaat,
ter gelegenheid van de vaststelling van de tienjarige be-
grooting, aanvang nemende met 1830;

Zoo is het, dat Wij, den Raad van State gehoord, en
met gemeen overleg der Staten-Generaal, hebben goedge-
vonden en verstaan, gelijk Wij goedvinden en verstaan
bij deze:

De som welke door het Amortisatie-Syndikaat, ter vol-
doening van het 43ste artikel der wet van den 27sten
December 1822, gedurende het jaar 1831 tot aankoop en
aflossing van schuld zal worden besteed, wordt bepaald
op een millioen zeven honderd vijfzig duizend guldens, on-
verminderd de aanwending tot gelijken einde, van de

uitgespaarde renten der kapitalen , aangekocht en afgelost uit de som daartoe voor 1830 aangewezen , mitsgaders boven en behalve de bij de wetten bepaalde inkoop en vernietiging over de kapitalen werkelijke schuld , waarvan de daarstelling is geautoriseerd bij de wetten van den 31sten December 1819 (*Staatsblad* n°. 62) , 24 December 1820 (*Staatsblad* n°. 30) , 2 Augustus 1822 (*Staatsblad* n°. 59) en 3 Maart 1825 (*Staatsblad* n°. 31).

Lasten en bevelen , dat deze in het *Staatsblad* zal worden geplaatst , en dat alle ministeriële departementen , autoriteiten , kollegien en ambtenaren aan de naauwkeurige uitvoering de hand zullen houden.

Gegeven te 's Gravenhage , den 22sten November des jaars 1830 , van Onze Regering het *zeventiende*.

(*Geteekend*) WILLEM.

Van wege den Koning ,

(*geteekend*) J. G. DE MEY VAN STREEFKERK.

Uitgegeven den *drie en twintigsten* November 1830.

De Secretaris van Staat ,

(*geteekend*) J. G. DE MEY VAN STREEFKERK.

No. 44.

WIJ WILLEM , BIJ DE GRATIE GODS , KONING DER NEDERLANDEN , PRINS VAN ORANJE NASSAU , GROOTHERTOG VAN LUXEMBURG , ENZ. , ENZ. , ENZ.

Allen , die deze zullen zien of hooren lezen , salut ! doen te weten :

Alzoo Wij in overweging hebben genomen dat , volgens art. 8 der wet van den 8sten Januarij 1817 , het ontslag

der manschappen van de nationale militie, die den tijd van vijf jaren hebben uitgediend, niet moet plaats hebben, zoo lang het Rijk zich niet in staat van vrede bevindt; dat de ligting voor het jaar 1831 zich dienvolgens, zonder nadere voorziening, zou moeten bepalen, bij de aanvulling der, ten gevolge van overlijden, desertie, of andere omstandigheden, aan de korpsen ontbrekenden;

Dat echter de toestand van het vaderland zulks niet gedooft, maar dien onverminderd eene ligting van manschappen vordert, welke, zoodra mogelijk, onder de wapenen behooren te worden gebragt;

Dat verder, volgens art. 16 der aangehaalde wet, de aanvulling der aan de korpsen ontbrekenden in de tegenwoordige omstandigheden niet is ten laste der gemeente waartoe de manschappen behooren, maar geligt moet worden over het geheele Rijk, naar evenredigheid der bevolking van iedere provincie en gemeente, zoodat eene schifting tusschen gewoon en buitengewoon contingent thans niet in aanmerking komt, behalve alleen de gemeentengewijze aanvulling van degenen, die, volgens art. 21 derzelfde wet, hun regt op verkregen vrijstelling bewijzen;

Dat het billijk is bij gelegenheid dezer wet acht te slaan op degenen die deel maken van den eersten ban der schutterijen, of zich als vrijwilligers, zoo bij dezelve als bij de armée van den Staat, hebben gevoegd;

Dat het eindelijk wenschelijk is om het stellen van plaatsvervangers en nommerverwisselaars voor deze ligting te vergemakkelijken,

Zoo is het, dat Wij, den Raad van State gehoord en met gemeen overleg der Staten-Generaal, hebben goedgevonden en verstaan, gelijk Wij goedvinden en verstaan bij deze:

Art. 1. De ligting der nationale militie over het jaar 1831 wordt bepaald op één man van de drie honderd zie-

len, gerekend op de bevolking, zoo als die is vastgesteld op den 1sten Januarij 1829.

Art. 2. Dit getal zal, ten spoedigste, volgens de bepalingen der bestaande wetten, worden verdeeld over de provinciën en gemeenten, naar evenredigheid van derzelver bevolking op den 1sten Januarij voormeld.

Art. 3. Het aan iedere gemeente op te leggen contingent zal niet kunnen worden vermeerderd, dan voor zoo veel betreft de manschappen van vroegere ligtingen, die, volgens art. 21 der wet van den 8sten Januarij 1817, moeten worden ontslagen.

Art. 4. Indien in eenige gemeente de klasse van 1831 geen genoegzaam getal personen oplevert, om het contingent te vinden en dus, volgens art. 60 der aangehaalde wet, tot de vroegere klasse moet worden teruggegaan, zal het getal der op die klassen te vinden manschappen zich niet verder uitstrekken dan tot één man van de driehonderd zielen der bevolking op welke de verdeling van het contingent voor iedere klasse gegrond is geweest; zulende echter de gebroken getallen van 200 en daarboven voor een geheel worden genomen.

Hetgeen dan nog aan het contingent der gemeente mogt blijven ontbreken, zal voorloopig niet worden aangevuld.

Art. 5. De inschrijving voor de ligting van 1831 zal een aanvang nemen op den 1sten December eerstkomende; alle ingezetenen, geboren in het jaar 1812, zullen vóór den 20sten dier maand moeten worden ingeschreven; de sluiting der registers zal op den 28sten daaraanvolgende plaats hebben.

Art. 6. Alle strafbepalingen bij de bestaande wetten tegen de verzuimde inschrijving bedreigd, worden toepasselijk verklaard op de in het vorig artikel vermelde tijdstippen.

Art. 7. De Gouverneurs der provincien zullen, ieder in de zijne, den tijd tot het inzenden der inschrijvings-

registers en alphabetische lijsten , tot het doen der loting , tot het houden der militie-raden en tot de afgifte van het contingent , zoodanig bepalen , dat de aflevering der manschappen geheel afgeloopen zij , de eerste vóór den 20sten Januarij , de tweede vóór den 15den Maart en de derde vóór den 1sten April 1831.

Art. 8. De lijsten der vrijwilligers zullen vóór of op den 5den Februarij door de gemeente-besturen aan de Gouverneurs moeten ingezonden zijn.

Art. 9. De vrijstellingen , vermeld in art. 91 , *gg* en *mm* der wet van den 8sten Januarij 1817 , worden toepasselijk verklaard op degenen , of de broeders dergenen , die deel maken van de mobiele schutterijen , alsmede op degenen en de broeders dergenen , die zich in werkelijke dienst bevinden bij zoodanige onder Onze toestemming opgerigte korpsen , welke als een deel der armee vanden Staat te beschouwen zijn.

Art. 10. Indien de , krachtens het vorige artikel , vrij te stellen personen , na hun ontslag , volgens de bestaande wetten , tot de dienst der nationale militie mogten worden geroepen , zal op hunne vijfjarige dienst worden afgerekend de tijd , gedurende welke zij bij de mobiele schutterijen of andere korpsen in werkelijke dienst zijn geweest.

Art. 11. Gelijke afrekening van diensttijd zal plaats hebben ten aanzien dergenen , die sedert den 1sten September van dit jaar als vrijwilligers bij de armee zijn aangenomen , of zich vóór den 1sten December eerstkomende nog als zoodanig verbinden , wanneer zij , na hun ontslag , volgens de bestaande wetten , tot de dienst der nationale militie mogten worden geroepen.

Art. 12. Als plaatsvervangers voor deze ligting zullen worden toegelaten alle ingezetenen , onverschillig in welke provincie zij gevestigd zijn , en hoe lang zij in dezelve gewoond hebben.

De nummer-verwisseling wordt toegestaan aan alle ge-
loot hebbende personen der kantons, welke deel maken
van hetzelfde militie-ressort.

Art. 13. De tegenwoordige wet zal van verbindende
kracht zijn op den 1sten December eerstkomende.

Lasten en bevelen, dat deze in het *Staatsblad* zal wor-
den geplaatst, en dat alle ministeriële departementen,
autoriteiten, kollegiën en ambtenaren aan de naauwkeu-
rige uitvoering de hand zullen houden.

Gegeven te 's Gravenhage, den 29sten November des jaars
1830, van Onze Regering het *seventiende*.

(geteekend)

WILLEM.

Van wege den Koning,

(geteekend) J. G. DE MEY VAN STREEFKERK.

Uitgegeven den *dertigsten* November 1830.

De Secretaris van Staat,

(geteekend) J. G. DE MEY VAN STREEFKERK.

AANHANGSEL,
VOOR DE
BIJDRAGEN
TOT OF HET
VERVOLG
op de
Geschiedenis der Nederlanden.
Bevattende:
VERHANDELINGEN
IN DE
STATEN-GENERAAL.

AANHANGSEL.

A.

EDEL MOGENDE HEEREN !

Het is Ons vorgekomen , dat voor de ligting der Nationale Militie over het jaar 1831 , in de tegenwoordige omstandigheden , eenige bijzondere wettelijke verordeningen vereischt worden.

Het ontwerp , hetwelk Wij hiernevens aan U Edel Mogenden aanbieden , strekt tot daarstelling dier verordeningen ; en is vergezeld van eene memorie van toelichting , welke , zoo als Wij Ons vleijen , uwe vergadering van de doelmatigheid der voorgedragene bepalingen zal kunnen overtuigen.

En hiermede , Edel Mogende Heeren ! bevelen Wij U in Godes heilige bescherming.

's Gravenhage , den 16den November 1830.

WILLEM.

WIL WILLEM , enz.

Alzoo Wij in overweging hebben genomen dat , volgens art. 8 der wet van den 8sten Januarij

III. DEEL.

A

1817, het ontslag der manschappen van de nationale militie, die den tijd van vijf jaren hebben uitgediend, niet moet plaats hebben, zoo lang het Rijk zich niet in staat van vrede bevindt; dat de ligting voor het jaar 1831 zich dienvolgens zonder nadere voorziening, zou moeten bepalen bij de aanvulling der, ten gevolge van overlijden, desertie of andere omstandigheden, aan de korpsen ontbrekenden;

Dat echter de toestand van het Vaderland zulks niet gedooft, maar dien onverminderd eene ligting van manschappen vordert, welke, zoodra mogelijk onder dew apenen behooren te worden gebragt;

Dat verder, volgens art. 16 der aangehaalde wet, de aanvulling der aan de korpsen ontbrekenden, in de tegenwoordige omstandigheden niet is ten laste der gemeente, waartoe de manschappen behooren, maar geligt moet worden over het geheele Rijk, naar evenredigheid der bevolking van iedere provincie en gemeente, zoo dat eene schifting tusschen gewoon en buitengewoon contingent thans niet in aanmerking komt, behalve alleen de gemeenten-gewijze aanvulling van degenen, die, volgens art. 21 derzelfde wet, hun regt op verkregene vrijstelling bewijzen;

Dat het billijk is, bij gelegenheid dezer wet, acht te slaan op degenen die deel maken van den eersten ban der schutterijen, of zich als vrijwilligers, zoo bij dezelve als bij de armée van den Staat, hebben gevoegd;

Dat het eindelijk wenschelijk is om het stellen van plaatsvervangers en nommer-verwisselaars voor deze ligting te vergemakkelijken.

Zoo is het, dat Wij, den Raad van State gehoord, en met gemeen overleg der Staten-Generaal, hebben goedgevonden en verstaan, gelijk wij goedvinden en verstaan bij deze:

Art. 1. De ligting der Nationale Militie over het jaar 1831 wordt bepaald op één man van de drie honderd zielen, gerekend op de bevolking, zoo als die is vastgesteld op den 1sten Januarij 1829.

Art. 2. Dit getal zal ten spoedigste, volgens de bepalingen der bestaande wetten, worden verdeeld over de provinciën en gemeenten, naar evenredigheid van derzelver bevolking op den 1sten Januarij vermeld.

Art. 3. Het aan iedere gemeente op te leggen contingent zal niet kunnen worden vermeerderd, dan voor zoo veel betreft de manschappen van vroegere ligtingen, die, volgens art. 21 der wet van den 8sten Januarij 1817, moeten worden ontslagen.

Art. 4. Indien in eenige gemeente de klasse van 1831 geen genoegzaam getal personen oplevert om het contingent te vinden en dus, volgens art. 60 der aangehaalde wet, tot de vroegere klassen moet worden terug gegaan, zal het getal der op die klassen te vinden manschappen zich niet verder uitstrekken dan tot één man van de drie honderd zielen der bevolking, op welke de verdeling van het contingent voor iedere klasse gegrond is ge-

weest; zullende echter de gebroken getallen van 200 en daarboven, voor een geheel worden genomen.

Hetgeen dan nog aan het contingent der gemeente mogt blijven ontbreken zal voorloopig niet worden aangevuld.

Art. 5. De inschrijving voor de ligting van 1831 zal een aanvang nemen op den 1sten December eerstkomende; alle ingezetenen, geboren in het jaar 1812, zullen, vóór den 20sten dier maand, moeten worden ingeschreven; de sluiting der registers zal op den 28sten daaraanvolgende plaats hebben.

Art. 6. Alle strafbepalingen, bij de bestaande wetten tegen de verzuimde inschrijving bedreigd, worden toepasselijk verklaard op de in het vorig artikel vermelde tijdstippen.

Art. 7. De Gouverneurs der provinciën zullen, ieder in de zijne, den tijd tot het inzenden der inschrijvings-registers en alphabethische lijsten, tot het doen der loting, tot het houden der Militie-raden en tot de afgifte van het contingent, zoodanig bepalen, dat de aflevering der manschappen geheel afgelopen zij, de eerste vóór den 20sten Januarij, de tweede vóór den 15den Maart en de derde vóór den 1sten April.

Art. 8. De lijsten der vrijwilligert zullen vóór of op den 5den Januarij door de Gemeente-besturen aan de Gouverneurs moeten ingezonden zijn.

Art. 9. De vrijstellingen, vermeld in art. 94,

gg en *mm* der wet van den 8sten Januarij 1817, worden toepasselijk verklaard op degenen of de broeders dergenen, die deel maken van de mobile schutterijen, alsmede op degenen en de broeders dergenen, die zich in werkelijke dienst bevinden bij zoodanige onder Onze toestemming opgerigte korpsen, welke als een deel der armée van den Staat te beschouwen zijn.

Art. 10. Indien de, krachtens het vorige artikel, vrij te stellene personen, na hun ontslag volgens de bestaande wetten, tot de dienst der nationale militie mogten worden geroepen, zal op hunne vijfjarige dienst worden afgerekend de tijd, gedurende welken zij bij de mobile schutterijen of andere korpsen in werkelijke dienst zijn geweest.

Art. 11. Gelijke afrekening van diensttijd zal plaats hebben ten aanzien dergenen, die sedert den 1sten September van dit jaar als vrijwilligers bij de armée zijn aangenomen, of zich vóór den 1sten December eerstkomende nog als zoodanig verbinden, wanneer zij, na hun ontslag, volgens de bestaande wetten, tot de dienst der nationale militie mogten worden geroepen.

Art. 12. Als plaatsvervangers voor deze ligting zullen worden toegelaten alle ingezetenen, onverschillig in welke provincie zij gevestigd zijn en hoelang zij in dezelve gewoond hebben.

De nommer-verwisseling wordt toegestaan aan alle geloot hebbende personen, van hetzelfde militie-distrikt.

Art. 13. De tegenwoordige wet zal van verbindende kracht zijn, op den 1sten December eerstkomende. Lasten en bevelen, enz.

TOELICHTENDE MEMORIE.

De Belgische opstand, welke, in de maand Augustus jl., te Brussel, door plundering en brandstichting begonnen, weldra over alle de Zuidelijke gewesten verspreid is geworden, heeft de inspanning van groote kracht tot verdediging van den vaderlandschen grond noodzakelijk gemaakt. — Bij hetgeen daartoe reeds met goed gevolg is aangewend, behoort ook eene ligting der Nationale Militie te worden gevoegd, en tot deze worden wettelijke bepalingen vereischt.

Twee middelen boden zich aan om zoodanige ligting daar te stellen: het eerste, om, ingevolge art. 18 der wet van den 8sten Januarij 1817, dadelijk op de klasse van 1830, en bij ontoereikendheid van deze, op de vier vorige, eene oproeping te doen tot aanvulling van de aan de korpsen ontbrekenden, en eene wet voor te stellen tot ligting van een nieuw contingent over 1831, niet tegenstaande dat van 1826; volgens art. 8 der aangehaalde wet, in de tegenwoordige omstandigheden niet kan worden ontslagen; — het andere om geene afzonderlijke aanvulling van de bij de korpsen ontbrekenden te doen en de twee, in het eerste alternatief vermelde, operatiën in eenen maatregel te vervatten.

De Koning heeft de voorkeur gegeven aan het tweede denkbeeld, om de volgende redenen:

1°. Beveelt hetzelfde zich aan door meerdere eenvoudigheid in de uitvoering;

2°. Is het niet doenlijk om op dit oogenblik juiste staten op te maken van degenen die aan de korpsen ontbreken;

3°. Is eene oproeping tot aanvulling van aan de korpsen ontbrekenden, te gelijk met de nieuwe ligting overeenkomstig het beginsel der bestaande wetten en de afwijking van dat beginsel minder verkieslijk, omdat het tijdstip tot het doen der ligting over 1831 nabij is en vervroegd kan worden;

4°. Is de schifting tusschen gewoon en buitengewoon contingent niet noodzakelijk, en kan deze zelfs, volgens art. 16 der wet van 8 Januarij 1817, geacht worden in de tegenwoordige omstandigheden te vervallen.

Het ontwerp van wet is op dat denkbeeld gegrond; hetzelfde gaat uit van de beginselen: dat, het ontslag voor vijfjarige dienst thans geen plaats moettende hebben, er ook geen gewoon, maar alleen een buitengewoon contingent te ligten zou zijn; — dat men zich daarbij echter in den toestand van het vaderland niet bepalen kan; — dat de schifting tusschen gewoon en buitengewoon contingent in de tegenwoordige omstandigheden (behalve eene geringe uitzondering) vervalt; dat eenige gunst kan worden toegestaan aan de leden

der gemobiliseerde schutterijen en aan degenen die zich vrijwillig in dienst hebben begeven; — dat, eindelijk, de plaatsvervanging en nummerverwisseling voor deze ligting behoort te worden vergemakkelijkt.

De artikelen 1, 2, 3 en 4 van het ontwerp zijn op de drie eerstgemelde beginselen gegrond; voor den in dezelve voorkomende basis van berekening heeft men de bevolking van 1 Januarij 1829 moeten aannemen omdat die van 1 Januarij 1830 niet volledig genoeg bekend is; — bij art. 4 is eene uitzondering gemaakt voor het geval, dat tot vroegere klassen moet worden terug ge-
gaan, en is dit bepaald tot 1 van de 300 zielen der bevolking, waarop het contingent van iedere klasse is gegrond geweest, omdat men begrepen heeft in geen geval (hoe zeldzaam hetzelfde ook mogt kunnen voorkomen) van die vroegere klassen meer dan van die van 1831 te mogen vragen.

De artikelen 5, 6, 7 en 8 strekken tot bespoediging der ligting.

De drie volgende bepalen vrijstellingen, betrekkelijk de dienst bij de mobile schutterijen of bij korpsen onder 's Konings toestemming opgericht, en als een deel der armée beschouwd wordende, en toerekening van gepresterde dienst als zoodanigen, indien zij later, volgens de bestaande wetten, tot de Nationale Militie mogten worden opgeroepen op welke gunstige bepalingen die schutters en vrijwilligers voorkomen billijke aanspraak te hebben.

Art. 12 heeft ten doel om het remplacement en de substitutie te vergemakkelijken, hetgeen in de tegenwoordige omstandigheden wenschelijk is geoordeeld.

Het laatste artikel strekt om de wet van kracht te doen zijn op het tijdstip, op hetwelk de opening der registers tot inschrijving is voorgedragen.

B.

EDEL MOGENDE HEEREN!

Bij gelegenheid der raadplegingen uwer vergadering over de thans tot stand gekomene wet ter beteugeling van schadelijke woelingen en bedrijven van kwalijkgezinden, is in sommige afdeelingen de bedenking geopperd, of niet de weg zal behooren te worden aangewezen, ten einde, in dringende gevallen, de beregting van de misdaden, bij die wet voorzien, van de eene naar de andere regtbank kunne worden overgebracht.

Wij hebben Ons overtuigd van de doelmatigheid en noodzakelijkheid van eene zoodanige voorziening; — het ontwerp van wet, hetwelk Wij bij deze aan U Edel Mogenden aanbieden, is daartoe strekkende, en zal alzoo tot aanvulling kunnen dienen van de, bij de wet van den 3den dezer (*Saatsblad* n° 75), daargestelde verordeningen.

En hiermede Edel Mogende Heeren! bevelen
Wij U in Godes Heilige bescherming.

's Gravenhage , den 16den November 1830.

WILLEM.

Wij WILLEM , enz.

Alzoo Wij in overweging hebben genomen dat,
hoezeer ten gevolge van artikel 4 der wet van 3
November 11. (*Staatsblad* n°. 75), de Regtbanken
van eersten aanleg zijn bevoegd verklaard om ken-
nis te nemen van alle misdrijven bij die wet ver-
meld, zulks echter geen hinder behoort toe te
brengen aan de bevoegdheid van het openbaar
ministerie, om, naar aanleiding van art. 542 en
volgende van het nog in werking zijnde wetboek
van strafvordering, de verwijzing van een geding
naar eene andere Regtbank te vorderen, ter oor-
zake van *openbare veiligheid* of van *wettelijk*
vermoeden;

Dat het echter in de tegenwoordige tijdsom-
standigheden van belang is, om insgelijks de in
die gevallen gebruikelijk proces-orde te vereen-
voudigen en te bekorten ,

Zoo is het, dat Wij, den Raad van State ge-
hoord, en met gemeen overleg der Staten Gene-
raal, hebben goedgevonden en verstaan, gelijk
Wij goetvinden en verstaan bij deze:

Art. 1. Wanneer de Procureur-generaal bij het
Hoog geregthof te 's Gravenhage, de Procureurs

crimineel in de provinciën, of de Officiëren van justitie bij de Regtbanken van eersten aanleg, met betrekking tot het onderzoek en de beregting van de misdaden bij de wet van 3 November 11., vermeld, gronden vinden, om, ter zake van *openbare veiligheid* of van *wettelijk vermoeden*, de verwijzing des gedings naar eene andere Regtbank van eersten aanleg te verzoeken, zullen zij zich bij een verzoekschrift regtstreeks wenden tot de kamer van het Hoog-geregtshof, regtdoende in casuatie, en voorz. verwijzing vorderen.

Art. 2. Het Hoog-geregtshof, kamer van casuatie, zal dadelijk de zaak onderzoeken en binnen den tijd van twee maal vier en twintig uren, bij een met redenen omkeed arrest, uitspraak doen, en het verzoek afdraan, ofte wel het geding verwijzen naar eene of andere der regtbanken van eersten aanleg in de naastbijgelegene provincie in 's Hofs ressort.

Indien het verzoek is gedaan door een Procureur-crimineel of Officier van justitie, zal de Procureur-generaal vooraf moeten worden gehoord.

Art. 3. Het arrest van verwijzing zal uit naam van den Procureur-generaal aan den beklaagde worden beteekend, en door het Hof kopijelijk gezonden worden aan Onzen Minister van justitie, mitsgaders aan de Regtbank, aan welke de kennisneming des gedings zal zijn onttrokken.

Art. 4. De beklaagden ter zake van voorz. misdrijven, zullen van het middel van verwijzing

geen gebruik kunnen maken, behoudens hunne bevoegdheid, om hunne middelen van wraking aan de Regtbank zelve voor te dragen, welke daarop bij arrest zal beschikken.

Art. 5. Alle de bepalingen, voorkomende in art. 542 tot en met art. 552 van het wetboek van strafvordering, blijven, gedurende het bestaan der wet van 3 November 11., opgeschort ten aanzien der misdaden, waartoe die wet betrekkelijk is.

Art. 6. De tegenwoordige wet zal stand houden, zoo lang de wet van 3 November 11. in werking blijft, en zij zal van verbindende kracht zijn op den dag, volgende na dien der uitgifte van het *Staatsblad*, waarin dezelve zal zijn geplaatst

Lasten en bevelen, enz.

C.

De Heer *Op den Hooff*: Indien eene jaarlijkse vernietiging van staatsschuld bij ons als eene geheel vrijwillige daad te beschouwen ware, zoo dat men dezelve naar goëddunken konde doen plaats vinden of nalaten, zou het voorzeker ongerijmd wezen, om in den tegenwoordigen tijd, nu de schatkist bijna is uitgeput, en zelfs de meest drukkende middelen moeten worden aangewend, om in de zoo dringende behoeften te voorzien, aan eenige aflossing van schuld te denken.

Het tegendeel echter komt mij voor het geval te wezen: vernietiging is, wat een groot gedeelte

der schuld betreft, het gevolg van aangegane verbindtenissen, zoodat men dezelve niet geheel zou kunnen achterwege laten, zonder aan zijne verplichtingen te kort te komen, en het gegeven woord te breken.

Immers wat aangaat de schuldbekentenissen van het Amortisatie-Syndikaat, om mij daarbij alleen te bepalen, dewijl hare aflossing thans het meeste bezwaar oplevert, zoo is, onder de voorwaarden waarop hetzelfde zijne leening heeft geopend, met zoo vele woorden in het belang der schuldeischers bedongen geworden, *dat er jaarlijks een gedeelte dier schuldbekentenissen zoude worden afgelost.*

Ik zeg, Edel Mogende Heeren! in het belang der schuldeischers: het is toch zeker, dat die schuldbekentenissen tegen een prijs, beneden derzelve noembare waarde zijn uitgegeven. Eene bepaling derhalve, dat een gedeelte daarvan, jaarlijks zou worden afgelost, of, met andere woorden, dat jaarlijks voor een gedeelte daarvan de volle noembare waarde zou worden betaald, kan wel niet anders worden beschouwd, dan in het belang der schuldeischers te zijn gemaakt. Mogt echter hieromtrent nog eenigen twijfel kunnen overblijven, dezelve wordt geheel weggenomen, wanneer men de woorden naleest door den Minister van Finantiën, in de maand Mei jl., bij de beraadslaging over de wet tot vermindering der rente uitgesproken, zoo als dezelve in de *Staats Courant* zijn te vinden:

De geldschieters, zeide Z. Exc., begeerden dit effect zelfs tot den cours van 90 pCt. niet te ontvangen, zoo omdat de rente van $4\frac{1}{2}$ pCt. des tijds niet hoog genoeg was, als omdat er geen bepaald uitzigt op aflossing bestond. Om het effect te doen aannemen, moest men aan de uitgifte eenige aflossing verbinden. Dit werd alzoo een voordeel, aan de deelnemers toegezegd.

Ik erken, dat, toen die schuldbekentenissen tot boven derzelve noembare waarde waren gerezen, dit voordeel had opgehouden te bestaan. Thans echter, nu zij tot verre beneden dezelve zijn gedaald, hebben de schuldeischers er wederom groot belang bij, dat de verplichtingen door den Staat ten hunnen behoefte aangegaan, worden nagekomen.

Ik heb mij dan ook, dit mag ik niet ontveinzen, er over verwonderd, dat Z. Exc., de Minister van Financiën, in zijn antwoord op de bedenkingen der sectiën, aan dezelve de vraag heeft voorgesteld: »of de bezwaren der amortisatie, en de plaatshebbende omstandigheden, aanleiding zouden mogen geven, om zelfs de geheele aflossing van schuld voor het aanstaande jaar op te schorten,» daar dit een punt is, waarover, naar mijn inzien, geen twijfel kan noch mag bestaan.

Er is, vooral in den tegenwoordigen tijd, veel gesproken van het openbaar crediet, en van het groot gewigt dat daarin voor een Staat is gelegen.

Het is niet te ontkennen dat de ondervinding welke men heeft verkregen van de naauwgezetheid

van een Bestuur in het voldoen aan deszelfs verbindtenissen, als de eerste grondslag van dat crediet moet worden beschouwd.

Eene zoodanige naauwgezetheid bestond steeds in Engeland, en zij is niet de minste der oorzaken waarom dat land altijd is in staat geweest, zich gelden te verschaffen op voordeeliger voorwaarden dan eenig ander Rijk van Europa, niet-tegenstaande deszelfs schulden zoo hoog zijn geklommen, dat de jaarlijksche renten daarvan gelijk staan met de helft van deszelfs inkomsten.

Ook wij, ook de oude Vereenigde Nederlanden, mogten zich eveneens op deze naauwgezetheid beroemen.

Immers, zoo hiervan eene enkele uitzondering kan worden aangevoerd, zij had plaats toen wij gebukt gingen onder vreemde overheersching. Zoo lang wij nog als een eigen volk op ons zelve stonden; verkozen wij liever den drukkenden last eener jaarlijksche-rente van meer dan 40 millioenen guldens te dragen, dan ons woord jegens de schuldeischers van den Staat te breken; en naauwlijks waren tot een onafhankelijk bestaan terug gekeerd, of wij wendden pogingen aan, om het kwaad, ten deze onder vreemd geweld begaan, zoo veel mogelijk te herstellen.

Onder de ongelukkige gebeurtenissen echter, waarvan de tegenwoordige tijd, helaas! voor ons zoo rijk is, behoort ook deze, dat dezelve eene tweede uitzondering van de bovengemelde naauw-

gezetheid heeft opgeleverd; ik bedoel het niet aflossen der domeinlosrenten; en misschien heeft het Bestuur daarvan reeds aanvankelijk de bittere vruchten geplukt.

Het is echter thans de tijd niet om hier over te te weiden. Dan, wanneer kalmer dagen zullen zijn terug gekeerd, zal het niet aan gelegenheid ontbreken, om daaromtrent inlichting te vorderen niet aan gelegenheid ontbreken, om aan het Bestuur te vragen, of hetzelfde wel in tijds gepaste middelen heeft aangewend om zoo groot een kwaad, waardoor ons crediet zoo hevig is geschokt geworden, af te weren. Het vragen van inlichting hieromtrent, zal alsdan, niet alleen tot de regten, maar, naar mijne meening, tot de eerste pligten behooren der vertegenwoordigers van het volk.

Ik heb mij thans daarop alleen beroepen, om het gevaarlijke aan te toonen dat er voor het openbaar vertrouwen in zoude gelegen zijn, om bij die tweede uitzondering dadelijk eene derde te voegen, door het opschorten der bedongen aflossing.

Die aflossing moge in den tegenwoordigen tijd, dit wil ik niet ontkennen, bezwaarlijk zijn, zij komt mij voor volstrekt noodzakelijk te wezen. De aflossing moge nadeelen met zich voeren, de nadeelen welke uit het opschorten daarvan, voor ons crediet zouden geboren worden, schijnen mij toe nog oneindig grooter te wezen.

Wat verder de som aangaat, die tot aankoop en aflossing van schuld zal worden besteed, hierover kan, naar mijn inzien, geene bedenking bestaan. Die som is aangewezen bij artikel 6 der wet van 24 December 1829, wier bepalingen ten deze wij gehouden zijn te eerbiedigen.

Het ontwerp, waarover wij thans raadplegen, heeft die som niet overschreden. Ik zal derhalve voor de wet stemmen.

De Heer *De Jonge*: Bij de overweging van dit ontwerp zijn twee bedenkingen bij mij gerezen. In de eerste plaats: bestaat er eene volstrekte verplichting om de voorgestelde aankoop en aflossing in de tegenwoordige omstandigheden, en tot het bij het ontwerp gesteld bedrag, te doen plaats hebben. Bestaat die verplichting, dan vordert het krediet ten stelligste, dat daaraan voldaan worde; doch het aanwezen van die verplichting is althans aan twijfel onderhevig, vermits de grondwet in art 199 alleenlijk voorschrijft, »dat de schuld jaarlijks in overweging moet worden genomen, »ter bevordering der belangen der schuldeischers »van den Staat.” Ik weet wel dat art. 6 der wet van 24 December 1829 te dezen eene stellige bepaling bevat, eene jaarlijksche aankoop en aflossing van schuld beveelt, doch zoude hiertegen niet in aanmerking kunnen komen, dat wij ons bij het vaststellen dier wet onder geheel andere omstandigheden bevonden dan nu, en is, bij de

III. DEEL.

B

veranderde omstandigheden nu niet ook die verplichting vervallen, of ten minste tot nadere regeling tijdelijk geschorst? Is het nu niet zaak, om den rechtsregel in te roepen, die in enkele gevallen de opvolging van verbindtenissen van de omstandigheden doet afhangen?..... Mijne tweede bedenking is deze: zoude het bij den tegenwoordigen staat der schatkist niet te bezwarend voor het algemeen zijn, die bij deze wet voorgeschreven operatie te doen? dit komt mij althans zeer bedenkelijk voor; daarenboven heeft het eene vreemde houding, dat men aan de eene zijde tot afdoening van schuld wil overgaan, terwijl men aan de anderen kant genoodzaakt is tot buitengewone middelen zijne toevlugt te nemen, en de schuld te vergrooten.....

Mijne stem over de wet zal afhangen van de inlichtingen, die wij van Z. Exc. den Minister van Finantiën zullen bekomen.

De Heer *Hofstede*: Het zoude zeker min geraden kunnen schijnen, in een tijd dat men tot buitengewone middelen moet overgaan, om geld te vinden, maatregelen voor te stellen, tot te nietdoening van oude gevestigde schuld; en schijnbaar laat het zich hooren, dat, zoo ooit, in deze dringende omstandigheden vooral, voldoende beweegredenen zouden kunnen worden aangevoerd om het provisoneel laten rusten van dezelve genoegzaam te wettigen.

Dan, in weerwil van de crisis, waarin wij thans verkeeren, geloof ik, dat de gezonde staatkunde gebiedend vordert, aan de voorgestelde wetsbepaling onze toestemming te moeten geven, omdat niets in staat is, om op het geldelijk crediet, het algemeen vertrouwen en de gunstige verwachting voor de toekomst, zulk eenen voordeligen invloed uit te oefenen, dan het zoo veel mogelijk ongestoorden geregeld blijven voortloopen van alle de raderen van het groote werktuig van Staat.

De schokken en het verraad, hetwelk wij van buiten hebben moeten verduren, en voor welke wij nog aanhoudend blijven blootgesteld, zijn op zich zelve reeds zoo gevoelig! Pogen wij, zoo veel in ons is, de nadeelige gevolgen te verhoeden, welke dezelve in onze inwendige huishoudelijke aangelegenheden zouden te weeg kunnen brengen.

Meermalen zijn er verontrustende kreeten opgegaan, over den ingewikkelten en schier onoverkomelijken ongunstigen toestand van onze nationale schuld, en daarom past het ons vooral, nu, onder omstandigheden die in der daad benard zijn, te toonen, dat wij zelfs schijnbaar aan de kleinmoedigheid niet het geringste voedsel willen geven, hetwelk zeker geschieden zou, als wij den toestand van het vaderland voor zoo bedenkelijk konden houden, dat wij geene 17 $\frac{1}{2}$ ton durfden afzonderen, om, op grond van vroegere verbintenissen, een gedeelte schuld te amortiseren.

Ook vermeen ik, en zulks verdient wel in aan-

merking te worden genomen, dat de genoemde som niet voor deze oogenblikken, maar voor 1831 wordt gevraagd.

Onze toestand moge thans hagchelijk schijnen, maar het ligt tevens in den aard der zaak, dat dezelve weldra beslist zal wezen, en is van alle kansen, deze dan niet de meest waarschijnlijke, dat oud-Nederland, met vernieuwde krachten, en in het onbelemmerd gebruik van alle deszelfs hulpmiddelen (men denke eens aan eenen volkomenen vrijen handel, niet langer, ten minste ten deele opgeofferd aan het ondankbaar België), dat dit oud-Nederland, zeg ik, nu ook zegevierend den regtmatigsten strijd ontworstelen zal? En dat heugelijk tijdstip eens afwezig zijnde, zal deze post op de begrooting wel geen het minste bezwaar meer opleveren.

Gaarne zou ik, Edel Mogende Heeren! te dezer gelegenheid, ook mijnen wensch willen uiten, dat, door de afschaffing van het Syndikaat, aan ons eene volledige inzage mogt worden verschaft in den staat van onze nationale schuld, en wat daarmede in betrekking staat; dan huiverig ben ik, om in deze oogenblikken snaren aan te roeren, welke niet regelregt in betrekking staan tot datgene, wat ik vermeen, dat ons nu eigenlijk te doen staat, namelijk het Gouvernement welwillend de hand te bieden, waar zulks noodig is, en de veerkracht der natie te versterken, waar het onafhankelijkheid en welvaart geldt.

Geen uur dus nutteloos verspild aan het onzijdig beramen van altijd moeilijke verbeteringen onzer instellingen, waartoe het, moge de Hemel dienaangaande, onze wenschen verhooren! naderhand, als de rust hersteld, en het vaderland gered zal zijn, wel niet aan tijd en gelegenheid ontbreken zal.

Op grond van dit alles, zal ik voor de wet stemmen.

De Heer *Weerts*: Ook ik heb eenige bedenkingen tegen het ontwerp, waaromtrent ik de nadere inlichtingen des Ministers zal afwachten, alvorens mijne stem te bepalen. Vooreerst spreekt de wet van 27 December 1822, art. 43, slechts van aankoop van schuld, en geenszins van *aflossing*, waartoe ons nu een voorstel gedaan wordt. Die wet bepaalt voorts, dat de vastgestelde inkoop plaats zal hebben uit de daartoe voorhanden zijnde gelden; en het is dus de vraag, of de vereischte fondsen wel bij het Syndikaat aanwezig zijn; of derzelver vinding niet met groote bezwaren zal gepaard gaan, en of het Syndikaat zelf, indien het de tegenwoordige omstandigheden had kunnen voorzien, wel tot de voordragt van deze maatregel zouden hebben besloten....

Men dient voorts in het oog te houden, dat het Amortisatie-Syndikaat als eene instelling voor het geheele Rijk gevestigd is, thans echter is het niet anders te beschouwen, dan als een onbeheer-

de boedel, die nader zal moeten worden geregeld, waaraan tusschen twee partijen, Noorden en Zuiden, afrekening zal moeten worden gehouden; en dan is het de vraag, of het wel noodzakelijk en vertrouwen inboezemend is, dat de eene der partijen, alvorens de verevening heeft plaats gehad, tot eene gedeeltelijke vernietiging van schuld besluit, en tot eenen maatregel overgaat, waartoe zij de middelen, niet dan met het uiterste bezwaar zal kunnen vinden? Ik voor mij geloof dat het voor het openbaar krediet dienstiger zoude zijn, dezen maatregel achterwege te laten, dan denzelven uit te voeren.

De Heer *van Nes*: de Regering heeft bij hare antwoorden op de in de afdeelingen gemaakte bedenkingen, de vraag voorgesteld, of de erkende bezwaren der Amortisatie in de plaats hebbende omstandigheden aanleiding zoude mogen geven, om de geheele of gedeeltelijke voldoening aan de bestaande verordeningen omtrent den inkoop en aflossing van schuld voor het aanstaande jaar op te schorten, dan wel of de invloed van zoodanige wijze van doen op het openbaar vertrouwen niet van dien aard zou kunnen zijn, dat men, niettegenstaande den drang der zaken, moet trachten de vereischte hulpmiddelen in dit opzicht te vinden, en zich dus aan het gedane voorstel te houden?

Wij hebben reden om deze opene handelwijze

der Regering toe te juichen; zij toent daardoor prijs te stellen op het gevoelen van de vertegenwoordigers des volks in eene zaak, welker teederheid, als in verband staande met het openbaar krediet, wel niemand zal ontkennen. Ik meen dan ook aan hare uitnoodiging te voldoen, door te verklaren, dat ik voor als nog aan de onderhavige voordragt mijne goedkeuring niet kan geven.

Vruchteloos zou het zijn, voor ons zelve te verbergen, dat de middelen tot aflossing en inkoop niet meer voorhanden zijn; die fondsen hebben eene andere bestemming gekregen, en zijn onder anderen gebezigd tot dekking van buitengewone pensioenen, op welker bezuiniging ik terloops meen te mogen aandringen. En hoe zullen wij dan tot dezen maatregel kunnen besluiten. Men neme daarbij in aanmerking, dat wij nog niet eens weten, op welke wijs in de meest dringende behoeften van den Staat te voorzien. Wij moeten derhalve met de grootste omzigtigheid handelen, en ons wachten voor stappen, die de zwaarste rampen, ja den ondergang der natie kunnen na zich slepen. Die voorzigtigheid in het geldelijke wordt ons door onzen pligt geboden; hoe vele millioenen heeft ons de oorlog niet reeds gekost; niemand kan berekenen wat hij nog zal kosten. Nog dezer dagen hebben wij de verklaring gehoord, dat de gelden voor het departement van Oorlog aangewezen, reeds met den

1sten October jl. uitgeput waren, en ongetwijfeld zal een nadere maatregel tot aanvulling daarvan worden voorgesteld, die wij ook voorzeker bereidwillig zullen aannemen, ofschoon wij zelfs tot nog toe niet weten, waaruit de gelden daarvoor moeten gevonden worden. Wij weten tot op dit oogenblik niet, hoe de aanstaande halfjarige rente te voldoen; de natie ziet groote bezwaren te ontmoet, welke zij zich echter met eene edele offering zal getroosten; maar moet men dan niet tegen het besteden van gelden opzien, die ons tot verzekering van den Staat, van den troon en van onze haardsteden zoo oneindig veel noodiger zijn; op een oogenblik, dat een vijand aan onze grenzen staat.... Het is nog tijd, wagen wij geen onbehoedzamen stap, die ons zoude doen vergelijken bij eenen gedachteloozen verkwister, die tot bewaring van zijn krediet aflossing belooft, terwijl hij niet eens weet hoe hij in zijne dagelijksche behoeften zal voorzien.... In het bijzondere leven mag dit niet geschieden, en zou een gansche Staat zich aan zulke onvoorzigtigheid schuldig maken? Ik erken gaarne, Edel Mogende Heeren, dat het openbaar krediet niet mag verloren gaan; hierover kan geen verschil zijn; maar wij behooren te letten op het verband tusschen dat krediet en de op ons rustende verplichtingen.

De grondwet schrijft voor, dat de schuld jaarlijks in overweging behoort te worden genomen. Aan dit voorschrift voldoen wij, op dit oogen-

blik. Het belang van den Staat, zoo wel als dat van deszelfs schuldeischers vordert gebiedend van ons, dat wij bij die overwëging geene de minste onvoorzigtigheid begaan, hoedanig thans eene belofte tot aflossing van schuld mijns inziens zoude zijn.

Men beweert wel dat art. 42 en 43 van de wet van 1822, een jaarlijkschen aankoop van schuld bevelen; maar niets verbiedt om, waar het algemeen belang zulks vordert, bij latere wetten op die bepalingen terug te komen; ja, onder verbetering, komt mij dit thans zeer noodzakelijk voor.— Door de afscheiding van de eene helft des Rijks, is het hoog tijd geworden, andere bepalingen omtrent het Syndikaat te maken. Dit kan bij eene nieuwe wet geschieden. Het is zeker eene hoogst gewigtige vraag, of zoodanig eene verandering der bestaande verordeningen met de openbare denkwijze zoude strijden, en de prijzen van de schuldbrieven des Staats nog meer zoude drukken. Niet, Edel Mog. Heeren! dat wij ons bij onze besluiten zouden behoeven te regelen naar de dagelijkse verandering der beursprijzen; maar wij moeten op derzelver stand in het algemeen en den duur letten; onze besluiten moeten strekken, om het verouwen der geldschietters te behouden. Maar waaraan is de daling toe te schrijven, die men tegenwoordig in de staatsschuldbrieven opmerkt? Is het de *wil* of het *vermogen* der Regering, om aan aangegane verbindtenissen gestand te doen, dat

daarop invloed heeft? De *wil* heeft voorzeker altijd bestaan; niemand zal dit betwijfelen, ondanks den jongsten misslag, waarover bescheidenheid mij echter verbiedt thans uit te weiden. Dan met het *vermogen*, om aan de verbindtenissen te voldoen, is het anders gelegen. Men vreest dat het aan de middelen daartoe ontbreekt, en daaraan is de daling toe te schrijven. Die vrees behooren wij weg te nemen. En op wat wijze kunnen wij dit? Eerstelijk door inspanning van alle krachten tot behoud van den Staat, tot wering van den vijand, en tot schraging der Regering.

Ten andere, door alle uitgaven, zonder onderscheid, te vermijden die niet noodzakelijk, en gebiedend door de goede trouw gevorderd worden.

Wanneer wij dit tweede middel, zoo veel in ons is, bezigen, zullen wij, wel verre van het krediet te ondermijnen, bij alle verstandigen het vertrouwen aanmerkelijk bevestigd hebben. . . . De aflossing, waar over wij thans raadplegen, komt mij nog niet noodzakelijk voor, en kan in de gevolgen zelfs nadeelig zijn; want waartoe eene vermindering van schuld tot stand te brengen, die bij eene te verwachten afscheiding der beide deelen des Rijks waarschijnlijk tot ons nadeel zal uitbopen, daar elk voorschot van onzen kant de verrekening moeilijker zal maken. Waarom niet gewacht tot de geheele ontwikkeling der

tegenwoordige gebeurtenissen; waarom nu roekeloos den laatsten penning te beloven, alvorens dien nog te hebben; waarom ongevraagd en ongehouden, de opofferingen, ten behoeve van België gedaan, met 1 ½ miljoen te vermeedderen. . . . Ik zie mij derhalve, om alle deze redenen, verplicht, tegen deze wet te stemmen.

De Heer *Beelaerts*: De tegenwoordige wet is overeenkomstig met art. 199 der grondwet, volgens hetwelk de staat der schuld jaarlijks, ter bevordering der belangen van 's Rijks schuldeischers in overweging moet worden genomen. Zij is al verder een gevolg van het bepaalde bij art. 42 en 43 der wet van 27 December 1822, waarbij een jaarlijkse aankoop van schuld aan het Amortisatie-Syndikaat als verplichting is opgelegd. Art. 46 dier wet houdt in, dat in de jaarlijks te houden vergadering van al de leden van het Amortisatie-Syndikaat de som zal worden vastgesteld, die in het volgende jaar tot inkoop van schuld zoude kunnen worden gebruikt. Ook dit is thans geschiedt, en overeenkomstig het besluit dier vergadering heeft de bepaling der som, die in de tegenwoordige wet voorkomt, plaats gehad. Bij alle deze wettelijke bepalingen wordt alleen van den aan- of inkoop van schuld gewag gemaakt; doch later toen de stand der rente beneden de 4 ½ ten honderd gedaald was, is er ook eene voordragt ter aflossing gedaan. De eerste

spreeker heeft dit, toen hij over de noodzakelijkheid der handhaving van het krediet sprak, reeds aan de vergadering herinnerd, en de Minister van Finantiën heeft deze zaak in zijne antwoorden, bij gelegenheid der beraadslaging over de vermindering van de rente der staatsschuld uitvoerig behandeld.

Dan er is meer gebeurd. Bij gelegenheid der beraadslagingen over de tweede tienjarige begroeting, ingaande met 1830, is ons eene wet voorgedragen, waarbij veranderingen in de bestaande bepalingen omtrent het Amortisatie-Syndikaat werden gebragt, en ten gevolge daarvan is bij de wet van 24 December 1829 aan het Syndikaat de verplichting opgelegd, om, gedurende het geheele tienjarige tijdvak, jaarlijks *niet minder* dan f1,750,000 tot aankoop en aflossing van schuld te besteden. Indien men dus aan deze bepaling de thans voorgedragene wet toetst, dan blijkt het, dat zij tot niets anders strekt, dan tot uitvoering van een vroeger aangenomen beginsel. De aflossing, althans tot het bepaalde minimum toe, is eene nationale verplichting geworden. De Staten-Generaal hebben dienvolgens niet meer te beraadslagen over de vraag, of de zoo evengenoemde som tot het bovengemelde einde zal worden aangewend; want ook zonder eene nieuwe wet is het Amortisatie-Syndikaat, gedurende het geheele tienjarige tijdvak, daartoe verplicht; maar het kan alleen in aanmerking komen, of men ook eene grootere

som, dan het minimum zal aanwenden. De Regering en de Staten-Generaal kunnen van de aangegane verbindtenissen niet afwijken, zonder de goede trouw te kort te doen, en zoo men zich immer daarvoor moet wachten, dan is het vooral op het tegenwoordig oogenblik, nu het openbaar crediet, ten gevolge van de rampen, waaraan het vaderland ten prooi is, alle ondersteuning behoeft.

Ik erken intusschen, dat ik bedenkingen van eenen gewigtigen aard tegen de onderhavige wet heb hooren aanvoeren; doch ook deze vervallen grootendeels als men in het oog houdt, dat de geldelijke belangen tusschen de beide gedeelten van het Koninkrijk der Nederlanden, die gewelddadig zijn van een gescheurd, nog wel niet verevend zijn, doch dat zulk eene verëvening later zal plaats hebben, en dat dan de belangen van Noord-Nederland niet zullen worden opgeofferd. Wij doen, naar mijn inzien, geen gevaarlijken stap met de tegenwoordige wet aan te nemen, vermits wij ons daardoor houden aan bestaande bepalingen, en eene verplichting, die op ons rust, gestand doen. Geheel iets anders zoude het zijn, zoo wij een nieuw verdrag sloten, eene nieuwe verplichting. Indien wij thans den door een vroeger spreker aangehaalden regtsregel van toepassing maakten, dan zoude het met het openbaar vertrouwen gedaan zijn, en den eersten stap doen op eenen weg, dien wij, voor het belang der

schuldeischers van den Staat, en voor het behoud onzer eigene eer, niet mogen inslaan.

Ik voor mij verklaar dan ook, dat ik de nadere inlichtingen van den Minister van Finantiën nopens de mogelijkheid voor het Syndikaat, om gedurende den loop van 1831 aan de bepaling der tegenwoordige wet te voldoen, niet behoef af te wachten, alvorens mijne stem uit te brengen. De Regering zoude toch de tegenwoordige wet niet voorgedragen hebben, indien zij zulk eene mogelijkheid niet inzag. Ware het anders geweest, dan zoude zij voorzeker ons duidelijk en onbewimpeld verklaard hebben, dat zij zich in de harde noodzakelijkheid bevond, om de bepalingen der wetten van 1822 en 1829, in de tegenwoordige omstandigheden voor onuitvoerlijk te verklaren. Grooter ramp kon, naar mijn gevoelen, naauwlijks aan de vertegenwoordigers des volks worden aangekondigd; doch zoo verre is het, Gode zij dank, nog niet gekomen.

Ik zal voor de wet stemmen.

De Heer van *Alphen*: Ik vind de bepalingen van het Gouvernement omtrent de amortisatie, zoo als die ons voorgesteld wordt, eenvoudig, doelmatig en van gebiedende noodzakelijkheid. Ik heb geen moed het Amortisatie-Syndikaat thans te bestrijden. Toen hetzelfde in de dronkenschap van ingebeeldde grootheid, in mijn oog niets anders was dan een leerschool van agiotage, welke de wisselvalligheid van alle papieren waarde trok

serende, wetten als het ware voorschreef aan de gebeurtenissen, die de Almagt alleen voorschrijven kon; die de rampzaligste gevolgen konden hebben en ook hebben gehad; toen gaf diep gevoel van mijn plicht mij den moed, om hetzelfde in deszelfs grondslagen aan te tasten, en het gevaar er van aan te toonen; — thans, ik herhaal het, vind ik daartoe noch vrijheid noch nuttigheid, maar ik voel mij gedrongen op de puinhoopen van die instelling mijnen landgenooten toe te roepen: wanhoopt niet, laat nu den nood niet zinken; in rijkdom en overvloed is het geene verdienste, om getrouw te zijn aan beloften en verbindtenissen, maar zijn woord te houden als de nood aan de man is, dat is moed, dat is verdienste, — dat ondersteunt het crediet. Wij willen en zullen dat crediet herstellen; als wij eerst weten en bepaaldelijk weten wat ons vaderland is, hoe ver het zich uitstrekt, dan zullen wij de handen in een slaan, en door terugkeer tot eenvoudige beginselen, een nieuw gebouw trachten op te rigten, dat op geen welzand gegrondvest zal zijn. — Daartoe kunnen alle partiële maatregelen thans niets helpen; wij moeten ons nu tot die onvermijdelijke verplichtingen bepalen, die de wetten en aangegane verbindtenissen ons stellig voorschrijven; want er zit eene onberekenbare kracht in het naauwgezet nakomen van engagementen en contracten: het smart mij, dat men daarvan reeds eens is afgeweken. Zullen wij op dien weg voort-

gaan? Neen, — dit willen wij niet; dit wil ook de Regering niet, — en daarom hecht ik mijn zegel aan de bedoeling en aan de bepalingen van van de voorgedragene wet.

De Heer *van Dam van Isselt*: Ik zoude bij deze beraadslaging het woord niet gevoerd hebben, indien de redevoering van een geacht lid uit de provincie Utrecht mij daartoe niet genoopt had. Gelukkig is het eigenlijke punt, waarop het hier aankomt, dat namelijk de verplichting tot jaarlijkschen aankoop en aflossing van schuld op ons berust, door den voorlaatste spreker met zooveel klem en kracht betoogd geworden, dat ik niet in staat ben, iets van belang daarbij te voegen. Alleen moet ik nog aanmerken, dat de door den Heer *van Nes* aangevoerde vergelijking van een bijzonder persoon, die op hetzelfde oogenblik, dat hem aan middelen faalt, om in zijne dagelijke behoeften te voorzien, nog aflossing van schuld belooft, mijnes inziens, eer tegen als voor de redenering van het geachte lid pleit. Een verkwis-ter kan toch, in welke geldelijke moeilijkheden hij zich ook gewikkeld ziet, nog altijd eenig vertrouwen blijven behouden; maar zoodra hij aan eene openlijke aangegane verplichting weigert te voldoen, en zich ter zijner verontschuldiging alleen op zijne omstandigheden beroept, slaat hij aan het laatste overblijfsel van dat vertrouwen den bodem in. Ook de Regering moet tot het laatste oogenblik toe, aan hare verplichtingen getrouw blijven;

en deze bedenking is het dan ook, die mij voor de wet zal doen stemmen.

De Heer *Boddaert*: Ook ik ben, zoo zeer als iemand, tegen het verbreken van aangegane verbindtenissen, waardoor het vertrouwen verloren gaat, hetgeen eenmaal geschokt, niet zoo gemakkelijk te herstellen valt. Maar de vraag is thans, of de verpligting tot aflossing van schuld, die op onzen Staat rust, wel zoo uitgestrekt is, als men het doet voorkomen? Ik weet wel, dat in het berigt, tijdens de geldleening voor het Syndikaat uitgegeven, van aflossing gesproken wordt; doch meen alleen te mogen vragen, of die aflossing niet, onder de tegenwoordige omstandigheden, op een minder bedrag bepaald zoude moeten worden. Wij weten toch, dat de bepaalde som niet gemakkelijk zal te vinden zijn; dat de Regering nu reeds schuldvorderingen van bijzondere personen onbetaald laat, en zullen wij dan schulden aflossen, die tegen eene rente van $4\frac{1}{2}$ ten honderd zijn aangegaan, terwijl het toch algemeen erkend is, dat er geen geld tegen eene mindere rente, dan van 6 ten honderd te verkrijgen is? Zouden wij door deze meerdere rente niet eenen nieuwen en niet volstrekt noodzakelijken last op het volk leggen? Mij ten minste komt het gepast voor, om de bepaling van de som, die tot aflossing der schuldbekentenissen van het Syndikaat zal worden besteed, tot gelukkiger tijden uit te stellen, en

III. DEEL.

C

en ik zal dus tegen de wet stemmen, ten zij men mij overtuigen kan, dat de uitvoering daarvan geene nieuwe lasten op het volk brengen zal.

De Heer *G. G. Clifford* zeide hoofdzakelijk: dat hij in de memorie van beantwoording, op de bedenkingen door de afdeelingen van de Tweede Kamer der Staten-Generaal, gemaakt op dit ontwerp van wet, met leedgevoel had gelezen, dat aan die kamer de vraag werd voorgesteld: »Of de omstandigheden kunnen geacht worden aanleiding te geven om de aflossing van schuldbekentenissen, ten laste van het Amortisatie-Syndikaat loopende, en die met 10. April 1831 moet plaats hebben, op te schorten?» — Dat uit de processen-verbaal der afdeelingen, inhoudende de aanmerkingen op dit ontwerp van wet niet was blijken- de, dat zeer vele leden dezer vergadering tegen die aflossing zelve bedenkingen hadden in het midden gebracht; dat de vraag door de eerste afdeeling gedaan, tot welke de spreker de eer had te behooren, omtrent het al of niet *in natura* in kas aanwezig zijn van de gelden tot de aflossing en tot den aankoop van werkelijke schuld moettende dienen, met geene andere bedoeling gedaan was, dan in deze, dat wanneer die gelden thans *in natura* mogten aanwezig zijn bij het Amortisatie-Syndikaat, het aan de afdeeling raadzamer voorkwam, daarvan dadelijk, doch temporair, gebruik te maken, tot stijving van 's Rijks schatkist; maar dat

desniettegenstaande de wettelijk bepaalde aflossing en aankoop van schuld in 1831, zoude moeten plaats hebben, uit middelen door het Syndikaat zich aan te schaffen; — dat het ten minste alleen in dien zin was, dat de spreker zich met de gemaakte bedenking had vereenigd, want dat die eerste afdeeling uitdrukkelijk had gezegd, dat wanneer de gelden thans niet aanwezig waren, maar nader door het Syndikaat moesten worden aangeschaft, zij zich met het voorstel van wet zoo als het was ontworpen, vereenigde.

Dat uit het verslag der centrale sectie bleek, dat het meerendeel der afdeelingen zich voor het ontwerp van wet had verklaard; dat onder dezelfde mede behoorde de eerste afdeeling, doch deze met het voorbehoud, dat stellig in de wet wierd ingelascht, de bepaling, dat, te beginnen met 10. Januarij 1831, eene afzonderlijke rekening van aankoop en aflossing van schuld zoude geopend en gehouden worden; — dat deze inlassching in het ontwerp van wet niet was geschied; maar dat de spreker die nalating niet voor overwegende genoeg achtte, om tegen het aannemen van dit ontwerp van wet te stemmen, omdat het toch van zelve sprak, dat de aankoop en aflossing van schuld, welke na 10. Januarij 1831 zal geschieden, afzonderlijke boekposten uitmaken, en dat de gelden daartoe besteed, eeniglijk uit de opbrengsten der Noordelijke gewesten spruitende, even als andere daarmede gelijkstaande uitgaven in 1831,

noodwendig bij eene eventuele rekening en verevening, ook alleen ten voordeele van die zelfde Noordelijke gewesten zullen moeten opgenomen worden.

Dat alles bij den spreker zich oplostte in het ten uiterste zorgvuldig in stand houden van het publiek crediet; dat die teedere, ligt gekwetste plant, even als zijn symbool in het natuur-rijk, bij de minste onvoorzigtige aanraking, zijne takken intrekt en zijne bladeren sluit. Eens ongelukkiglijk geschokt, dat het niet dan zeer langzaam, en als het ware schoorvoetend die takken weder uit een spreidt en zijne bladeren weder opent; dat de minste, zelfs de zachtste beroering het in die herstelling stoort en weder doet wegkrimpen; — dat door het voorstellen van den in den aanvang dezer rede vermelde vraag reeds aanleiding genoeg gegeven wierd, om dusdanige nieuwe nadeelige aanraking van het publiek crediet te doen vreezen; — dat het hoogst raadzaam was alles te vermijden wat hiertoe verder reden zoude kunnen geven; — dat Z. Exc. de Minister van Finantien in het laatstleden voorjaar met kracht van redenen tegen anders denkenden had betoogd, dat het Amortisatie-Syndikaat het regt had, om bij hoogen stand van den effecten-prijs gebruik te maken van de gunstige omstandigheden, en de houders der schuld-bekentenissen verplichten kon aflossing, zoo dikwijls het Amortisatie-Syndikaat daartoe gelden had bijeengebragt; — dat door het overwigt van in dit

soort van zaken meestal zich onverschillig toonende Zuidelijke stemmen, zulks alstoen was goedgekeurd; maar wanneer dat zelfde Amortisatie-Syndikaat nu, bij lagen stand der effekten-prijs, de aflossing zoude kunnen opschorten, het alsdan altoos zoo wel bij voordeeligen als bij nadeeligen stand der prijzen, van de bestaande omstandigheden zoude kunnen gebruik maken; — dat het onbillijke daarvan te zeer in het oog liep, en dat, bij zoodanige handelwijs, aan het vertrouwen geheel en al den bodem zoude worden ingeslagen. Na nog eenige ontwikkeling hiervan, eindigde de spreker met de woorden: »de heilige vasthouding »en nakoming van aangegane verbindtenissen is het »eenige plegtanker, hetwelk het schip van Staat in »den storm kan doen veilig liggen; al wat dat »anker maar eenigzins zoude kunnen losmaken, moet »ik ten hoogste afraden. — Ik zal voor de wet »stemmen.”

De Heer *Syphens*. Ik had geen voornemen, om in deze beraadslaging het woord te voeren. Intusschen zijn in den loop derzelve eenige bedenkingen vooruitgezet, welke mij stof tot beoordeeling hebben gegeven, en eenige beantwoording schijnen te behoeven. Wanneer de vraag was, of de Staten-Generaal aan hunne verbindtenis moeten voldoen; of de aflossing van schuld een plicht is? dan zal niemand in twijfel trekken, of wij allen zouden toestemmend antwoorden; immers de goede trouw der Regering en der volks-

vertegenwoordigers wordt door niemand betwist.

Maar de vraag is hier niet over de waarheid van dit beginsel, maar over de toepassing daarvan. De vraag is: bestaat er bij contract eene verplichting tot inkoop en amortisatie, en tot aflossing? Ik meen dit ontkennend te moeten beantwoorden.

Tot aflossing, zoo die door het Amortisatie-Syndikaat beloofd is, moeten de fondsen voorhanden zijn; zij zelve bezit die in hare dotatie. Maar de jaarlijksche amortisatie, waarvan hier voornamelijk de vraag is, kan niet verplichtend geacht worden: zij is bij de wet bepaald, en deze verplichting houdt bij eene nadere wet op.

Ik heb hooren zeggen in den loop der discussie, dat dit eene *kontractuele* wet is. Ik kan mij van dat denkbeeld geen juist begrip vormen. De wet waarbij eene operatie der schatkist wordt geregeld, is geen kontrakt met de schuldeischers van den Staat, en kan niet beschouwd worden als eene voorwaarde der schuld zelve, met dat gevolg dat zij onveranderlijk zijn zoude buiten toestemming der debiteuren. Dit is een valsch denkbeeld in de finantie wetgeving. De wetgever heeft ook daarin het regt om, overeenkomstig het belang van den Staat, de operatiën der schatkist te regelen; termijnen vast te stellen en te veranderen, mits dat daardoor aan het kontrakt zelve en aan de daarbij bedongene regten geen

nadeel worde toegebracht. Zoodanig beding kan niet worden aangetoond.

Ten bewijze, dat wettelijke bepalingen niet met een geldelijk kontrakt gelijk te stellen zijn, kan strekken de door U Edel Mogenden aangenomene wet, waarbij de vijf en twintig jarige loting der uitgestelde schuld werd bepaald. — In het geval voorhanden, moet men niet uit het oog verliezen dat er eene soort van schuld bestaat, waarvan *inkoop* is beloofd, en dit heeft men verward met *aflossing* van schuld. De bedoelde aankoop *moet* plaats hebben; doch de aflossing van schuld is geene verplichting; dezelve is voor het tegenwoordige inadmissibel. Het is de vraag dus alleen, of het niet beter is, de gevraagde som voor amortisatie nuttiger tot andere einden te besteden in de tegenwoordige omstandigheden van het vaderland. En dit meen ik op de aangevoerde gronden, welke ik niet zal herhalen, bevestigend te moeten beantwoorden. Weshalve ik zal stemmen tegen de wet.

De Heer *Nes van Meerkerk*. De vraag is of wij bij de tegenwoordige omstandigheden nu zullen besluiten om in het aanstaande jaar 1831, 1,075,000 guldens, boven en behalve nog zekere renten van aangekochte en afgeloste kapitalen, te besteden tot aflossing van een millioen aan schuldbekentnissen van het Syndikaat, en het overige tot inkoop van werkelijke schuld; — dan wel of de

verordeningen , die op dit stuk bestaan , voor het aanstaande jaar zullen worden opgeschort.

De Regering heeft bij haar antwoord verklaard, deze vraag met vertrouwen aan het oordeel der Staten-Generaal te onderwerpen , en zich te willen gedragen naar het meest algemeen gevoelen , hetwelk uit het verslag der centrale afdeeling zoude blijken , daaromtrent bij ons te bestaan ; en dit verslag heeft aanleiding gegeven dat de Regering meent de goedkeuring op dit ontwerp van aflossing en inkoop te kunnen verwachten.

Ik betuig mijn bijzonder genoegen over deze vertrouwelijke en kordate handelwijze aan de zijde der Regering , welke daardoor getoond heeft prijs te stellen op het oordeel der Staten-Generaal in eene zaak die zoo teeder is als het krediet van den Staat. En indien ik nu onderneem om de gronden te ontwikkelen , waarop ik in den voorgestelden maatregel voor als nog niet kan toestemmen , dan geschiedt dit alleen om van mijne zijde aan de uitnoodiging der Regering te voldoen.

Het zoude vruchteloos zijn om voor ons zelve te willen verbergen dat de middelen tot aflossing van een millioen Syndikaat-bons niet voorhanden zijn ; dit wordt ook rondborstig aan de zijde der Regering erkend ; — en wat aangaat den inkoop van werkelijke schuld , ofschoon het Amortisatie-Syndikaat de daartoe noodige kapitalen reeds bezit , zoo heeft dat kapitaal thans eene andere be-

stemming , namelijk *tot dekking van buitengewone pensioenen* , en de zwaarigheid blijft dus dezelfde ; want indien de buitengewone pensioenen moeten blijven voortduren , dan dient er uit andere bronnen daarin voorzien te worden ; en indien daarentegen eene gewenschte bezuiniging die pensioenen , of een gedeelte daarvan , kon doen vervallen , dan voorzeker waren die gelden van het uiterste nut tot de meest noodige onderwerpen van uitgave.

Het zijn derhalve omtrent twee millioenen , welke wij vooraf reeds tot aflossing en aankoop zullen bestemmen , zonder dat wij thans nog weten hoe te voorzien in de meest dringende behoeften van den Staat , en dat op een tijd , waarin geldeloosheid , wanneer stagnatie in de betalingen , bijzonder voor oorlog , de grootste rampen , ja den ondergang van den Staat na zich kunnen slepen?

Indedaad , Edel Mogende Heeren ! indien ik het zeggen mag , wij schijnen niet voorzigtig te handelen . Hoeveel millioenen zullen er noodig zijn des noods den oorlog voort te zetten ? Niemand uwer kan daarop de allerminste berekening maken ; nog onderdaags hebben wij vernomen , dat de fondsen voor oorlog over dit jaar toegestaan , reeds met 1 October geabsorbeerd waren ! Wij zullen ongetwijfeld aan de nadere aanvraag daartoe met de meeste bereidwilligheid voldoen , ofschoon wij nog niet weten uit welke bronnen te putten ! Wij zullen de renten der publieke schuld

met 1 Januarij willen betalen, en wij zoeken nog naar geheel buitengewone middelen, om die penningen bijeen te krijgen!

De natie zal zich in het aankomend jaar de grootste bezwaren moeten getroosten, en wij weten niet of de grootste opofferingen nog wel toereikend zullen wezen, om den Staat, om den troon, om onze haardsteden te beveiligen!

Wie geeft ons de verzekering dat de bestaande vijandelijkheden in het aanstaande jaar, hetzij door bemiddeling met vreemde Mogendheden of op eenige andere wijze, zullen ophouden?

Zoo ja, dan is het nog tijd om tot deze aflossing van schuld over te gaan; zoo niet, dan zal het blijken, vrees ik, dat wij nu eene groote onvoorzigtigheid begaan hebben.

Dan zouden wij misschien vergeleken kunnen worden met een gedachteloozen doorbrenger, die, alleen om zijn crediet wat langer staande te houden, aflossing belooft; terwijl hij niet weet hoe de dagelijksche uitgaven goed te maken.

Tot instandhouding van het publiek crediet! Ziedaar dan de drijfveer tot zulk een buitengewoon gedrag, Edel Mogende Heeren! het krediet van den Staat moet niet verloren gaan; daarover kan geen verschil van gevoelen in deze vergadering bestaan; maar laat ons ten minste zien, of dat crediet in zulk een onafscheidelijk verband staat, met deze aflossing.

De grondwet gebiedt ons, om de belangen der

schuldeischers van den Staat jaarlijks in overweging te nemen? Aan dat voorschrift voldoen wij reeds op dit oogenblik, het resultaat van dat onderzoek is geen ander dan dit, dat de Staat bij gebrek aan toereikende geldmiddelen kan verloren gaan, en met den Staat ook alle de uitzigten, al de hoop, al het fortuin van deszelfs krediteuren.

Indien ik het wel heb, dan zoude de Grondwet ons in dit geval eerder toewenken, dat wij ook in het belang der schuldeischers van den Staat geene onvoorzigtige besluiten tot aflossing of tot inkoop van schuld moeten doen; en indien er moet geacht worden een kontrakt met de geldschietters te bestaan, dan behelst dit, zoo ver ik weet, geene belofte tot aflossing van een millioen in een jaar. Zoo blijft dan nog over de bepalingen van art. 42 en 43 der wet van 27 December 1822, tot instelling van een Amortisatie-Syndikaat.

Maar, Edel Mogende Heeren! die wet behelst *de regeling van onderscheidene financiële aangelegenheden*; en men heeft immers het regt om bij latere wetten op die regeling terug te komen! Wanneer de financiële omstandigheden zoo geheel veranderd zijn, als wij thans ondervinden; wanneer de helft van het Rijk zich afscheurt, en geen penning tot dat zelfde Sijndikaat contribueert, dan is het hoog tijd om ook andere regeling op de uitgave van dat Syndikaat te maken; en in-

dien daartoe eene andere, eene nieuwe wet noodig is, wel nu, die zullen wij verwachten, en dan kan inmiddels het tegenwoordig besluit achterwege blijven.

Wanneer wij nu door eene veranderde wetgeving op dit stuk, in den geest van de grondwet handelen, dan schiet alleen de vraag over, of wij het krediet van den Staat in de publieke opinie zouden verminderen, en zoo doende den lagen prijs der publieke fondsen nog meer zoude drukken? Deze vraag is gewichtig. Edel Mogende Heeren! ze verdient ernstige overweging.

Het spreekt van zelf dat hier geenszins de dagelijksche variatie der beursprijzen in aanmerking moet komen, het is beneden ons om daarnaar onze maatregelen in te rigten, maar wij moeten het vertrouwen der geldschietters op den duur blijven behouden, en daartoe is noodig dat de hooge Regering in het oog der geldschietters den wil en het vermogen bezitte om aan hare verplichtingen gestand te doen! De wil daartoe heeft ten allen tijde bestaan, en ook thans nog wordt die wil door het publiek niet in twijfel getrokken, ondanks den jongsten misslag ten aanzien der domein-obligatiën, waarop ik nu niet wil terug komen.

Maar met de *Middelen* om te kunnen voldoen is het anders gelegen: het is daarvoor dat men vreest; het is aan die vrees dat de daling der publieke fondsen toegeschreven moet worden, en

het is ook die vrees, welke wij zoo veel mogelijk moeten wegnemen. De middelen daartoe liggen voor ons; die zijn: 1°. inspanning van alle krachten tot behoud van den Staat, en tot wering van den vijand; daardoor beschermen wij het onderpand, waarop vooruitzicht van betaling moet rusten; 2°. vermijding van uitgaven zonder onderscheid, welke niet door de noodzakelijkheid of door de goede trouw gebiedend worden gevorderd.

Wanneer wij dit tweede punt naar behooren betrachten, dan blijven de middelen tot het eerste des te meer in onze magt, en wel verre van daardoor het krediet van den Staat te ondernemen, zal dat zelfde krediet in het oog van een doorzigtig publiek aanmerkelijk worden bevestigd.

Het algemeen vertrouwen wordt gewonnen en behouden door een doelmatig beheer der finantiën door een bestuur, dat niet belooft wat misschien niet zonder de grootste ongelegenheid nagekomen zal kunnen worden; door een bestuur, dat op zijn tijd de kleinere aangelegenheden voor de eerste en onvermijdelijke behoeften doet wijken, dat niet van aflossing of amortisatie spreekt, zoo lang de middelen tot betaling der gewone renten nog niet gevonden zijn. Men versta mij wel, Edel Mogende Heeren! het is geenszins mijne bedoeling om aan de schuldeischers van den Staat het uitzicht op aflossing te benemen, maar de tijd, de omstandigheden daartoe zijn, naar mijn inzien,

thans al te ongunstig. Waarom niet met deze voordragt gewacht tot na de ontwikkeling der gebeurtenissen welke ons in dezen buitengewonen toestand gebragt hebben?

Die gebeurtenissen zelve geven ons daartoe de meest gepaste aanleiding; een groot gedeelte des Rijks onttrekt zich thans aan de gemeene verplichting om de schulden van den Staat te helpen dragen! Wanneer nu het overige gedeelte, wanneer dus Nederland aan de trouw der vaderen indachtig, alleen de verplichting opnoemt om voor de betaling der renten, op de eerstvolgende verschijndagen, te zorgen, doet het dan niet genoeg? Of zullen wij, ongeacht het nijpend gevaar van buiten, ongeacht de ongelegenheden van binnen, den laaisten penning, die zoo bezwaarlijk wordt opgebragt, die tot behoud van het Vaderland moet dienen, nu roekeloos gaan verspillen tot vruchteloze aflossing van een onmerkbaar gedeelte der publieke schuld? zullen wij dien laatsten penning gaan beloven, eer wij dien nog hebben? daartoe, Edel Mogende Heeren! kan ik mijne stem niet geven.

Er bestaat eindelijk nog eené bedenking. Die rentebetaling, welke wij doen zullen, moet, zoo wel als de publieke schuld zelve, een onderwerp van afrekening met de Zuidelijke provinciën uitmaken, wanneer de orde aldaar hersteld zal wezen. Waartoe nu den staat der Financiën veranderd? waartoe het kapitaal der schuld verminderd? waar-

toe het geldelijk uitschot vermeerderd? — Indien daarover eenige transactie moet plaats hebben, dan zal die waarschijnlijk tot ons nadeel uitvallen, en elk voorschot dat wij doen, zal dat nadeel vermeerderen, en zoo doende, zouden wij die lange reeks van opofferingen, welke aan de vereeniging met België door ons Nederland gedaan is, nog met de helft van twee millioenen, aangevraagd en onverplicht kunnen vergrooten.

De Heer *van Reenen* zeide, dat hij het niet eens was met die leden, welke *tegen* de wet stemmen, omdat zij *tegen* de Amortisatie zelve zijn; terwijl hij voor de Amortisatie is, maar de voorgestelde wet *voor als nog* niet kan aannemen om dezelfde redenen, om welke hij zich drie dagen geleden *tegen* de begrootings-wet heeft verklaard.

De Minister van Finantiën zeide hoofdzakelijk:

De loop, welken de discussie van heden ochtend genomen heeft, laat mij toe, zeer kort te zijn: niet alleenlijk, dat het onderwerp schier uitgeput is, maar zelfs vele sprekers hebben breedvoerig behandeld hetgeen er op te nemen, toe te lichten of op te lossen was. De kortheid in de voordragt der mij nu nog overblijvende aanmerkingen, zal ik door duidelijkheid trachten te vergoeden....

Ook ik niet alleen, maar de Regering der oud

Nederlandsche gewesten verlangt, dat aan de verplichtingen bij de wetten voorgeschreven, dat aan de verbindtenissen welke zijn aangegaan, stiptelijk voldaan worde.

.... Ook ik ben van gevoelen, dat aflossing en inkoop van schuld, over welken thans de reden is, en welke de goede trouw zoo gebiedend vordert, altijd regtvaardig en noodig is op zich zelve, maar vooral in de benarde omstandigheden, waarin het vaderland zich bevindt, veel kan toebrengen tot handhaving van het zoo noodige crediet.

Ik bewonder de kieschheid, met welke het punt der niet aflossing van de domein-lorenten, door sommigen als eene uitzondering op de nakoming van verbindtenissen behandeld is geworden.

Ik stel prijs op de bescheidenheid met welke men op de behandeling van dit onderwerp thans niet heeft aangedrongen, hoe zeer ik hartelijk had verlangd, de gewenschte openingen daaromtrent reeds te kunnen geven. — Zoo veel echter kan ik er van zeggen, dat daartoe tijdig, en tot het laatste oogenblik alles is beproefd, wat door menschelijk vermogen konde beproefd worden, en dat alleen een zamenloop van omstandigheden, waaronder eenigen van zeer tederen aard, uit onzen toestand geboren, en waarvan ik den sluier nog niet vermag op te ligten, eene noodlottige onmogelijkheid ten dezen hebben daargesteld.

Maar des te meer stel ik prijs, dat aan de ver-

pligting van aflossing ten dezen voldaan worde; vooral ook, omdat de wet zulks vordert; omdat anders hetgeen den 24sten December 1829 is vastgesteld, reeds in November 1830 zoude worden buiten effect gesteld; daar toch, omdat die aflossing nooit strekken kan ter verhooging van de lasten der natie, de schatkist niets meer dan de gewone en bepaalde dotatie ten behoeve van het Amortisatie-Syndikaat presteert, en dit de vervulling van deszelfs overige verpligtingen, uit zijne eigene inkomsten vinden moet; omdat eindelijk de bepaling, bij de onderhavige wet voorgedragen, in het regtvaardig belang van Noord-Nederland is. Het Syndikaat heeft aanzienlijke vorderingen ten laste van de Zuidelijke provinciën, en er zal met groote omzigtigheid moeten gehandeld worden, om bij eene eventuele verëvening derzelve, de billijkheid met regtvaardigheid hand aan hand te doen gaan. — Maar het is niet te ontkennen dat de aflossing van schuld, welke, om zoo te spreken, uit den gemeenen boedel moet gedaan worden, meestal in het belang is der bewoners van het Noorden, die daarbij in het algemeen de grootste belanghebbenden zijn. Ja al moest de aflossing, waartoe het Syndikaat verplicht is, uit deszelfs eigene bronnen geput worden, dan nog zoude ik dezelve aanraden in het belang van het crediet, in het belang der wet, en in het belang der ingezetenen, welke thans door U Edel Mogenden worden vertegenwoordigd.

III. DEEL.

D

Ten aanzien nu van het antwoord der Regering, dat de fondsen tot de aflossing niet voorhanden zijn, zal ik alleen zeggen, dat het van zelve spreekt, dat het Amortisatie-Syndikaat zulke aanzienlijke sommen niet gedurende zoo vele maanden zonder gebruik laat liggen; in het algemeen is de staat van zaken te dezen juist zoo als die door den Heer *Clifford* afgeschetst en door mij in Mei 11., aan U Ed. Mogenden is ontwikkeld. De beide wetten van 1829, betreffende het Syndikaat, hebben bestendig van *aflossing en inkoop* van schuld gewaagd.

..... De schuldeischers van het Syndikaat hebben wel geen regt tot de aflossing van eene *bepaalde som* in bons van het Syndikaat, en men zoude deze som, ter besparing van uitgaven, kunnen verminderen; maar het is ten deze waar, *usus valet legem*; en de aflossing bij loting van een millioen guldens Syndikaat-bons is reeds zoodanig gewoonte geworden, dat ik het verkieslijker zoude houden, dat bedrag door opofferingen te bereiken, dan het gevaar te loopen, eene eerste afwijking alleen uit den drang der omstandigheden geboren, door eene tweede, welke mijns inziens door niets genoegzaam zoude kunnen gewettigd worden, te doen achtervolgen.

Neen, Edel Mogende Heeren! ook de Regering beschouwt het krediet als de zenuw van den Staat, het publiek vertrouwen als den heften grondslag van alle die hulpmiddelen, welke tot behoud van

het vaderland onvermijdelijk zijn; zij beschouwt de onderhavige aflossingen en aankoop niet alleen als eene heilige pligt, maar als staatkundig belang, en zij beveelt dus de onderwerpelijke wet gerust aan de uitspraak van U Edel Mogenden.

De Heer *Boddaert* zeide, dat hij, na de verzekering des Ministers, dat de bij de wet omschrevene som, uit de middelen van het Amortisatie-Syndikaat zal komen, en dus niet door het volk zal moeten worden opgebracht, voor de wet zal stemmen.

Niemand meer het woord vragende, verklaart de Voorzitter de beraadslagingen gesloten, en gaat men tot de hoofdelijke stemming over. De uitslag daarvan was, dat de wet met 40 tegen 7 stemmen werd aangenomen. TEGEN hebben gestemd de Heeren: *van Nes, van Lynden, Dyckmeester, van Reenen, van Sytzama, Sypkens en van Meeuwen.*

D.

WIJ WILLEM, ENZ.

Alzoo Wij in overweging hebben genomen, dat de door Ons aangewende maatregelen om, op de geopende crediten, de noodige geldmiddelen te verkrijgen, ter voorziening in de behoeften uit het te zamen blijven der militie en uit vele andere noodlottige gevolgen van den gewapenden opstand in de Zuidelijke provinciën voortvloeijende, den gewenschte uitslag niet hebben gehad;

Dat de beveiliging van de Noordelijke gewesten krachtige maatregelen vordert, waarvan het bezwaar niet uit de schatkist, in derzelver tegenwoordige gesteldheid, kan worden goedge maakt;

Dat Onze dure verplichting medebrengt, om de middelen daar te stellen, door welke kan worden gezorgd voor de bescherming van de personen en goederen der getrouwe ingezetenen van die gewesten, en tot vervulling van de verbindtenissen door de Regering ten behoeve van dezelve aangaan, bijzonder ook de voldoening der renten van de nationale schuld op den 1sten Januarij 1831, in afwachting dat de omstandigheden zullen toelaten, dat tot de betaling van deze gemeenschappelijke schulden ook door de Zuidelijke provinciën worde bijgedragen;

Dat het ook noodzakelijk is voorgekomen, om

aanvankelijk, door het daarstellen van een gepast hulpmiddel, in de behoeften aan gereed geld, bij de schatkist te voorzien;

Dat tot bereiking van deze oogmerken, zonder uitstel, voorloopige middelen behooren te worden aangewend, welke, zoodra mogelijk, zullen worden vervangen door eenen meer algemeen werkenden maatregel, tot schraging van het vertrouwen en tot eindelijke voorziening in de gezegde behoeften;

Zoo is het, dat Wij, den Raad van State gehoord, en met gemeen overleg der Staten-Generaal, hebben goedgevonden en verstaan, gelijk Wij goedvinden en verstaan bij deze:

Art. 1. Ten einde in de behoeften van de schatkist onmiddellijk te voorzien, zal er eene betaling bij wege van leening plaats hebben, in evenredigheid van hetgeen waarvoor een ieder in de directe belastingen is aangeslagen.

Art. 2. Deze leening zal bestaan in eene som, gelijk staande met hetgeen waarvoor een iegelijk over het jaar 1830 in de Noordelijke provinciën is aangeslagen in de grondbelasting op de ongebouwde eigendommen voor *de helft*, en die op de gebouwde eigendommen voor *het geheel*; in de personele belasting, naar al derzelve grondslagen, en in het patentregt, beide over het volle jaar, alles te zamen genomen volgens den aanslag der kohieren, en met in-begrip alzoo van de opcenten voor het Rijk, de provinciën, steden en plaatsen, als anderzins geheven wordende, geene uitgezonderd.

Art. 3. Échter zullen degenen, wier aanslagen in voege voormeld berekend, gezamentlijk niet meer bedragen, dan:

f 6	in de gemeenten van beneden de 10,000 zielen bevolking.				
- 9	in die van 10,000 tot	—	—	25,000	— —
- 12	— — 25,000	—	—	50,000	— —
- 16	— — 50,000	—	—	75,000	— —
of - 20	— — 75,000 zielen en daar boven,				niet in de leening dragen.

Art. 4. Daarentegen zullen de aandeelen in deze leening, te voldoen door de zoodanigen, welke in de voljaarsche-kohieren van de belasting op het personeel zijn aangeslagen, *voor zoo veel dezelfde aanslagen betreft*, worden verhoogd op den volgenden voet, als:

In de gemeenten van onder de 10,000 zielen bevolking :

Voor aanslag in de personele belasting

van f 50	tot beneden de f 60	met een vierde.
— - 60	— — — - 70	met de helft.
— - 70	— — — - 80	met drie vierden.
— - 80	en daar boven	met het geheel of verdubbeld.

In de gemeenten van 10,000 tot 25,000 zielen :

Voor aanslag in de personele belasting

van f 75	tot beneden de f 90	met een vierde.
— - 90	— — — - 105	met de helft.
— - 105	— — — - 120	met drie vierden.
— - 120	en daar boven,	met het geheel of verdubbeld.

In de gemeenten van 25,000 tot 50,000 zielen :

Voor aanslag in de personele belasting

van f 100	tot beneden de f 120	met een vierde.
— - 120	— — — - 140	met de helft.
— - 140	— — — - 160	met drie vierden.
— - 160	en daar boven,	met het geheel of verdubbeld.

In de gemeenten van 50,000 tot 75,000 zielen :

Voor aanslag in de personele belasting
 van f 125 tot beneden de f 150 met *een vierde*.
 — - 150 — — — - 175 met *de helft*.
 — - 175 — — — - 200 met *drie vierden*.
 — - 200 en daar boven, met *het geheel of verdubbeld*.

In de gemeenten van 75,000 zielen en daarboven :

Voor aanslag in de personele belasting
 van f 150 tot beneden de f 180 met *een vierde*.
 — - 180 — — — - 210 met *de helft*.
 — - 210 — — — - 240 met *drie vierden*.
 — - 240 en daar boven met *het geheel of verdubbeld*.

Art. 5. Er zullen behoorlijke kohieren worden zamengesteld, waarop elks aanslag wegens de onderscheidene belastingen te zamen genomen, wordt vermeld; deze kohieren zullen door de Gouverneurs der provinciën worden exécutoir verklaard.

Art. 6. Diegenen, welke wegens hunne aanslagen in de opgemelde belastingen over 1830 reclamatiën hebben ingeleverd, zullen wel gehouden zijn, zoo lang dezelve niet zijn beoordeeld, den aanslag wegens deze leening te voldoen; echter zal de beoordeeling van hunne reclamatiën daarop ook toegepast worden en alzoo tot restitutie aanleiding kunnen geven, tegen wederintrekking der bij de betaling afgegeven receptissen, hierna omschreven.

Art. 7. Aan degenen, welke in de kohieren, bij artikel 5 vermeld, zijn aangeslagen, zal door den ontvanger kosteloos eene kennisgeving van

het bedrag van hunnen aanslag worden uitgereikt, ten einde daarop bij de successive termijnen de afschrijving der betaling te doen, onverminderd de uitreiking van de hierna vermelde recepissen.

Art. 8. De betaling zal moeten geschieden op de volgende termijnen, te weten:

Van een derde, vóór of op den laatsten November 1830.

Van een derde, vóór of op den laatsten December daaraanvolgende.

En van het laatste een derde, vóór of op den laatsten Januarij 1831.

Zullende de betalingen moeten worden gedaan in gereed geld, en aan hen, welke de beide laatste termijnen te gelijk met den eersten, of den laatsten met den tweeden termijn voldoen, toegestaan worden eene korting, in het eerste geval van *twee*, en in het laatste geval van *een* ten honderd over de vooruit betaalde som.

Ten gevolge der bepalingen van dit artikel, zal de invordering der directe belastingen over het jaar 1831 plaats hebben in *tien* maandelijksche termijnen, beginnende met de maand Maart van dat jaar.

Art. 9. De invordering en vervolging van het verschuldigde zal geschieden op dezelfde wijze en met gelijke regten als bij de wetten op de directe belastingen is vastgesteld; en zulks ten aanzien van de eigendommen, welke ten name van anderen mogten zijn aangeslagen of van eigenaar zijn ver-

anderd, behoudens het verhaal van den aangeslagene op den waren of tegenwoordigen eigenaar.

Art. 10. Bij de betaling van de verschuldigde termijnen zullen worden afgegeven recepissen ten bedrage van elken termijn, welke zullen gesteld worden ten name van dengenen, die is aangeslagen, doch met opzigt tot de belanghebbenden worden beschouwd even als of dezelve aan toonder hielden, dienvolgens zullen voor dezelve, in geval van verlies of ontvreemding, nimmer duplicaten kunnen worden afgegeven.

Art. 11. Bij den eersten termijn van betaling zal het aan de zoodanigen, wier aanslag voor deze leening, in eene gemeente, minder dan *f* 30 bedraagt, vrijstaan denzelven aanslag, tegen afstand van de recepissen, aan de schatkist te kwijten, door voldoening van een vijfde deel of twintig ten honderd van dien aanslag.

Art. 12. De recepissen, ieder op zich zelve, of met anderen vereenigd, zullen met den aanvang van 1 April 1831 worden verwisseld tegen obligatiën, rentende *vijf* ten honderd; de slotsommen, om tot de ronde honderd guldens te komen, zullen bij die inwisseling bijbetaald kunnen worden, en voor de overschietende sommen boven de *f* 100 bewijzen worden uitgegeven, die te zamen, of wederom met recepissen vereenigd, voor gelijke verwisseling zullen vatbaar zijn.

Een vierde van het kapitaal dezer obligatiën, hetgeen berekend wordt uit te maken het ver-

schuldigde, waarover afkoop volgens art. 11 kan plaats hebben, zal vroeger dan den 1sten April 1831 kunnen worden daargesteld; de receptissen, welke door dit een vierde worden vertegenwoordigd, zullen vóór den 1sten April 1831 gerolijerd en ter Algemeene Rekenkamer worden overgebracht, om aldaar vernietigd te worden.

Art. 13. Het kapitaal der obligatiën, bij het vorig artikel vermeld, zal overeenkomstig de bestaande kohieren, zijn van *veertien millioenen guldens*; zullende elke obligatie groot zijn *f* 100, *f* 500 of *f* 1000, met ingang van rente van den 1sten April 1831; dezelve zullen worden uitgegeven onder handteekening van Onzen Minister van Financiën, na bij de Algemeene Rekenkamer te zijn gezien en geregistreerd.

Art. 14. Bij zoo verre de gedachte obligatiën niet vroeger door eenen algemeenen maatregel zullen zijn ingetrokken, zal de aflossing plaats hebben bij loting, aan te vangen met het jaar 1832, en zulks met eene som van *tachtig duizend guldens* elke maand, waarvoor en voor de rente derzelve, alsdan de noodige sommen op de begrooting van staatsbehoeften van dat jaar zullen worden gebragt.

Art. 15. Ten einde al verder in de behoeften aan gereed geld bij de schatkist te voorzien, zal worden daargesteld een kapitaal van *vijftien millioen guldens*, in schatkist-biljetten, rentende *zes* ten honderd.

Art. 16. Deze schatkist-biljetten zullen zijn van

f 50, ten bedrage van een millioen guldens, en voorts van *f* 100, *f* 500, of *f* 1000, met ingang van renten van den eersten October dezès jaars; dezelve zullen op gelijke wijze en onder dezelfde bepalingen worden uitgegeven, als hiervoren, bij art. 13, van de obligatiën is gezegd.

Art. 17. Deze schatkist-biljetten zullen met de verloopen renten, berekend tot het einde der maand, voorafgaande aan die waarin de betaling plaats heeft, worden gebezigd tot voldoening van de *helft* der traktementen, toelagen, pensioenen en bezoldigingen, ten laste van het Rijk, welke boven de som van *f* 1000 in het jaar bedragen, en zulks over de drie laatste maanden van het tegenwoordig jaar en vervolgens. De militaire traktementen van officieren, in active dienst zijnde, zoo bij de land- als zeemagt, worden echter van de betaling, op deze wijze, uitgezonderd.

Dezelve schatkist-biljetten zullen insgelijks kunnen dienen tot betaling van de *helft* van alle andere vorderingen ten laste van het Rijk, met uitzondering van die, wegens wissels van buitenslands op eenig departement van Bestuur getrokken.

Art. 18. De schatkist-biljetten zullen aanvanke-lijk met het jaar 1831, benevens de daarop verloopen renten, berekend tot het einde der maand, voorafgaande aan die, in welke de betaling plaats vindt, kunnen gebezigd worden tot voldoening van alle gewone belastingen en inkomsten van het Rijk, met de opcenten.

Art. 19. De renten van de schatkist-biljetten zullen, zoolang dezelve niet zijn ingetrokken, jaarlijks op den eersten October worden aangezuiverd. Op de begrooting van het jaar 1831 zullen de vereischte sommen voor deze renten worden gebragt.

Art. 20. De in betaling ontvangen schatkist-biljetten zullen voor wederuitgifte vatbaar zijn, tot de oogmerken waartoe zij zijn ingesteld, en zullen ook kunnen worden vernieuwd tegen intrekking der oude, zoodanig, dat het te gelijk in omloop gebragte bedrag derzelve nimmer de *vijftien millioenen guldens* te boven gaat.

In den loop der gewone zittingen van de Staten-Generaal van 1831 en volgende jaren, zal in overweging worden genomen, of, en tot welk bedrag, de schatkist-biljetten zullen worden ingetrokken.

Art. 21. Bij de overwegingen, welke zoodra mogelijk zullen plaats hebben, over meer algemeene maatregelen, tot schraging van het vertrouwen, en tot eindelijke voorziening in de behoeften, zal, onverminderd de bepalingen van art. 12 en 20 hiervoren, de wijze van intrekking der obligatien en schatkist-biljetten, volgens deze wet voorloopig daar te stellen, worden bepaald.

Lasten en bevelen, enz.

E.

De Voorzitter: De centrale afdeeling is in staat verslag te doen, wegens de nieuwe redactie van het ontwerp van wet tot voorziening in de buitengewone behoefte der Schatkist.

De Heer van Sytzama: Men heeft eerst dezen morgen in de afdeelingen over deze nieuwe redactie beraadslaagd, er zijn, althans in de afdeeling, waartoe ik behoor, gewigtige bedenkingen tegen het nieuwe ontwerp gemaakt. Dat men nu, in plaats van de antwoorden der Regering op die nieuwe aanmerkingen af te wachten, in plaats van al de leden geregeld met de gemaakte bedenkingen bekend te maken, terstond het centraal verslag heeft opgemaakt, komt mij voor eene onverantwoordelijke overijling te zijn. Het is bovendien onmogelijk dat de centrale afdeeling, binnen een uur tijds, uit zoo vele uiteenlopende aanmerkingen, een duidelijk en behoorlijk verslag zoude kunnen opgemaakt hebben. Ik erken dat de zaak spoed vereischt; maar er is een hemelsbreed verschil tusschen spoed en overhaasting, en deze laatste moet men vooral vermijden bij een onderwerp, van zulk eenen gewigtigen aard als het onderhavige. Men zoude wel kunnen beweren, dat het beginsel der eerst voorgedragene wet is behouden, en dat het slechts eene veranderde redactie is, waarover beraadslaagd moet worden; maar in die veranderde redactie komen geheel nieu-

we bepalingen voor, die waarlijk wel verdienen met zorg overwogen te worden. Ik verklaar mij dus tegen alle overijling in de behandeling dezer zaak, en dus ook ten stelligste tegen dit overhaast uitbrengen van het verslag der centrale afdeeling.

De Heer *Frets*: De Minister van Finantiën is bij de behandeling der nieuwe redactie in de centrale afdeeling, waartoe ik behoor, tegenwoordig geweest, en heeft daar de gegronde aanmerking gemaakt, dat die nieuwe redactie niet van de Regering maar uit den boezem der Kamer afkomstig is, vermits zij een gevolg is van de aanmerkingen, welke in de afdeelingen op de eerste redactie gemaakt zijn en overeenkomstig welke het ontwerp gewijzigd is. In zoover komt de aanmerking van den Heer *van Sytzama* te vervallen. Mijns inziens bestaat er geene reden, waarom de centrale afdeeling haar verslag niet nu reeds zoude doen.

De Heer *van Sytzama*. Ik hecht volstrekt niet aan het opschrift van het ontwerp. Daar moge al *nieuwe redactie* boven staan, het is niet te ontkennen, dat er vele nieuwe belangrijke bepalingen in voorkomen, ook zulke, waartoe de aanmerkingen der afdeelingen geene aanleiding hebben gegeven, en die te gewichtig zijn, om met overhaasting beoordeeld te worden.

De Heer *Op den Hooff* ondersteunt het gevoelen van den Heer *van Sytzama*; ook hij acht de wet van te groot gewigt, om dezelve als bij *improvisatie* vast te stellen, eer men het gevoelen der Regering omtrent de bedenkingen tegen de nieuwe redactie kent, en eer de leden volkomen bekend zijn met al de in de afdeelingen gemaakte aanmerkingen. Indien men der Regering tijd gaf, om die bedenkingen behoorlijk te overwegen en te beantwoorden, dan zoude dit de geheele zaak misschien veel meer bespoedigen....

De *Voorzitter*: De Minister van Finantien heeft in de centrale afdeeling de noodige inlichtingen ten aanzien der nieuwe redactie gegeven. Morgen zal het verslag dier afdeeling gedrukt kunnen worden rondgedeeld, en dan kunnen de beraadslagingen over het ontwerp eenen dag later plaats hebben.

De Heer *van Sytzama*: Een dag is zeker tijds genoeg om een advijs op te stellen, maar niet om de gemaakte aanmerkingen naar behooren te overwegen.

De Heer *van Lynden*: Uit het verslag der centrale afdeeling zal blijken, welke aanmerkingen op het ontwerp gemaakt zijn; indien de Heer *van Sytzama* alsdan een voorstel wil doen om de beraadslagingen nog uit te stellen, dan kan de

kamer daaromtrent beslissen. Nu dring ik er op aan, dat het verslag, bestaande uit de processen-verbaal der afdeelingen, worde gelezen.

De Griffier las het navolgend verslag voor:

EERSTE AFDEELING.

De afdeeling heeft zich laten welgevalen de hoogstbelangrijke veranderingen, die de concept-wet heeft ondergaan, zoo met betrekking tot de grondbelasting op de ongebouwde eigendommen, als tot de verhooging op het personeel; alleenlijk moet zij te dien opzichte aanmerken, dat bij art. 4. het genoegzaam zijn zoude te zeggen, dat de aanslagen van de hoogste cathegorie wierden verhoogd met het geheel, zonder daarbij te voegen *of verdubbeld*, welke woorden overtollig schijnen en mogelijk aanleiding zouden kunnen geven tot eene verkeerde uitlegging.

Ter gelegenheid van art. 13, waarbij de ingang der renten van de uit te gevene obligatien wordt bepaald met den 1sten April 1831, moet de afdeeling inhærereren hare te dien opzichte gemaakte aanmerking. Zij had niet alleen voorondersteld, maar vertrouwde zelfs, dat bij de verwisseling der recepissen de renten zouden verzekerd worden van het tijdstip af, dat elke termijn verschuldigd en betaald was, omdat zulks op de billijkheid gegrond was, dat bij eene betaling bij

wijze van leening ook de renten van het geleende geld verzekerd wierden (hoezeer niet van de voorbetaling die reeds een of twee percent korten en dus daarin vergoeding vinden), — en het is met leedwezen, dat de afdeeling moet gewaar worden, dat men zoo onbillijk is, dat men niet schroomt te verklaren, dat dit het geval niet is. Reden te meer waarom zij nogmaals moet aandringen, dat dit het geval mogt worden.

Op de overige bepalingen van de wet heeft de afdeeling geene aanmerking te maken, maar kan gereedelijk derzelfver toestemming daaraan geven.

TWEEDE AFDEELING.

Op art. 2 hebben drie leden zich voor de leening geuit; terwijl twee leden zich daar tegen hebben verklaard; op grond, dat dezelve de klasse van grondeigenaren en patentpligtigen boven de klasse van renteniers bezwaart; zij begrijpen, dat een wetgever moet uitgaan van het principe, dat alle ingezetenen in eene gelijke evenredigheid moeten bijdragen tot bestrijding van buitengewone uitgaven, ten einde voor te komen, dat de eene klasse niet boven de andere bezwaard worde, zoo als ten opzichte van het personeel is in het oog gehouden; edoch zij vinden geen genoegzamen grond van billijkheid, om de grondeigenaren en patentpligtigen te laten betalen, ten einde de renteniers het genot hunner renten te verzekeren; het be-

III. DEEL.

E

houdt van het crediet regtvaardigt wel van den eenen kant de uitbetaling van de rente, doch van den anderen kant is het met de regtvaardigheid strijdig, om de inkomsten van twee klassen van ingezetenen te belasten met eene leening, die strekken moet, om aan eene derde klasse derzelve inkomsten geheel te doen genieten; want bijaldien dusdanig principe mogt worden verdedigd, dan zou aan de grondeigenaren het regt worden toegekend, om, in het geval van misgewassen of anderzins, weerkeurig van de renteniers het gemis hunner inkomsten te vorderen.

Eenige leden vertrouwen voorts, dat in dit artikel geene andere opcenten bedoeld worden dan de zoodanigen, die voor het Rijk, de provincien, steden of plaatsen geheven worden, en dat onder dezelve niet begrepen zijn de opcenten, die strekken tot betaling van rente en aflossing van kapitalen door gemeenten of polders opgenomen.

Op art. 3 blijft de afdeeling bij hare vorige aanmerking volharden, dat de vrijdom behoort toegestaan te worden aan hen, wier aanslagen onder de 10 guldens in de gemeenten tot 25,000 zielen bedraagt.

Op art. 12 blijft de afdeeling persisteren bij haar gevoelen, dat zij verlangd had, dat tevens het perceptieloon voor de Ontvangers ware bepaald geworden; zij dringt daarop aan, ten einde de Ontvangers geen voordeel hebben bij den alge-

meen drukkenden last, die de overige leden der maatschappij treft.

Op art. 20 is de afdeeling van oordeel, dat het eerste alinea van dit artikel behoort te eindigen met het woord *oude*; en zoo niet, dat dan in plaats der woorden: *van het te gelijk in omloop gebragte bedrag*, wierd gesteld: *dat het aanwezig bedrag derzelve nimmer de 15 millioenen zal te boven gaan.*

DERDE AFDEELING.

De afdeeling, gelezen hebbende de nieuwe redactie der wet, en nader gelet hebbende op het slot van art. 2, zoo is de vraag gerezen, of onder de opcenten, daar bedoeld, alleen begrepen zijn, de bekende, die overal wettelijk voor het Rijk, de provinciën, steden en plaatsen worden geheven, dan of daaronder ook begrepen zouden zijn, de zoodanige die buitengewoon, hetzij provinciaal of anderzins, voor het onderhoud van dijken, polders, wegen, enz., geheven worden, en die maar casueel of gemakshalve in sommige provinciën, op de grondlasten zijn gelegd?

In het laatste geval zou de ongelijkheid al te groot worden, daar in sommige provinciën zware dijklasten, als opcenten, op de grondlasten worden geheven: het schijnt dus noodig dat eenige distinctie worde gemaakt.

Op art. 8 is aangemerkt, dat alsnu de eerste

termijn moeilijk zal kunnen worden geobserveerd, om de korthed des tijds, na de promulgatie der wet, en men vertrouwt alzoo, dat men zulks in aanmerking zal nemen bij min strenge invordering van dien eersten termijn, op den bepaalden tijd.

Op het 11de artikel maakt de afdeeling de aanmerking, dat niet duidelijk is hetgeen bedoeld wordt door het daar vermelde bedrag van minder dan *f* 30 in eene gemeente.

Bedoelt men daarmede, dat elke belastingschuldige, die in ééne gemeente maar *f* 30 schuldig is, schoon hij in andere mede is aangeslagen, kan afkopen?

Het schijnt dat de zaak duidelijker moet worden uitgedrukt.

VIERDE AFDEELING.

De afdeeling neemt voor kennisgeving aan over het algemeen, de antwoorden van regeringswege gegeven; zij meent echter in bedenking te moeten geven, of het wel geheel aannemelijk zij, het geantwoorde, »dat de vrijstellingen bij het ontwerp van wet» voor de kleine patentpligtigen voorgeslagen, »len van dezen geheel zal vrijstellen,» aangezien het tarief, bij art. 3 voorgeslagen reeds met *f* 6 begint, terwijl men wenschte hetzelfde eerst met *f* 9 te zien beginnen.

Verder zijn op elk van de artikelen van het

2
nieuw ontwerp afzonderlijk gemaakt de navolgende bedenkingen, als:

Art. 4. Eenige leden vragen, of men de bepalingen, bij dit artikel voorgeslagen, aannemende, het er voor houden mag, dat alzoo zal worden gedeekt de vermindering van de belasting op de grondlasten, zoodanig dat de voorgeslagene vermeerderingen mogen geacht worden naar bekende donneés te zijn geraamd.

Art. 9. Eenige leden verlangen te weten, hoe verkregen zal worden het verschuldigde uit de belasting van die eigenaren, die op 1 Januarij 1830 als zoodanig bekend stonden, maar hunne panden verkocht hebben.

Art. 15. Eenige leden oordeelen, dat 15 millioenen eene te groote hoeveelheid van dat papier bedraagt, en dat daardoor benadeeld zullen worden de Amsterdamsche bankbiljetten.

Art. 16. en volgende artikelen zijn buiten aanmerking gebleven, terwijl eenige leden verlangen, dat op de gemaakte aanmerkingen nog van Regeringswege schriftelijk worde geantwoord, aangezien men dit ontwerp als eene nieuwe wet beschouwt.

VIJFDE AFDEELING.

Men had wel gewenscht dat het Gouvernement, *onder garantie van den Staat*, op zeker onderpand bij openbare concurrentie, eene leening had geopend.

Omtrent de voldoening der renten van de nationale schuld, merkt de afdeeling aan dat de renten van het bijboek te Brussel gevestigd, ten minste behooren uitgezonderd te worden.

Art. 2. Twee leden verklaren zich tegen deze voorgedragen grondslagen, de overigen zullen zich getroosten om de voordragt aan te nemen, terwijl zij in het geval dat het personeel alleen ten grondslag strekte, zich tegen de wet zouden verklaren.

Art. 3. Volgens de voorgestelde wet meent een lid, dat alleen de armen en onvermogens worden uitgesloten.

Art. 4. Twee leden zijn van meening dat deze klassen lager behoorden gesteld te worden, alzoo anderzins deze verhoogingen op het platte land en vele plaatsen niet zullen plaats hebben. Een lid verlangt alzoo de laagste klasse gesteld te hebben op *f* 30, een ander lid vindt in de voorgestelde klassificatie veel bezwaar.

Nog merkt een lid aan, dat vooral de logementhouders die, uit hoofde van hun beroep, veel in de directe belastingen moeten dragen, naar evenredigheid te zeer zullen bezwaard worden, dat boven de hoogste klasse, bij voorbeeld bij die van *f* 240, nog drie anderen behooren gesteld te worden, te weten: één van *f* 300 — twee en een half, één van 400 — driedubbel, één van 500 — vierdubbel.

Art. 6. De meerderheid der afdeeling kan zich

naauwlijks voorstellen dat er nu nog op het einde van het jaar 1830, reclamatiën zouden zijn die niet zijn afgedaan.

Art. 7. Ook is de afdeeling van meening dat de ontvangers niet alleen de biljetten kosteloos moeten afgeven. maar dat ook de perceptie-kosten over dezen maatregel in den buitengewonen nood der schatkist niet bedooren te worden berekend.

Art. 8. De afdeeling verzoekt, al de termijnen 10 à 14 dagen later te stellen.

Art. 10. De afdeeling inhæreert hare aanmerkingen omtrent het stellen der recepissen op naam.

Art. 11. De afdeeling verlangt, dat de som ter afkoop zal gesteld worden ten minste op *f* 50.

Art. 13. De afdeeling merkt aan, dat het eene onbillijkheid is, dat zij die 6 percent trekken voor de schatkist-biljetten, dadelijk zullen beginnen intrest te trekken, terwijl degenen, die de tegenwoordige leening doen, op 5 percents recepissen, niet zullen beginnen te trekken vóór 1 April. Men verlangt dus dat de intrest zal ingaan op 1 Januarij.

Art. 14. Een lid is van meening, dat het bezwaar hetwelk de schatkist-biljetten reeds op zich zelve opleveren, aanmerkelijk wordt vermeerderd door de creatie van schatkist-biljetten van *f* 50.

Art. 17. Een lid verlangt dat hierbij gevoegd worden, dat ook de steden en gemeenten met deze biljetten betalingen zullen kunnen doen.

Art. 18. Een lid is van meening, dat de renten ten laste van den Staat stellig behooren te worden uitgezonderd.

ZESDE AFDEELING

De antwoorden van de Regering zijn door de afdeeling overwogen en gedeeltelijk voldoende bevonden, gedeeltelijk voor kennisgeving aangenomen.

Ten opzichte van art. 9. der nieuwe redactie, heeft een lid zwaarigheid gemaakt. Hij meent dat hetzelfde strijdig is met het beginsel der wet, volgens welk ieder die aangeslagen is, leenpligtig is. Zijne aanmerking is nader vervat in eene bijgevoegde nota.

Omtrent den afkoop, alsnu in artikel 11 der nieuwe redactie opengesteld, wordt door de afdeeling verlangd, dat dezelve worde vergund voor den aanslag in elke gemeente tot dertig guldens toe, zoodat in dit artikel voor: »*minder dan f 30,*» reeds zoude moeten gelezen worden: »*niet meer dan f 30,*» hetwelk overeenkomt met de berekening in de antwoorden van de Regering, bladz. 3, aan het einde van de 2de paragraaf.

In art. 21 is verwijzing gedaan naar art. 12, dat nu moet zijn art. 14.

Bij een lid van de zesde afdeeling is eene nieuwe bedenking, welke hij voor zeer belangrijk houdt, tegen de wet, ontstaan, uit de bijvoeging welke in de nieuwe redactie, in art. 9 is geschied.

Het hoofdvereischte van eene wet, waarbij eene gedwongene leening wordt uitgeschreven, is de duidelijke aanwijzing van degenen die de leening moeten doen.

Bij het eerste concept- was die duidelijke aanwijzing vervat in art. 1, 2 en 3. De leening werd gevraagd van hen, die in de kolieren der directe belastingen over 1830 waren aangeslagen.

Bij het nieuwe concept bestaat, wel is waar, dezelfde aanwijzing, maar al het duidelijke daarvan wordt weggenomen door hetgeen thans in art. 9. is opgenomen, dat namelijk de aangeslagene zijn verhaal zal hebben op den waren eigenaar.

Deze slotbepaling schijnt aan te duiden, dat de eigenaars van vaste goederen de eigenlijke leenpligtigen zijn, hetwelk regelrecht strijdig is met de aanduiding der leenpligtigen in art. 1, 2 en 3.

ZEVENDE AFDEELING.

Art. 2. De afdeeling neemt deze nieuwe redactie aan voor notificatie, behoudens de stem van ieder der leden bij de discussie.

Art. 3. De meerderheid der leden is van gevoelen, dat de vrijstelling van zes gulden in gemeenten van beneden de 10,000 zielen, op al de aanslagen te zamen genomen, te gering is; men haalt voorbeelden aan van gemeenten in die cathégorie behoorende, waar de minste aanslag *f* 7,50 bedraagt; en dat nog wel in het personeel; om die

reden zoude men oordeelen, dat de vrijstelling moest beginnen met negen guldens, en dan progressief opklimmen; die leden gelooven, dat de opbrengst er weinig of niet door zal lijden, omdat men, door de vrijstelling te eng te nemen, in menigvuldige non-valeurs zal vervallen.

Art. 4. De afdeeling over het algemeen hare goedkeuring hechtende aan de proportionele classificatie voor het personeel, is nogtans eenparig van oordeel dat het beginsel, vanwaar men is uitgegaan, eene meerdere uitgebreidheid zoude kunnen betoonen, door bij de vier in het artikel opgenoemde klassen, een vijfde te voegen, en dezelve nog te verhoogen; bij voorbeeld in de gemeenten beneden de 10,000 zielen, zoude men kunnen bepalen, dat voor aanslagen van 80 tot 100 gulden, de voorgestelde verdubbeling; en voor aanslagen boven de f 100 nog vijftig ten honderd boven de de verdubbeling zal worden betaald; dit beginsel ook op de andere in dit artikel uitgedrukte categorien wordende toegepast, zoude het voordeel aanbieden van de uitbreiding der vrijstellingen, waarvan bij gelegenheid van het vorig artikel is gewag gemaakt, te kunnen aannemen en wezenlijk de belasting het meest te doen drukken op de meervermogende klasse der maatschappij.

Art. 13. De afdeeling verlangt eene bepaling dat de obligatiën, van welke hier wordt gesproken, aan dengene die zich met de receptisse ter verwisseling aanmeldt, zullen worden uitgereikt in

zoodanige stukken van *f* 100, *f* 500 of *f* 1000, als hij zal verkiezen.

Art. 17. De meerderheid der afdeeling oordeelt, dat *vorderingen ten laste van het Rijk*, welke uit reeds aangegane contracten spruiten, niet anders kunnen behooren te worden voldaan dan in gereed geld, en dat het uit de beginselen van het regt strijdig zoude zijn, zoodanige vorderingen aan de betaling uit schatkist-biljetten te onderwerpen; en zoodanige schending van het regt door geene wet behoort te worden gesanctionneerd.

Art. 20. De afdeeling oordeelt, dat tot meer duidelijke uitdrukking van den waarborg, dat het in omloop gebragte kapitaal van schatkist-biljetten, de som van 15 millioenen gulden niet zal te boven gaan, het artikel zoude behooren te geredigeerd op deze of dergelijke wijze:

»De in betaling ontvangene schatkist-biljetten zullen voor wederuitgifte vatbaar zijn tot de oogmerken waartoe zij zijn ingesteld; en zullen ook, met inachtneming der bepalingen, bij art. 16 vermeld, kunnen worden vernieuwd tegen *intrekking* en *vernietiging* der oude.»

Ten einde het in betaling geven der schatkist-biljetten gemakkelijk te maken én de dagelijksche circulatie van dezelve te bevorderen, stelt de afdeeling voor, om op den rug der schatkist-biljetten een tarief van de renten per dag berekend te stellen: iets dergelijks heeft in het jaar 1794 plaats gehad met zekere recepissen voor de legerlasten.

Art. 21. Hier is eene drukfout ingeslopen, het aangehaalde art. 12 zal moeten zijn art. 14, zijnde het art. 14 van deze nieuwe redactie overeenkomende met art. 12 van de oude.

F—1.

Art. 11, 2de en 3de regel, in plaats van de woorden *minder dan*, te stellen: *niet meerder dan*.

Art. 13, 3de regel, achter: *of f 1000*, te voegen: *ter keuze van dengeen, die de recepissen ter verwisseling aanbiedt*.

Art. 20, 3de regel, achter het woord *ook*, in te voegen: *met inachtneming der bepalingen bij art. 16 vermeld*.

4de regel: in plaats van de woorden: *te gelijk in omloop gebragte*, te stellen: *aanwezig*.

5de regel, in plaats van: *te bovengaat*, te stellen: *zal te boven gaan*.

Art. 21, 4de regel, in plaats van art. 12, te stellen: art. 14.

F—2.

De Heer van Nes: Wanneer ik het woord opvat over de tegenwoordige voordragt, dan is het om hier duidelijk te doen blijken, dat mijne

toestemming door de omstandigheden gedwongen wordt. Oogenblikkelijke voorziening in de nood der schatkist wordt thans gebiedend gevorderd, indien het krediet van den Staat zal blijven bestaan, indien het leger naar behooren zal worden voorzien, indien onze dappere maar miskende krijgslieden, en zoo vele duizenden, die zich vrijwillig aan derzelver gelederen aansluiten, geen gebrek aan soldij, geen gebrek aan de eerste behoeften des levens zullen hebben. Zoo lang er nog een vonk van Vaderlandsliefde, zoo lang er nog eene schaduw van publieke geest bij het Nederlandsche volk bestaat, zal er tot zulk een doel geen vergeefsche aanvraag gedaan worden. Maar ook niets dan de bestaande nood kon mij dwingen om die zwarigheden over te stappen, waarvan ik nu slechts de voornaamste punten zal aanstippen.

De concept-wet behelst twee geheel verschillende zaken, eene gedwongene leening, en de schepping van vijftien millioen aan schatkist-biljetten; deze twee voorwerpen hebben niets gemeens met elkander, dan alleen het doelwit om in de behoefte aan geld te voorzien, derhalve diende elk voorwerp ook afzonderlijk aan onze toestemming voorgesteld te wezen, opdat niet het een worde aangenomen of afgekeurd om het andere.

Wat de leening betreft, wanneer die gedwongen is, gelijk hier, dan diende die dwang doorgaans te vallen op dezulken, die ter leen kunnen geven, en zoo veel mogelijk ook op allen die dit

kunnen doen, dat is op de vermogenden, zoo ver de wet die bereiken kan. Maar hier wordt alleen de bezitting van vaste goederen, maar niet die in portefeuille bereikt.

Het is zekerlijk veel gemakkelijker om de vaste goederen op de kohieren te vinden, dan om het fortuin der ingezetenen na te gaan, en dit gemak zal ook de keus wel bepaald hebben, maar bij den goeden wil, die zich zoo algemeen vertoont, was het middel van een hoofdgeld, of eene belasting op de inkomsten, juist nu misschien meer doelmatig geweest dan eenig ander.

Ik was ook niet vreemd van het denkbeeld, om op den aanstaanden vervaltijd der publieke schuld, twee vijfde gedeelten daarvan in deze gedwongene leening te doen vallen; door dit middel wierden al aanstonds vier millioen gevonden met besparing van den omslag en de kosten der perceptie; door dit middel wierden al aanstonds vier millioen gevonden met besparing van den omslag en de kosten der perceptie; door dit middel wierden de kapitalisten in hunne portefeuilles bereikt, gelijk de landeigenaars in hunne bezittingen, en zulk eene gedwongene leening wierd hun niet opgelegd als crediteuren van den Staat, maar als houders van bereikbare kapitalen. Het scheen niet onbillijk om die leening te doen drukken op dat aandeel der publieke schuld, hetwelk bij splitsing ten laste van België moet blijven, een aandeel dat op twee vijfden geraamd kan worden; mij dacht,

het was reeds veel, dat het Noorden des Rijks zich door die leening zelve met geheele betaling van dit half jaar zoude belasten; — en indien de koopwaarde der integrale schuld daardoor eenigermate gedrukt wierd, dan stond daar tegenover de drukking op de koopwaarde van huizen en landerijen, die altijd minder kourante waarde hebben, en minder vatbaar zijn voor beleening. Voegt men hierbij dat de landelijke produkten in deze handeldrijvende gewesten niet merkkelijk door inkomende regten op den vreemden invoer begunstigd kunnen worden; dat de landbouwer zich dus den koorn-prijs van andere Rijken moet getroosten, onder een meer, dan elders, ongunstig klimaat, waardoor zelfs de twee laatste oogsten mislukt zijn; dat eindelijk de landerijen over het algemeen, door verpondingen, dijk- en polderlasten reeds zoo zeer zijn bezwaard, als zij door elkander kunnen dragen, terwijl zelfs enkele landstreken van over belasting te klagen hebben, dan schijnt het niet redelijk, om de houders der publieke schuld enkel als krediteuren, en niet te gelijk als bezitters van eigendommen te behandelen.

Dit laatste denkbeeld heeft evenwel geen ingang gevonden; men heeft gevreesd voor de krenking van het publiek krediet. Bij eene vorige zitting heeft Z. Ex. de Minister voor de Nationale Nijverheid, Koophandel en Koloniën, dien wij het genoegen hebben om als lid in ons midden te be-

zitten, dat krediet zeer eigenaardig vergeleken bij eene tedere plant, welke zich bij de minste aanraking sluit, bij de minste mishandeling kwijnt of verwelkt, — dit zij zoo, dat gevoelen van Z. Ex. is bij mij van genoegzaam gewigt in deze materie om daarin te berusten; maar het schijnt dan inderdaad dat de publieke opinie in financiële aangelegenheden meer door oppervlakkige bedenkingen dan door eene grondige beschouwing van den aard der zaak wordt geleid of gewijzigd.

Het bezwaar der grondeigenaars blijft intusschen bestaan, ofschoon door de nadere redactie tot op de helft verligt.

Van de vermogende landeigenaars wil ik niet eens gewagen; maar er bestaat in verscheidene provinciën eene talrijke klasse van landbouwers, die eigenaars zijn van hofsteden ter grootte van 40 tot 100 bunders, welke voor $\frac{2}{3}$ gedeelte der koopwaarde met plegten belast zijn; zulke landeigenaars hebben het tweejarig misgewas over de geheele hofstede moeten dragen; zij hebben de renten der opgenomene kapitalen misschien ter naauwernood kunnen aanzuiveren, ja welligt het zaaikoorn, in dit najaar, ter leen moeten vragen! is deze nu de klasse van menschen die den Staat in dezen nood met hare beurs zal moeten bijspringen, terwijl de houders van diezelfde plegten van dat voorschot bevrijd blijven? Ik vrees, Ed. Mog. Heeren! dat de nadeelige gevolgen van dezen maatregel, op die arbeidzame en hoogst nuttige

klasse van ingezetenen; zich maar al te zichtbaar zullen vertoonen.

De patentpligtigen behoorden, naar mijn inzien, geheel vrijgesteld te wezen, want ik kan niet zien, dat juist de nijverheid, welke zich eenig middel van bestaan weet te verschaffen, bij gebrek van genoegzame kapitalen, om het leven in ledigheid te kunnen doorbrengen, juist daarom nog een verschot moet doen, waarin de meeste kapitalisten, als zoodanig, niet deelen. Van het drukkende, van het nadeelige der gedwongene leening, ten aanzien der geringe patentpligtigen, behoeft ik niet eens te spreken.

De personele belasting levert, over het geheel genomen, de beste maatstaf op, waarvan bij deze wet gebruik is gemaakt, ofschoon ook daarop nog niet veel aan te merken zoude zijn; maar de verhouding, tusschen de gemeenten van verschillende bevolking, kon meer doelmatig wezen; — de vrijstelling der geringe aanslagen kon zich wat verder uitstrekken.

Zoo wordt er, in de gemeenten van beneden de 10,000 zielen, bijna geen huisgezin gevonden, waarvan de aanslag in de verschillende belastings-termen niet meer dan 6 gulden bedraagt; — men heeft niet alleen de bewoners van huisjes die geen 60 centen aan huur in de week betalen, van de leening uitgezonderd; andere tegenwerpingen ga ik met stilzwijgen voorbij.

Mijne bedenkingen over de invoering der schat-

F

kist-biljetten wil ik liefst terughouden, omdat ik verwacht, dat de wet zal worden aangenomen, en dan zijn ze beter niet gemaakt; alleen dit mag ik niet zwijgen, dat het onregt is, om daarmede eenige vorderingen ten koste van het Rijk te voldoen, voor zoo ver die uit bestaande kontrakten, b. v. uit aannemingen, voortvloeijen.

Hier bestaat een verkregen regt op betaling in kontant geld, waarop de regtbanken elken partikulier, ja den Staat zelven zouden veroordeelen; en zullen wij nu dat regt van bijzondere personen bij eene wet, ten behoeve van den Staat, kunnen vernietigen; zullen de Staten-Generaal de toepassing der eerste beginselen van het burgerlijk wetboek bij deze wet verkrachten? Onder andere omstandigheden moest deze bepaling alleen, eene onoverkomelijke hinderpaal tegen de aanneming van deze wet opleveren; maar nu gebiedt de noodzakelijkheid, om alle tegenwerpingen, hoe gegrond ook, ter zijde te stellen.

De Heer *Lycklama à Nijeholt*: Dat de behoeften van de schatkist meer en meer noodzakelijk zijn geworden, om de Noordelijke provinciën krachtdadiglijk te beschermen, alsmede tot nakoming der verplichtingen op de schatkist rustende, meer en meer dringende zijn, is de noodzakelijke inhoud van de koninklijke boodschap van den 31sten October ll., strekkende, ten geleide van een ontwerp van wet, om in afwachting van een nader

voor te stellen meer algemeen werkenden maatregel, voorloopig in de gezegde behoeften te voorzien, is een aanhef van woorden, die in den tegenwoordigen toestand van ons vaderland aan elk geaard Nederlander het hart moet roeren, en datgene mede helpen bevorderen, wat tot afwending van verdere onheilen dienen kan. Hoezeer bezwarend dan ook die voorgedragene wet aan mij bij den aanvang onzer overwegingen is voorgekomen te zijn, en ook stellig allerdrukkendst was voor eene bepaalde klasse van ingezetenen, zoo hebben evenwel de aanmerkingen in de verschillende afdelingen dezer vergadering geopperd, een in vele opzichten daaraan beantwoordend minder bezwarend gewijzigd ontwerp doen geboren worden, zoodat voor de te voren zoo zeer bezwaarde klasse, het eventueel te ondergaan verlies, zeker de helft minder zal bedragen, terwijl een aantal ingezetenen van het koninkrijk, die in de termen van den toegestanen afkoop vallen, met een tiende van het volgens het eerste ontwerp vereischte te betalen, alsnu volstaan kunnen. Dit een en ander bij mij na rijpe overweging in aanmerking zijnde genomen, zoo zal ik verder geene zwaarigheid maken, om tot de aanneming van de wet mede te werken in het billijk vertrouwen, dat Z. E. de Minister van Finantiën ook ter bevordering van hetgeen door mij nog nader in aanmerking wordt gegeven, alle mogelijke bevordering

zal willen verleenen, zoo als ook billijker wijze het een en ander vordert.

In de eerste plaats: dat de uitbetalingen van het verschenen jaar lijfrenten ook dadelijk aanvang nemen met den eersten Januarij 1831 in zijn geheel en met gereed geld, en dat dus niet tot groot nadeel van vele belanghebbenden zulks wordt uitgesteld tot aan de maand April. De houders van de lijfrenten-brieven hebben immers even gelijke aanspraak op eene dadelijke voldoening na den verschijndag als de overige renteheffers van den Staat, aan welke zelfs na afloop van het verschenen halfjaar de voldoening wordt toegevoegd, en het zal wel buiten tegenspraak zijn, dat er onder de eerstbedoelden ook de zoodanigen zijn, die ten eenemale hun levensbestaan daaruit eeniglijk vinden.

In de tweede plaats: zal het van groot belang voor hen zijn, die in den loop van dit jaar vermindering in den aanslag van de grondbelasting wegens de ongebouwde eigendommen gevraagd hebben, en wier belangen nog niet zijn afgedaan, dat indien zulks aan hen niet voor de betaling van den eersten termijn, bekend gemaakt wordt, dat zulks alsdan vervolgens in zijn geheel bij de betaling van den tweeden of derden termijn op de alsdan af te geven recepissen wordt afgeschreven, want dan wordt hun de gelegenheid niet benomen om zich van de vroeger bekomene rece-

pissen te ontdoen, zoo als voor velen uit oorzaak van schaarschheid van gelden het geval zal zijn. En ik vind mij verplicht op dit laatst voorgestelde te meer aan te dringen, daar het mij volkomen zeker bekend is, dat de uitspraken betrekkelijk den over het jaar 1829 gevraagden afslag van grondbelasting meerendeels niet vroeger bekend zijn gemaakt dan in de maand October 1830, eene zeer onbegrijpelijke vertraging, aangezien de opnemingen reeds tijdig bij de aanvang van het najaarsseizoen plaats hebben gehad, zoo als ook nu wederom die voor het jaar 1830 reeds opgenomen zijn geworden. Ook zal, bijaldien de verëvening later dan de tijdbetaling van den 3den termijn bewerkstelligd wordt, al verder ten opzichte van de verwisseling tegen obligatiën, verwarring daardoor kunnen ontstaan.

Dat ik dus ook ten deze eene geruststellende beantwoording van Z. E. den Minister van Financiën verlangende ben, is niet moeilijk te beseffen en in die verwachting blijf ik van voornemen voor de wet te stemmen.

De Heer *Junius van Hemert*: Wanneer wij bij de beoordeeling der wet, die thans aan onze beeraadslagingen wordt onderworpen, geen acht moesten geven op de omstandigheden, onder welke zij wordt aangeboden, dan zoude het mij voorkomen dat er onoverkomelijke zwarigheden tegen hare aanneming bestonden.

De wet toch drukt voornamelijk op den grondeigendom en de nijverheid, terwijl de aanzienlijke klasse van kapitalisten niet anders door haar wordt bereikt, dan alleen voor zoo verre deze met alle andere deelt in de verschillende grondslagen der belasting op het personeel.

Moeijelijk is het deze klasse, juist degene welke de krachtigste hulpbronnen aanbiedt, te treffen. En ik moet erkennen, dat, voor zoo verre men genoodzaakt is zijne toevlugt tot eene *gedwongene* heffing te nemen, men deze klasse niet wel bereiken kan zonder af te gaan op eene *eigene aangifte*, en zich alzoo te bedienen van een middel, waardoor de zedelijkheid van het publiek welligt onvoorzigtig op eene te harde proef zoude worden gesteld.

Maar hetgeen bij eene heffing bijna ondoenlijk moet worden geacht, wanneer zij is gedwongen, — dat zelfde wordt volkomen mogelijk, ja gemakkelijker, als de leening is vrijwillig.

Zoodra toch eene negotiatie, zoo wel uit hoofde der zekerheid, die zij aanbiedt, als uit hoofde van het vooruitzicht op voordeel, belangstelling inboezemt aan de bezitters van kapitalen: — kan men ook verzekerd zijn van hunne medewerking. Vrijwillig openen zich dan koffers en portefeuilles, die anders zorgvuldig gesloten zouden zijn gebleven, en het belang doet dan als het ware van zelve het geld te voorschijn komen, waar geene maatregelen van dwang hetzelfde zoude hebben doen ontdekken.

Daarvandaan, dat in het algemeen alvorens tot

eene heffing over te gaan, vooraf naar mijn gevoelen geene poging om eene vrijwillige negotiatie te doen slagen, onbeproefd mag worden gelaten, — en dat er (buiten bijzondere omstandigheden), naar mijne wijze van zien geene termen zouden zijn om eene gedwongene heffing toe te staan, zoo lang er nog eenig middel mogt overschieten, om eene vrijwillige leening tot stand te brengen.

Den geheelen omvang der maatregelen, hieromtrent door het Gouvernement genomen, te beoordeelen, is buiten onze magt, en wij zijn ten eenenmale onbekend met den aard van het overleg, waarin ik gaarne gelooven wil dat hetzelfde met welwillende en der zake kundige ingezetenen, is getreden, zoo wel als met het onderzoek, hetwelk (blijkens de memorie van antwoorden) ook buitenslands heeft plaats gehad. Alle deze maatregelen, uit den aard der zaak geene publiciteit kunnende hebben, moeten, uit dien hoofde, ook aan onze beschouwing ontgaan. Anders is het gelegen met de beleening van 20 millioen, geautoriseerd bij koninklijk besluit van den 10den der vorige maand, en mitsdien van algemeene bekendheid. En wanneer het mij dan geoorloofd is, mijn gevoelen daaromtrent te uiten, dan zoude ik met bescheidenheid in bedenking geven, of eene zoodanige beleening tegen $5\frac{1}{2}$ pct., op een tijdstip waarin de werkelijke schuld eene hoogere rente (van bijna 6 pct.) opleverde, wel veel hoop op eenen goeden uitslag konde aanbieden? Ik

weet wel, men konde hier iets van de bekende vaderlandsliefde onzer landgenooten verwachten. Aan deze is dan ook in de inschrijving voor bijna $3\frac{1}{2}$ millioen te danken. Maar was het juist noodig, uit een finantieel oogpunt beschouwd noodig, het gelukken eener beleening van *twentig* millioen eenig en alleen daarvan afhankelijk te maken, zonder door het uitloven van premien en toestaan van voordeel aan de ondernemers te gelijkertijd op het belang te werken? In allen gevallen, toen men zag, dat de leening mislukte, wat verhinderde toen, voordeelijker voorwaarden aan dezelve te hechten, waarvan het bezwaar voor de schatkist toch altijd gelijkmatig door de gezamenlijke ingezetenen des Rijks zoude worden gedragen?

De schatkist-biljetten, waarvan het tegenwoordig project spreekt, worden aan ons wel met eene rente van 6 *percent* voorgesteld. Het schijnt dan ook oppervlakkig, dat niets het Gouvernement had behoeven te beletten, daarmede gelijkstaande voordeelen aan de negotiatie van 20 millioen te hechten, — al was het dan ook zonder tusschenkomst eener instelling, die (volgens de memorie van antwoorden) het algemeen vertrouwen steeds blijft bezitten. Of nu zoodanige vrijwillige leening, op dien meer gunstigen voet ondernomen, volkomen aan het oogmerk zoude hebben beantwoord, daaromtrent waag ik het niet te beslissen. Maar dit schijnt mij toe zeker te zijn, dat daar-

uit, dat de leening van $5\frac{1}{2}$ pct. is mislukt, nog geenszins volgt, dat zij op voordeelijker conditien daargesteld zijnde, en eene jaarlijksche rente b.v. van 6 pct. aanbiedende, insgelijks zoude moeten mislukt zijn. En dit vast staande, zoo kan ik de gevolgtrekking niet toegeven, die in de memorie van antwoorden gevonden wordt: »dat men na »het mislukken der leening (van $5\frac{1}{2}$ pct.) zich »overtuigd zoude hebben moeten houden, dat in »de tegenwoordige omstandigheden de weg van »negotiatie onvoldoende moest blijven.»

Wanneer ik derhalve de voorgedragene wet alleen in het afgetrokkenene moet beschouwen, dat is, zonder haar in verband te brengen met de omstandigheden, waarin zich het vaderland bevindt; zoo zoude het genoeg zijn, dat de onmogelijkheid eener vrijwillige negotiatie, mij *voor als nog* niet was bewezen, om mij te doen stemmen tegen de voorgestelde gedwongene heffing, die uit haren aard niet wel anders dan ongelijkmatig drukken kan.

Zoodanig echter is het standpunt *niet*, waaruit ik in den tegenwoordigen nood des vaderlands deze wet vermeen te moeten beschouwen.

Bij het verminderen en ophouden zoo veler inkomsten van den eenen, en het vermeerderen zoo veler uitgaven van den anderen kant, is geldgebrek daarvan een noodzakelijk en onvermijdelijk gevolg, en onverwijlde voorziening in hetzelfde de voorwaarde van ons openbaar crediet, ja van ons

volksbestaan. Wanneer er dan onder andere gewone omstandigheden ook al termen zouden geweest zijn, den wensch tot het beproeven eener naderé negotiatie onder voordeeliger conditiën te uiten, — *thans* zoude die proefneming slechts uitstel, en dat uitstel welligt onzen ondergang naar zich slepen. En wel verre van daaromtrent eene zoo groote verantwoordelijkheid op mij te durven laden, moet ik integendeel, bukkende voor de noodzakelijkheid, mij, hoe ongaarne ook, *thans* bereid verklaren tot den maatregel eener gedwongene heffing en tijdelijke invoering van eene soort van papieren geld, waartoe ik in gewone tijden niet ligtelijk zoude hebben kunnen besluiten.

Eenmaal nu aannemende de noodzakelijkheid dier maatregelen, op het tegenwoordige tijdstip van dringende behoefte, moet ik aan het Gouvernement het regt laten wedervaren, hetwelk aan hetzelfde, naar mijn oordeel, toekomt, namelijk dat hetzelfde de gestrengheid dier maatregelen zóó veel in het belang der ingezetenen heeft verzacht, en daaromtrent op de aanmerkingen, door onze afdeelingen gemaakt, zóó veel acht heeft geslagen, als behoudens het belang van de schatkist slechts immer scheen te kunnen geschieden.

Wat de *gedwongene heffing* aangaat, zoo komt het mij voor, dat het tegenwoordig project bepalingen vervat, die gunstiger zijn dan die bij de oorlogsbelasting van 1815 waren daargesteld. Daartoe reken ik, dat de vrijstelling bij de wet van 1815

slechts tot 6 guldens bepaald was , terwijl zij zich hier tot twintig guldens kan uitstrekken ; — gelijk ook , dat de grondlasten , die volgens de wet van 1815 *geheel* moesten worden voldaan , bij de nieuwe redaktie der tegenwoordige project-wet voor ongebouwde eigendommen op de *helft* is verminderd ; — door welke verandering de grootste zwaarigheid tegen de uitvoerbaarheid van het project , naar mijn inzien , is vervallen.

En wanneer de afkoop voor een vijfde , bij de wet 1815 geheel *algemeen* vastgesteld , thans bij het project slechts tot contributien van 30 guldens en daar beneden is beperkt ; — zoo moet ik tevens erkennen wel te kunnen begrijpen , dat de behoefte aan contanten op het tegenwoordig oogenblik , deze beperking dringend noodzakelijk heeft gemaakt.

Ten aanzien der *schatkist-biljetten* kan ik niet ontveinzen , dat de invoering (al is zij slechts tijdelijk) , van eene soort van papierengeld mij voorkomt met vele ongelegenheden verbonden te wezen , — ongelegenheden echter , die mij toeschijnen te verminderen , naar mate bij het Gouvernement het voornemen mogt bestaan , om hetzelfde buiten omloop te brengen , zoodra slechts gunstiger tijden dit zouden mogen veroorloven. En ofschoon ik wel inzie , dat het in den tegenwoordigen onzekeren staat van zaken ondoenlijk is , omtrent de intrekking daarvan nu reeds wettelijke bepalingen daar te stellen : — zoude ik echter toch gaarne

thans nog de verzekering vernemen, dat die intrekking successievelijk zal geschieden, zoodra de verbeterde omstandigheden almede de financiële maatregelen tot schraging van het crediet voor te stellen, zulks mogelijk zullen maken.

Als eene poging om dat krediet te ondersteunen, vermeen ik dan ook te moeten opmerken de verklaring van Z. Exc. den Minister van Financiën, bij de memorie van antwoorden gegeven, dat (voor zoo verre de opbrengt der leening dit slechts eenigzins zal toelaten) eene gawe rentebetaling *in gelde*, op den 1sten Januarij zal paats hebben; — in afwachting (gelijk de premissen van het project in het belang der schatkist vermelden), dat de omstandigheden zullen toelaten, dat tot de betaling der gemeenschappelijke schuld ook door de Zuidelijke provinciën worde bijgedragen.

Door toch naauwgezet te voldoen aan *alle* verbindtenissen, zonder eenige uitzondering en ten allen tijde, ook zelfs in tijden van nood, — daardoor alleen kan dat openbaar vertrouwen worden hersteld, hetwelk zoo hoogst noodig is tot welzijn van den Staat, — hetwelk wij tot dus verre altijd genoten hebben, en hetwelk sedert eenen maatregel, die (gelijk Z. Exc. de Minister van Financiën zich onlangs uitdrukte), thans nog met den sluier des geheims is bedekt, wel eenige opbeuring schijnt te behoeven.

Edel Mogende Heeren! niettegenstaande alle de veranderingen, waarmede het Gouvernement aan

het verlangen der afdeelingen is te gemoet gekomen, vermeen ik nog altijd het project te moeten beschouwen als vele zwaarigheden opleverende, zwaarigheden aan den aard der voorgestelde maatregelen onafscheidelijk verbonden. Maar ik vermeen tevens, dat deze zwaarigheden, die in gewone tijden welligt onoverkomelijk zouden zijn, bij den tegenwoordigen drang der omstandigheden, ter zijde *moeten* worden gesteld, en mij niet behooren af te houden, om door het uitbrengen mijner stem ten voordeele der wet, het mijne zoo veel mogelijk bij te dragen tot voorziening in de behoeften des vaderlands.

De Heer *Hofstede*: Volkomen overtuigd, dat de buitengewone omstandigheden waaronder het vaderland thans gebukt gaat, buitengewone en zeer krachtige financiële maatregelen vorderen, willen wij hetzelfde niet geheel te gronde zien gaan, vermeen ik, Edel Mogende Heeren! in deze oogenblikken, zoo veel in mij is, te moeten medewerken, tot schraging van het waggelend staatsgebouw.

Wij hebben deelnemend vernomen, dat het tijdstip thans niet geschikt is, om, bij wijze van vrijwillige negotiatie, in de geldelijke verlegenheid van den Staat te voorzien. Wie zou zich dan niet gaarne opofferingen laten welgevalen, om de onafhankelijkheid van ons volksbestaan op nieuw te bevestigen, en onze geboortengrond, tegen de

overmoedige aanvallen van een miltziek graauw te verdedigen, dat alle krachten inspant, om zijne heillooze en verraderlijke zaak te doen zegevieren.

Omtrent dat alles, bestaat dan ook éene algemeene stem, Edel Mogende Heeren! en het zal er dus alleen maar op aankomen, te onderzoeken, of de voorgedragene middelen, het meest geschikt zijn, om het voorgestelde doel te bereiken.

De voorgestelde creatie van staatspapier, verdient alle aanbeveling, en ook de heffing bij wijze van leening moet zeker doelmatig worden geacht, in zoo verre dezelve algemeen werken moet, en althans tot eene zekere hoogte in de behoefte voorzien zal.

Maar aan den anderen kant moet ik, volgens eed en pligt, verklaren, dat de onderhavige project-wet, in weerwil van de nader daarin gebrachte wijzigingen, mij voorkomt, althans voor de landbouwende provinciën nog altijd zeer drukkend té blijven, en dat het de uiterste inspanning van krachten zal vorderen, om aldaar uitvoerlijk te worden bevonden.

Wel is waar, er zijn zekere categoriën gesteld, welke de strekking hebben om de minst gegoede klasse van ingezetenen van de bedoelde voorbetaling vrij te stellen; maar wie ziet niet, dat in die provinciën zulks weinig afdoet? Door het *maximum* om vrijstelling te erlangen, slechts op zes gulden te bepalen, worden toch nagenoeg alle ingezetenen, die niet in den volstrektsten zin arm

zijn, in die voorbetaling begrepen, vooral in provinciën, waarvan de bevolking der gemeenten maar zelden de 10,000 zielen te boven gaat.

Het is geen plaatselijk of gewestelijk belang, dat ik hier op den voorgrond stel, doch als Afgvaardigde uit de provincie Drenthe, kan ik in dezen met kennis van zaken, en uit volle overtuiging spreken, en het zal mij zeker vergund zijn van die kennis en overtuiging alhier gebruik te maken.

Zal ik nu voor, U Edel Mogenden betoogen, dat de grondbelasting op de ongebouwde eigendommen, in haren aanslag zoo als die thans bestaat, in sommige onzer gewesten zoo hoog gedreven is, als dezelve met mogelijkheid gedreven kan worden, zonder den landbouw geheel te vernietigen? Dit zal zeker wel overtollig zijn, na al hetgeen, dienaangaande, sedert eene reeks van jaren, bij onderscheidene gelegenheden is in het midden gebragt; en waarvan het Gouvernement zelf maar al te zeer overtuigd moet zijn, blijkens de aanhoudende pogingen, om, door voltooiing van het kadaster, als andere maatregelen, in dezen meerdere gelijkmatigheid, en daardoor verligting aan te brengen, waar de billijkheid zulks vereischen mogt.

Maar hoezeer moet nu het bezwaar van die belasting vermeerderd worden, als men den tegenwoordigen toestand van den landbouw, vooral in min vruchtbare provinciën of

gedeelten derzelve, in aanmerking neemt? Nu drie jaren achter elkander, heeft de ongunstige weërsgesteldheid en andere oorzaken, althans in de provinciën Gelderland, Vriesland, Overijssel, Groningen en Drenthe, eenen zeer nadeeligen invloed uitgeoefend op het veldgewas, zoodanig zelfs, dat men in verscheiden oorden, dit najaar, het zaaikoorn heeft moeten aankopen.

Die bekend is met de doorgaande schaarschheid van geld in die streken, waar de landbouw het eenigst bestaanmiddel oplevert, kan ligtelijk nagaan, wat dit beteekent.

Geen wonder dan ook, dat de landman, niet zelden, in het geval geweest is, om de gelden, wegens de belastingen verschuldigd, te moeten opnemen, en zich daardoor reeds in schulden te wikkelen.

Dit jaar heeft zich daarenboven nog onderscheiden door bijzonderen tegenspoed, vermits door den natten zomer, de veengronden niet hebben kunnen gebrand, en de boekweit daarin gezaaid worden: een produkt, hetwelk aan duizenden de kost in den winter geeft, en waarvan zij meerendeels hunne huur over het loopende jaar goedmaken.

Hoe veel rundvee en vooral schapen, zijn er niet door de nattigheid weggestorven? Ik zeg niet te veel, Edel Mogende Heeren! wanneer ik de stellige verzekering geef, dat in sommige gewesten, de landman, gedurende de drie laatste

jaren, zijn vee anderhalfmaal heeft verloren.

Welke onberekenbare verliezen heeft zulks niet te weeg gebragt, wat invloed heeft dit niet gehad op het behoorlijk bemesten, en, opvolgend, op den oogst? Men vrage de pachters of landeigenaren, hoeveel hunne meijers achteruit zijn gegaan, en aan pacht schuldig gebleven, en men raadplege de aanvragen om remissie der belastingen, gedurende de drie laatste jaren, uit de landbouwende provinciën bij het Gouvernement ingekomen; om volkomen overtuigd te worden: dat in der daad de ingezetenen der landbouwende provinciën, thans in eenen hoogst ongunstigen toestand verkeeren.

Verdient hier ook niet in overweging te komen, dat de leening mede geschiedt ten behoeve van de rentheffers van den Staat, welke in evenredigheid zeker minder tot de behoeften daarvan bijdragen, dan de arme landlieden, die aan zoo vele nadeelige kanzen blootstaan, zonder vergoeding van geledene verliezen te kunnen verwachten, en die hunne belastingen voldoen, niet zelden ten koste van hun dagelijksch brood.

Zal ik hier niet mogen bijvoegen, dat de termijnen van betaling uiterst kort gesteld zijn, en wel in het midden van den winter, als wanneer er doorgaands geen geld bij den landbouwer voorhanden is, terwijl hij op zulk een buitengewoon uitschot wel geene rekening heeft kunnen maken.

Men werpe mij hier niet tegen dat iets derge-

III. DEEL.

G

lijks wel plaats gevonden heeft in 1815, onder den naam van oorlogs-belasting. Men zou zich zeer bedriegen, als men daaruit het gevolg wilde trekken, dat hetgeen toen uitvoerbaar is bevonden, thans wel niet zoo bezwaarlijk zal vallen, want een hemelsbreed verschil doet zich hier op: in het genoemde jaar toch, bevond zich de verbouwer van granen, ten gevolge der hooge prijzen der landproducten gedurende ettelijke jaren, in eenen zeer welvarenden toestand.

Het mudde rogge, bij voorbeeld, mogt toen gelden van 9 tot 12 guldens, terwijl, na dat tijdperk, de prijs van dat graan gedaald en tot nu onlangs gebleven is, van vijf tot drie guldens per mudde, en zoo de overige producten in evenredigheid. — Geen wonder dan ook, dat eene algemeene verarming daarvan het gevolg geweest is, nog vermeerderd zoo als reeds is vermeld, door meermalen misgewas en andere bijkomende omstandigheden.

Dit alles wordt door mij niet aangevoerd, Edel Mogende Heeren! om de onderhavige project-wet als geheel ondoelmatig te bestrijden, en als geheel verwerpelijk voor te stellen, daar toch uit de openingen, door het Gouvernement gegeven, genoegzaam blijkbaar is, dat men in den gegeven stand van zaken, voor het oogenblik, geene andere middelen heeft kunnen vinden, om 's Rijks financie-wezen te kunnen ondersteunen; ja zelfs vermeen ik onderrigt te zijn, dat pogingen, om

buitenslands eene negotiatie tot stand te brengen , met geen goed gevolg hebben bekroond kunnen worden.

Ook wordt door mij geenszins voorbij gezien , maar integendeel dankbaar erkend , dat het Gouvernement, gereedelijk gehoor gevende aan vele gewigtige bedenkingen, in de afdeelingen geoperd, bij eene nieuwe redactie de helft der ongebouwde eigendommen van de leening heeft uitgezonderd, hoe zeer zulks welligt had beperkt kunnen worden alleen tot die, welke aan den eigenlijken landbouw, *als middel van bestaan*, dienstbaar zijn: voorts de faculteit tot afkoop, als de aanslag minder dan dertig guldens bedraagt, en de eerste termijn van voldoening der directe belastingen over 1831 verschoven heeft tot Maart van dat jaar. Maar ik heb gemeend, daarmede in vollen nadruk te moeten doen gevoelen, dat het de landbouwende klasse van ingezetenen voorzeker niet ligt zal vallen, zich van deze belasting te kwijten, vooral als men daarbij in aanmerking neemt zoo vele andere bijkomende omstandigheden, als daar zijn de burgerwapening, het uittrekken ter bezetting van frontieren en vestingen, en andere buitengewone schutterlijke diensten; de toenemende duurte van vele levensnoodwendigheden; de verzorging der meer en meer talrijke behoeftigen gedurende den winter, ook van de huisgezinnen van zoo velen die ter verdediging des vaderlands zijn uitgetrokken; met één woord,

de geheele zamenloop van alles, wat onze tegenwoordige positie zoo moeilijk maakt.

Niet dat ik, Edel Mogende Heeren! door dit alles eene soort van meerdere verdiensten wil toegekend hebben aan de gevraagde opofferingen, naar gelang dezelve meer bezwarend vallen, maar wil daarmede alleen de noodwendigheid aantoonen van die voorzigtigheids-maatregelen, welke, naar mijn inzien, door het Gouvernement behooren in acht genomen te worden, om alle nadeelen zoo veel mogelijk voor te komen of te lenigen, welke met de uitvoering van de wet noodeloos zouden gepaard kunnen gaan.

Ik bedoel daarmede vooral eene verschoonende behandeling in de wijze van invordering, overal waar eenige achterlijkheid plaats heeft, niet ten gevolge van onwil, maar van erkend onvermogen voor het oogenblik.

Welligt zou men in enkele gevallen eenig respijt kunnen verleenē, door voorschot uit de gemeentekassen, tot de winnende hand in het voorjaar in staat zal zijn, om aan de algemeene verplichting te kunnen voldoen, wanneer deswege maatregelen met de plaatselijke Besturen konden worden genomen.

Het spreekt van zelve, dat daarin met de meeste discretie zou moeten worden te werk gegaan. Maar dan ook zullen noodig zijn, geschikte maatregelen, dat er niet zoo ligt zwendelarij of woeker kan gepleegd worden, in het opkooopen

dier recepissen, waarvoor anders de eenvoudige landman zoo zeer bloot staat, en waarvan in 1815 zulk een schandelijk misbruik is gemaakt. Aan de provinciale Besturen kan in dezen het verordnen van doelmatige beschikkingen worden aanbevolen.

Eindelijk, Edel Mogende Heeren! kan ik te dezer gelegenheid mijnen wensch niet onderdrukken, dat deze leening, in zoo verre ook de belasting op de ongebouwde eigendommen daarbij tot grondslag genomen is, in het vervolg ook moge bijdragen, om de aandacht te vestigen op *de behoeften van den landbouw*, zoodat dezelve worde te gemoet gekomen, door eenen minderen aanslag in de grondbelasting, meer geëevenredigd aan de inkomsten en vermogens der ingezetenen, waartoe zich de mogelijkheid welligt zal opdoen, door het ontstaan van een ruimer handel-vertier, niet langer dienstbaar moettende zijn aan de verrijking van het fabriekwezen in België, zoo wel als door den verbeterden toestand van onze overzeesche bezittingen, met dat gevolg, dat door het ruimer vloeijen van andere bronnen voor de schatkist, de landbouw meer zal kunnen worden begunstigd, dan tot nu het geval is geweest.

Mogt deze hoop eenmaal worden verwezenlijkt, met hoeveel welgevallen zou men dan terug zien op zoo veel opoffering en inspanning van krachten als voor het behoud des vaderlands thans pligtmatig zijn?

En daar ik nu geen beter middel om geld te vinden weet voor te stellen, dat door het Gou-vernement uitvoerlijk wordt geacht, en in overweging nemende het gevaar, waarin de Staat zich zou bevinden, bij gebreke van spoedige voorziening, zoo acht ik mij verplicht, aan de onderhavige wet mijne stem te geven.

De Heer *van Wickevoort Crommelin*: Wel overtuigd, dat door het mislukken van de proef eener vrijwillige negotiatie, de regering niet anders doen kon, dan tot eenen geforceerden maatregel toevlugt te nemen, zie ik met genoegen, dat het gemeen overleg geene ijdele klanken zijn, en toegegeven aan de aanmerkingen der sectien, de eerste voordragt dezer wet in vele opzigten van gedaante is veranderd. Dan, het smert mij te gevoeliger, dat de geuite wensch der tweede afdeeling, omtrent den ingang van renten der 5 per cents recepissen, ter zijde is gesteld; te meer, daar de belangrijkheid van zoodanige voorziening uit het aangemerkte op de verbeterde redactie, door de vijfde afdeeling bewezen, en de onbillijkheid aan den dag gelegd is, dat gelijksoortig staats-papier, onder dezelfde omstandigheden uit te geven, de eene met een vervroegden ingang van 6 per cent, de andere met eenigerhande gemis van 5 percents renten, wordt voorgedragen. Deze ongelijkheid moet een hoogstverschillenden invloed op de waarde der beide soor-

ten uitoefenen, en ik zal de ophelderingen van Z. Exc. den Minister van Financiën ten dien aanzien afwachten, alvorens mijne stem te bepalen.

De Heer *Cats*: Onder de noodlottige omstandigheden, waarin het vaderland verkeert, moet zeker ongelukkiglijk in de eerste plaats ook deze in aanmerking genomen worden, dat 's lands kas reeds dadelijk bij het begin van den opstand geheel geledigd bleek te zijn.

Te onderzoeken waardoor zulks reeds destijds en geheel in den aanvang plaats had, terwijl het Noorden getrouwelijk tot op den tegenwoordigen dag deszelfs lasten opbrengt, welke de helft van het geheel uitmaken, terwijl het Zuiden overal nog tot den 25sten Augustus dezes jaars en op vele plaatsen langer; terwijl uit den aard der zaak tegelijk met het ophouden der ontvangsten in het Zuiden, ook aldaar vele gewone uitgaven moesten vervallen; terwijl niet voldaan is aan de op den 1° October ll. gestelde aflossing van vijftien miljoen, en alzoo de daartoe noodige fondsen, welke dus tijdens het uitbreken en den meerderen voortgang van den opstand grootendeels bij het Syndikaat in kas moesten wezen, daarin tot ander gebruik misschien van de met het Syndikaat zoo naauw verbondene Rijks-kas gebleven zijn; er op aan te dringen, hoe daaruit ten volle gebleken is, het haghelijken van onzen, zoo dikwijls als bloeiend en gerust voorgestelden finantielen toe-

stand: dit is mijns oordeels het werk niet van het tegenwoordig oogenblik: voor zeker houde ik het ook, dat mede de Regering nu zoo zeer het gevaarlijke van dien toestand moet inzien, dat wij vooral te dien opzigte groote verbeteringen te wachten hebben.

Neen, Edel Mogende Heeren! met ter zijde stelling van alle onderzoek naar die oorzaken, moeten wij thans daartoe medewerken, dat dat ledige weder aangevuld, en de Regering bij magt van gelde zij, om 's lands verdediging gaande te houden, en hare verbindtenissen getrouwelijk gestand te doen.

Doch ook zelfs in deze omstandigheden, meen ik, blijft op ons de verpligting rusten om te onderzoeken, of de daartoe voorgedragene wet gebreken hebbe, welke derzelve aanneming verbieden.

Want, — hoe ook alle onze Noordelijke gewesten wedijveren voor het behoud van Vaderland en Vorst, hoezeer zij allen daarvoor toonen goed en bloed veil te hebben, hoe weinig men bij dit echt vaderlandsch gevoel ook angstvallig wikke en wege of in alle streken des vaderlands de krachten gelijkelijk worden ingepannen, ja, hoezeer iedere gemeente, ieder gewest eer er naar streeft om boven anderen uit te munten, de wetgever moet nu ook het heil van allen gelijkelijk in het oog houden, en er voor zorgen, dat de wet zoo veel doenlijk gelijkmatig werke, eene bij

dezelve opgelegde last, ten minste niet te zeer den een boven den ander drukke. En tot dit onderzoek overgegaan zijnde, meen ik zoodanige gebreken in de eerste artikelen der thans in deliberatie zijnde wet te hebben aangetroffen.

Noemde ik echter het eerste ontwerp derzelve, in de door mij in mijne sectie ingediende en U Edel Mog. bekend geworden nota, op kortelijk daarbij opgegevene gronden, *onbillijk* en stellig *onuitvoerlijk*, en gaf ik hetzelfde dien ten gevolge nog eene andere kwalificatie, welke ik hier minder voegzaam acht te herhalen, bij het tweede ontwerp is het mij aangenaam, door het slechts voor de helft in aanmerking nemen der belasting op de ongebouwde eigendommen, eene zoo groote verbetering aangebragt te zien, dat ik, hoezeer steeds al het bezwaarlijke gevoelende, aan deze wet de beide laatstgemelde kwalificatiën niet meer behoefte toe te kennen. Doch het gebrek, hetwelk ik ook in de 14 eerste artikelen van dit ontwerp blijf zien, is *het onbillijke*: dit blijft, niet tegenstaande alle aangebragte modificatiën, mijns oordeels, in hetzelfde bestaan, en zal ik daarin erkennen, zoo lang de benoodigde penningen zullen worden geheven, niet naar de *hoeveelheid*, maar naar den *aard der inkomsten*; zoo lang een eigenaar van vaste goederen of een patentpligtige, na reeds met ieder anderen personeel schuldige gelijkelijk wegens het personeel in de leening gedeeld te hebben, dus daarin gedeeld te hebben in evenredig-

heid van het *geheel* zijner inkomsten, nog eens afzonderlijk daarin zal moeten dragen, wegens dat gedeelte dier inkomsten, hetwelk hij trekt uit vaste goederen of uit zijne nijverheid. Want de personele belasting is van dien aard, dat *over het algemeen* ieder, welke ook de soort van deszelfs inkomsten zij, hetzij uit vaste goederen; hetzij uit binnen- of buitenlandsche effecten of uitstaande kapitalen, hetzij uit jaarwedden, pensioenen of uit industrie, daarin bijdrage naar evenredigheid van de door hem overeenkomstig het bedrag dier revonuen aangenomene wijze van leven: over het algemeen toch kunnen wij wel stellen, dat ieder leeft naar mate van het bedrag van deszelfs inkomsten, en hoezeer er in de grondslagen van het personeel eenige verbeteringen en uitzonderingen mogen te wenschen zijn, men kan toch wel niet ontkennen, dat met die gecombineerde grondslagen ieder al vrij] wel naar zijne wijze van leven getroffen wordt. Het personeel toont dus aan het gansche revenu, ook dat uit vaste goederen en uit industrie, en de bezitters dier kapitalen, naar mate hunner grondlasten en patent nog eens in de leening deelende, doen zulks wegens dezelfde goederen in dubbelen mate: en dit terwijl bezitters van ieder ander kapitaal, boven derzelver personeel, daarmede niet verder belast worden.

Ieder burger, van welken aard deszelfs bezittingen ook zijn, is aan de rust, aan het behoud, aan het crediet van den Staat gelegen, doch den

bezitter van vaste goederen en den patentpligtige geenszins meer dan den renteheffer van den Staat; het tegenovergestelde zelfs te betoogen, zoude minder moeilijk zijn; en bij dit ontwerp van wet wordt de rentheffer echter van alle bijdrage boven deszelfs personeel ontheven, terwijl de grondbezitter en de patentpligtige nog als zoodanig, boven dat personeel moet bijdragen; en dit nu in de eerste plaats althans mede, om den renteheffer van den Staat deszelfs inkomen intact te doen geworden.

Ik vraag, Edel Mogende Heeren! is dat bilijk? Onbillijk is het reeds den eigenaar van vaste goederen en den patentpligtige uitsluitend te belasten ter dekking van dat gedeelte der behoeften, hetwelk alle burgeren gelijkelyk aangaat! doch wat wordt het nu, voor zoo verre alleen hij, voor het boven het personeel benoodigde, belast wordt ten behoeve van den renteheffer van den Staat.

Voert men aan, dat de directe belastingen, en met name de grondeigendommen bij groote staatsrampen steeds in de eerste plaats moeten bijspringen, dat deze de bron zijn, waaruit de Staat in tijd van oorlog moet putten, dan zeg ik, dat met dat principe ook dit stellig en onafscheidelyk is verbonden, dat die eigendommen en belastingsschuldigen in tijden van rust en vrede moeten gemeenageerd en derzelver krachten in die tijden gespaard worden: en dan vraag ik, of zoodanig gehandeld is ten aanzien van eigenaars van onge-

bouwde eigendommen, welke in die tijden van vrede jaarlijks $\frac{1}{4}$ ja $\frac{1}{2}$ van derzelve onzuivere opbrengsten als verponding moesten afgeven; ten aanzien van patentpligtigen, wier nijverheid gestadig meer en meer is gedrukt, en onder anderen door hoogere klassificatiën en splitsing van inde daad verwante bedrijven, gestadig meer is belast.

Bij voorloopige discussie heb ik ook hooren te berde brengen, dat de nood de wezenlijke rijkdom moest bijspringen, dat grondeigendommen eigenlijk waren de wezenlijke rijkdom, 'slands papier fictief, en dat fictive, hetwelk reeds zoo veel geleden had, nu niet meer behoorde gedrukt te worden; dan ik vraag, Edel Mogende Heeren! zoude, indien deze leer doorging, dan niet in de daad het wezenlijke aan het fictive opgeofferd, en bij ongelukkiglijk steeds vermeerderend fictief, niet weldra het een met het ander eene fictie worden?

Ik eerbiedig de regten van den schuldeischer van den Staat, doch, vooral voor zoo verre hij is ingezetenen en medeburger van dien Staat, eerbiedig ik die regten, wel evenzeer en niet minder, dan ook niet meer, dan die van ieder ander eigenaar: ook kan ik den bezitter van staatsschulden als zoodanig en deswege geene meerdere vaderlandsliefde toe, dan aan den bezitter van ieder ander soort van goederen; bij beiden zie ik niets dan verschillende keuze van kapitaalbelegging, doch gelijke eigendoms-regten en eigendoms-ver-

pligtingen; en houde ik het dan daarvoor, dat iedere soort van kapitaal, althans bij buitengewone behoeften van den Staat, evenzeer gehouden is bij te springen.

Geld, Edel Mogende Heeren! moet er bijgebracht, opofferingen moeten er gedaan worden, dit gevoelt geheel Nederland: doch heeft het Gouvernement dan te regte gemeend, niet ten tweede male tot eene vrijwillige leening bij de wet, zoo veel mogelijk, opgelegd worde aan iedere soort van eigendommen, die der minvermogenen alleen uitgezonderd, aan die der meervermogenen in steeds vermeerderende mate.

Dit kan men mijns inziens bereiken door met uitzondering der geringe, en *met steeds progressive verdubbeling der aanslagen*, tot basis dezer leening te nemen alléén de belasting op het personeel.

Zoo even heb ik reeds gezegd, hoe naar mijn inzien, het personeel *over het algemeen*, want ik erken differente uitzonderingen, het geheel revenu aanwijst.

Over de Noordelijke provinciën bedraagt die belasting, alleen zoo ik mij niet bedrieg, met de Rijks opcenten ruim *f* 5,200,000, hiervan afgetrokken ruim *f* 1,200,000 voor de uitzonderingen der geringe aanslagen, zoude de resteerende *f* 4,000,000 door een genomen slechts $3\frac{1}{2}$ maal verdubbeld behoeven te worden, om de benoedigde 14 millioen te vinden, zonder nog, hetzij

tot mindere verhooging der daarop volgenden, in aanmerking te nemen het meerdere der opcenten, alzoo nu ook de provinciale en gemeentelijke opcenten mede zullen gerekend worden, en de primitive som alzoo veel meer dan f 5,200,000 zal bedragen.

Zoodanig, Edel Mogende Heeren! zijn mijne gevoelens over het principe der 14 eerste artikels van het onderhavig ontwerp, en omtrent de wijze, waarop ik hetzelfde veranderd zou wenschen. Van minder belang zijn mij mijne reflexiën op de details dier artiekelen: onder dezelve hecht ik echter eenig gewigt aan dezen.

Dat het bij art. 3 gesteld tarief van uitzondering mij voorkomt te laag te beginnen, en de progressie daarvan te veel is ten nadeele der kleinere gemeenten, of wat hetzelfde is, te veel ten voordeele der grootste;

Dat gelijkelijk in het bij art. 4 bepaald tarief ter verhooging mij toeschijnt, geene behoorlijke evenredigheid, maar een te groot verschil gesteld te zijn, tusschen de kleine en grootste gemeenten;

Dat de laatste November te nabij is, om de zelfve nog tot termijn van betaling van het eerste $\frac{1}{3}$ bepaald te houden, en dit althans voor de meer afgelegene provinciën.

Kon ik mij evenwel met het principe van dit gedeelte der wet vereenigen, in deze tijden zouden deze aanmerkingen op de details mij niet ver-

hinderen, daaraan mijne toestemming te geven.

Vollediger zoude ik dit ook nog kunnen doen aan bijna het geheel der overige 7 artikelen van het ontwerp.

Doch terwijl ik nu niet het een van het ander kan scheiden, en ik, voor hetgeen ik verwerpe, een beter middel meen te hebben aan de hand gegeven, vind ik mij tot mijn leedwezen genoodzaakt, zelfs thans mijne stem aan het voorgedra-ontwerp geheel te moeten weigeren.

De Heer *Lemker*: Wij bevinden ons thans in de hooge en treurige noodzakelijkheid, buitengewone middelen te moeten beramen, ten einde onze Noordelijke provinciën te dekken en te beveiligen tegen aanranding en geweld der ingezetenen van de Zuidelijke gewesten, die nog zoo kort geleden, met ons waren vereenigd, en waarmede wij, onder denzelfden Koning, één volk uitmaakten, die zich echter, onder den schijn van vermeende grieven, van ons hebben afgescheiden, verraad in onze militaire gelederen hebben te weeg gebracht, en zich aan baldadigheid en rooverijen hebben schuldig gemaakt, waarvan de publieke dagbladen maar al te zeer gewagen, om niet te spreken van de zoo noodlottige gevolgen, daaruit ontstaan, waardoor zoo vele onzer brave en getrouw geblevene krijgslieden of gesneuveld, of verminkt, het slagtoffer daarvan zijn geworden.

Wij moeten ons dan nu verdedigen tegen een

volk, wier vertegenwoordigers zich als groote voorstanders van spaarzaamheid bij ons hebben voorgedaan, onder voorwendsel van voor het Noorden te willen helpen bezuinigen; waardoor wij echter in het verderf zijn gestort, en het Zuiden, reeds zoo begunstigd, en alwaar de vestingen van alles ruim voorzien waren' geworden, het voordeel boven ons heeft verkregen dat onze middelen van verdediging zoo niet grootendeels ontnomen althans zoodanig zijn verminderd en verzwakt, dat, om den noodlottigen krijg die thans wordt gevoerd, voort te zetten, groote offeringen, worden vereischt.

Onze Koning dan, Edel Mogende Heeren! volbrengt zijnen eersten pligt, en wil ons met kracht van wapenen, tegen aangedaan onrecht en geweld beschermen, en om in de behoeften, daarvoor benoodigd, te kunnen voorzien, wordt eene belasting bij leening aan U Edel Mogenden voorgedragen.

De kosten en uitgaven in tijden van vrede of oorlog aan te wenden en te gebruiken, zijn zeker zeer verschillend. In de afdeeling, waarvan ik de eer heb lid te zijn, heb ik mijne bedenkingen en bezwaren ingebracht tegen het voorstel van wet waarbij de grondbelasting op de ongebouwde eigendommen voor het geheel, hetwelk nader voor de helft is bepaald, echter als een buitengewoon middel, wordt voorgedragen; een middel, hetwelk volgens financiële beginselen, niet dan in gewone

tijden van rust en vrede wordt gebezigd, terwijl personele lasten bij rampen, oorlog, en andere ongelukkige omstandigheden moeten worden geheven, doordien de Staat alsdan spoedige hulp noodig heeft, en reële lasten, niet dan langzaam werken.

Dan, Edel Mog. Heeren, alles schijnt te verkeeren, want ook in de taktiek gebruikt men thans middelen, waarop men te voren niet bedacht was; tot in de vestingbouw hebben wij immers hiervan voorbeeld, alzoo ieder huis thans tot een vesting kan worden ingerigt en gebruikt; nieuwe theorie en praktijk zullen alzoo ook dezen aanzien moeten worden uitgedacht.

Na deze algemeene bemerking te hebben doen voorafgaan, en gezegd te hebben, dat bij de wet van de buitengewone leening, een middel wordt voorgedragen strijdig met de algemeene financiële beginselen; terwijl ik dan ook nog had verlangd, dat door de regering aan de bedenkingen, door eenige leden van de zevende afdeeling op sommige artikelen de wet gemaak, was toegegeven, zoo zoude ik mijne stem tegen de wet moeten uitbrengen; uit overtuiging echter, Ed. Mog. Heeren, dat de nood, waarin ons vaderland zich bevindt, spoedig geldelijke bijdragen vordert, en het Gouvernement niet genoodzaakt wordt om dadelijk door een meer schadelijk werkend middel, in de behoeften te moeten voorzien, zoo zal ik mijne stem voor de wet uitbrengen.

III. DEEL.

H

De Heer *van Suchtelen* : Het is geenzins mijn voornemen in een breedvoerig betoog te treden , omtrent de waarde van het op heden aan de orde van den dag gestelde ontwerp van wet tot betaling, bij wege van leening , in evenredigheid der directe belastingen en het daarstellen van schatkist-biljetten. Alleen heb ik het woord gevraagd, om kortelijk de gevoelens te ontvouwen mijner uit te brengen stem.

Sedert den jare 1814 onafgebroken lid dezer vergadering, betuige ik nooit in een minder opwekkende gesteldheid mij gebragt te zien dan op heden. Door snood verraad, meinedig gedrag, en schandelijk gewapenden opstand in de Zuidelijke provincien, konde het wel niet anders, of hieruit moesten de nadeeligste gevolgen voor de geldmiddelen van Staat geboren worden.

Om in dezen hoogen nood en benarden toestand aanvankelijk te voorzien, had de Koning, gebruik makende van vroeger geopende credieten, getracht eene beleening op waarden te doen beproeven, welke echter het verwachte gevolg niet heeft mogen erlangen; terwijl ook door andere daargestelde pogingen, hetzij dan door vrijwillige opneming van gelden, of bij wijze van leening, zoo binnenslands, niet welwillende en der zake kundige ingezetenen, als buitenslands de geneigdheid daartoe onderzocht is: heeft echter dit alles, ofschoon ook aanvankelijk met een of ander zich hebbende mogen vleijen, door de opgevolgde ontzettende ge-

beurtenissen te weeg gebragt, het gewenschte gevolg niet mogen erlangen. Om in dezen zoo bedenkelijken nood te voorzien, heeft het Gouvernement geen ander middel weten bij de hand te vatten, dan U Edel Mogenden dit project aan te bieden.

Bij alle de afdeelingen en bijzonder ook bij de vierde, met welker leden ik deze wet heb mogen onderzoeken, zijn uitgebreide aanmerkingen gemaakt, door de Regering met de meeste aandacht overwogen; en, gehoor gevende aan regtmatige bedenkingen, eene nieuwe en verbeterde redactie doen geboren worden, met bijvoeging trouwens, dat door andere daar te stellen proeven niet dan tijdverlies, en een geheel stilstand in de betaling, bij het mislukken daarvan, veroorzaakt zoude worden.

In dezen zoo betreurenswaardigen toestand, Edel Mogende Heeren! waarbij het aankomt op beboud van het dierbaar vaderland, kon de keuze immers wat mij betreft, niet twijfelachtig zijn, maar met vertouwen op het Gouvernement gesteld, ook ongeacht de voor mij steeds blijvende bezwaren, mijne toenaderende stem daaraan te geven; intusschen niet mogende verbergen en ontveinzen, den diepen indruk en smart, die ik blijve gevoelen over deze zoo onvermoeide, edoch vruchteloze, pogingen door de Regering ondernomen en daargesteld, bij welwillende en der zake kundige ingezetenen, bij wijze van leening.

H 2

Hst gordijn dezer geschiedenis niet willende oplichten, zal ik, den vinger op de mond leggende, alleen er dat van zeggen: dat deze leening immers die vertroostende resultaat zouden hebben opgeleverd, dat de last daarvan niet alleen algemeener, en naar iedere wezenlijke bezittingen en vermogen zoude zijn gedragen geworden; maar bijzonder ook eene zoo nuttige volksklasse minder gedrukt, en meer gepaard zoude zijn geworden, en die, men ontveinze het niet, door zoo herhaalde onheilen en misgewassen, zoo billijke aanspraak op ondersteuning, veel eer, dan nog op te leggen lasten, zoo zeer zoude behoeven en van noode hebben.

Dan thans tot de ontvouwing van dit alles geenszins het moment zijnde, maar aan later zorgen dit overlatende, vleije ik mij immers, dat dit een doorslaand bewijs zal moeten opleveren, dat ook de ver afgelegenste landelijke gewesten, komt het aan op behoud voor het vaderland, geene opofferingen te zwaar vallen, maar gaarne en met de meeste geestdrift beziel, zoo wel goed als bloed, voor vaderland en Koning veil hebben.

De Heer van Dam van Isselt: Het is eene dure pligt die op de Staten-Generaal rust, van hunne stem te weigeren aan ieder ontwerp van wet, waardoor de belangen van het volk, dat zij vertegenwoordigen, te zeer zouden worden gekrenkt.

De eerste bepalingen van de thans in beraad-

slaging zijnde wet, tot een betaling bij wijze van leening, waren van zoodanigen aard, dat niemand onzer gaarne daaraan zijne goedkeuring zoude hebben geschonken. Het Gouvernement heeft aan de menigvuldige en gegronde bedenkingen der sectien regt laten wedervaren, en eene nieuwe redactie voorgedragen, waarin vooral met betrekking tot de grondlasten, billijke veranderingen zijn daargesteld.

Vraagt men nu, of dit ontwerp van wet allezins kan worden aangemerkt als van alle gebreken gezuiverd; vraagt men of hetzelfde niet drukkend zal worden voor de ingezetenen, en of het uitgeven van 15 millioen schatkist-biljetten geene gegronde bekommernis moet baren, en vele nadeelige gevolgen na zich kan slepen, dan rijzen voor onzen geest eene menigte bedenkingen en bezwaren, — en wanneer men dit ontwerp van wet aan den gewonen regel toetsen wilde, moest hetzelfde met eenparigheid van stemmen verworpen worden.

Er is echter een ander en belangrijk oogpunt, waaruit men hetzelfde beschouwen moet. Er is geld noodig, niet alleen om het Gouvernement, maar om de natie staande te houden. Het is een offer dat wij allen brengen moeten op het altaar van het vaderland. Wij mogen dus alleen vragen, of de wet zoodanig is ingerigt, dat het offer door de ingezetenen gebragt kan worden? En dit meen ik toestemmend te mogen beantwoor-

den, vooral, wanneer het Gouvernement doelmatige middelen beraamt, om de min zaakkundige ingezetenen, bijzonder ten platten lande te waarborgen voor de speculatiën van lage woekeraars, bij de afkoop der belasting. Voor het montant toch van hetgeen door den schatplichtige zal moeten worden betaald, zullen receptissen worden uitgegeven, die op 80 percent gerekend, de belasting in het algemeen niet hooger dan tot tien percent zal opvoeren. Hier komt bij, dat men op dit oogenblik geen beter middel, ter verkrijging van het benoodigde kapitaal, weet aan te wijzen.

Een der geëerde sprekers heeft gewag gemaakt van personen omslag of hoofdgeld. Ik meen te mogen zeggen, dat de ondervinding geleerd heeft, dat personele omslag steeds aanleiding geeft tot de grootste onregtvaardigheden. Een ander redenaar heeft trachten te betoogen, dat de portefeuille de krachtigste bron van geld is. Ik moet hierop aanmerken, dat de rijkdom der renteheffers meestal onbekend en dus een bedriegelijke grondslag is. Men stelle zich zoo vele families voor den geest, die bij de Fransche overheersching, en bij de tiercering der lands effecten, een groot gedeelte van haar vermogen hebben verloren, en hoe zoo zoo vele aanzienlijke ingezetenen met moeite zich hebben staande gehouden; indien men daarbij den tegenwoordigen stand der effecten voegt, dan dunkt mij, dat gereedelijk blijken zal, hoe onzeker die

bezittingen zijn, die alleen in effecten bestaan. — De grondeigenaren zijn de eenigste wezenlijk aan het vaderland verbondene ingezetenen, en zij hebben dus het meeste belang bij de instandhouding van hetzelfde. — Er zijn daarenboven weinig groote landeigenaren, wier rijkdom alleen in landerijen bestaat, — die daarenboven niet eenige effecten bezitten. Van dezen kan men dus de leening met gerustheid vragen, terwijl het boven reeds is aangetoond, dat voor de kleine landbezitters, door het aangeboden middel van afkoop, de belasting niet zoo drukkend zijn zal als men wel zoude willen doen voorkomen. Ik durf dit met te meer gerustheid zeggen, daar ook ik tot de eenigzins aanzienlijke grondeigenaren behoer.

Het zij mij vergund U Edel Mog. nog eene aanmerking mede te deelen, die ik als gewigtig beschouw, en die ik thans uiteen wil, omdat de woorden, die hier gesproken worden, doordringen tot den troon, en omdat ik meen, dat velen dat gevoelen met mij deelen.

Bij omstandigheden als die zijn, welke wij thans beleven, en bij eene wet, die van alle ingezetenen, op weinige uitzonderingen na, eene mindere of meerdere schatting vraagt in het algemeen belang, is ook de aandacht van allen gevestigd op het gebruik dat men van de toegestane gelden maakt; er constitueert zich als het ware een regt voor ieder burger, om de daden van het Gouvernement te beoordeelen. — In revolutionaire

tijden vormt zich eenen naauweren band tusschen de getrouw geblevene gewesten ; en het belang is, meer dan ooit, één, voor den regeerder en de geregeerden.

Officiële stukken, in de publieke nieuwspapieren medegedeeld, maken ons bekend, dat de Bondgenooten, als eene voorwaarde van den wapenstilstand met de rebellen van ons Gouvernement vergen, ontruiming van de citadel van Antwerpen. Ik beken het, dat wij niet op de hoogte staan om de kabinets-geheimen wel te kunnen beoordeelen — Men bedekt veel met eenen donkeren sluijer, en het is goed dat men dien sluijer niet onstuimig tracht op te ligten; maar ik weet het, en daarom zeg ik het, dat de ontruiming van de citadel van Antwerpen, op de geestdrift van burgers en soldaten, eenen doodenden invloed zoude hebben. Wij hebben met onze gewezen broeders, vele en veelsoortige belangen te regelen, en de dankbaarheid van eenen *Daine*, de goede trouw van eenen *Goethals*, de regtschapenheid van eenen *de Stassard* en *de Celles*, geven ons den maatstaf van de schikkingen, die wij van de Zuid-Nederlanders mogten verwachten. Het behoud van de citadel van Antwerpen alléén, zal in staat zijn, om eenigzins billijke bepalingen van finale afscheiding te erlangen.

Indien het mij vergund ware, ik zoude mijne stem doen afhangen van de verzekering, dat wij Antwerpen niet verlaten zullen. In het vertrou-

wen echter op de liefde voor Onzen geëerbiedigden Koning voor het erf zijner vaderen, in het vertrouwen, dat hij met welgevallen de geestdrift zijner onderdanen ziet, en die geestdrift niet zal uitdoven, zal ik mede, tot het gevraagde offer, mijne stem geven.

Veel schatten, veel burgerbloed zal misschien nog gevorderd worden, tot vestiging van ons vernieuwd, zelfstandig volksbestaan; maar zonder offering van goed en bloed, is Nederland niet geworden, wat het eenmaal was; en ook wij moeten en zullen toonen, dat wij van de deugden onzer voorvaderen niet vervreemd zijn.

Wanneer het dierbaar vaderland — om mij van de uitdrukking van *Hooft* te bedienen — geld en armen vraagt aan vrije zonen, zal die vraag niet vruchteloos worden gedaan,

Dt Heer *Rengers*: De wet, welke aan onze overwegingen thans is onderworpen, bestaat eigenlijk uit twee wetten, welke elk afzonderlijk hadden moeten voorgedragen worden, daar nu het geval kan bestaan, dat de geheele wet om het gedeelte dat men afkeurt, verworpen, of het kwade met het goede moet aangenomen worden.

In mijne afdeeling heb ik mij stellig verklaard tegen de concept-wet, zoo als dezelve eerst was voorgedragen, niet alleen om het ongelijk drukkende, maar ook vooral om het onuitvoerbare, dat er in gelegen was, vooral met betrekking tot

de grondeigenaren, die onder vele en zware lasten, welke zelfs in alle gewesten niet evenredig worden gedragen, zoo als onder anderen de provincie, uit welke ik de eer heb gecommitteerd te zijn, sinds jaren te veel betaalt, aan de bij de wet gevorderde dubbelde aanslag niet konden voldoen; ook al, omdat de landman door de laatste ongunstige zomers zware verliezen heeft geleden.

De nadere wijzigingen, die de wet heeft ondergaan, hebben het onuitvoerbare, mijns inziens, doen verdwijnen, daar de ongebouwde eigendommen voor de helft in de leening worden aangeslagen, hetgeen eene aanmerkelijke te ontmoeting voor den anders reeds zwaar belasten grondbezitter is.

Het ongelijk drukkende, Edel Mogende Heeren! is echter niet weggenomen, daar de bezitters en *portefeuille* grootendeels *alleen* in het personeel, waarin ook al weder de grondbezitters en patentpligtigen deelen, worden getroffen.

Eene volkomene gelijkheid daar te stellen is eene onmogelijke zaak; het beste middel echter, om de kapitalisten ook in de leening te doen deelen, vind ik in het personeel gelegen, hetwelk over het algemeen alle standen naar gelang van hun vermogen en staat treft, en wel op zoodanige wijze, als hetzelve in de wet wordt voorgedragen, terwijl het drukkende, dat er nog voor de patentpligtigen en de eigenaren van gebouwde en ongebouwde eigendommen bestaat, grooten-

deels had kunnen uit de weg geruimd worden door eene negotiatie, die, ofschoon schadelijk, toch altijd nog te verkiezen ware geweest boven eenen maatregel als die in de wet wordt voorgedragen, en welke, het crediet hersteld zijnde, zeker met een goed gevolg ware bekroond geworden.

Ik beken, er zijn wijzigingen en wezenlijke veranderingen in de wet daargesteld, welke ik zoude wenschen dat vermeerderd werden met de aanmerking in de zevende afdeeling, waarvan ik de eer heb lid te zijn, op art. 3 gemaakt, en met bijvoeging bij de vier klassen van iedere afdeeling van art. 4, van eene vijfde, welke bijvoeging en verhooging met vijftig pct. boven de verdubbeling aanleiding zal geven; dat deze belasting het meest drukken zal op de meervermogende klasse der maatschappij, en eene uitbreiding aan de vrijstellingen zal kunnen geven.

De buitengewone hagchelijke omstandigheden, waarin wij verkeereren; de overtuiging dat het vaderland thans groote *opofferingen* vordert, de gedachte dat vele ingezetenen naar de grenzen snellen, om den vaderlandschen grond voet voor voet ten koste van hun bloed te verdedigen, onze taak eindelijk om in deze oogenblikken te beoordeelen, of men, door het aannemen dezer voordragt, een resultaat erlangt, beter of erger dan het kwaad, dat men te gemoet wil komen, hetwelk, wanneer het *beter* is, moet aangenomen, en *erger*, moet

verworpen worden; dit alles doet mij besluiten, Edel Mogende Heeren! de wet aan deze beoordeelingen toetsende, *voor* dezelve te stemmen.

De Heer *Hinlopen*: De concept-wet, welke het onderwerp onzer tegenwoordige beraadslaging uitmaakt, is het treurig gevolg van den gewapenden opstand in de Zuidelijke gewesten, dewelke, te midden van voorbeeldelooze welvaart en voorspoed, werd aangevangen door oproerkreten, plundering en brandstichting; de gevolgen hiervan zijn voor onze financiën zeer noodlottig geworden, want niet alléén werden wij al spoedig beroofd van de inkomsten uit de in opstand zijnde gewesten, maar zelfs waren wij genoodzaakt, om, tot behoud van eigen have en goed, buitengewone middelen aan te wenden, welke groote sommen vorderden en nog steeds vereischen.

Het spreekt van zelve, dat de gewone inkomsten, van de getrouwe Noordelijke gewesten hiertoe ontoereikende waren, en dat de Regering zich gedrongen vond, om, zal zij den dierbaren geboortegrond bij voortduring in staat van tegenweer houden, waartoe de natie met zoo veel geestdrift medewerkt, buitengewone middelen tot stijving van 's lands schatkist aan te grijpen.

Te dien einde beproefde zij al dadeijk het openen eener negotiatie op waarden, groot twintig millioen guldens, welke haar niet gelukt is, en waaromtrent het thans minder noodig is te on-

derzoeken, of de reden daarvan te vinden zij in gebrek aan numerair, dan wel in gebrek aan credit, of in de huiverigheid der kapitalisten, om toen willens penningen aan eene Regering op te schieten; genoeg is het dat dit middel mislukt en de behoefte aan geld buiten twijfel is.

De concept, welke ons is voorgelegd, strekt om om in deze behoeften te voorzien. Ik zal in eenige hare, voornaamste bepalingen een oog werpen, om alzoo te onderzoeken, of zij mij *al* dan *niet* aannemelijk voorkomt.

In het algemeen merk ik aan, dat ieder ingezetene belang heeft bij de verdediging en het behoud der onafhankelijkheid van den vaderlandschen bodem, alsmede bij de instandhouding van onze grondwettige staats-inrigting, en dat dus een ieder naar zijn vermogen thans moet medewerken tot het bekomen der benoodigde sommen.

De grondslag der wet, zoo als die in art. 1 en 2 is uitgedrukt, is eene belaling, bij wege van leening, in evenreedigheid van iedere aanslag in de directe belastingen over 1830; — een ieder draagt dus dezelve bij, op weinige uitzonderingen na, welke in art. 3 vermeld zijn, en dewelke strekken ten voordeele van zeer kleine aanslagen.

De Regering heeft, gehoor gevende aan de aanmerkingen onzer afdeelingen, toegestaan, dat de belastingen op de ongebouwde eigendommen daarin slechts *voor de helft* zoude begrepen worden; dit is billijk, vermits de landeigenaars niet wel

het grootste deel der leening alléén kunnen voldoen en zijlieden, zoo wel als de landbouwers, door drie achtereenvolgende nadeelige seizoenen en slechte oogsten, veel geleden hebben en juist in dezen tijd groote betalingen moeten doen, als daar zijn: de aanzuivering der belastingen en der polderlasten van 1830, en die voor het aanstaande jaar 1831, terwijl de landlieden thans gewoonlijk weinig geld in kas hebben.

Met dit al, blijft op het 2de art. der wet nog altijd eene gewigtige bedenking bestaan, dat, namelijk *alle* opcenten, *geene uitgezonderd*, welke thans geheven worden, onverschillig ten welken einde, in deze leening begrepen zijn; dit zal bij dezelve indedaad eene groote ongelijkheid tusschen provincien en zelfs tusschen deelen *éener* provincie onderling doen ontstaan, welke zich, onder anderen, nadeelig zal doen gevoelen in de provincie welke mij *hier* gezonden heeft, binnen dewelke, boven en behalve de gewone provinciale en stedelijke opcenten, nog onderscheidene bijzondere opcenten op de drie directe belastingen geheven worden, welke, als van een waarlijk lokaal belang, inde daad niets gemeens hebben met eene leening ten behoeve van 's Rijks kas: — deze zelfde ongelijkheid zal zich ook nog doen gevoelen bij de verhooging der aanslagen in het personeel, welke bij art. 4 is vastgesteld; immers spreekt het van zelve, dat, hoe grooter het getal opcenten is, hoe eerder een aanslag voor verhooging met $\frac{1}{4}$, $\frac{1}{2}$, $\frac{3}{4}$

of het geheel vatbaar is, ja zelfs zij die, volgens art. 3, niet in de leening behoeven te dragen, of die, volgens art. 11, de betaling niet kunnen afkopen, zullen dáár, waar bijzondere opcenten geheven worden, van die voordeelen minder genot hebben, dan wel elders.

Wat betreft de verhoogingen van het personeel, bij het genoemde 4de art. vermeld, zoo stem ik die overigens volkomen toe, hierdoor toch zal men de meer gegoede klasse beter bereiken en meer doen dragen, dan bij het eerste onveranderd project, en worden de landeigenaars, die niet tot die klasse, maar tot den eenvoudigen of boerensland behooren, daardoor merkelyk ontlast. Het doet mij intusschen dubbel leed, dat het uit hoofde der behoefte van de schatkist, niet mogelijk geweest is, om, zoo als bij de wet van den 11den November 1815 bepaald was, *vijf* termijnen van betaling in de plaats van *drie* toe te staan, vooral daar de eerste termijn spoedig ophanden is, terwijl ik daarentegen met genoegen gezien heb, dat de invordering der directe belastingen over 1831, in tien maandelijksche termijnen, te beginnen met Maart, bepaald is.

De afkoop voor sommen van *f* 30 en daar beneden, in art. 11 dezer wet opgenomen, kan voor kleine aanslagen in het personeel en in de patenten, die niet gevallen zijn in de vrijstelling van art. 3 (waarin zich, naar het mij voorkomt, niet zeer velen zullen kunnen rangschikken), een middel

opleveren, waardoor die belastingschuldigen blijven buiten de handen van woekeraars; die, bij soortgelijke omstandigheden, er op uit zijn, om zich schandelijk te verrijken ten koste van eenige ongelukkigen; — trouwens merk ik aan, dat deze afkoop van weinig belang is voor landlieden, eigenaars zijnde, in die provinciën, welke niet zeer bevolkt, en alwaar de eigendommen, mitsdien niet zeer klein zijn en dikwijls bezeten worden door de zoodanigen, die het geld daartoe bij anderen hebben opgenomen, en zeer bezwaarlijk jaarlijks kunnen rondschietsen: ik had daarom liever gezien, dat deze afkoop, even als in de wet van 11 November 1815 gedaan is, *zonder bepaling van som* waren toegestaan geworden, want zij die de termijnen betalen *kunnen*, zouden toch wel den afkoop niet verkiezen.

Op het 13de artikel blijft bij mij nog de bedenking bestaan, dat de renten der obligatiën, welke door deze leening gecreëerd zullen worden, eerst met 10. April des volgenden jaars ingaan, terwijl de betalingen geschieden vóór 10. December 1830 en vóór 10. Januarij en 10. Februarij 1831; ik vind dit niet zeer billijk, te meer nog, daar de renten der schatkist-biljetten met 10. October dezes jaars aanvangen.

Opzigtelijk deze biljetten heb ik wel in den beginne eenige bedenking gemaakt, en wenschte ik nog, dat wij de uitgifte derzelve hadden kunnen vermijden; doch ik beschouw deze als een noodza-

kelijk kwaad; immers de Regering schijnt thans 29 millioenen guldens te behoeven. Reeds bestaan omtrent de vinding der 14 millioenen op de directe belastingen, vele zwaarigheden; daarop kan men niet meerder heffen; aan de verhooging der belastingen op andere middelen valt niet te denken, en eene beproefde negotiatie is mislukt; zoo dat ik begriip, dat men tot een soortgelijk middel om geld te maken, de toevlugt heeft *moeten* nemen.

De wijze van derzelver gebruik, zoo als die in art. 17 is uitgedrukt, vindt bij mij geene zwaarigheid, doch ik wensch, dat men dit niet zal uitstrekken tot voldoening van vroegere gecontrakteerde leverantien, dan alleen in geval de leveranciers daarmede genoeg nemen, vermits ik vreeze, dat eene tegenovergestelde handelwijs den Staat in het vervolg tot hoogere prijzen zal doen kontrakteren.

Na dit een en ander te hebben aangevoerd, blijkt daaruit, dat er bij mij steeds bedenkingen blijven bestaan tegen het onderhavig ontwerp van wet, en zulks, niet in het belang der vermogende of goegode klasse, welke betalen kan, of daartoe, door krediet, kan geraken, maar wel in dat der nijvere, landbouwende, of mindere klasse; met dat al erkenne ik gaarne, dat aan het project belangrijke verbeteringen zijn toegebracht, die de aanneeming, buiten andere redenen, vergemakkelijken; alsmede dat de spoed welke hetzelfde vordert, het

III. DEEL.

I

uit den weg ruimen van eene mijner grootste aanmerkingen, (ik bedoel de bijzondere opcenten) wellicht eenigzins bemoeijelijk; eindelijk dat, bij het ontwerp, geene belasting uitgeschreven wordt, maar wel eene betaling bij wijze van leening, waardoor de belanghebbenden eene rentegevende vordering ten laste van den Staat bekomen, die wel is waar van eenige voorwaarden afhankelijk is.

Indien ik nu hierbij overdenke den benarden toestand van 's lands financiën, dien *ik* niet kandoorgronden, doch, na alles wat ik zag gebeuren en hoorde, geneigd ben als zoodanig te beschouwen; indien ik den vaderlandschen bodem steeds bedreigd zie met aanranding en alle gevolgen van dien, en tevens beseffen kan, dat de middelen tot verdediging dagelijks groote sommen wegslepen, welke niet in kas zijn, en dat eene weigering van gelden op dit oogenblik in mijn oog, schier gelijk zoude staan met eene slooping van het staatsgebouw, ten minste met eene schudding van deszelfs grondvesten, dan vinde ik mij in gemoede verplicht, om over anders onoverkomelijke bezwaren thans heen te stappen, om aan mijne denkbeelden het geheel niet op te offeren en om te zeggen: die het einde wil, moet ook de middelen willen.

Maar vermits de behoefte zoo zeer schijnt toe te nemen, dat deze thans vordert een bedrag van 29 millioen guldens, en men zich, over eenige weken, scheen te kunnen vergenoegen met 20 millioen, vermits het niet te voorzien en het *God alléén*

bekend is, welk opofferingen wij, in den veegen toestand, waarin wij verkeeren, nog op het altaar des vaderlands zullen moeten brengen; vermits ik in mijne ziel overtuigd ben, dat deze leening bij velen van 's harten bloede zal worden opgebragt, vinde ik mij dan ook ten duurste verplicht, om der Regering, met *allen ernst* en *nadruk*, aan te bevelen, om in de staats-uitgaven, zonder onderscheid, reeds dadelijk alle die bezuinigen aan te wenden en in te voeren, welke maar eenigzins mogelijk zijn, en welke onze toestand zoo gebiedend vordert.

Ik zal stemmen *voor* deze wet.

De Heer *Luzac*: Onder de zaken, waaromtrent, zoo wel bij de natie als bij deze vergadering, eene volkomene eenstemmigheid van gevoelen bestaat, moeten wij zeker in de eerste plaats de uitputting van 's lands schatkist tellen, en hierbij de noodzakelijkheid voegen, van in dien ongelukkigen staat van zaken, spoedig en krachtdadig, te hulp te komen.

O ver de droevige oorzaken van dezen benarden toestand uit te weiden, kan in deze oogengblikken geen nuttig doel hebben, en niemand zal zich kunnen verwonderen, dat wij bij de gewelddadige afleiding van een groot gedeelte onzer hulpbronnen en inkomsten, en bij de even snel opgevolgde vermeerdering onzer noodzakelijkste uitgaven, tot eenen buitengewonen maatregel moe-

ten komen, om in de oogenblikkelijke behoefte te voorzien.

Na de mislukte poging om twintig millioen, door eene vrijwillige leening, te bekomen, waren wij allen, geloof ik (van mij zelve durf ik het verzekeren), niet weinig nieuwsgierig naar de wijze, waarop de Regering de zaak nu zoude aanvatten. — Het eerste project verscheen, en de algemeene indruk, voor zoo verre ik van de zelve kon oordeelen, uit de gesprekken, die tot mij kwamen, uit de absentie van publieke bestrijdingen, was in geenen deele ongunstig.

De intime overtuiging der groote behoefte, — de zekerheid dat het hier eigenlijk geene directe belasting maar slechts eene verplichtte, rentegevende leening, betreft, — en de herinnering aan den geregelden afloop eener gelijksoortige measure in 1815 — schenen mij de algemeene opinie vrij gunstig reeds voor het eerste project te stemmen, — en ik wil niet ontveinzen, dat ik het onderzoek der wet in de sectie, tot welke ik de eer heb te behooren, met gelijke stemming begon.

Al ras echter bemerkte ik, dat bij vele leden dezer vergadering, bepaaldelijk tegen den maatstaf, bij het 2de artikel vastgesteld, gewigtige bedenkingen bestonden, en dat de kennis, welke zijlieden van den wezenlijken staat hunner gewesten hebben, hen bewogen, op eene ernstige wijze, de opneming der geheele grondbelasting voor

de ongebouwde eigendommen te ontraden. — Het scheen mij toe, dat eene billijke tegemoetkoming, van de zijde der Regering, in dit bezwaar, — en eenige bepaling, omtrent de afkoopbaarheid van het aandeel in deze leening, voor de min goeden zeer veel zouden bijdragen om diegenen onder ons te bevredigen, die in de opneming der geheele grondbelasting op de ongebouwde eigendommen, een overwigtig bezwaar tegen de wet hadden gezien.

De geheele derde sectie voegde zich gereedelijk naar dezen wensch, door een onzer geachte medeleden uit Groningen, in eene uitgewerkte nota medegedeeld, en drong van hare zijde dit hoofdenkbeeld ook bij de Regering aan; — zij maakte ten opzichte van de afkoopbaarheid der leening, en de meerdere splitsing der schatkist-biljetten, dezelfde aanmerkingen, en uitede dezelfde wenschen, welke, blijkens de processen-verbaal, bij vele anderen ook gemaakt zijn.

Het kon mij, na, ter bevordering eener zoo veel mogelijk eenstemmige aanneming der wet, deze opinie mede ondersteund te hebben, dus niet dan aangenaam zijn, uit de antwoorden der Regering, en de nieuwe redaktie der wet te ontwaren, dat men aan deze hoofdbedenkingen gereedelijk heeft toegegeven; de grondbelasting voor de ongebouwde eigendommen *slechts voor de helft* heeft genomen, art. 2; den aanslag voor het personeel, in sommige cathgoriën en klassen heeft verhoogd,

art. 4; den afkoop, bij art. 11, tot zekere hoogte heeft vrijgelaten; — bij art. 16 de schatkist-biljetten voor een millioen op *f* 50 per stuk gebragt heeft, — en in een woord, behoudende het principe der wet zelve, zoo veel aan de wenschen van vele leden der vergadering heeft toegegeven, als misschien mogelijk was. — Welligt, misschien meer dan juist nuttig is, — zoo als mij bereids is voorgekomen uit de aanmerkingen, welke men tegen de creatie der kleine schatkist-biljetten van *f* 50, nader heeft gemaakt, alsmede tegen de vergrooting van het kapitaal der schatkist-biljetten van 12 tot 15 millioen. — Doch wat hier ook van zijn moge, dit zal uit eene naauwkeurige vergelijking der processen-verbaal van de diverse sectiën, met de nieuwe redactie der wet, genoegzaam blijken, dat de Regering zeer veel aan den algemeenen geest der Kamer heeft toegegeven.

Dit beweegt mij dan ook niet alleen, mijne goedkeurende stem aan de wet te geven, — maar noopt mij hier nog eenige weinige bedenkingen bij te voegen, welke, dunkt mij, tot eene gunstige conclusie moeten leiden, en, zoo ik hoop, kunnen strekken, om de leening-schuldigen de zaak uit het juiste oogpunt te doen beschouwen.

In het algemeen heeft men de strekking der wet, vooral het eerste gedeelte, dikwijls te veel met eene belastingswet gelijk gesteld, — als eene zoodanige, waarbij van de inwoners van den Staat

eene bijdrage *à fonds perdu* gevorderd wordt. — Dit toch is geenszins het geval: — de zaak is eenvoudig deze, en moet dus voorgesteld worden: de Staat geld en veel geld, noodig hebbende, heeft eenige millioenen ter leen willen nemen *van sommige* ingezetenen. — Voor die vriendelijke aanbieding heeft men bedankt: — nu zegt de Staat, welaan, dan zal ik niet *van sommigen, maar van allen*, die iets missen kunnen, een sommetje *ter leen nemen*. — De overtuiging van den hoogen nood doet een ieder gewillig zijn; — doch nu is de vraag, volgens welken maatstaf zal nu de Staat aan een ieder bekend maken, wat hij *leenen moet*, tegen zekeren bepaalden interest, onder toezegging eener spoedige aflossing. — Deze opgave moet nu niet geschieden bij wijze van willekeurige quotisatie, zij moet eenig fundament hebben, — en daartoe worden nu de aanslagen genomen bij de wet vermeld.

Of deze maatstaf nu geheel juist is, of er niet hier en daar eenige ongelijkheid wezen zal, of er misschien niet eene andere verhouding, eene andere klassificatie ware te vinden geweest, zal ik noch verdedigen, noch tegenspreken: hierover kan men in het oneindige twisten, zonder het ooit eens te worden. — Doch ik geloof, dat men het aannemen van een dergelijk standpunt niet zoodanig uitsluitend moet beoordeelen, maar voornamelijk beschouwen als eenen waarborg tegen arbitraire aanslagen door ambtenaren te bewerkstelligen.

gen. De wetgever neemt hier de algemeene belangen in consideratie; hij tracht de billijkheid in acht te nemen, zonder eene in deze onmogelijke mathematische zekerheid te zoeken, en stelt dan algemeene regels, bij welke noch persoonlijke gunst, noch ongunst kunnen te passe komen. Ieder zal nu na de afkondiging der wet weten, wat hij leenen moet, en kan dadelijk, bij onvermogen van zijne recepissen te bewaren, maatregelen nemen, om voor deze solide koopers te vinden. — Ik veronderstel, dat de ondervinding van den jare 1815 niet zal zijn verloren gegaan, en dat de goede ingezetenen zich niet zullen haasten, met het ontijdig afstaan hunner recepissen aan zoodanige personen, die bij dergelijke gelegenheden een onedel voordeel weten te trekken, uit de ligtgeloovigheid en onkunde hunner medeburgers. — Het zoude, dunkt mij, eene hoogst wenschelijke, en tevens hoogst verdienstelijke zaak zijn, indien door particuliere associatiën van gegoede ingezetenen, in de diverse gemeenten, de afkoop der recepissen tegen redelijke prijzen, wierd bevorderd, — en op die wijze de minder op dergelijke zaken gevatte landman of eenvoudige burger, werd geholpen en voor schade behoed.

Het is zeker, Edel Mogende Heeren! mijne taak niet de onderhavige wet tegen de bedenkingen van sommigen uwer te verdedigen, — eenige denkbeelden, welke bij de beoordeeling derzelve zijn te berde gekomen, en ook nu heden weder zijn

voorgedragen, kan ik echter niet met stilzwijgen voorbijgaan.

Onder deze bekleedt de beschouwing, als of deze wet voornamelijk ten faveure van de rentheffers van den Staat, van hetgeen men *de renteniers* gelieft te noemen, zoude zijn, — eene voorname plaats. — Blijkens het rapport der centrale sectie, is men nog laastelijk hierop teruggekomen; doch is die beschouwing niet geheel onjuist, en voornamelijk afkomstig van het disfavor, waarin die ongelukkige renteniers bij velen in landbouwende provinciën staan?

De wet is in het algemeen strekkende, om geld bijeen te brengen, vermits de kassen ledig zijn — en waartoe? — om de dringende schulden te betalen, om de gedane leverantiën, ook uit de landbouwende provinciën afkomstig, te voldoen, om de geheele huishouding van den Staat, waarbij wij allen, wáár ook woonachtig, het meeste belang hebben, aan den gang te houden, om ons krediet te bewaren, en hiertoe vooral de renten te betalen, verschuldigd van die kapitalen, welke vroeger zijn opgenomen, tot voorziening in vroegere algemeene behoeften, tot vestiging of handhaving van den Staat. De renteniers, welke men als zoo bevoorregt doet voorkomen, en voor wie de *grondeigenaar* en *patentpligtige* nu zouden moeten betalen, zijn waarlijk, in de dagen welke wij beleven, en nog verder beleven kunnen, geenszins in eene zoo benijdenswaardige positie. Men ver-

geet veelal dat zijlieden, die men met dezen naam bestempelt, nu reeds op dit oogenblik ruim een derde van hun vermogen verloren hebben, en dat, bij het verder oopen pakken der onweêrswolken, welke Europa's rust bedreigen, niemand hen guaranderen zal, waar hunne verliezen zullen ophouden! — Laat men in die gewesten, waar de fortuinen der ingezetenen voornamelijk in grondbezittingen bestaan, de balans der rijkdommen op ultimo December dezes jaars, tegen die van ultimo December van het gepasseerde, nederleggen, en vergelijken met de balansen van die benijdde renteniers, op dezelfde tijdstippen, en dan zullen wij zien, waar de grootste verliezen geleden zijn, wie door de tegenwoordige omstandigheden het meeste verloren hebben.

Het is verre van mij niet in het ongeluk van anderen te deelen, en dit te helpen lenigen, zal mij altoos eene voldoening zijn, maar daarom mag ik ook aan hen, die het geluk der renteniers zoo hoog verheffen, die zich op den slechten oogst, gedurende 2 a 3 jaren beroepen, onder het oog brengen, dat zijl. dit verlies zeker nu ondergaan, edoch dat volgende jaren hen dit weer vergoeden; dat toch hunne hoofdbezitting verzekerd blijft, terwijl de bedoelde rentenier niet alleen gevaar loopt zijne intresten te missen, maar dikwijls van zijn geheel kapitaal niets anders dan een beklad vel papier over te houden. — Het is waar dat vijandelijke legers de zoogenaamde land-provinciën

eerder kunnen overstroomen, den oogst verwoesten en vernielen — doch de vrede komt eindelijk terug, de grondbezitter vindt dan zijn erfdeel terug, — doch wat behoudt de rentenier? Niet veel meer dan getierceerde fondsen, loterij-biljetten en geraamten.

Onder de aanmerkingen, welke men tegen de bijzondere bepalingen der wet gemaakt heeft, is die, in meer dan eene sectie, tegen art. 17 der wet gemaakt, mij voorkomen, voor eene gemakkelijke beantwoording vatbaar te zijn: men beweert namelijk, dat vorderingen ten laste van het Rijk, welke uit reeds aangegane kontrakten spruiten, niet anders behooren te worden voldaan dan in gereed geld, en dat het met de beginselen van het regt strijdig zoude zijn, zoodanige vorderingen aan de betaling in schatkistbiljetten te onderwerpen. Het is mogelijk, dat ik mij geheel vergis, — doch ik verklaar nog niet te begrijpen, waarom een zoo bepaald onderscheid tusschen traktementen, toelagen, pensioenen, bezoldigingen, in de eerste § van het art. vermeld, en *alle andere vorderingen van het Rijk*, in de 2de alinea voorkomende, moet gemaakt worden. — Het een en het ander zijn schulden van den Staat, hetzij *schriftelijk* gekontrakteerd, hetzij *onbeschreven* aangegaan, beloofd en toegezegd. Bijaldien de schatkist goed gefourneerd was, moest het een zoo wel als het ander in geld betaald worden, doch nu dit niet, door onvoorziene omstandighe-

den, genoegzaam voorhanden is, die aanzuivering voor $\frac{1}{2}$ in schatkist-biljetten te doen, komt mij noch zoo wederregtelijk, noch zoo onbillijk voor. Ik twijfel ook geenszins, of de belanghebbenden zullen, overtuigd van de schraalheid der kas, met deze bepaling zeer te vreden zijn. De invloed dezer maatregelen voor volgende aannemingen, is eene andere zeer bedenkelijke zaak, waarop der Regerings aandacht zich niet genoeg kan vestigen.

Dan, Edel Mogende Heeren! wat ik ook van deze en nog meer andere bedenkingen, tegen de onderhavige wet in het midden gebragt, denken moge, en hoezeer er velen onder zijn, waarop ik in gewone tijden en omstandigheden mede zoude blijven aandringen, en welke mij in gewone tijden zouden bewegen mijne goedkeurende stem niet zoo ruimschoots te geven, acht ik ons, als het ware, in dit uur verplicht, vele bijzondere bedenkingen en wenschen aan de rust, ja, aan het bestaan van het vaderland te moeten ten offer brengen. Zoo wij dit toch bij deze gelegenheid niet doen, en op onze particuliere gevoelens willen blijven aandringen, wat kan dan het gevolg worden? eene afstemming der wet; een eerbiedig verzoek aan Zijne Majesteit, dezelve in nadere overweging te nemen? — en wanneer dit? — op een oogenblik, dat wij alle onze verplichtingen tot betaling moeten vervullen, op het oogenblik, dat onvoorziene, buitengewone omstandigheden, alle die lands-kassen hebben gesloten of uitgeput, welke de rade-

ren van den Staat moeten in beweging brengen. Het afstemmen dezer wet moet die raderen doen stil staan, en het geheele aanwezen van den Staat op het spel brengen! — Zij, die hare onafhankelijkheid verlangen, die alles willen aanwenden, om die op de oude grondslagen te vestigen, om het dierbaar vaderland aan alle opgelegde banden te ontrukken, moeten dan ook de middelen hiertoe niet verwerpen; en ik wil mij vleijen, dat de dag, welken wij gisteren vierden, welke aan den getrouwen Nederlander zulke opbeurende herinneringen geeft, niet zal gevolgd worden door eenen, waarvan de nakomelingschap zou moeten zeggen: *»hij was de eerste van Nederlands ondergang en val!»*

Die dag van gisteren nu, Edel Mogende Heeren; heeft voor mij en zeker voor ulieden, weder geheel het gebeurde van over zeventien jaren met levendige kleuren geschetst, en bij de herinnering aan die dagen, heb ik met diepen weemoed betreurd, dat de standvastige en opgekleurde Kemper, wiens naam in de geschiedrollen onzer verlossing zoo roemrijk staat aangeteekend, wiens beide zonen thans met duizenden dappere jongelingen onze grenzen verdedigen, geen deelgenoot meer zijn kan der pogingen, welke wij willen aanwenden, tot bevestiging van zijn moedig ondernomen werk. Ik heb hem mij voorgesteld hier, in ons midden staande, met allen ernst en kracht ons aansprekende, en met edelen geestdrift ons

toeroepende: » Laten wij niet aarzelen de Rege-
» ring in deze te ondersteunen, — laten wij alle
» bijzondere bedenkingen en wenschen ter zijde
» stellen, — en als uit éénen mond, ons voor de
» aanneming der wet verklaren.”

Ik stem voor de wet.

De Heer op den *Hooft*: Dat de buitengewone om-
standigheden waarin zich het vaderland bevindt, bui-
tengewone geldelijke bijdragen volstrekt noodzake-
lijk maken, hierover kan bij de leden deze Kamer
geen verschil van gevoelen bestaan. Het is dus
niet zoo zeer de zaak zelve, als wel de geschikt-
heid der middelen, welke worden voorgeslagen,
om haar ten uitvoer te brengen, die het onder-
werp onzer overwegingen uitmaakt.

En wat dan al aanstonds het eerste dier middelen
betreft, zoo ben ik ook van meening, even als zoo
vele andere geachte sprekers, die heden het woord
hebben gevoerd, dat daartegen meerdere gegronde
bedenkingen kunnen gemaakt worden; dat hetzel-
ve moeilijkheden en bezwaren voor de ingezete-
nen zal na zich slepen, die zeker niet ligt kunnen
geacht worden.

Stel ik mij echter de vraag voor, of mij bij den
tegenwoordigen drang der omstandigheden, en bij
den spoed waarmede daarin moet worden voor-
zien, eenig ander middel bekend is, dat mindere
bezwaren zoude ten gevolge hebben, en waardoor
hetzelfde doel zoude worden bereikt, dan ben ik

genoodzaakt die vraag ontkennend te beantwoorden; ja ik acht mij verplicht, te verklaren, dat andere middelen, waarvan men gesproken heeft, mij of geheel onuitvoerlijk voorkomen, of zoo zij ook konden worden uitgevoerd, nog meerdere moeilijkheden zouden opleveren.

In onderscheidene afdeelingen is de wensch gekoesterd, dat door eene vrijwillige geldleening in de behoeften mogt worden voorzien, en het is niet te ontkennen, dat dit middel zich, van verschillende kanten beschouwd, gunstig aanprijst.

De Regering echter heeft hierop geantwoord, dat zij te vergeefs pogingen heeft aangewend om langs dien weg het beoogde doel te bereiken. Men moge nu met de Regering over het uitvoerlijke eener vrijwillige geldleening van gevoelen verschillen, men moge van meening zijn dat dezelve, zoo zij op goede voorwaarden ware beproefd geworden, zouden gelukt zijn, of nog zouden kunnen gelukken; zeker is het dat, zoo als de zaken nu staan, de tijd alleen, die tot eene tweede proeve zoude gevorderd worden, gevoegd bij eene altijd onzekere uitkomst, eene genoegzame reden oplevert, om dat middel thans geheel ter zijde te stellen.

Andere redenaars hebben gesproken van eene zoogenaamde *geforceerde* heffing op de bezittingen of inkomsten, waardoor, naar hun oordeel, het bezwaar meer gelijkelijk zoude drukken.

Bij eene gedwongen heffing, echter, als die welke hier bedoeld wordt, berust de maatstaf

of bijna geheel op gissingen, op vermoedens, of zij hangt af van den eed van hem die de belasting moet betalen.

In het eerste geval is die maatstaf geheel onzeker, daar vermoedens tot dwalingen aanleiding kunnen geven, terwijl men in het tweede den belastingschuldige plaatst tusschen zijn belang en zijn geweten, iets dat in het algemeen als gevaarlijk kan beschouwd worden; immers treft men er sommigen aan, die uit naauwgezetheid meer betalen dan zij schuldig zijn; het ontbreekt ook niet aan de zoodanigen, voor wie er geen genoegzame band is om hen van het doen eener ondeugende aangifte terng te houden.

Nog andere sprekers zijn van meening geweest om ja de directe belastingen hier tot grondslag te nemen, maar zich slechts tot een enkel middel daaruit, namelijk het personeel, te bepalen.

Het zij mij echter vergund te vragen: of wanneer men in aanmerking neemt, dat de personele belasting, na aftrek van hen die geheel behooren te worden vrijgesteld, niet meer dan *f* 4,000,000 bedraagt, het wel mogelijk zoude kunnen worden geacht op die wijze eene som van *f* 14,000,000 te vinden, zonder de personele belasting van hen, die zouden moeten betalen, meermalen te verdubbelen, en zoo doende tot uitersten te vervallen, waardoor velen bovenmate zouden gedrukt worden.

Het schijnt mij verder toe eene dwaling te zijn

wanneer men beweert, dat de personele belasting alleen den juisten maatstaf van ieders vermogen zoude uitmaken.

Men stelle zich toch voor den vader van een talrijk huisgezin, die verplicht is een grooter huis te bewonen en meerder dienstboden te houden, dan hij anders zoude verkiezen, en die, zodoende, in de personele belasting, niet zelden, boven zijn vermogen draagt, en plaatse daar tegen over den ongetrouwden rijkard, die, indien hij zulks verlangt, zich bijna geheel aan deze belasting kan onttrekken.

Men denke aan de bewoners der groote steden, welke door het personeel verre boven die landbewoners, welke met hen in vermogen gelijk staan, worden bezwaard.

Gaarne juich ik echter de nieuwe wetsbepaling toe, die de ongebouwde eigendommen slechts voor de helft in de leening doet dragen, omdat ik haar bij den tegenwoordigen toestand van den landbouw als billijk beschouw; doch moet men van den anderen kant nu ook toegeven, dat de landeigenaar, welke slechts de helft betaalt, terwijl de gebouwde eigendommen en de patenten het geheel moeten voldoen, de personele belasting zelfs boven dat geheel moet dragen, als zoodanig niet meer over ongelijk kan klagen?

Er blijft mij over nog een woord te zeggen over het tweede middel, de uitgifte, namelijk, van 15 millioen guldens aan schatkist biljetten.

Het uitgeven van Gouvernements - papier is mij

III. DEEL.

K

steeds voorgekomen als eene hoogst bedenkelijke zaak, die tot zoo groote misbruiken kan leiden, dat ik zeker daartoe in gewone tijden en bij gewone omstandigheden nimmer mijne stem zoude geven. Zoo ik derhalve daaraan thans mijne goedkeuring hecht, dan doe ik zulks alleen, dewijl ik hiertoe door den nood werd gedrongen.

Ik erken echter, dat er bepalingen in de wet zijn om het misbruik tegen te gaan, en hoop dat het Gouvernement steeds gedachtig zal wezen aan zijne belofte, om dit papier geleidelijk en met voorzigtigheid uit te geven.

Doch er is nog een punt, waarop ik hoop dat door het Bestuur zal worden gelet; ik bedoel dat bij het vervaardigen der biljetten de noodige maatregelen worden genomen, om het valschelijk nammaken, of wel het vervalschen daarvan, moeijelijk te maken. Wij hebben dit hulpmiddel van andere landen overgenomen; niet onkundigen echter, hebben meermalen beweerd, dat er niet dan te veel valsche schatkamer-biljetten in Engeland en papieren roebels in omloop zijn, die, tot behoud van het crediet van dit papier, als goede moeten worden ingetrokken. — Ik zal voor de wet stemmen.

De Heer *van Sijtzama*: Wanneer ik toestem, dat de aangewende middelen, om geld te verkrijgen, den gewenschten uitslag niet hebben gehad; dat de beveiliging van de Noordelijke ge-

westen krachtige maatregelen vordert, waarvan het bezwaar niet uit de schatkist in derzelver tegenwoordige gesteldheid kan worden goed gemaakt; dat de dure verplichting van de Regering, zoo wel als van de Staten-Generaal, medebrengt, om middelen daar te stellen, door welke kan worden gezorgd voor de personen en de goederen der getrouwe ingezetenen *van die gewesten*, en tot vervulling van de verbindtenissen, door de regering ten behoeve van dezelve aangegaan; — dan wil ik daarom niet geacht worden toe te stemmen, dat eene leening, onder guarantie van de Staten-Generaal, op zeker onderpand, bij openbare concurrentie niet zou zijn gelukt; dan wil ik niet hebben toegestemd dat wij ook voor de ontrouwe gewesten behooren te zorgen, en onze goede ingezetenen door eene zware geldheffing te drukken, ten einde eenige uit de afgevallene volkstammen nog halve traktementen uit te betalen, waarvoor zij niets doen; en nog anderen in posten van vertrouwen aan te houden; en eindelijk, om ook de renten der nationale schuld in het bijboek te Brussel, en dus vermoedelijk door Belgen ingeschreven, te voldoen. Grootmoedig te zijn, zelfs tegen zijne vijanden, is edel, wanneer men dit zijn kan; maar dit te zijn ten koste van overmatige inspanning en het zweet der getrouwen, is dwaas; en ik veroorloof mij het gedrag des Gouvernements in dezen ernstig af te keuren.

Na dit kortelijk over den aanhef van de wet

K 2

op de gedwongen geldleening te hebben gezegd, ga ik over tot die wet zelve, en ik erken gaarne dat dezelve beter en nader aan goede beginselen van staats-huishoudkunde is, dan de vorige, hoewel ik dezelve, zoo als die is voorgesteld, ook nog als een meesterstuk van onevenredigheid en onderdrukking meen te moeten blijven beschouwen.

Wanneer de Regering geld noodig heeft boven de gewone lasten, moet zij dit zoeken bij die klassen van ingezetenen die het hebben, en die het, zonder dat zulks hun drukt, tegen behoorlijke intrest, en dus zonder schade; *kunnen* voorschieten; *niet* bij diegenen welke men overtuigd is, dat het door deze of geene omstandigheden niet kunnen hebben, en ten gevolge van de schaarschte van geld, zelfs op onderpand hunner vastigheden niet zouden kunnen krijgen, zoo men hen al dwingen wilde om onder het beheer van eene drukkende hypotheek-wet, dezelve daartoe te verpanden. Bij de rijken zoekt men het dus, niet bij den geringen, terwijl het door die rijken zoo evenredig mogelijk behoort te worden opgebracht.

Wanneer ik nu aan deze beginselen de wet toetse, dan bevind ik dat dezelve lijnregt daartegen inloopt, want de wet vordert deze leening van den grondbezitter en van den industrieel, en een weinig, zeer weinig van den rentenier, zoo weinig althans in evenredigheid, dat de grondbezitter en de industrieel, na als zoodanig hunne

geheele of gedeeltelijke gewone grondbelasting, of den aanslag van patent te hebben opgebracht, ook nog gelijk staat met den rentenier, en nog even veel moet betalen als die, naar gelang van zijn personeel; de een zal dus twee of driemaal, de ander slechts eens getroffen worden, en dit hier aangevoerde zal bij den onpartijdigen beschouwer wel genoeg zijn ten betooge dat de wet onevenredig zal werken.

En welke grondslagen op zich zelve genomen, zijn het dan nog die men tot rigtsnoer heeft aangenomen?

Het patent, en dat in een oogenblik, dat velelei soorten van handel, nering en industrie stil staan, bijna allen zonder uitzondering kwijnen. In een oogenblik dat het krediet grootendeels verloren is, en ieder dus zijn actief, wil hij staande blijven, hoogst noodig heeft.

Wanneer men in zulk een oogenblik van de patentplichtigen, onder den titel van leening, geld afvordert, dan onttrekt men daardoor aan de industrie een gedeelte van hare voedingsmiddelen of kapitalen, en ruïneert hen in de bestaande omstandigheden.

De grondbelasting, en dat in een oogenblik, dat de beurzen van den landbouw tot op den bodem geledigd zijn door eenen driejarigen mislukten oogst, en lage prijzen met uitzondering van het oogenblik, nu de bestaande hoogere prijzen, omdat men moet koopen, in plaats van te

kunnen verkoopen, meer drukken dan voordeelig zijn.

Vergun mij, Edel Mogende Heeren! dat ik u een zeer kort statistiek overzicht mededeel wegens den toestand van den landbouw in de provincie Vriesland, omdat ik, in die provincie het meest bekend zijnde, voor de waarheid van deze opgave durve instaan. Behalve de haver en boonen, welker oogst redelijk, evenwel niet groot geweest is, hebben alle andere graansoorten veel te weinig voor eigen consumtie opgeleverd; van rogge is de behoefte zoo groot, en het gewas zoo gering, dat er bereids vele honderde lasten, sedert de maand Augustus, zijn aangevoerd, waaronder eene aanzienlijke hoeveelheid, direkt uit Engeland met Engelsche schepen is aangebragt, voorwaar ongehoord en zonder voorbeeld.

Van garst, waarvan de uitvoer in den herfst anders gewoonlijk circa 3000 lasten beloopt, is niet alleen niets uitgevoerd, maar zelfs ingevoerd geworden; zoo mede van boekweit; in één woord: alle gewassen zijn op een derde van een gewoon gewas te rekenen; de schepen, welke anders met granen en aardappelen beladen uit Vriesland naar Holland, Braband en elders varen, komen nu gedeeltelijk met rogge, erwten en boekweit uit Holland naar vriesland, en gaan ledig terug of leggen aan den wal. — De schapen zijn bijna allen aan de gal- of botziekte gestorven; en met dezelve is het gemaak uit wol verloren gegaan. In vele oorden heeft men, door den hoogen water-

stand, het hooi niet kunnen magtig worden, en is hetzelfde op het land verrot, zoodat de landman uit gebrek aan voedsel, veel vee, het eenig middel van zijn bestaan, heeft moeten verkoopen.

De productie der boter is tot Junij nog de twee derde van vroegere jaren geweest, maar sedert nog zoo zeer verminderd, dat men dit jaar zeker niet meer dan 80 duizend vaten uitvoert, terwijl dit in vroegere jaren telkens 160 duizend bedragen heeft. Dit alleen levert aan boter een verschil van $2\frac{1}{2}$ millioen inkomen, zoodat Vriesland zeker in 1830 geen inkomen heeft, dat is te zeggen, geene over-productie heeft gehad, waarvoor men baar geld ontvangt; en deze toestand moge in Vriesland erger zijn, in andere provincien is zij toch ook van applicatie, en ik ben overtuigd, Edel Mogende Heeren! dat mijne opgaven niet overdreven zijn; gaarne zelfs zoude ik zien, dat dezelve door onzen achtenswaardigen ambtgenoot, Z. Exc. den Minister voor de Nijverheid, hier in de Kamer tegenwoordig, wierd onderzocht en geverifieerd, omdat ik geloof, dat in dit Rijk de toestand van den landbouw alsdan zoude bevonden worden bovenmatig ongelukkig te zijn, zoo ongelukkig, dat men zich bij eene meerdere kennis daarvan wel zoude hebben gewacht derzelve bederf door deze heffing nog te vergrooten; en hiermede meen ik genoegzaam te hebben aangetoond, dat ook de landbouw niet gedooft, dat men dezelve als zoodanig en tevens nog we-

wegens eene andere grondslag late betalen, en dat deze wet niet kan ontgaan het verwijt van drukkend te zijn voor deze twee klasse van ingezetenen, de industrieel en grondeigenaar namelijk.

Reeds hoor ik mij toeroepen: geld moet er toch zijn, hoe kan men het anders bekomen, en mijn antwoord is gereed, Edel Mogende Heeren! geld moet er zijn, dit stem ik toe, maar juist omdat er geld *moet* zijn, wil ik het zoeken daar waar het is, bij de rijken, bij mij en mijns gelijken, maar geenszins bij den grondbezitter, geenszins bij den industrieel en handelaar als zoodanig, maar bij hem, die door zijnen uiterlijken stand in de maatschappij, zich zelve doet voorkomen als onder de gegoeden der natie te behooren, onverschillig waarin hij gegoed is; en hiertoe biedt het personeel mij de eenige maatstaf aan. *Alleen* het personeel, hoor ik zeggen; zal men dan alles op het personeel betalenden leggen, en de andere klassen vrij laten? even alsof de personeel betalenden eene afzonderlijke klasse in de maatschappij uitmaken? Zonderlinge verwarring van denkbeelden, even verward als de grondslagen dezer wet, als niet bij elkander behorende, en niet zamen te voegen bouwstoffen, door elkander leggen.

Twee dezer grondslagen bestaan uit eene belasting op het *inkomen* van *een deel* der natie, en de derde is eene belasting op de *uitgaven* van de *geheele* natie, welke uit het inkomen natuurlijk worden goedgeemaakt, en juist daarom den gen de

grondslagen niet bij elkander , omdat men sommigen , na hen eerst geknepen te hebben in hun inkomen , ook nog eens knijpt , omdat zij dit reeds geknotte inkomen uitgeven.

Het personeel is eene belasting op de uitgaaf van de geheele natie , van ieder die wat heeft , onverschillig of de uitgaven , die iemand doet , uit den landbouw , uit den handel , of uit de industrie , of uit de portefeuille worden goedge maakt : door het personeel treft men alle standen. — Onverschillig waaruit iemand zijne uitgaven trekt , hij doet ze , en toont , naar mate dezelve grooter zijn , dat hij naar die mate ook meer inkomen moet bezitten , want zijne uitgave in deze is vrijwillig , volgens zijne eigene aangave , natuurlijk berekend naar zijn vermogen , en ook in dit opzigt gaat deze grondslag alle anderen te boven , omdat andere belastingen gedwongen (en om de grondlasten te noemen) , allerevenredigst zijn , zonder dat de belastingschuldige door inkrimping van zijne uitgaven daarin iets kan veranderen.

Het personeel wordt , gelijk ik zeide , door ieder betaald , door ieder zelf aangegeven ; en is de belasting , die het meest volgens algemeen werkende regelen wordt behandeld en gesurveilleerd ; zij is dus de beste regelmaat , de uitdrukking der verhouding tusschen de fortuinen der ingezetenen , geconstateerd door den uiterlijken staat of trein welke zij voeren.

Zondert dus van de aanslagen van het personeel

af, *alle die tot de minvermogenen en de minstvermogenen van den middenstand*, behooren, en tracht *alleen* te treffen de *meer* vermogenen.

Zij zijn het, die het meest dadelijk belang hebben bij het behoud van den staat van zaken, van rust en vrede, van hunne bezittingen.

Zij zijn het, die nog kapitalen hebben, zoo die er zijn; leg aan hen op de verplichting *tot dadelijke hulp* dezer leening, en aan de natie, die, om er de renten en naderhand aflossingen van te betalen, en zoo wordt het vaderland gewis gered, en de rust onzer provinciën niet in de waagschaal gesteld.

Om evenwel de benoodigde som op die wijze te vinden, spreekt het van zelve, dat de aanslag in het personeel slechts eene basis is, die door vermenigvuldiging alleen kan leiden tot het doel: dat dus de administratie opgeve de som des aanslags, en die moet bij haar bekend zijn, of kan dit spoedig worden, welke de scheidslijn uitmaakt in iedere provincie tusschen de *vermogenen* en de *minstvermogenen uit den middenstand*; ik stel die bij voorbeeld te wezen in de kleinste gemeenten tot 10,000 zielen *f* 15, in de grootere *f* 20, 30, 40 en 50.

Dat dan de wet oplegge de verplichting tot leening aan een ieder, die deze sommen of meer in 1830 heeft betaald in het personeel, volgens een progressief tarief, waarin, bij voorbeeld, de laagste klasse, die men zoude willen doen betalen,

het enkel bedrag van deszelfs aanslag behoorde te leenen, de tweede klasse het dubbel, en zoo vervolgens, zoo dat de hoogste klasse, of hij die door den staat of trein dien hij voert, het hoogst in de personele belasting is aangeslagen (en dus algemeen de rijke man), deszelfs aanslag of leening ook het meest verdubbeld zoude moeten opbrengen.

Men zal hierdoor allen die *kunnen*, zoo veel mogelijk, naar eene evenredige basis doen opbrengen; men zal met veel minder contribuabelen uit de mindere klassen in aanraking komen, en men zal vermijden de enorme onevenredige basis die de voorgestelde concept-wet aanbiedt, door de patentpligtigen en grondbezitters *twee malen* te treffen, terwijl hij, die zijn kapitaal in portefeuille heeft, slechts *ééns*, wegens zijn personeel zal betalen, en deze is toch uit den aard der zaak het meest geschikt, om, als hij het geld niet heeft, door de beleening hetzelfde te verkrijgen, terwijl de grondbezitter het niet anders dan door een kostbaar hypotheek kan erlangen, en als hij er reeds schulden op heeft, in het geheel niet; — in welke onmogelijkheid de industrieel nog in hoogere mate verkeert.

Ik voorzie de tegenwerping dat er enkele gevallen zijn dat iemand meer in den een of anderen grondslag der personele belasting moet bijdragen als hem eigenlijk wel voegt, dan, behalve dat ik deze stelling ontken, zoo meen ik te moeten opmerken dat, gesteld iemand wegens de

grondslag der huurwaarde al eens meer betaalde dan hij wel zoude behooren te doen, dan zou zoodanig iemand het in andere grondslagen, als dienstboden, mobilair, paarden, enz., weder uitzuinigen, en zoude alzoo in het totaal des aanslags weder op zijne regte plaats staan: en of al het door mij aangevoerde nog niet genoeg ware, zoo heb ik hier voor mij liggen eene lijst van de meest betalende ingezetenen van zekere plaats, en ik heb dergelijke van nog andere plaatsen onder mijne oogen gehad; dat men dezelve inzie, en ontkenne, dat het ook de meest gegoede ingezetenen dier plaats en misschien van het Rijk zijn. En hoe heb ik deze gegoedsten der natie leeren kennen, E. M. H.! die mij grootendeels personeel onbekend zijn? door derzelver aanslag in het personeel. En ontkent mij nu dan nog, dat dit het middel niet zoude wezen, om de gegoeden te treffen! En zoo is dan het personeel alléén en onvervalscht de beste maatstaf om de regte geldschietters te vinden, en had dit het principe der wet behooren uit te maken.

De uitzonderingen, in art. 3, komen mij voor veel te laag gesteld te wezen; en wanneer ik naga de ontzettende stapels van oninbare posten, welke telken jare de plaats vervullen van het geld dat de beneden dit tarief aangeslagenen in gewone tijden zouden hebben moeten betalen, dan hevreemdt het mij, dat dit tarief met 6 gulden in plaats van met 10 of 15 guldens, enz., is begon-

nen, want wie toch kan in de drie grondslagen zijn aangeslagen en niet meer dan *f* 6 betalen? Dit zijn zeker zoo weinigen, dat door deze uitzondering bijna geen als behoeftigen worden vrijgesteld, hetgeen onnoodig is; want deze zijn uit den aard der zaak vrij: *daar niets is, verliest de Keizer zijn regt*. Daar integendeel konde men in art. 4, in plaats van met *f* 50 te beginnen, veilig met *f* 30 hebben begonnen; hij die ten platten lande *f* 30 personeel betaalt, is reeds een vrij gezeten man, en kan beter de verhooging dragen, dan hij, die b. v. 7 gulden moet opbrengen, het enkel bedrag zijns aanslags, indien men deze klassen wil laten betalen, dat men dan voor het minst regtvaardig zij, en ieder zijn deel in de executien gunne, of ieder op zijne beurt overlevere in de handen der woekeraars.

Tusschen de vrijen, in art. 3, en de verhoogden, volgens art. 4, zit de middenstand en minvermogende stand des burgers. Deze te laten betalen in deze neringlooze tijden, kan genoemd worden het werpen van eene brandende fakkel tusschen ontvlambare voorwerpen. — Zoo immer daaruit — hetgeen God verhoede — onrust voortkome, dan is mijn geweten voldaan, dat ik gewaarschuwd heb. — En dat er geen geld zit, zelfs niet om de *gewone* directe belastingen aan te zuiveren, zal die Minister wel weten, die order gegeven geeft, om geene vervolgmiddelen

aan te wenden voor de nalatigen, in de *gewone* directe belastingen.

Maar hoe diezelfde Minister dan op dezelfde belastingschuldigen, het leggen van eenen *buitengewonen* last kan verdedigen, gaat mijn verstand te boven!

En wanneer art. 4 mij in de personen aanslag aanduidt, de gegoeden, vermogenden en rijksten der natie, dan zou ik de verhooging van derzelver aanslag met $\frac{1}{4}$, $\frac{1}{2}$, $\frac{3}{4}$ en 1 bespottelijk noemen, wanneer zij niet om derzelver onevenredigheid met de minvermogenden en den middenstand, een erger naam verdienen.

Op het einde van dit zelfde art. vind ik het tarief slechts tot 240 guldens en daarboven verdubbeld, — al weder een treffend voorbeeld van versooning der rijksten; er zijn een aantal die 3, 4, 5 ja 600 guldens in het personeel betalen; waarom het tarief niet verder uitgestrekt; en eene meerdere verdubbeling op hetzelfde toegepast?

In art. 7 zie ik dat de kennisgevingen kosteloos door de ontvangers zullen moeten worden uitge-reikt; waarom hun ook niet opgelegd de verplig-ting, om *kosteloos in te vorderen*, wat het loon betreft, onder vrijlating van eene declaratie van kosten en uitschotten aan papier in te leveren? Want het is schandelijk dat lands-ambtenaren voor-deel zouden trekken van den druk en de buiten-gewone opofferingen der ingezetenen.

In art. 13 vind ik dat de renten met den 1sten April 1831 eerst zullen ingaan; waarom moeten de geldschieters missen de renten van het geschotene, terwijl zij die geld trekken in schatkist-biljetten, dadelijk 6 pct. ontvangen? Dit is onregtvaardig. Heeft de natie het gebruik van het opgeschotene van den 1sten Januarij af, dan behoort zij ook de intrest daarvan schuldig te wezen aan de geldschieters, en ik zoude gelooven dat hierdoor de koers van het effekt merkelyk hooger zoude rijzen, en dus de toestand der kleinere belastingschuldigen zoude verbeteren.

Eene wet, die op het oogenblik dat de Staat dringend geld noodig heeft, voorstelt het te zoeken daár waar het niet te vinden is, en die dus door het niet doeltreffende de Regering in de ontzettendste verlegenheid moet brengen; eene wet, die tevens in derzelver bijzonderheden onregtvaardig en drukkend voor de natie is, noem ik, *en* voor de Regering *en* voor de natie eene heillooze wet, waartoe ik niet kan medewerken.

Bij de aanstaande vernieuwing van ons staatsgebouw, waarbij het bij mij vast staat, dat de staat of trein die het Rijk zal voeren, moet geregeld wezen naar derzelver gewone inkomsten, en hoogstnoodzakelijke uitgaven, in volkomene overeenstemming waarmede ik de begrooting voor 1831 te gemoet zie, kan het niet ongepast schijnen, dat ik mijne rede eindige door aan de meditatie van Z. Z. Exc. den Minister van Finantiën aan te bevelen

het volgende denkbeeld: dat, namelijk, gelijkheid in het dragen van lasten de band is van eenheid tusschen de provinciën en het ware middel tot ieders behoud.

De Heer *Collot d'Escury*: Het is thans geen tijd van spreken maar van handelen. De provincie tot welker vertegenwoordigers ik behoor, zal de onevenredigheid van den aanslag wel wederom ruim zoo veel gevoelen als andere, doch wij zijn daaraan gewoon..... Sommigen hebben gemeend, dat het personeel alleen tot maatstaf had moeten genomen worden, doch de middelweg, dien de Regering heeft ingeslagen, komt mij verkieslijker voor, vooral na de verbetering, die het eerste ontwerp ondergaan heeft. In oogenblikken, als de tegenwoordige, kan men niet met de weegschaal in de hand, alle de bezwaren afwegen. De nood der schatkist is dringend; lange beraadslagingen helpen hier niet; maar zouden integendeel alles kunnen doen verloren gaan. Ik zal dus voor de wet stemmen.

De Heer *van Alberda van Bloemersma*: Het zij ook mij vergund, Edel Mogende Heeren! om bij de beraadslagingen van het ontwerp van wet, thans aan onze overweging, aan onze goed- of afkeuring onderworpen, met gepaste vrijheid en bescheidenheid, mijne bedenkingen, zoo voor als tegen de voordragt, aan U Edel Mogenden en de natie mede te deelen.

En dan valt al aanstonds mijne aandacht daarop dat er, mijns inziens, nimmer voorzeker en ongunstiger en ongeschikter tijdstip zouden kunnen worden uitgedacht, om zonder volkomene overtuiging der gepastheid, bedenkingen in te brengen tegen, ja wat meer is, om zwaarigheid te gevoelen om eene voordragt van financiële wet aan te nemen, dan het tegenwoordige. Een tijdstip, waarop het vaderland in eenen hagchelijken toestand verkeert, en waarvan de door opstand aangebragte onheilen vermeerderen moeten, wanneer de uitgeputte schatkist tot dekking van de buitengewone uitgaven niet ook daartoe door buitengewone middelen wordt in staat gesteld.

Nimmer ook heb ik met meer weêrzin geargeld om mijne toestemming op eene voorgedragene wet te geven; dan op dit oogenblik.

Mijn bezwaar om de voorgedragene wet, zoo als dezelve nu gewijzigd, en gezuiverd van vele bezwaren, aan de beraadslaging dezer Kamer is voorgedragen, gaaf en zonder aanmerkingen daarop te maken, aan te nemen, bestaat hierin: dat, naar mijn inzien, en bij mijn weten, door het Gouvernement, nog het uiterste, en al het door de omstandigheden kunnende gewettigd wordende, niet is beproefd, om door binnen- of buitenlandse negotiatie, de volstrekt benoodigde gelden te bekomen; en aan welke wijze van voorziening in de dringende behoeften ik, verre boven alle anderen, de voorkeur zoude gegeven hebben, en

waardoor deze voordragt misschien had kunnen worden voorgekomen; en omdat, mijns inziens, men het doel, om door het voorgestelde middel het montant, waarop men rekt, te zullen bekomen, niet zal bereiken; en wel naar aanleiding der omstandigheden, waarin zich niet alleen een gedeelte onzer Noordelijke gewesten des Rijks, maar ook vooral de geldelooze situatie, waarin ik veronderstel dat vele ingezetenen zich bevinden.

Wel is waar, dat bij de toelichtende memo-rien van de voordragten gezegd wordt, dat het Gouvernement in zijne pogingen om eene beleving op waarden te beproeven, niet heeft kunnen slagen. Maar hierin vinde ik toch niet dat alles afdoende bewijs, dat alles door de Regering in het werk is gesteld, om op eene goede reussite te mogen rekenen, en dat het derhalve ook niet voor bewezen kan worden gehouden, dat er voor den Staat bij wijze van negotiatie, op voordeliger voorwaarden geen geld zoude te bekomen geweest zijn.

In welk geval, en ook dan alleen, zoude ik onvoorwaardelijk mijne goedkeuring gegeven hebben aan deze voordragt van wet, welke, ofschoon niet gelijkelijk op alle ingezetenen werkende, door de omstandigheden toch als gebiedend noodzakelijk had kunnen beschouwd worden.

Wanneer ik den toestand, waarin zich het Rijk bevindt, beschouwe, dan is mij niets gemakke-

lijker dan te besluiten , dat er door buitengewone middelen moet voorzien worden in de noodzakelijke en buitengewone uitgaven ; doch wanneer ik mij daarbij afvraag , of het middel , hetwelk men bij het eerste gedeelte der wet voorstelt te bezigen , tot de verkrijging van veertien millioen , om daarmede gedeeltelijk in de behoeften te voorzien , voldoende zal zijn , dan vermeen ik met volkomene overtuiging *neen* te kunnen en mogen antwoorden , en het voorgestelde middel niet alleen als niet doeltreffend voor het oogenblik , maar ook als gevaarlijk in deszelfs mogelijke gevolgen.

Mijns inziens niet doeltreffend : vooreerst , omdat ik den toestand van den landelijken stand , ten minste in mijne provincie , kennende , mij verzekerd houde , dat ten gevolge van de zware ordinaire lasten , en de aaneenvolgende schadelijke jaren van akkerbouw en veeteelt , er bij die belangrijke volksklassen , zoo zij al in de behoeften van het nog loopende jaar hebben of nog kunnen voorzien , er geen gereed geld zal over zijn , genoegzaam om de van hen gevorderd worden leening in drie termijnen , en in drie maanden tijds te kunnen fourneren.

Gevaarlijk , in de tweede plaats , omdat bij wanbetaling van deze buitengewone belastingen , hetzij uit hoofde van onvermogen , hetzij van onwil , tegen de nalatigen , zoo als zulks bij de invordering der restanten op de gewone belastingen plaats heeft , bij wijze van dwangbevel in het daarop vol-

gende, zal moeten worden geprocedeerd, hetwelk, zoo het al als uitvoerlijk mogt worden beschouwd (doch waaraan te twifelen valt), althans niet met de billijkheid; ten aanzien van onvermogenen, over ean te brengen is, en bij dezen veelligt eenen goeden geest verflaauwen, en bij onwilligen, eenen kwaden geest zullen aanwakkeren.

Ik zou dierhalve en uit hoofde van de door mij opgegevene bezwaren, van oordeel zijn, dat het veel verkieslijker ware geweest dat door het Gouvernement, bevorens deze voordragt te doen, andermaal eene negotiatie, waarbij aan de deelnemers meedere voordeelen dan bij de voorgaande, zelfs met aanbieding van premiën eu toelating van vreemde concurrentie, veelligt in gewone tijden onbestaanbaar met de waardigheid van het Rijk, maar ook veelligt thans, door den drang der omstandigheden gewittigd, was beproefd geworden.

Indien tegen dit mijn gevoelen mogt worden ingebracht dat dergelijke operatie te schadelijk voor 's Rijks schatkist zoude zijn, dan zoude ik daarop antwoorden, dat het Rijk in dat geval niets meer deed dan op zichte nemen die algemeene of massale nadeelen, die bij heffing van eene geforceerde leening van de ingezetenen aan ieder derzelve individueel, in geval van afkoop of bij de noodzakelijkheid van verkoop van recepissen, zal worden toegebracht. Dat daarentegen het Gouvernement, indien het door middel van negotiatie in de behoeften had kunnen

voorzien, het voordeel zoude hebben ondervonden van gereeder over de penningen te hebben kunnen beschikken, en onkosten zoude hebben vermeden, die toch altijd aan eenen hoofdelijken omslag in perceptie verbonden zijn verbonden. Met dat al wil ik niet ontveinzen, Edel Mogende Heeren! dat, ofschoon de voorgedragene wet wel niet mijne volle goedkeuring kan wegdragen, ik mij overtuigd houde en aanneme, dat de Regering de aanmerkingen der sectien rijpelijk overwogen, de gegrondheid daarvan zal hebben ingezien, doch zich thans buiten de mogelijkheid bevindende, om in dit tijdsgewricht eenen anderen weg in te slaan; de voorgedragene wet aan de deliberatien der Kamer en aan derzelver goed- of afkeuring moet laten onderwerpen. En deze consideratien, Edel Mogende Heeren! stemmen mijne gevoelens voorloopig ten voordeele der wet, reserverende mij evenwel mijne finale stemming tot na den afloop der discussien — en in de hoop, van bij de verdediging der wet, van den Minister van Financien te mogen vernemen, dat in het vervolg, en bij het niet ophouden der calamiteuse omstandigheid, in allen gevalle, om in het te kort komende te voorzien, den weg van openlijke negotiatie zal worden ingeslagen, ten einde op die wijze te zoeken, in de behoeften van den Staat te voorzien.

De Heer *Donker Curtius* : Ik zal mijne stem

L 3

aan de wet geven , omdat de nood onverwijld geldmiddelen vordert , ter voorziening in de dringende behoeften tot behoud en verdediging van dat , wat ons het dierbaarste is ; omdat , ter voorziening in dien nood , thans nog geene opoffering wordt gevorderd , als gedwongen gift , maar alleen eene leening van geld , op welks teruggave uitzigt is , en waarvoor inmiddels genoegzame rentebetaling wordt uitgeloofd ; en omdat echter zoodanige *gedwongene* leening noodig schijnt te zijn , bij de moeilijkheid of onmogelijkheid van vrijwillige negotiatie , geboren uit den benarden toestand , niet alleen der Nederlanden , maar van alle Europeesche Staten , waar het volks-ongenoege , gegrond en ongegrond , door valsche eerezucht en optimismus opgewonden , als eene epidemische ziekte woedt en het openbaar crediet ondermijnt.

Deze gedwongen leening wordt bij de wet gevorderd , zoo veel men doenlijk acht , naar mate van elks vermogen , de ware grondslag van alle belasting.

Maar dat vermogen met volkomene juistheid te bepalen en te berekenen , is , bij gebrek aan juiste kennis , en bij de onmogelijkheid en onaannemelijkheid van een naauwkeurigheid onderzoek naar elks baten en lasten , ondoenlijk.

De wetgever kan dus alleen nagaan dat , wat voor oogen is , en elk doen dragen naar dat vermogen , hetgeen hij door uiterlijke omstandighe-

den vertoont, en alzoo moet geacht worden te bezitten.

Dat vermogen wordt, over het algemeen genomen; bekend, niet door *enkele* openbare blijken, maar door *vele* zaamgenomen, die bij buitengewone heffingen zich oplossen in het bedrag, hetgeen elk in de gewone lasten opbrengt, voor zoo verre die gewone lasten mogen en moeten geacht worden, zoo na mogelijk, naar elks vermogen te worden gedragen.

Uit dit oogpunt zou het, mijns oordeels, ongepast zijn, de voldoening aan buitengewone behoeften, waarin onverwijld moet voorzien worden, te willen zoeken door de verhooging van een enkelen grondslag van belasting; maar men moet haar zoeken in en door de vereeniging van alle, voor zoo verre met zekerheid bekend is, dat zij door elk worden gedragen, en zich alzoo uiterlijk vertoonen: zonder dat, wordt men onbillijk of willekeurig.

Dit nu vind ik bij het ontwerp in acht genomen, in zoo verre als het bezit van vast goed, de bewoning van huizen, derzelve huurwaarde, de uiterlijke vertooning en de inrigting der huisgezinnen, en waarde van zichtbare mobilair, het vertoon van pracht en praal door equipages en getal van dienstboden, elk op zich zelve en te zamen genomen, bewijzen opleveren van elks wezenlijk vermogen of van dat, waarna hij wil geschat en beoordeeld worden.

Ik geef volkomen toe, dat het *enkel* bezit van grondeigendommen en vastigheden en de lasten, die men deswege draagt, de ware maatstaf van betrekkelijke berekening der vermogens niet zijn kan.

Maar ik geef niet toe, dat men daarom dien grondslag moet uitstellen, vermits ik evenmin dien maatstaf van betrekkelijke berekening, met volkomen juistheid, eenig en alleen vinde in het personeel vertoon van vermogen, hetgeen altijd, ook bij het overigens volkomen bekend en erkend, somtijds zeer belangrijk bezit van eigendommen, min of meer willekeuring en facultatief is.

Ik kan daarom, even zoo min, als ik zou kunnen of willen toestemmen, om voornamelijk de grondeigendommen te bezwaren, niet instemmen met hen, die alles alleen op het personeel en patent zouden willen vinden, omdat men dan, ja, wel bij ontlasting ook van de grootste grondeigenaren, den last bij verdubbbering op verdubbbering zou kunnen en moeten overbrengen op allen, wier vermogen alleen door dat vertoon kenbaar is, maar zodoende, bij ontlasting des eenen, den last te zwaar zou doen drukken op een oneindig getal der zoodanigen, die niet alleen als renteniers daarin reeds zwaar belast zijn; maar ook als industriëlen, buiten staat zouden geraken om in zoo hoogen last te dragen; zoodat men, om het bezwaar voor dezen te vermijden, in een ander ten laste van genen zou vervallen. Hier komt bij,

dat ook in Nederland het grootste getal aanzienlijke kapitalisten tevens landeigenaars zijn; en dat deze, bij het behoud ook van dien maatstaf van vermogen, daarin tevens dragende, mitsdien alzoo de groote kapitalen, gelijk billijk is, het meest worden bezwaard. Had men nogtans het denkbeeld van opbrengst van de *geheele* montant der grondbelasting op ongebouwde eigendommen behouden, gelijk bij de eerste redaktie van het ontwerp, zoo zou ik mijne goedkeurende stem aan de wet hebben geweigerd, vooral uit hoofde der drie laatste ongunstige oogsten.

Maar nu dit op de helft is verminderd, nu de geringere belastingschuldigen zijn uitgezonderd, en nu voor de niet zeer gegoedde een middel van afkoop is gesteld, schijnt het mij toe, dat het bezwaar voor den landman niet ondraaglijk wordt.

Mogten wij het geluk hebben eenigzins met spoed den tegenwoordigen bezwarenden en kostbaren worstelstrijd te ontworstelen, en eene spoedige, billijke afrekening te kunnen sluiten met die gewesten, welke de gemeenschap zoo gewelddadig hebben verbroken, dan zou dit buitengewoon bezwaar spoedig vergeten zijn.

Mogt het anders zijn, en wij geroepen worden tot nieuwe en noodzakelijke buitengewone opofferingen, dan vertrouw ik, dat men meer tijdig zal kunnen werkzaam zijn en voorzien, en dat andere ontwerpen, gegrond op dieper op te sporen kennis der vermogens, zullen kunnen worden

voorgedragen, waarbij, uit overweging van den verachterden staat van den landbouw, deze of geheel wordt ontzien, of alleen in eene meer betrekkelijke evenredigheid, ook der vermogens die niet voor oogen zijn, zal kunnen worden belast; en ik geef dus nu mijne stem aan de leening, alleen uit hoofde van den hoogen nood, en omdat ik meen te hebben opgemerkt, gelijk trouwens bij alle buitengewone lasten plaats vindt, dat, wanneer men al te zeer op volstrekke gelijkheid aandringt, en alzoo dezen last bestrijdt, men in niet minder bezwaren, ten aanzien van andere vervalt; vermits het niet mogelijk is, elks fortuin, als het ware, in eene goudschaal te leggen, of zich zonder onbillijkheid tot dezen of genen grondslag van belasting alleen te bepalen, of, zonder tot willekeur te vervallen, bij dringende behoeften als de tegenwoordige, anders te belasten dan dat wat voor oogen is.

De creatie der schatkist-biljetten draagt, uit gelijke overweging van den nood, mijne goedkeuring mede weg. Dat papier zal voorzeker dan, wanneer wij, gelijk niet kan betwijfeld worden, ons staatkundig bestaan behouden, en door regelmatige afscheiding van het Zuiden, onze eigene huishouding eenvoudig en zuinig kunnen inrigten, bij het vooruitzicht van vrijheid van handel en industrie, ook door de aanvankelijk hooge rente, zijne nominale waarde behouden; het zal, voor het oogenblik, in het gebrek van hard geld, bij meer-

dere behoefte van circulatie, voorzien, en voorzeker zullen alle de overwegingen der Regering daartoe strekken, om hetzelfde, bij de geringste verandering, weder af te lossen en in te trekken, of te wijzigen, en den Staat van die hooge renten te ontlasten.

Veel, het zij mij vergund het hierbij te voegen, want het zal mij toch wel geoorloofd zijn, om bij gelegenheid der overweging eener wet, ter voorziening in behoeften, door buitengewone rampen veroorzaakt, van die rampen en van den weg tot derzelver herstel te spreken, zonder van ontijdigheid te worden beschuldigd; — veel, ja schier alles, Edel Mogende Heeren! zal ook in dit opzigt en ter opbeuring van het vertrouwen en van het openbaar crediet, afhangen van de aanwending der middelen, om met den meest mogelijken spoed den onzekeren toestand en de onzekere uitzigten voor de toekomst te doen ophouden.

Aanvankelijk moest alles worden opgeofferd ter verdediging van den dierbaren Nederlandschen grond; — aanspraak op behoud of herovering van dat deel, hetgeen zich afscheurde, maakt thans voorzeker niemand onzer: — het bloed van een enkel Noord-Nederlander is te kostbaar om daarvoor te worden opgeofferd; ons waar belang vordert die treurige verbindtenis, noch de vergroo-ting van ons grondgebied niet. Hoe eerder de afscheiding, niet enkel met woorden, maar werkdadig geregeld, kan worden daargesteld, hoe ze-

kerder het uitzigt is, dat de opoffering, die men thans vraagt, ligtelijk en gaarne zal gedragen worden.

De Europeesche staatkunde schijnt dezelve niet in den weg te staan, en zij, die ons aan ons lot overliet, heeft trouwens ook geen regt noch vermogen, om ons in dit opzigt te dwingen. Dat de Regering dan bij volharding in de middelen van verdediging, waardoor wij ons zelve redden, zich geneigd betoone, om, zoodra maar de gelegenheid zich opdoet, om met het Zuiden een bestand te treffen, dat genoegzaamen waarborg tot nakoming oplevert, daartoe werkzaam zij; want zullen wij waarachtig gescheiden worden en deswege het noodige regelen, dan zal daartoe wel moeten onderhandeld worden, daar enkele verklaringen, noch het *actif* der gemeenschap aan elk voor zijn aandeel doet toevallen, noch de voldoening van het *passif* verzekert. Dat zij (en hier appuijere ik volkomen het aangevoerde door onzen geachten ambtenoot *van Dam van Isselt*) de voorwaarden eener afscheiding voorbereide, zich daartoe bereid toonende; maar dat zij, tevens in het oog houdende van welk hoog belang de finale regeling daarvan, ook in opzigt tot ons toekomstig geldelijk bestaan zijn moet; met standvastigheid behoude, die verdedigingspunten, zoo te water als te lande, welke, zonder hulp of tusschenkomst van vreemden schijnen te kunnen behouden worden, en die de eenige waarborgen zullen zijn, zoo voor

de nakoming van elk aanvankelijk verdrag, als voor de billijke bestendiging der grondslagen, waarop eene regelmatige scheiding kan worden daargesteld, opdat niet, gelijk moedwil ons in de ellende heeft gestort, de onwil ons verder bederve, maar het lot der schuldeischers van den Staat worde verzekerd door de erkenning en verpligte bijdrage in de schuld; en wij dan bij het verkrijgen van volkomene vrijheid in het beheer onzer eigene onafhankelijke staatshuishouding, het uitzigt erlangen op de wederopening dier bronnen van bestaan, waardoor alleen duurzaam de schatkist kan worden gevoed en de noodzakelijke opbrengst van lasten verzekerd.

Ziedaar, in mijn oog, dat, waarop aanvankelijk alles aankomt, en waarbij alle onze pogingen zich nu voornamelijk bepalen moeten, behoudens die vereenvoudigingen en bezuinigingen, welke de dadelijke inkorting onzer huishouding bereids gedooft.

Voorzigtigheid, wijsheid, moed, volharding, opoffering, ijverige werkzaamheid en eenstemmigheid, kunnen daartoe alleen leiden. Drift, overijling en miskenning van bedoelingen bij de geringste afwijking in de keuze der middelen om tot het doel te komen, en dat te verkrijgen, wat zoo vurig verlangd wordt, kunnen veel bederven, maar wanneer maar de hoofdzaak vast staat — en de Hemel zij gedankt, die staat thans vast — dat wij met de Regering in ons en in haar wel begrepen belang, niet anders kunnen of vermogen

op het oog te hebben, dan het welzijn, en de toekomstige voorspoed van oud Nederland *alleen*, dan kan men wel voor het oogenblik verschil van meening in de aanwending der middelen toelaten, en zich zelfs miskenning getroosten; maar bij het aanhoudend staren op het groote doel, het behoud des lands, zal dat verschil en die miskenning zelfs edelmoedig worden voorbij gezien of verdwijnen, en allen stemmen dan de opofferingen toe, ofschoon zij, naar eigen schatting, anders hadden kunnen worden gewijzigd.

Ik hoop; dat de uitslag onzer stemming op deze wet ook daarvan een blijk zal opleveren. Ik stem tot dat einde voor dezelve.

De Heer *Warin*: Ik acht mij verplicht kortelijk de gronden mijner uit te brengen stem, aan U Edel-Mogenden te doen kennen. Niettegenstaande er van Regeringswege niet is voldaan aan mijn verlangen, vermeld in eene nota, door mij in de afdeling tot dewelke ik behoor overgelegd, zoo zal ik evenwel voor de voorgedragene wet stemmen. Ik had mij tegen de schatkist-biljetten verklaard, doch bij nader inzien der zaak, heb ik begrepen, dat het onmogelijk zijn zoude, door eene gedwongene leening alleen de noodige gelden te vinden. Van mijn ander bezwaar zal ik thans zwijgen. Wat het zwaarste is, moet het zwaarste wegen. Het vaderland is in nood; alle jonge lieden snellen te wapen, om onze grenzen tegen

rooverbenden te verdedigen. In zulke omstandigheden moet de schatkist niet ledig blijven; die jongelingen moeten van al het noodige worden voorzien. Ook moet het Gouvernement gestand doen aan aangegane verbindtenissen jegens de schuldeischers van den Staat.

Men heeft de rentheffers in dezen maatregel willen doen deelen. Aangaande deze klasse van ingezetenen ondersteun ik het gezegde van den Heer *van Dam van Isselt*. De renteniers zijn niet alsoos de rijksten; de rijke ingezetenen verdeelen hun vermogen, en bezitten ook vele landerijen; doch de lands-obligatiën zijn veelal, men bedenke dit wel, het eenige goed van bejaarde lieden, van weduwen te weezen, die slechts een gering vermogen bezitten, en dienen moeten de Staat in hun eenig bestaan te gemoet komen.

Dit alles zal derhalve mij bewegen, om voor de wet te stemmen.

De Heer *Frets*: Ik meende van het bekomen woord af te zien, want het schijnt niet mogelijk veel te zeggen bij alles wat reeds door zoo vele is aangevoerd. Daarbij is het waar, zoo als ook reeds een geacht spreker zeide, dat het nu vooral de tijd is van handelen. Evenwel wil ik een bezwaar oplossen, dat tegen de voorgestelde wet gemaakt is. Men heeft van vele zijden de toestemming, welke men geven zoude, een offer genoemd, dat men op het altaar van het vaderland,

alleen uit nooddwang brenge wilde. Ik wenschte wel dat niet zoo dikwijls was gesproken van bezwaren. Een voorwaardelijk offer verliest bijna alles van zijne waarde.

Het komt er op aan om door alle burgers het vaderland hulp te doen brengen, maar daartoe moet aan de wet geene ongunstige gedaante gegeven worden. Een geacht spreker is zoo verre gegaan, dat hij vrees te kennen gaf voor onrust. Dit moet aan te veel ijver toegeschreven worden. Gebrek aan vaderlandsliefde is het zeker bij hem niet geweest.

En wat is dan nu het bedoeldé bezwaar? De voorgestelde wet zoude partijdig zijn, en de grondeigenaars te veel bezwaren om de rentheffers van den Staat te bevooroordeelen.

Ik wil nu geene berekening maken van den mogelijken afloop; ik wil niet spreken over de vermindering van de leening op de helft ten behoeve van de grondeigenaars; ik gedraag mij aan het gezegde van een ander geacht spreker, die de zaak der rentehouders reeds verdedigd heeft, verklarend dat hun lot waarlijk niet benijdenswaardig is; maar deze verklaring is welligt niet voldoende ik wil hier ook van geen naijver weten, ik wil niet vragen wie meer of minder lijden, wie meer of minder zoude kunnen beoordeeld worden: ik vraag alleen, of niet de grondeigenaars zelve het hoogste belang hebben bij de instandhouding van het rentegevend papier. — Ik vraag het aan u

allen, grondeigenaars, of de waarde van uw goed niet in onmiddelijk verband staat met dat van openbare obligatiën?

Waarlijk, Edel Mogende Heeren! eene belasting op de renten van den Staat, zoude de grondeigendommen zoo wel drukken als het overige.

Er bestaat eene keten tusschen de verschillende soort van onze vaderlandsche eigendommen; ik vleije mij dat dit zal begrepen worden zonder verdere uitleg; ik verlaat mij op uwe kunde, ik verlaat mij op uwe regtvaardigheid.

Nog een woord slechts. Het geacht medelid, die voor de rentheffers sprak, heeft ons ook aan den dag van gisteren herinnerd. Zoo als hij heden sprak, heb ik geheel zijn gevoelens beaamd. Hij wenschte eendragt zoo als in November 1813; maar ook niet alleen eendragt in ons midden, Edel Mogende Heeren! ik wensch vertrouwen. Het krediet van den Staat wordt niet bevorderd door er veel van te spreken, en nog minder door er veel over te schrijven. Ik mag het niet verzwijgen, dat men zelfs aan ons, in een openbaar geschrift, het regt betwist, om de voorgestelde wet aan te nemen. Waarlijk het krediet is als dat van eene huismoeder; hoe minder zij op de spraak komt, hoe beter: het is met haren goeden naam gedaan, indien ieder haar beoordeelt.

De Heer *van Alphen*: Het is eene ongelukkige noodzakelijkheid geworden, om eene geforceerde heffing te moeten doen in een land, waar,

III. DEEL,

M

geene drie maanden geleden, de kapitalen van alle kanten toestroomden om plaatsing te vinden; grooter omwenteling is in de jaarboeken van finantiën en staatkunde niet te vinden — diep, ja zeer diep, liggen de oorzaken daarvan verborgen.

Het zouder mij innig leed doen als niet het offer, hetwelk het vaderland nu eischt, en gebiedend eischt, zoo al niet eenstemmig ten minste met eene groote meerderheid door de vertegenwoordigers van eene trouwe en verlichte natie, toegestemd wierd.

Door een klein gedeelte van onze bezittingen op te offeren moeten wij ons geheel eigendom, onze bezittingen van allerlei aard, bewaren en verzekeren. — Wij zijn daartoe te meer verplicht, omdat een algemeene en hooge graad van onzekerheid thans allen eigendom, niet alleen bij ons, maar in geheel Europa bedreigd; ja, ik schroom niet te zeggen, dat zoo er geene algemeene maatregelen genomen worden tot behoud en beveiliging van het eigendom, en de aanranding er van onder alle schoonklinkende namen niet krachtdadig tegen gegaan wordt, oud Europa eene algemeene verwoesting te vreezen heeft.

Als de bezworen trouw niet meer geldt, dan worden traktaten scheurpapier; groote en kleine hypotheeken verzinken, en alle overeenkomsten en kontrakten missen hunne waarborgen; maar ook dan snellen alle maatschappelijke vereenigingen van volken hunne ontbinding te gemoet; wie daarvan

ook de bewerkers of de lijdelijke aanschouwers mogen zijn, wij mogen daaraan geen deel nemen. — Als beloften, verbindtenissen, eed en plicht niet meer gelden, en alle banden los hangen, dan nog moet Noord-Nederland zich van zoo veel ongerechtigheid afzonderen, en even trouw als moedig de bezworene trouw trachten te handhaven en den laatsten penning veil hebben, om deszelfs onafhankelijkheid te bewaren, en die onafhankelijkheid te vestigen op de eeuwige beginsels van regt en billijkheid, van eerlijkheid, die zelfs datgene houdt, wat het tot zijne schade gezworen heeft gehad. Bijaldien Noord-Nederland niet meer te betalen had dan wat het in regt en billijkheid schuldig was, voor deszelfs aandeel in de gemeene lasten, wat deszelfs engagementen, vóór de vereeniging met België van hetzelfde vorderde, dan gewis hadden wij geene geforceerde heffing noodig, om aan onze engagementen te voldoen; maar als België zich gewelddadiglijk onttrekt, en niemand zich meer bekreunt aan de heiligheid van die engagementen, dan vervalt niet alleen ons hypotheek; maar dan ook verzwakken en ontvallen alle hypotheken van eigendom — en de maatschappijen, die alle op arbeid en eigendom gegrond zijn, waggelen op hunne fundamenten.

Aan die gewelddadige losrukking of opzettelijke losmaking van alle banden en verplichtingen, is dan ook toe te schrijven, dat eene gedwongene heffing in deze oogenblikken verkieslijk is boven

vrijwillige negotiatie, waarvan de proef reeds mislukt is, en die het mij ongeraden voorkomt, dat thans weder herhaald zoude worden.

Krediet is schuw en angstvallig van aard; het nadert tot diegenen, die het kent, maar schroomt om er gebruik van te maken; het wijkt achteruit, naar mate men op hetzelfde aandringt, en bij eene achteruitgaande markt van schuldbrieven is alle vrijwillige negotiatie ondoenlijk en onraadzaam. Men biedt $5\frac{1}{2}$ percent intrest, en het vindt in dat aanbod een voortteeken van achteruitgang, een bewijs van verlegenheid, en wil zich niet in vaste engagementen begeven, — de verlegenheid klimt, en men biedt 6, 7 of meerderen intrest; maar dezelfde omstandigheden en beweegredenen van toenemenden aandrang werken bij toeneming nadeelig op het beginsel van deszelfs bestaan; en hoe hooger het aanbod is, hoe schroomvalliger het wordt; en eindelijk, na meenige mislukte proef, is men tot gedwongene belasting genoodzaakt de toevlugt te nemen, en dan drukt die heffing nog oneindig sterker, doordien het gedurig hooger aanbod van intresten, de toenemende onkerheid van alle kapitalen bewezen hebbende, alle waarden heeft doen dalen en daardoor de opbrengst van alle lasten in gelijke evenredigheid zwaarder wordt.

Ik zal in alle partiële bedenkingen niet treden, maar laat aan den Minister de taak over, om dezelve zoo veel mogelijk op te lossen, en te bewij-

zen, dat de voorgestelde maatregel de beste is in de gegeven omstandigheden, die door statistieke opgaven aantonen kan — den druk die de gebouwde eigendommen in de provincie Noord-Holland opgelegd wordt — en daardoor bewijzen kan, dat het waarlijk niet de landbouw is, die in dezen maatregel het meeste te klagen heeft.

Ik moet daarbij nog aanmerken, dat eene meerdere verhooging van het personeel mij zeer onbillijk zoude voorkomen, omdat dit hulpmiddel zeer onvoldoende zoude zijn, omdat dit personeel niet alleen de luxe en min noodzakelijke behoeften van huisgezinnen representeert, maar ook op de allernoodzakelijkste behoeften van talrijke huisgezinnen in de respectable en talrijke middenklasse, die in ons land bestaat, gebaseerd is; omdat die talrijke huisgezinnen reeds genoeg, ja onbarmhartig genoeg gedrukt en belast zijn geworden, en belast blijven, zonder eenige te gemoetkoming in het belang niet alleen van regt en billijkheid, maar in dat van de algemeene moraliteit.

Men heeft bekommering aan den dag gelegd omtrent het invoeren van den nieuwen maatregel der schatkist-biljetten — ik ken al het gevaarlijke van dien maatregel, hetzelve ligt alleen in de gemakkelijheid om er misbruik van te maken; — maar men moet die schatkist-biljetten niet confunderen of gelijk stellen met hetgeen men gewoon is papierengeld te noemen, — ja, het is

papier, maar van eene bijzondere soort; het hypotheek is 3 à 4 maal zoo groot als de schuld; dat hypotheek is als het ware dagelijks onder het bereik van den schuldeischer, want 3 à 4 malen in een jaar wordt het geheele beloop van die schuld voor reële waarde in de schatkist ontvangen en weder uitgegeven — in bijna alle landen waar het crediet-stelsel aangenomen en gekend wordt, maakt men daarvan gebruik; maar ik noemde het gevaarlijk, om de gemakkelijheid van die waarden te creëren. Gemakkelijheid geeft dikwijls aanleiding tot verkwisting, en die verkwisting brengt dikwijls de noodzakelijk voort van vermeerdering van het totaal dier biljetten, of van verzwakking der hoogst noodige waarborgen, die hetzelfde moeten staande houden en van gewoon papierengeld doen onderscheiden; daartegen moet gewaakt worden, en strenge controle over het bedrag en de voorwaarde waarop hetzelfde uitgegeven wordt, is de dure verplichting van de Regering en van ons, — de *conditio sine qua non* van het behoud van ons geheele krediet, — en daarom moet ieder jaar het bewijs publiek gemaakt worden, dat die controle werkt en de voorwaarden gehandhaafd worden, — en elk jaar moet aan de publieke beraadslaging onderworpen worden, het gebruik dat er van gemaakt is, of dezelve gecontinueerd zal worden dan niet — en tot welk bedrag, — of de drukkende intrest, die thans gevalideerd wordt, niet zoude kunnen verligt worden — en dit laatste beveel ik

aan de ernstige overweging aan, want de hooge interest van 6 percent voor die biljetten kan in deze oogenblikken mogelijk gebillijkt worden — in principe is het te hoog, en verraadt een gebrek aan zelfvertrouwen op dien maatregel, dat ik niet goedkeuren kan; want, zoo als ik gezegd heb, de hypotheek is dagelijks onder bereik van de schuldeischers — daarom deel ik ook niet in alle die angstvallige aanvragen, die men gedaan heeft, dat sommige pretentiën of schuldvorderingen uitsluitend in geld moesten betaald worden. — Die daarvoor vrees hebben, moeten den maatregel van schatkist-biljetten onverbiddelijk afwijzen — geen hooge intrest kan in dat wantrouwen voorzien — ze moeten volkomen vertrouwen of de maatregel is verkeerd, ja noodlottig.

Ik ben niet van gevoelen geweest, dat die biljetten tot beneden de *f* 100 moesten uitgegeven worden, en de reden daarvan is eenvoudig: het is, omdat ik de circulatie van bankbiljetten geen meer nadeel wilde toebrengen, — omdat de bijzondere aard van dit papier eene geheel andere bestemming en plaatsing er van ten gevolge zal hebben, — en dat men ze te veel aan bankpapier assimileert, als men ze tot een geringer bedrag dan *f* 100 in de wandeling brengt, — en dus miskent het ware kenmerk, dat de schatkist-biljetten van alle ander papiergeld moet onderscheiden; ik regretteer zeer dat het bedrag der uitgifte tot 15 millioen gebragt is, ik beveel aan de

M 4

Regering aan, daarvan een voorzigtig gebruik te maken; want dit bedrag is te hoog in verhouding van onze inkomsten.

Ik eindig met mijne volle goedkeuring te hechten aan hetgeen ons geëerd medelid *van Dam* met zoo veel kracht als waardigheid heeft aangehaald; wij moeten op niets vertrouwen dan op onze eigene kracht, op onze liefde voor vaderland en Vorst, op onze eigene goede trouw; — militaire bezetting kan geen nadeel toebrengen aan onzen wensch tot volkomen afscheiding; als moreele argumenten de eenigste en de beste; en de brave Generaal, die de verbrokene trouw gestraft heeft, die heeft bewezen, dat hij van dat soort van argumenten meesterlijk gebruik weet te maken; ik wenschte aan hem de handhaving van alle verbindtenissen te kunnen overgeven.

Ik stem voor de wet.

De Heer *van Reenen* Vele sprekers hebben het woord gevoerd, ten betooge, dat zij alleen door den nood, waarin het vaderland zich bevindt, gedrongen worden om voor de tegenwoordige wet te stemmen; dat de behoeften aan geld bij de schatkist op geene andere wijze gevonden kan worden, dat er bij vrijwillige negotiatie geene geldleening mogelijk is. — U Edel Mogende verlangen naar het einde dezer deliberatie, ik zal daarom kort zijn; ik kan dit te meer, omdat ik *en* de sectie *en* de centrale af-

deeling, waarvan ik de eer had lid te zijn, met alle mogelijke nadruk getracht heb aan te toonen de gebreken, welke, mijns inziens, in de wet zijn, zoo wel als de middelen welke aangewend moeten worden. — Ik heb niet mogen slagen in mijne pogingen; ook het meerendeel Uwer Edel Mogende hebben hunne bezwaren aan de omstandigheden opgeofferd. De mijne zijn grootendeels in het belang van 's lands finantiën zelf gelegen en in de wijze van toepassing van het op zich zelf aannemelijk beginsel dat ieder in evenredigheid zijner directe belastingen aan den lande geld zal ter leen geven tegen vijf percent, dat ambtenaren die tegen zes percent zullen doen. Ik vind op de toepassing aanmerkingen, maar, nog veel meer tegen de uitvoering: — waren de maatregelen bij art. 10, 19 en 21 der wet bedoeld, goed bepaald, dan zoude vele mijner bezwaren vervallen.

Maar niets daarvan is er in de wet te vinden, zelfs niet eens de formulieren der schatkist-biljetten, uit welke men dan nog eenigzins den aard derzelve zoude kunnen beoordeelen.

De vorderingen welke daarmede betaald zullen worden, zijn niet duidelijk uitgedrukt en bepaald. Welke vorderingen zullen daarmede *kunnen* betaald worden? — In de wet staat, zij zullen *kunnen* dienen; wie zal dit beoordeelen of bepalen; zal ieder Ontvanger de bevoegd hebben, om, des goedvindende, dezelve in betaling te geven?

Zal dit zijn voor de nominale of voor de loopende waarde derzelve?

Zal niet deze uitgifte van schatkist-biljetten de schatkist in het volgende jaar in nieuwe moeilijkheden brengen, wanneer dezelve de betaling der lasten in dit papier in plaats van in geld zal ontvangen. Het is dus inderdaad slechts een uitstel der tegenwoordig bestaande moeilijkheid. Ik weet wel, men zal daarop antwoorden: tijd gewonnen is veel gewonnen: — maar mijn wensch is om de financiële belangen van het Rijk goed onderzocht en goed gevestigd te zien, en hoe eer dit geschiedt, hoe beter. Hiertoe bestaat ook eene volstrekte noodzakelijkheid. Ook omtrent de vijf percents leening, naar aanleiding der directe belastingen, heb ik vele aanmerkingen. Zal niet die tot in de kleinigheden gezochte gelijkheid door art. 3 en 4 veel kosten veroorzaken, vooral bij de daarstelling van een kohier, zoo als dat in art. 5 wordt voorgeschreven. Hoe zal men althans over het platte land, zoodanig een kohier zonder gevaar van vele abuizen, opmaken; hoe zal dit in de termijnen bij de wet bepaald kunnen geschieden? Zal er niet noodzakelijk eene groote menigte van zeer kleine recepissen ontstaan? Welk een omslag en arbeid zal dit geven!

Men wil de recepissen niet in blanco uitgeven maar op den naam van den geldschieder, ten einde eene contrôle op den Ontvanger daar te stellen. Men erkent evenwel dat het had kunnen

geschieden. Welke maatregelen zullen er genomen worden tegen de mogelijk veronderstelde abuizen? Zal de Ontvanger alleen de receptissen teekenen? — Deze en dergelijke bedenkingen, welke ik door eene andere uitvoering van den maatregel wenschte voor te komen, stip ik slechts met een woord aan, ten einde den Minister op dezelveu oplettend te maken. Nu er niets in de wet is bepaald, is het de plicht van Zijne Exc. voor eene goede uitvoering te zorgen; — dit is dus onze zaak niet.

Indien de Minister nog de verzekering konde geven, dat de renten der werkelijke schuld geheel in kontanten zullen betaald worden. — Indien hij door de exhibitie van het formulier der schatkist-biljetten ons gerust konde stellen omtrent de strekking derzelven, dan zou ik hoe veel aanmerkingen ik ook tegen de wet heb, nog met mijne ambtgenooten voor de wet kunnen stemmen.

De Minister van Finantiën bood daarop aan de vergadering een exemplaar van een schatkist-biljet aan, ter inzage.

De Heer *van Reenen* zeide, dat, volgens den inhoud van dat biljet, hetzelfde geen de minste schijn heeft van papieren-geld, behelzende hetzelfde eene verbindtenis om het voor de uitgedrukte waarde in 's lands belastingen in betaling aan te nemen. Hij verlangde dat een gelijkluidend afschrift of exemplaar bij de wet werd gevoegd.

De Heer *van Boelens*: Ik heb dezen morgen veel hooren spreken en menig uitmuntend redenaars kunnen bewonderen; — ik heb bij de beraadslaging over de onderhavige wet een aantal zwarigheden, waaronder sommige zeer gegronde, hooren opperen; — ik heb tafereelen van den ongelukkigen staat van den landbouw, maar al te zeer naar waarheid geschilderd, en waarvan ik zelf de droevige wezenlijkheid ondervind, en misschien nog lang ondervinden zal, zien ophangen; — maar niemand heeft de moeilijkheden, door het voorstellen van een beter middel, om de benoodigde gelden te verkrijgen, tot dus verre kunnen wegnemen. Intusschen, Edel Mogende Heeren! komen wij allen daarin overeen, dat, de Rijkskas ledig zijnde, er voorzieningen moeten genomen worden om aan de dringende behoeften te voldoen, en wel binnen een zoo kort mogelijk tijdsbestek; — de vraag bepaalt zich dus alleen: bevat de voorgestelde wet, in vele hoofdpunten, ingevolge de aanmerkingen der onderscheidene afdelingen, gewijzigd en verbeterd, het beste middel om tot dat doel te geraken, of weet men een ander uit te denken dat beler zoude zijn; men spreekt van eene vrijwillige leening, en ook ik zoude dezelve wenschelijk en meest verkieslijk achten; maar de proef is reeds genomen; zij was vruchteloos: — of eene nieuwe zoude kunnen gelukken, is een problema, waarvan de oplossing

door de korthed des tijds in den dringenden nood niet kan beproefd worden.

De voorgestelde leening zal uit haren aard niet overal gelijkmatig drukken , en ik houd het voor onmogelijk zulks in allen opzigtè volkomen te bewerkstelligen ; maar men houde in het oog dat de dwang der leening berust op een offer , dat de nood van het vaderland vordert , en dat dit offer zeer gering is bij hetgeen zoo vele braven ongevergd , met ouders , bloedverwanten , vrienden en woonplaats te verlaten en zich aan de gevaren des oorlogs bloot te stellen , en anderen door vrijwillige giften , niet ophouden op het altaar te brengen . Ik beken het , in deze geldelooze tijden zal het velen moeilijk zijn de vereischte gelden op te brengen , maar ook hierin alleen bestaat de last en voornamelijkheid , dáár , wanneer het ongelukkig met vele particuliere beurzen niet even gesteld ware als met 's lands schatkist , men eene negotiatie tegen 5 ten honderd , met spoedige aflossing , meer als eene voor dan nadeelige speculatie zoude aanmerken : — intusschen moet de bestaande zwarigheid voor den drang der omstandigheden wijken : de voorgestelde leening toch zal in de eerste plaats dienen om den Staat te hoeden tegen de aanvallen van woeste oproerlingen , erger dan de meest verbitterde vijanden : zij zal dienen om haard en have , huis en erf in veiligheid te stellen ; om de Nederlandsche trouw in gemaakte verbindtenissen ook in den meest benarden toe-

stand staande te houden; de opgebragte gelden zullen dienen tot zekerheid en nut van ieder lid der maatschappij, tot behoud van het vaderland: — en kan er dan zulk een donker uitzigt zijn op de ontevredenheid der natie; zulk een gevoel van drukkend ongelijk; omdat de een wat meerder dan de ander in deze leening zal moeten dragen? Wilde men alles tot de laatste quadraat-penning berekenen; zoude dan ook niet het onderscheiden belang bij het staan of vallen van den Staat, nevens de gegoedheid in de schaal moeten gelegd worden. Indien toch de rentenier in dezen mischien minder zal betalen dan de grondbezitter, wie zal bij de invasie van woeste benden, bij het vernietigen van ons staats-aanwezen het meest te duchten hebben. Hij, wiens rijkdom alléén bestaat in huizen en landerijen, of hij, die met eene welgevulde portefeuille een ander land kan gaan opzoeken?

Evenmin als het onderscheiden nut voor ieder ingezetenen kan berekend worden, dat voor het algemeen uit deze leening moet voortvloeijen, evenmin kan met de weegschaal in de hand, het juiste gedeelte in dezelve aan een ieder worden toegewogen: om kort te gaan, ik weet geen beter middel bij de ongelukkige omstandigheden om aan 's Rijks behoeften te voldoen, en deze treurige toestand dwingt mij de wet aan te nemen.

De Heer *de Jonge* zoude, nu de beraadslaging ten

einde spoedde, niet in al de reeds behandelde bijzonderheden der voorgestelde wet treden, en zich ééne aanmerking aangaande het beginsel der daarbij bedoelde leening op de directe belastingen gevestigd, veroorloven. Hij wilde opregt erkennen, dat er in dat beginsel eene ongelijkheid was van drukking, in zoo verre als de kapitalisten of renteniers niet anders dan gelijk de grondeigenaars, op den voet van hetgeen zij in het personeel dragen, zullen getroffen worden. Hij ontkende niet dat de billijkheid zich daartegen verzet, en welkom zou hem het middel geweest zijn om ook hen, die hunne inkomsten anders dan uit grondeigendommen of hunne nijverheid hebben, het hunne nog tot de leening te doen bijdragen. Hij moest echter zijns ondanks wel in het beginsel der wet berusten, omdat hij daarvan de onmogelijkheid en onraadzaamheid moest toestemmen. Zulke bezittingen in derzelver geheel met zekerheid te kennen of te belasten, kon niet anders dan door het gevaarlijke middel van den eed, waaromtrent de lessen der ondervinding spreken; en alleen zich tot de inlandsche fondsen te bepalen, ja zelfs uit het tweede gedeelte der wet de renten ten deele met papier te voldoen, vreesde hij dat te zeer onze fondsen in het bijzonder drukken zou, om zich daaraan in deze oogenblikken in het belang van het openbaar vertrouwen te kunnen wagen. De spreker mogt bij deze gelegenheid niet verbergen, dat men zich van het bezwarende dezer leening

voor de grondeigendommen geene te overdrevene denkbeelden moest vormen, waartoe de ons heden opgehangen tafereelen welligt zouden kunnen leiden. Wanneer men zich een verkoop der receptissen tegen tachtig percent voorstelle, dan zal het wezenlijk te lijden verlies bij de ongebouwde eigendommen *op een tiende* van het beloop der belasting en bij de gebouwde *op een vijfde* nederkomen, zoo dat hij die twee duizend gulden aan grondlasten betaalt, en dus zeker niet onvermogen is, in het eerste geval, slechts de som van twee honderd gulden, in het laatste die van vier honderd gulden ten offer aan zijn vaderland zal brengen, en bij minder aangeslagenen is natuurlijk het opschot en het verlies in dezelfde evenredigheid minder. Voor omstandigheden zoo dringend als de tegenwoordige is zulk een offer niet ondragelijk, vooral nu de betalingen ten nutte van den minder vermogenden in drie termijnen geschieden, en de eerste termijn de verderen genoegzaam kan dekken, terwijl voor den kleinen belastingsschuldige door den verlangden uitkoop in het 11de artikel is gezorgd, en er geheele vrijstellingen in de wet worden gevonden, welke de spreker nogtans wel met eenige meerdere ruimte had toegestaan mogen zien. Zijne bedenkingen tegen de voorgestelde wet bestonden in deze laatste aanmerking tegen het 3de artikel; voorts in de ongelijkheid, welke ten opzichte der grondlasten uit de bijvoeging der opcenten, ongelijk op alle plaatsen,

zal ontstaan ; nog in het evenredig meerder bezwaar voor de bezitters van gebouwde eigendommen, en voor de bewoners der steden, bovenal nu de gebouwde eigendommen *voor het geheel* dragen, en eindelijk in de leening op de patenten, waarvan hij niet zonder eenigen schroom de toepassing zou voorzien, indien niet het gezond verstand en de gezindheid der oude Nederlanders, die getoond hebben wat zij voor hun vaderland gewillig dragen, hem gerust stelde. Hij verbergde het niet, in elke andere omstandigheid zou hij om deze en nog onderscheidene redenen tegen de wet gestemd hebben, maar geen beter middel tot stijving van 's lands finantien konde hij in den tegenwoordigen drang der zaak ontdekken ; aan het verwijl door de nadere proef eener leening was niet te denken, en de belasting van het personeel tot *eenigen* grondslag te nemen, kwam ook hem, op de reeds door anderen ontwikkelde gronden, onuitvoerlijk voor. In een tijd dat te regt het geheele volk, en de volksvertegenwoordiging met nadruk aandrongen op de aanwending van alle de nationale krachten, ten einde het vaderland en de onafhankelijk te redden, ontbrak hem moed, om, vasthoudende aan zijne bedenkingen, aan de regering de middelen daartoe gevraagd en vereischt, te onthouden.

De *Minister van Finantien* zeide hoofdzakelijk, dat, indien de taak van eenen Minister van Fi-

III. DEEL.

IV

nantiën steeds moeilijk en niet aangenaam was bij de ontwikkeling van de belastingswet, welke uit haren aard het vermogen der ingezetenen moest aangrijpen, die taak dubbel moeilijk en min aangenaam werd, wanneer plotseling onvoorziene gebeurtenissen en dreigende behoeften lasten onvermijdelijk maakten, die met aller belangen in aanraking kwamen. Intusschen, wilde men het vaderland redden en behouden, dan moest men de middelen willen, die dit alleen mogelijk konden maken.

Het is zoo, de Minister van Finantiën ontmoette bij elken tred, dien hij ten deze doen moest, zeer vele moeilijkheden. Dan eens stootte hij op eene bespiegelende wijsbegeerte, welke eene volkomene gelijkheid in belastingen wil, die de ondervinding heeft geleerd dat tot de platonische droomen behoort; dan weder ontmoet hij plaatselijke en landelijke belangen, wel eens met den naam van meer lokale kennis bestempeld; dan, eindelijk, geliefkoosde denkbeelden, die hij, om de eigenliefde van anderen ongekwetst te laten, ook dáár moest eerbiedigen, waar hij de juistheid derzelve niet konde toestaan; doch dit alles moest hem niet beletten rustig voort te gaan op den weg van plicht; en, gedachtig aan het: »Doe wel en zie niet om,» na alle talenten geraadpleegd, aller kunde beproefd te hebben, datgene als het beste voor te stellen en te verdedigen, hetwelk, schoon zeer verre van volkomen, echt erbevonden was voor

de oogenblikkelijke behoeften van het bedreigde vaderland het minst nadeelig te zijn.

De Minister zeide vervolgens, dat hij in de verdediging der wet kort kon zijn, daar de vaderlandslievende taal van zoo vele sprekers dezer door hem geëerbiedigde vergadering, zijne taak verligt zijn vertrouwen had aangevuurd. Hij zou zich dan ook alleen bepalen tot weinige punten, welke door sommigen eenigzins anders zijn beschouwd geworden.

Het ontwerp van wet is in twee deelen gesplitst: het eerste bepaalt eene leening, het tweede strekt tot uitgifte van schatkist-biljetten.

Het eerste ontwerp bepaalde de leening op de directe belastingen tot eene som van 17 millioen; het is op U Edel Mogendens verlangen tot 14 millioen terug gebragt, en deze zijn nog, als het ware, met *drie* millioen verminderd geworden, door het middel van afkoop voor de geringere standen, zoodat de last voor de overige leenpligten inderdaad slechts op tien en een half millioen zal nederkomen.

Bijaldien nu het papier, dat aan de leener wordt afgegeven, tot 80 ten honderd, ook door hen kan worden te gelde gemaakt, dan zal het geheele geldelijk bezwaar voor dit gedeelte der natie slechts op een vijfde nederkomen, of eene som van *f* 2,100,000. En zoo die prijs, door onvoorziene rampspoeden, hetgeen God verhoede, zelfs op twee derde of 66 ten honderd mogt val-

len, dan nog zou de opoffering voor hetzelfde niet meer dan op $3\frac{1}{2}$ millioen, nederkomen. En wat nu de onbebouwde eigendommen betreft, de aanslag derzelve voor de getrouw gebleven Noord-Nederlandsche gewesten, beloopt omtrent zes millioen. Bij de nieuwe redaktie der wet is diesom op de helft gesteld en alzoo op drie millioen. Door het middel van afkoop, zal dit welligt op een vijfde gedeelte kunnen gebragt worden, en dienvolgens kan de geheele opoffering in geld zich tot 6 ton bepalen. Is dit nu een zoo groot bezwaar? Wie is er, bij wien het edel vuur van vaderlandsliefde in den boezem gloeit, die dit offer niet gaarne in dit hagchelijk oogenblik aan het behoud van het erfdeel onzer vaderen brengen zal.

Eene andere bedenking tegen dit gedeelte des ontwerps komt daarop neder, dat men liever tot eene vrijwillige geldleening ter voorziening in den nood des lands had de toevlugt zien nemen, hetgeen meer gelijkdragende zoude zijn geweest. Het wenschelijke daarvan wordt erkend, doch de omstandigheden maken zulke middelen in deze oogenblikken onmogelijk: men brenge zich slechts voor den geest, hoe, sedert zeer weinige weken, sommige lands-effecten, b. v.: de $3\frac{1}{2}$ pcts. Syndikaat-bons tot 50 ten honderd zijn gedaald, en alzoo 7pct, intrest hebben gegeven, met de hoop op aanzienlijk voordeel op het kapitaal in meer gunstige omstandigheden.

Tot welken maatstraf van renten zoude men dan bij negotiatien zich hebben moeten bepalen? Vrijwillige geldleningen kunnen niet op vaderlandsliefde, maar moeten op de belangen der geldschietters gegrond zijn, en in dat geval zou men ten minste 12 tot 15 percent voordeel hebben moeten vooruit zetten, en een last aan de natie opleggen, die zoo groot zoude zijn geweest, dat dezelve voor alle standen, den landelijken niet uitgezonderd, in de gevolgen allerverderfelijkt zoude geweest zijn.

Men heeft van maatregelen gesproken om den agiotage-handel in het daar te stellen papier te voorkomen; ik vrees dien woekerhandel, door de vele concurrentie der speculanten thans minder; maar wanneer de gewestelijke en plaatselijke Besturen slechts een weinig willen medewerken, dan hebben zij middelen genoeg in de hand, om de ingezetenen daarvoor te behoeden; en zoodra de wet door de Staten-Generaal zal aangenomen zijn, zal ik bij eene opzettelijke circulaire, een ieder wien het betreft, daartoe opwekken.

Daar is aangevoerd dat het *personeel alleen* een verkiesselijker maatstaf zoude hebben opgeleverd; dit zoude nog minder regtvaardig zijn, en daardoor zou de belasting nog ongelijker dragen. Het personeel geeft den maatstaf van vaak noodzakelijke vertering, niet van wezenlijk vermogen. Het is bij de laatste wet voor de steden verdubbeld, terwijl de grondlasten van de Noordelijke

gewesten met circa twee millioen verminderd zijn. Indien men het personeel alleen tot grondslag der belasting nam, en met klassificatien van *f* 15 tot *f* 50 en daarboven aanving, dan zoude van de *f* 5,200,000, die het personeel geeft, niet *f* 1,220,000, maar *f* 3,480,000 wegvallen, en als men dat op Vriesland wilde toepassen, zoude in dat gewest, het getal contribuabelen van dertig duizend op 5600 verminderen, en de opbrengst van *f* 400,000 op *f* 130,000 dalen: alles met dat gevolg, dat, naar die schaal, de aanslagen boven de *f* 5 dooreen tienmaal, en, daar dit niet kan, de hooger en twintig maal en meer zouden moeten verdubbeld worden; hetgeen niet op het genoemd gewest, hetwelk slechts weinige huurwaarden boven de *f* 400 kent, maar op vele steden van andere deelen des lands op eene ondragelijke wijze den last zoude aanbrengen.

Ik merk hier nog bij aan, dat de provincie Vriesland telt 39,000 artikelen van de ongebouwde eigendommen, dooreen belast met circa *f* 1,200,000, en alzoo met circa *f* 30 per artikel, hetwelk nu door de halve belasting *f* 15 wordt, en alzoo doet vaststellen dat dit gewest, hetwelk zulks in dedaad behoeft, in den afkoop, beneden de *f* 30 aanzienlijk deelen zal.

Men heeft het ongelijk dragende van de grondbelasting, wat de opcenten betreft, niet onopgemerkt gelaten. Ik erken die ongelijkheid, maar er bestaat eene fysieke onmogelijkheid om daarin te voorzien, door middel van eene juistere bere-

kening en nieuwe formatie der kohieren, hetgeen *de tijd niet* toelaat, en waarvan de kosten meer zouden bedragen dan de last zelve; en ik vertrouw, dat de daarbij betrokken gewesten, zich tot liefde van het vaderland deze kleinigheid, even als andere, wel zullen willen getroosten.

Op de gedane vraag nopens de rentebetaling op den eersten Januarij aanstaande met geld, zeide Z. Exc., de plegtige verzekering te kunnen geven, dat alles werd ingespannen, om die halfjarige rentebetaling op den tijd in specie te doen plaats hebben; dat er geene reden bestond om daaraan te twijfelen; maar dat men van hem zoude moeten zeggen, dat hij een hoogstonvoorzigtig staatsdienaar was, wanneer hij op een tijd, dat de gebeurtenissen elkander dagelijks verdringen en den gezigteinder nu verhelderen, dan weder verduisteren, aan Hun Edel Mogenden en aan de natie daarvan de stellige en plegtige verzekering zoude geven; alle schikkingen werden gemaakt, om de rentebetaling op den vervaltijd geheel in geld te voldoen.

Eene bedenking is er gemaakt, welke hem minder heusch en minder voegzaam voorkwam, te weten, dat de nu op te brengen gelden voor de rentebetaling der afgevallene Zuidelijke gewesten zouden strekken. De Minister zeide, dat hij de officiële verzekering konde geven, dat er reeds sedert lang maatregelen waren genomen, dat er geene overschrijving van het Bijboek te Brussel op het

Grootboek konde worden gedaan, en dat het oogmerk niet was om eene enkele cent naar Brussel over te maken tot betaling der renten aldaar. Het aangevoerde was derhalve geheel fautief en volkomen onwaar.

En wat nu het tweede gedeelte der wet betreft, zeide de Minister, dat betalingen in schatkist-biljetten voor vroegere overeenkomsten geene zwarigheid tegen het ontwerp van wet konden opleveren, dat, tijdens de wet van November 1815, uitdrukkelijk bepaald was, dat alle betalingen van het Rijk over dat jaar in Syndikaats-papier zouden geschieden, en dat dus de Staten-Generaal, als hetzelfde *corpus morale*, thans over eene veel gewigtiger bepaling geen schroom behoefde te hebben; dat ook de thans uit te gevene biljetten aan niemand zouden worden opgedrongen, wanneer de schuldeischers het tijdstip wilden en konden afwachten, dat men in staat was, om de betaling in specie te doen.

De Minister had zelf ook liever eene mindere som dezer schatkist-biljetten bepaald gezien; maar het hooger bedrag was een gevolg van het terugbrengen der leening van de grondlasten op de ongebouwde eigendommen tot de helft van den gewonen aanslag. Daarenboven zal men trachten slechts gedeeltelijk het bij de wet bepaalde in omloop te brengen, althans zeer zeker niet meer dan volstrekt noodig is. De daaromtrent in de memorie van antwoorden gegevene verzekering zal stipt gevolgd worden, en de loop der omstandigheden zal hier alles bepalen.

Ziedaar, zeide de Minister, wat ik vermeend heb ter verdediging van eene wet te moeten zeggen, die door dezen als een meesterstuk van on-
evenredigheid en onderdrukking gelaakt, door ge-
nen als regtvaardig, doelmatig en staatkundig ge-
roemd; en door schier allen als de eenigst moge-
lijke in de gegevene omstandigheden is erkend ge-
worden. Dat zij geene gebreken heeft, of dat
zij de best mogelijke is, dit zoude Z. Exc. niet
beweren, maar wel dat de wet zoo als zij daar
nu lag, de doeltreffendste, en de maatregelen
daarin vervat, de gereedst werkende waren, wel-
ke de tegenwoordige tijdsomstandigheden aan de
hand gaven. Het is toch hier om het redden en
behouden van het dierbaar vaderland te doen,
het: *to be, or not to be*, — het aanwezen en
welzijn van den Staat hangen van oogenblikkelijk
werkende geldmiddelen geheel af; onzekerheid
en vertraging kunnen de grootste rampen ten
gevolge hebben; en de redevoeringen van Hun
Edel Mogenden hadden het pleit ten deze met
de warme vaderlandsliefde, en te veel kracht
en vuur voldongen, dan dat hij geloofde voor het
lot dezer zoo gewigtige voordragt, eenige vrees
te moeten koesteren.

Niemand verder het woord vragende, verklaar-
de de Voorzitter de beraadslagingen gesloten, en
ging men tot de stemming over.

47 Leden stemden *voor*, en 3 *tegen* het ont-
werp, hetwelk alzoo aangenomen werd.

G.

Op den zelfden voet als reeds vroeger over de wet ter beteugeling van schadelijke woelingen en bedrijven van kwalijkgezinden was beraadslaagd (waarop door den Koning op de gemaakte aanmerkingen bij die beraadslaging het herziene ontwerp aan de Tweede Kamer zond) werd thans het woord gevoerd, voornamelijk door de Edel Mog. Mog. Heeren: OP DEN HOOFF, LUZAC, LUYBEN, FRETS, VAN FOREEST, BEELAERTS en den *Minister van Justitie*. Na de beraadslaging over dezelve, dewelke in ééne zitting ten einde werd gebracht, werd de wet aangenomen.

H.

De noodzakelijkheid van het aannemen dezer wet, door de Tweede Kamer, kon in een tijdvak, waarin het Vaderland aan deszelfs grenzen verdediging vereischte, wel niet twijfelachtig zijn. Dezelve werd dan ook met genoegzaam algemeene stemmen aangenomen. De Edel Mog. Heeren: LEMKER, HOFSTEDÉ, VAN HEMERT, LIJCKLAMA à NYEHOLT, VAN ALPHEN, BEELAERTS en de *Minister van Binnenlandsche Zaken* voerden hierbij voornamelijk het woord.

I.

EDEL MOGENDE HEEREN!

De tegenwoordige omstandigheden maken zeer buitengewone uitgaven noodzakelijk, om de getrouwe Noordelijke gewesten van het Rijk met kracht tegen den gewapenden opstand te beveiligen.

Die uitgaven, welke voornamelijk tot het departement van Oorlog betrekking hebben, gaan verre boven de credieten, bij de wet voor den loopenden jare toegestaan.

Eene andere voorziening ten deze wordt dus eene dringende behoefte, ten einde die kosten op eene regelmatige wijze zouden kunnen worden bestreden.

Wij bieden U Edel Mogenden daartoe het hier nevensgaande ontwerp van wet ter goedkeuring aan, en doen tevens aan uwe vergadering opmerken, dat de middelen, tot dekking van het daarbij vermelde crediet, zullen gevonden worden uit de leening, bij de wet van den 28sten dezer (*Staatsblad* no. 81, vastgesteld.

En hiermede, Edel Mogende Heeren! bevelen wij U in Godes heilige bescherming.

's Gravenhage den 26sten November, 1830.

WILLEM.

WIJ WILLEM, ENZ.

Alzoo wij in overweging hebben genomen, dat de sommen, bij de eerste en tweede afdeeling der begrooting over het thans loopende jaar, ten behoeve van het departement van Oorlog toegestaan, niet toereikende zijn ter voorziening in de uitgaven bij dat departement voortgevloeid uit den gewapenden opstand in de Zuidelijke provincien, en noodzakelijk geworden ten gevolge der meest krachtige maatregelen tot de beveiliging van de Noordelijke gewesten des Rijks;

Dat het mitsdien onvermijdelijk is, ter verzekering van den geregelden loop der zaken bij het departement van Oorlog, in het te kort op de begrooting van hetzelfde over het jaar 1830, door eene nadere toekenning te voorzien,

Zoo is het, dat Wij, den Raad van State gehoord en met gemeen overleg der Staten-Generaal, hebben goedgevonden en verstaan, gelijk Wij goedvinden en verstaan bij deze:

De som, toegestaan bij het 10de hoofdstuk der tweede afdeeling, of buitengewone begrooting over het jaar 1830, vastgesteld bij de wet van den 24sten December 1829 (*Staatsblad*, n°. 77), wordt verhoogd met een bedrag van *elf millioenen, drie honderd twee en vijftig duizend vier honderd guldens*.

Lasten en bevelen, enz.

J.

Het verslag der centrale afdeeling nopens dit ontwerp uitgebragt in de zitting van den 3den December, was van den navolgenden inhoud.

De afdeelingen hebben de hierop ontvangene antwoorden voor kennisgeving aangenomen. De leden der zevende hebben dezelve voldoende bevonden, en betuigen aan de Regering hunnen dank voor de gegevene inlichtingen. De leden der vijfde afdeeling hebben ook daarmede genoegen genomen. Een lid, integendeel der vierde heeft zijne smart te kennen gegeven, dat niet meer bepaaldelijk is geantwoord op het gevraagde, onder Nr. 4, van het proces-verbaal zijner afdeeling.

De Edel Mog. Heeren: HOFSTEDÉ, VAN NES, VAN SYTSAMA, CORVER HOOFD, FRETZ, BEELAARTS, DONKER CURTIUS, WARIN en de Minister van Finantiën beraadslaagden voornamelijk over deze wet waarna dezelve met eenparige stemmen werd aangenomen.

*Einde van de Verhandelingen en beraadslagingen
van de Staten-Generaal die in dit werk
voorkomen.*

OVERZIGT

EN

BESLUIT.

De laatste gevolgen van den ondankbaren Belgischen opstand, vóór dat de invloed der vijf Europeſche Mogendheden door den Koning der *Nederlanden* ingeroepen, werkte, zijn alzoó hierin te boek geſteld: in het reeds oproerige *Limburg* verſcheen aldus de eedverbreker DAINE, door het opgeworpen Bestuur afgezonden, en nam, door het verraad der inwoners van *Venlo* geholpen, die vesting in; doch de stoute veldtogt van den Hertog van SAXEN-WEIMAR, dwars door het vijandelijke land heen, deed hem lafhartig vlugten. Aan den anderen kant werden strooptogten onder PONTECOULANT en GREGOIRE ondernomen, in het oude *Staats-Vlaanderen* (Provincie *Zeeland*); maar het kloekmoedig gedrag van LEDEL, verzette zich tegen de muitelingen en roovers, zoo als VAN GEEN te *Rozendaal*, die de muiters tot hunnen pligt dwong.

De geest des opstands drong meer en meer in *Luxemburg* door, en noch vermaningen van den Koning der *Nederlanden*, noch die van het Duitse Verbond, konden de rust herstellen. De Belgen, onder het wettige gezag ontruikt, vervaardigden eene grondwet. De groote oproerling DE POTTER opende als koning het Nationaal Congres, dat hij eerst, als behoorende tot de voorloopige Regering van *Belgie*, had te zamen geroepen; wilde zijne bijzondere gevoelens het volk opdringen; wordt door de andere partij bestreden, en — verdwijnt van het tooneel. Zijn invloed bleef echter nog eenigzins werken. Het Congresgeopend zijnde, vergaderde veelvuldig en voldeed aan de reeds lang geopperde vraag naar de uitsluiting van het Huis van *Nassau*, ten eeuwige dage, van de opperheerschappij in *België*. Het verklaarde, de onder moord en brandstichting, aan den wettige regering onttrokken Staat als onafhankelijk, en stelde eenen constitutionelen regeringsvorm vast; terwijl de ongeregelde krijgshorden, of op bevel of uit eigene beweging, het volk, waardoor zij eene nooit gekende welvaart hadden genoten, geweldadig aanrandde.

Onder de laatste gevolgen van den Belgischen opstand, vóór dat de invloed der Europeſche Mogendheden zich deed gevoelen (die aanmerkelijke veranderingen in de zaken van *Nederland* daarstelde) behooren de pogingen, in de maanden September, October en November 1830 door den Koning aangewend, om in het tijdperk des gevaars, alle die middelen daar te stellen, en binnenlandsche schikkingen te maken, in overeenstemming met de Leden der Staten-Generaal, die vereischt werden. Deze pogingen werden nu daadzaken, de schatkist werd door de aangenomene en nader goed ten uitvoer gelegde leening tijdelijk gesterkt, — de vestingen werden van behoorlijke magt voorzien, de schutterijen naar de grenzen des lands gezonden, en het Land aldus in- en uitwendig gewaarborgd voor den nood en de ramp, die hetzelfde, bij het niet aanwenden dier middelen, gewis zou hebben doen ten gronde gaan.

De beraadslagingen der volksvertegenwoordigers zullen niet verder te boek worden gesteld; ofschoon, door den langdurigen rampzaligen toestand, op nieuw geldleeningen noodig werden, om in de vernieuwde en zich telkens vergroo-
tende behoefte te voorzien, waardoor de tusschen-

komst der Staten-Generaal, ter aanneming van die wetten onvermijdelijk werd. De beraadslagingen over de allereerste ontwerpen, door den Koning in de Staatsvergadering gegeven, en hier te boek gesteld, zijn het meest belangrijk, dewijl de krisis, waarin die beraadslagingen met standvastigheid werden voortgezet, het meest belangrijk was. Met die beraadslagingen werd de grond gelegd, waarop het Staatsgebouw is blijven staan, hoe menigmaal het ook vervolgens gewankeld heeft. De te boek stelling van die krisis is tot dusverre gedaan. Alleen de aanmerking is dus volstandig, dat met dienzelfden ijver voor het belang der Natie, gepaard met de schoonste overeenstemming met den Vorst, die niet anders dan het waarachtige welzijn zijner onderdanen heeft gezocht, door de volksvertegenwoordigers over nog andere in het vervolg voorgedragene wetten werd geraadpleegd.

III. DEEL.

O,

INHOUD

VAN DE

BIJDRAGEN

TOT OF HET VERVOLG OP DE

Geschiedenis der Nederlanden.

	Bladz.
De afvallige DAINÉ wordt door het opgeworpene Bestuur van België naar de provincie Limburg gezonden	8
Venlo door het verraad der inwoners genomen	11
Baron DE LOE zoekt ingang te vinden te Maastricht	14
Weigering van den Bevelhebber der vesting	15
Krijgstogt van den Hertog van SAXEN-WEIMAR door de provincie Limburg naar Maastricht . . .	16—28
Vlucht van DAINÉ en Baron DE LOE	17
Kolonel VON QUAD doet eene verkenning buiten de vesting Maastricht	22
Strooptogt in Staats-Vlaanderen; de stroopbende onder PONTÉCOULANT te Biervliet	28
GREGOIRE te Aardenburg	30
Krijgskundige briefwisseling van den Luitenant- Kolonel LEDEL met de afgezanten van het op- geworpene Bestuur	33
Beschrijving van Oostburg	42

	Bladz.
De muitelingen te Rozendaal	51
Verspreiding van den opstand tegen en afval van het wettige gezag in Luxemburg. Maat- regelen daar tegen door den Gouverneur van het Groothertogdom	55
Besluit voor de handhaving van orde en rust in Luxemburg door de Duitsche Bondsvergadering	58
Verschillende keus van eenen Vorst voor België	61
Grondwet voor België	62
Woelingen van DE POTTER	65
DE POTTER opent het Belgische Congres	67
ROGIER legt de magt van het opgeworpene Be- stuur in handen van het Congres neder . . .	71
DE POTTER doet afstand van zijnen post . . .	73
Het eerste Staatsstuk der Londensche Conferentie nog door DE POTTER en medeleden van het op- geworpene Bestuur beantwoord.	75
Raadplegingen in het Belgische Congres . .	79—87
België onafhankelijk verklaard	79
België bekomt eene erfelijke eenhoofdige Rege- ringsvorm	86
Het Huis van Nassau ten eeuwigen dage uitgesloten	86
DON JUAN VAN HALEN vrijgesproken	89
Maatregelen door den Koning der Nederlanden genomen tot beveiliging van den getrouw geblevenen Staat	90—92
De kust van West-Vlaanderen in staat van blok- kade gesteld	91
Zittingen van de Staten-Generaal, Tweede Kamer	92—98
Vertrek der Noord-Nederlandsche Schutterijen naar de grenzen des lands	99

	Bladz.
Goede geest der bewoners van Noord-Neder- land	100
Oproerige gezindheden van de Belgen . . .	101
Roof en moord te Hilvarenbeek en Valkens- waard	104

ALPHABETISCHE LIJST

VAN

ADVIEZEN, BESLUITEN, BOODSCHAPPEN (KONINKLIJKE), BEKENDMARINGEN, DAGORDERS, EN WETTEN.

—

Bladz.

Adviezen uitgesproken bij de beraadslaging over
het ontwerp van wet, tot vaststelling van de
som, welke gedurende het jaar 1831 tot aan-
koop en aflossing van schuld zoude worden
besteed. *Aanhangsel C.* 12

Advies van

den Heer ALPHEN (VAN)	12
» . . » BEELAERTS	27
» . . » BODDAERT	33
» . . » CLIFFORD (G. G.)	34
» . . » DAM (VAN) VAN ISSELT	32
» . . » HOFSTEDE	18
» . . » HOOFF (OP DEN)	12
» . . » JONGE (DE)	17
» . . » NES (VAN)	22
» . . » — —	39
» . . » REENEN (VAN)	47
» . . » Minister van Financien	47

Adviesen uitgesproken bij de beraadslaging over
de wet tot voorziening in de buitengewone
behoefte der schatkist. *Aanhangsel F—2.*

Advies van

den Heer ALBERDA VAN BLOEMERSMA	160
» » ALPHEN (VAN)	177
» » BOELENIS (VAN)	188
» » CATS	103
» » COLLOT D'ESCURY	160
» » DAM (VAN) VAN ISSELT	116
» » DONKER CURTIUS	165
» » FRETS	175
» » HEMERT (JUNIUS VAN)	85
» » HOPSTEDE	93
» » HOOFF (OP DEN)	142
» » HINLOPEN	124
» » JONGE (DE)	190
» » LENKFR	111
» » LUZAC	131
» » LYCKLAMA à NYEHOLT	82
» » NES (VAN)	76
» » REENEN (VAN)	184
» » RENGERS	121
» » SUCHELEN (VAN)	114
» » SYTZAMA	146
» » WARIN	174
» » WICKEVOORT VAN CROMMELIN	102
» » Minister van Financiën	193

Besluiten (Koninklijke).

Besluit betreffende de organisatie van den eer- sten Ban der rustende Schutterijen. <i>Aan- teekeningen en Bijlagen</i> , N°. 32	63
---	----

Besluiten (Koninklijke).

Besluit betreffende maatregelen van toezigt op personen of goederen, die van de oproerige Provinciën kwamen, of omgekeerd. <i>Aanteekening. en Bijl. N°. 34.</i>	65
» houdende de verklaring, dat de kust van West-Vlaanderen in staat van blokkade werd gesteld. <i>Aant. en Bijl. N°. 35.</i>	68
» betreffende de herziening van het tarief der regten van in-, uit- en doorvoer, <i>Aant. en Bijl. N°. 36.</i>	70
» houdende ontslag aan de Ambtenaren, uit de Zuidelijke Provinciën des Rijks afkomstig, <i>Aant. en Bijl. N°. 37.</i>	72
» betreffende de bepaling van grondlasten voor het jaar 1831. <i>Aant. en Bijl. N°. 39.</i>	75
» betreffende de begrooting voor het jaar 1831. <i>Aanteeken. en Bijl. N°. 40.</i>	77
» betreffende bijzondere keurteekenen op gouden en zilveren werken. <i>Aanteekeningen en Bijlagen, N°. 41.</i>	78
» houdende verbod van alle in- en doorvoer, naar of van de oproerige Gewesten des Rijks. <i>Aanteeken. en Bijlagen, N°. 42.</i>	79

Boodschappen. (Koninklijke)

Boodschap vergezellende een ontwerp van wet, betreffende de Nationale Militie, <i>Aanhangsel A.</i>	1
» vergezellende een ontwerp van wet, betreffende de straffen van kwalijkgezinden, die zich schadelijke woelingen of andere misdrijven van dien aard mogten veroorlooven, <i>Aanh. B.</i>	9

Bekendmakingen.

Bekendmaking van DAINÉ, <i>Aanteekeningen</i> en <i>Bijlagen</i> , N ^o . 1—5.	1—8
» van den Luitenant-Generaal VAN GEEN, <i>Aant.</i> en <i>Bijl.</i> N ^o . 24.	22
» van den Gouverneur van Noord-Brand; <i>Aant.</i> en <i>Bijl.</i> N ^o . 25.	23
» van den Gouverneur van Luxemburg, <i>Aant.</i> en <i>Bijl.</i> N ^o . 26—1, N ^o . 26—2 en N ^o . 27	26—28

Dagorder van het Provisoir Gouvernement van België, aan de Ingezetenen van Zee-land, <i>Aant.</i> en <i>Bijl.</i> N ^o . 9.	7
---	---

Wetten.

Wet (Ontwerp van Grond-) voor België, <i>Aant.</i> en <i>Bijl.</i> N ^o . 28	30
» (Ontwerp van) betrekkelijk de Nationale Militie, <i>Aanh.</i> A.	1
» (Ontwerp van) betrekkelijk straffen voor kwalijkgezinden, <i>Aanh.</i> B.	10

